

NARODNA BIBLIOTEKA. (36-38)

Spisi
Andrejčkovega Jožeta.

V.

Žalost in veselje.

Novo Mesto 1890.

Natisnil in založil J. Krajec.

IN 203 0003057

I.

Peter Grmar je živel že precej let v samotnej koči ob Savi, in vendar se ga ni še misel polotila, da bi zapustil svoje gnjezdlišče in se preselil v vas med svoje sosede. — Stariši so umrli ravno tisto nesrečno leto, ko so prvi-krat rohnele francoske čete po naših krajih, in tudi Petra je zadela nemila osoda, da je moral zadeti puško na ramo ter iti borit se zoper sovražnika, ki je grozil pogin vsem evropskim državam. Svoja najboljša leta je preživel v mnogoterih bojih po ptujih deželah. Ko je slednjič otresel vojaško butaro raz sebe ter se povrnil v svojo domovino, bil je že tako sit svetnega hrupa in njegovih homatij, da si ni nič družega želel, nego poiskati si samotnega biva-lišča in ondi uživati blagi mir, katerega že od svojih mladeniških let ni imel.

Kraj bukovega gozda, koder je držala pot čez hribe v sosedne vasi, bilo je nekoliko tra-tine. Ta kraj se je zdel Petru najugodniši za samotarenje. Živa duša ni ga motila v tem za-

tišji razun šumečih valov bistre Save, ki je bobnela po belem produ v daljne kraje. Napravil si je majhino hišico iz smrekovih tramov, jo pokril nekoliko s slamo, nekoliko z deskami, kar mu je ravno prišlo v roke, in zadosteno je bilo njegovim potrebam.

Ker pa Peter ni bil vajen pasti lenobe in pohajkovati, okopal in obdelal je okrog hiše pusto zemljo ter jo obsejal in obsadil z raznim sočivjem in sadnim drevjem. Njegov trud ni bil zastonj. O nekterih letih je bila zemlja že tako rodovitna, da mu je dajala popolnoma dovelj pridelkov, kolikor je potreboval za svoje življenje. Male jablane in češplje, pridno in skrbno gojene, so prinašale že zgodaj tečnega sadja. katerega je bil Peter še tem bolj vesel, ker si ga je pridelal z lastno pridnostjo. — Večkrat je djal sam pri sebi: „Moji stariši so bili revni, še svoje hiše niso imeli, družega mi niso zapustili kot obilo lepih nauk, katerih ne bom nikdar pozabil. Moja dolžnost je toraj, da te nauke ne le v srcu ohranim, ampak tudi djansko nje izvršujem. „Moli in delaj, in Bog ti bo pomagal povsod“, djali so mi vedno, in nehvaležen bi bil, ko bi zanemarjal te resnice in dobre poduke starišev.“ — Tako je mislil Peter in tako tudi ravnal. — Pa to ni bilo še vse. Pot, ki je držala memo njegove hiše iz hribovskih vasi, bila je najkrajša v faro drugo stran Save; a zavoljo pomanjkanja brodnikov so morali gor-

janci hoditi daleč na okrog do mesta, ako so hoteli priti na desni breg. Temu je Peter kmalu v okom prišel. Njegova bistra glava mu je pomagala povsod; iztesal si je sam precej velik čoln, poiskal pripravno mesto, kjer voda ni bila preveč dereča, in ob kratkem času je bila pot odprta gorjancem na drugo stran.

Povsod so hvalili modrega in pridnega Petra in njegovo blago početje. Vsako nedeljo se je oglasilo pri njem mnogo ljudi, da jih je prepe-ljaval na drugo stran, kamor so hodili k maši, in s tem si je priložil, čeravno ne veliko, vendar toliko, kolikor je potreboval za svoje stanje. Mladeniči in dekleta radovedni so hodili vselej že zgodaj k njemu. Peter jim je moral potem pripovedovati svoje dogodke po svetu, kako se je boril s Francozi, kako daleč so tisti kraji, koder je hodil. in več enacega, kar navadno zanimiva mladino. Peter je vsem rad ustrezal, zatoraj so ga pa tudi vsi stari in mladi čislali in hvalili. kot prebrisanega moža, ki je že kaj skusil po svetu in zvedel, kako se drugej kruh jé.

Tako je gospodaril Peter Grmar na svojem malem posestvu, popolnoma zadovoljen sam seboj. Kaj bi tudi ne bil? saj je bil prost vseh strasti, ki človeka pèhajo navadno v neizmerno brezno ter napravljajo nezadovoljnost in spačeno živ-ljenje; vdan v voljo Božjo je delal dan za dne-vom, nikdar ni požel el ni bogastva ni sladnost-nega življenja, ki je sama nečemrnost, ki mami

človeškega duhá, da slednjič pozabi Boga, svojega stvarnika in svetih dolžnosti, ki mu jih je naložila božja previdnost. — Ako bi natanjko premislili, kako malo potrebuje človek, da zadovoljno in srečno živi, kako lahko se je ogibati vseh strasti, ki vodijo na pot pogube, morali bi iz srca milovati one, ki dan za dnevom hrepené po zakladih, svetnem lišpu in hrumečih veselicah ter si s tem hočejo pridobiti zadovoljnost in srečo. Kako abotni so taki posvetnjaki! Oni iščejo zadovoljnosti ondi, kjer je nikdar ni, oni iščejo sreče v zakladih, ki jim je dati ne morejo. Bogastvo je podobno morskej vodi, ki vedno bolj žeja, čem več je kdo pije. Taki ljudje iščejo omike ondi, kjer so leskeče zlato in dragi kamenji, pa ne pomislijo, da je njih duh mrtev, njihova glava prazna. Ako natanjko prevdarimo vsa svetna djanja in nehanja, zastaviti moramo nehoté vprašanje: kdo je srečnejši? bogatin v svojih nališpanih sobah, ali prosti kmet v svoji bajti? In če potem to vprašanje natanjko prevdarimo, priznati moramo, da le prosti kmetič uživa pravo zadovoljnost in srečo, kolikor je mogoče na svetu.

Neko popoldne vzame Peter veliko sekiro drvenico ter gré v bližnji gozd iskat pripravnega lesá, da bi popravil svoj čoln, ki je že tu pa tam strohnel in vodo spuščal va-se. Dolgo časa korači po gozdu ter ogleduje lepa bukova in hrastova drevesa. Najbolj ga je veselilo sna-

žiti gozd, zatoraj je tudi danes zdaj tu zdaj tam kaj potrebil, kjer je bilo pregosto, obsekal suhe veje, zamazal s prstjo poškodovana debla, iz katerih se je cedila smola itd. Slednjič pride na precej strm breg, kjer je rastel velik resnjak. Z mahom poraščena skala se je dvigala kviško in globoko spodej je šumel potok zvijaje se med kamenjem. Peter se vsede na plošnat kamen, da bi si odpočil, ogledovaje zdaj bistrookega orla, ki se je sukal po zraku, zdaj sive grlice s črnimi zavratniki, ki so grgotale nad njim med vejami.

Zdajci zasliši na drugi strani skale nekako lomastenje po grmovji in kmalo potem polglasen pogovor. „Kdo pa še todi lazi“, misli si ter stopi k debelejši bukvi, da bi videl kdo je. Ali skala je bila previsoka, toraj ni mogel nič zapaziti. Urno spleza med rogovilasti vrh, ter se spne po konci. — V majhen globeli tik skale sta stala dva človeka. Prvi bradat, srednje starosti je bil gosposko opravljen, in ob rami mu je visela puška, njegov tovariš pa je bil še mlad fante, zagorelega lica. Srajco je imel pod vratom odpeto in platnene, zamazane hlače so bile zatlačene za rujave štebale zakrpanih črevljev. Na plečih je imel polomljen koš, samo na enej preramnici, in čez in čez je bila pregrnjena plahta.

Petru se je ta prikazen čudna zdela. „Česa neki iščeta ta dva človeka todi po goščavi?“ mislil si je. „ako sta lovca, vendar ne bosta nosila divjačine v pregrnjenem košu“. Tiho je

sedel na bukvi in neprestano zrl, kaj bosta počela.

Mladi sluga odloži koš z rame ter ga postavi na trohneli štor, potem pa odgrne plahto in iz koša prinese majhino dete ter ga položi v resje. Gosposki človek s puško se je naslonil na hrastovo deblo in nekako zaničljivo gledal na otroka, ki je nepremekljivo ležal na tleh, njegov sluga pa ga je neprenehoma pogledoval čakaje povelja.

Peter je od začetka mislil, da je dete mrtvo, da sta morda ta dva ptujca doprinesla kako hudodelstvo in mislita sedaj otroka tukaj skrivaj pokopati, ali ko začne čez nekaj časa otroče jokati ter valjati se po tléh, zdela se mu je ta uganjka še bolj čudna in nemirno je pričakoval, kaj mislita storiti.

„Boš molčalo, ti vragovo seme“, renčal je bradati možek, ko dete ni hotelo utihniti, „sicer ti zavijem vrat, da ne bodeš več dihnilo“.

„Jaz tudi menim, gospod“, zarežal se je sluga zaničljivo, „da bi bilo najbolje stopiti na vrat tej gomazni in jo potegniti za peta, kot mlado mačko, da bi se razčesnilo. Ne mara bi prišel kdo tu memo, in potem bi bilo vse zastonj“.

Nekako dvomljivo je zmajal uni z glavo, kot ne bi vedel prav, kaj bi storil.

„Ali ne bi bilo sramotno umoriti nedolžno, slabotno stvar? Ko bi se dalo kako drugače storiti?“

„Kaj drugače storiti?“ krohotal se je sluga in kazal vrsto belih zob. „I no pa ga obesimo za pete na vejo, potem si ne morete očitati, da ste ga umorili, poginilo bo pa vendar-le. To bi bilo vendar abotno, ko bi ga sedaj pustili, ko sva premagala največe težave, slednjič boste še tako daleč pripravili, da bova obadva prišla v klešče. Če vam ni všeč, nesem ga kar nazaj, pa bo, čemu bom sam sebe na vislice vlačil?“

„Ne tega ne, — maščevati se moram, ali...“

„Ali poguma nimate toliko, jelite? ha. ha, ha. Kaj pa je tako-le otroče? živi ali ne, malo škode bo na svetu, vi pa slednjič vendar-le lahko doboste petdeset tisoč tolarjev. Hudiman, to ni kar si bodi; jaz bi za takove denarje tri najboljše korenjake obesil za pete. in bi jih —“.

„Ko pa bi se slednjič le zvedelo?“

„Nič se ne bo zvedelo, rečem vam; tu-le ga pokopljeva, še nobena lisica ne bo vedela, da kdo tukaj leži. Ne vem, da ste tako boječi.“

„Stori, kar hočeš, jaz ne morem...“ Ptujcu je zastala beseda na jeziku, vzel je puško v roke in zbežal po hosti.

„Šleva stara“, godrnjal je zasmehljivo sluga, „ti si baba, pa ne mož. — Sedaj-le pa ti mali črv boš poginil — ni drugače, sicer ne bi hodilo prav za-me“. Že se je pripravil hudobnež na strašno delo, ali Peter, ki v tem trenutku samega strahu ni vedel, kaj bi počel, zakričal je na ves glas: „Peklenska zver, ti hudobna, — kaj

misliš učiniti?!“ In ko bi trenil, je preplezal strmo skalo ter hitel na pomoč.

Morivec se je preplašil, in mislil zbežati, ali videvši, da je Peter sam, zgrabil je z eno roko dolg nož, z drugo pa dete, ter se obrnil s hudobnim smehom proti Petru rekoč: „Le pridi blizo, ti pokveka, vidiš to-le svitlo stvar? Najprej velja tebi, potlej pa otroku“.

Peter je zavihtel sekiro, ali roki ste se mu tresli in sekira mu je ušla iz pesti. Ta trenutek je porabil nasprotnik. Zgrabil je Petra ter mu nastavil nož na prsi kričé: „spoznaj svoje grehe, bije ti zadnja ura“. V takej smrtnej nevarnosti je čutil Peter nečloveško moč. Zgrabil je morilca za roko, v katerej je držal nož, potem pa se mu skuša izviti iz rok. Dolgo sta se premetovala in suvala sem ter tje, obadva sta bila korenjaka, slednjič pa se posreči Petru, spraviti nasprotnika na tla ter mu izviti nož. „Sedaj je prišla vrsta na-te, da se obtožiš svojih črnih pregreh, grdavž!“ kričal je razsrdeni Peter, tlačil s koleni nasprotnikova prsa, da je ta kar pene tiščal; „vdaj se in pojdi z menoj k sodnji, ali pa ti kar zabodem to morilno orožje v prsi; govori!“

Peter sicer ni imel v resnici volje doprinesei takovo djanje, ali hotel je s tem oplasiti morilca ter ga prisiliti razodeti vse skrivnosti tega početja, zatoraj mu reče čez nekoliko časa: „Ako hočeš iti z menoj in povedati pri sodnji,

čegavo je to dete in kdo je oni ptujec, skrbel bom, da se ti ne bo dosti hudega zgodilo; zamolčal bom, da si hotel dete umoriti, in to ti bo zljajšalo kazen“.

Hudobnež se je zaničljivo posmehnil in djal: „Ti zviti lisjak, ti bi me rad spravil v luknjo, meniš, da ne vem, ne zaupam ti nič. Nikdar ti ne bom povedal, čegavo je dete“.

„Pomisli, da si sedaj v mojih rokah“, djal je Peter, ter ga vedno še krepko tiščal k tlam.

Ta v stiski jame klicati svojega gospodarja na pomoč, ali on je že bil Bog vedi kje; ni ga slišal. Slednjič videvši, da so Petrova kolena le pretrda, jel ga je prositi, naj ga izpusti, da mu bo vse povedal in tudi ž njim pojde k sodnji. Peter ga izpusti ter se skloni kviško, ali ta trenutek je porabil nezvestnež, in ko bi trenil, skočil je k detetu; prijel ga za noge ter vzdignil nad prepad.

„Sedaj-le pa“, kričal je pené se jeze. „ali me pusti pri miru in dam ti otroka živega, ali pa ga treščim v prepad, da se razleti na tisoč koscev, potlej pa stori z mano, kar hočeš. Razsodi kar misliš!“

„Brezbožnik!“ djal je Peter, „ali more peklenšček tako hudoben biti, kot si ti, pusti nedolžno dete, ki ti ni storilo nič žalega, sicer te zadene pravična kažen božja“.

„Izpustim te, samo otroku ne stori žalega“, govoril je Peter skoraj s prosečim glasom.

„Ali prej mi še prisezi, da ne boš eno leto nikomur nič povedal o meni in mojem tovaršu. Reci pri sodnji, da si vzel otroka Ciganom, ali pa, da si ga našel v gozdu.“

„Kaj pa misliš, za božjo voljo! tega ne bom prisegel, pred Bogom se ne bom legal.“

„Kakor hočeš, razsodi urno, sicer dovršim svoj namen.“

Hud boj se je vnel v Petrovih prsih, nikdar mu ni še srce tako tolklo, še takrat ne, ko je stal sovražniku nasproti v krvavih bitvah, ter gledal bledej smrti v obraz. Velik greh se mu je zdelo prisegati na takov hudobni način, in vendar-le s tem edinim je mogel rešiti nedolžno dete, po katerem se morda ravno zdaj plaka nesrečna mati in bitko tuguje brezupni oče. „Prisega velja samo eno leto“, misli si, do takrat morda izvem prave stariše otrokove, hudobneže pa bo že doletela božja pravica prej ali pozneje. O imenu božjem, On vé moje misli, da ne storim iz hudobije te prisege, otroka moram rešiti“.

„Obljubim“, reče potem, „da te ne bom izdal ni tvojega tovarša, ali zapomni si, da neki drugi čuje nad teboj, čegar roki ne odideš!“

„Ni zadosti samo obljubim, — prisezi na Boga!“

„Prisegam!“ jecljal je Peter in udje so se mu tresli.

Ptujec je položil dete zopet v mah, zarezal se zaničljivo Petru in djal: „Dobro pomni! od danes eno leto, potlej pa le razodeni sodniji“, in urnih korakov je zginil po hosti.

Peter je vzel dete v naročje, zavil ga v plahto ter ga ujčkal semtertje, da bi ga upokojil. Bil je zal fantič star komaj eno leto, in na vratu je imel zlato verižico z majhino svetinico, v katerej ste bili vrezani dve črki. Ptujca sta menda pozabila vzeti jo, ali pa je nista zapazila pod obleko.

Mrak se je že delal, ko je prinesel Peter dete domú. Napravil mu je majhino posteljico, preskrbel mu kozjega mleka in z veseljem je gledal, kako je polnolični deček povžival tečno mleko, in stezal ročice po njem. „Ti ubožček ti“, miloval ga je, „kmalo bi te bila umorila hudobneža, ko ne bi bilo mene. Le tukaj-le ajčekaj na posteljici, sedaj bom jaz tvoj ata, dokler pravega ne najdeš“. — Čeravno nekdanj vojak, vendar se mu srce ni tako utrdilo, kakor je sploh navada pri tem stanu, temuč imel je sočutje, kakoršno ima človek, ki še ni zapadel strastém. Skrbeti za zapuščenega otročička, zdelo se mu je prijetno. Vedno je taval krog njega, ko je že sladko spal, potem pa se je tudi on vlegel k pokoju. Ali dolgo dolgo ni mogel zatisniti očesa. Dogodek minolega dné mu je bil živo pred očmi. „Kdo sta bila ta dva ptujca, ki sta hotela doprinesti tako nečloveško dejanje?“

Gotovo od daleč, saj v obližji poznal je Peter vse ljudi. In iz kacega namena sta to storila? Iz njunega pogovora je zvedel, da se plete zaradi nekega maščevanja in potem zaradi dobička petdeset tisoč tolarjev. Gotovo mora biti dete bogatih starišev, morda celo edino dete? Kdo bo popisal materino žalost, očetove skrbi? Oh ljudje, ljudje, vi ste grozovitejši, nego ropna žival!“ Tako je ugibal Peter dolgo ter sklenil zvedeti o stariših, ako bo le mogoče.

Drugo jutro zgodaj je zavil fantiča v svoj stari, ponošeni plašč, nesel ga v čoln, potem pa z vajeno roko urno veslal prek Save na drugo stran. Peter se je namreč namenil v farovž, da bi pri gospod fajmoštru poprašal svetú, kaj bi bilo storiti, da bi se izvedeli otrokovi stariši; se vé da o včerajšnjem dogodku je sklenil molčati, dokler ne preteče leto.

Jutro je bilo krasno. Solnce se je ravno pokazalo izza hribov ter osvetljevalo vrhove visokih hoj, hrastov in bukev; ptički so skakljali po grmovji in žvrgoleli čast Večnemu, ki tudi najmanjšega črvička v prahu ne pozabi, krog in krog po tratinah pa so frfrali pisani metulji od cvetke do cvetke in pridne bučelice nabiraje med. Ta čarobna krasota naravina je spodbujala tudi Petrovega duhá, večkrat je obstal ob poti, ozrl se proti vzhodu in tako nekaj časa zamišljeno zrl po okolici, kot bi se spominjal mladostnih let, ko je še kot dečko lazil po teh

krajih iskaje sladkih jagod in borovnic. Vsako drevo, vsaka globel ga je spominjala kake stvari iz otročjih let: tu je imel gugalnico, pod unim širokovejnim hrastom sta si napravila nekdanj s sosedovim pastirjem, ki pa je sedaj že zdavnej počival v hladnej zemlji, lopo, kjer sta vsako popoldne kurila ter pekla krompir in repo. To vse mu je prišlo na misel iz nekdanjih časov, smehljaje se je zrl na spijočega fantiča v naročji, ki sedaj še ni vedel za svetne britkosti, z gabrovo mladiko odganjal mu je muhe in druge silne mrčese, da ne bi ga pikali in nadlegovali v spanji. „Ti siromače ti“, govoril je sam seboj, „tako si še mlado, pa te že preganja nesreča, Bog vedi, kaj te čaka še na svetu“.

Sedaj je zazvonilo pri farni cerkvi k ranej molitvi. Krepko je odmeval doneči glas po okolici ter opominjal pobožne vaščane k molitvi. Tudi Peter je snel klobuk z glave, pokrižal sebe in potem tudi dete, ter polglasno molil angeljsko češčenje.

Gospod fajmošter, sivolas mož, so prišli ravno iz cerkve, ko se jim približa Peter z otrokom. Začudeno so ga gledali, kajti poznali so Petra že od nekdanj in vedeli, da živi samotno unkraj Save, toraj si niso mogli nikakor misliti, od kod bi bilo to otroče in kaj namerja Peter ž njim.

„Kje pa si že to dobil?“ prašajo ga nekako začudeni, nekoliko pa tudi radovedni, „čigavo je to dete?“

Peter se jim ponižno približa, položi klobuk na stran, odkrije otroka in jame pripovedovati, da ga je našel včeraj v gozdu v resji spijočega, da ne vé čegavo in od kod bi bilo, zatoraj ga je vzel seboj, da bi pozvedel po pravih stariših. Fajmošter so ga vprašali, ali ni videl nobenega človeka v obližji, in pri tej priči je čutil Peter takovo težo na srcu, kot bi mu bil kdo veliko skalo na-nj zavalil. Sramoval se je legati vpričo dušnega pastirja, vendar si ni upal prelomiti prisego. „Dete je bilo čisto samo, le star, raztrgan koš ležal je zraven njega“, djal je jec-ljaje in uprl oči v tlá, kajti ni si jih upal povzdigniti in pogledati gospod fajmoštru v obraz, ker mislil si ni nič drugače, nego, da mu bodo duhovnik že na obličji brali, da ne govori resnice. — Potem ga vprašajo fajmošter, ali nič ne slutí, od kod bi bilo otroče, ali nima kake osebe na sumu; ali Peter je trdil, da ne vé prav nič in tudi soditi ne more, ker je že mnogo vaščanov poprašal to jutro, ali ne bi se bilo kje kako dete izgubilo, pa nihče mu ni vedel nič povedati.

„Tedaj bo treba skrbeti za otroka“, djali so slednjič fajmošter, „dali ga bomo komu v izrejo, ki je kaj bolj premožen, in počakali, da se kaj izvé o njegovih stariših“.

„Prosim, gospod oče“, reče Peter, „ni ga treba nikomur dajati. Jaz sem ga našel in rešil grozovite smrti — lakote, — zatoraj pa ga tudi

hočem rediti toliko časa, da najde prave roditelje. Drugi oče mu bom in ga gleštal, kolikor bo v moji moči. Čeravno nisem bogat, toliko pa le še imam, da bom lahko tega otroka preživil, čemu bi ga dajali drugim ljudem, da bi ga morda potem, ko doraste, domači otroci pisano gledali in zaničevali. Ko nekoliko odraste, učil ga bom vse, kar mu bo potrebno za življenje: moliti in delati in tudi nadloge potrpežljivo prenašati. Nobene sile mu ne bo, skrbel bom za-nj, kakor bi bilo moje lastno dete“.

Fajmošter so molčé poslušali te odkritosrčne Petrove besede. „Prav imaš“, djali so potem ter ga potapljali po ramah, „le pri vas naj ostane, v dobrih rokah bo. Vedno sem vas spoštoval, kot poštenega moža, danes pa sem popolnoma spoznal vaše blago srcé. Izročam vam to dete, da skrbite za-nj in ga redite, po zmožnosti bom tudi jaz pomagal. Bog vam bo vse povrnil kedaj, in kako veselje bo, ako se kmalo najdejo stariši, kako vam bodo hvaležni!“

„Kako pa ga hočem imenovati?“ praša Peter, „imena mu ne vém“.

„Saj res“, odvrnejo gospod, ter gredó gledat v pratiko, „imé mu moramo dati. — Včeraj ste ga našli in včeraj je bil ravno sv. Aleš; imenovali ga bomo toraj Aleša“.

„Aleš so bili tudi moj ranjki oče in večkrat so mi pravili, da so ravno sv. Aleša dan v Savo padli, ko so bili še v samej srajci, in malo je

manjkalo, da niso utonili; neki brodnik jih je za lase izvlekel iz vode. Kako se to vse čudno strinja, tega fantiča sem našel tudi včeraj na praznik sv. Aleša, in danes smo mu dali imé tega svetnika. — Bog ga varuj vse nesreče zanjaprej, in da bi kmalo našel stariše, družega mu ne želim, vam častiti gospod fajmošter se pa prav lepó zahvaljujem, ker ste mi izročili v odgojo tega najdenčka. Bom že vse tako storil, da bo prav in se ne boste imeli nič pritožiti; saj znam to in uno, mnogo sem skusil po svetu, ko sem bil vojak, kar gotovo veste. In ker se je meni marsikdaj hudo godilo, zatoraj vem, kako je in rad pomagam nesrečnim, kjer morem.“

Peter je prinesel svojega rejenčka zopet domu in tu mu je stregel na vse moči, da vsaj pomanjkanja ni trpel. Če je mali Alešek kedaj jel siten biti in jokati se, vzal ga je na kolena, sedel na klop pred vežo ter ga jel gugati in pogovarjati tako dolgo, da se je mali paglavček, — kakor ga je navadno imenoval, kedar je jel jokati se, — upokojil in da je zaspal. Potem takem je opravljal Peter v svoji hiši dvojno službo: skrbnega očeta in previdne matere; vse to pa se mu je tako dobro podajalo, kot bi bil nalašč ustvarjen za otročjega varuha. — Mali Alešek je prihajal vedno trdnejši pod skrbnim varstvom Petrovim: tekal je po sobi, splazil se tudi že čez prag in na dvorišče, kjer je potem neznano kričal „ata! mama!“ in enacega več,

kar ga je naučil Peter. Ob kratkem rečeno, Peter in Aleš sta bila odslé neločljiva tovariša.

II.

Leta so naglo potekala in Aleš je prihajal vedno večí, vedno trdnejši. Peter in gospod fajmošter sta si prizadjala mnogo, da bi izvedela o stariših, pa vse zastonj; ni duha ni sluha ni bilo po njih. Ko je Peter videl, da je vse prizadevanje zastonj, sklenil je tudi molčati o oni dogodbi v gozdu, kjer je našel fantiča, nikomur ni érhnil besedice, ker je vedel, da sta hudo delca že zdavnej odnesla peté, in bi bilo pozvedovanje po njiju prazna reč; razun tega pa je hotel Alešu tudi še prikrivati sedaj njegovo žalostno osodo, namreč, da je sirota, zapuščenec brez starišev, ter mu razodeti še le v pripravni priliki, ko bode odrastel.

Aleš je dopolnil že osmo leto. Bil je krepek fant, bistroumen in ubogljiv. Petra je spoštoval ter ga slušal pri vsakej reči, nikdar ga ni bilo treba s hudo k čemu priganjati. Ker ni nikdar poznal družega očeta, mislil si ni nič drugače, nego da je Peter njegov pravi oče. Če je včasih fantič skrbljivo poprašal, kje so mama, ker jih nikdar ne vidi, odgovarjal mu je Peter, da jih bo videl čez kaj let, ako bo vedno priden, ubogljiv ter rad molil. Aleš je obljubil vse spolniti in bil je zadovoljen.

Ker so bile vasi daleč v strani, ni mogel zahajati med drugo deco in se ž njo igrati, zato raj si je pomagal sam ter si kratil čas. Dve uri goniti kozi je gonil vsaki dan na pašo, vsedel se ob bregu Save in drvil kamenja v va-njo gledaje za njim, kako skaklja nekaj časa po vršini in se potem potopi, ali pa je sedel pod stari hrast, navezal vrbovih mladik ter delal piščalke, ki je vsaka drugače pela; slednjič je v svoji umetnosti tako daleč pripravil, da je izdolbel na veliki piščalki več lukenj in si naredil nekako postranjico, na katero je znal tako dobro piskati, da se mu je celo Peter večkrat čudil.

Ker je posebno ob nedeljah prihajalo mnogo ljudi, katere je moral Peter prepeljavati, pridružil se mu je vselej tudi Aleš. Lahnih korakov, kot bi bil rojen na vodi, stopal je po čolnu, obešal se na krm ter gonil veslo tako priročno, kot bi bil že kakov izkušen brodnik. Petra je to veselilo in vsako nedeljo mu je moral pomagati vesljati, kedar je bil čoln težko obložen.

To življenje se je Alešu vedno bolj prikupovalo. Kedar je imel količkaj časa, sedel je v čoln, in če ni bilo Petra ravno pri domu, odklenil ga je in vesljal sredi reke tako umetno, da bi mu tudi izkušeni mornar ne bil mogel kaj ovreči.

Razun tega se je naučil tudi plavati. Kedar je pasel kozi v trnovji in je bila huda vročina,

slekel se je, plaval po vodi ter poskušal ondi razne vaje. Sedaj se je vlegel znak, da ga je nesla voda dalje, potem se je dvignil kviško in jel jezdariti vodo, ali pa se je skrnil v globino in še le na drugi strani prišel izpod vodé. Pri takovih vajah se je tako izuril, da je bil na vodi že vaje, kot na suhem. Savo je preplaval pod vodo, da mu ni bilo nikdar treba priti kviško ni si odsopsti. Z ribami vred se je sukalo po globočini in prinašal kamenja na dan. — Peter, ki ga je večkrat opazoval, hvalil je njegovo gibčnost, pri vsem tem pa vendar ni opustil posvariti ga nekoliko, da ne sme biti predrzen, ker tudi najizurjenejšega plavalca večkrat goljufá in ga požro valovi.

Nekega dné, bilo ni ravno Petra domá, spravi se Aleš zopet v čoln. V čolnu je ležal dolg drog, katerega je Peter rabil, kedar je prepeljal kako večo težo. Aleš ga postavi kviško, in ker ni bilo sredi čolna pripravnega mesta, vtakne ga v luknjo na sedežu v zadnjem delu čolna. Ker mu je večkrat pripovedoval Peter o velicih barkah, z visokimi jarboli in platnenimi plahtami, v katere se vlovi veter in goni potem ladije po morji, obesil je tudi on vrh droga svoj plašč, katerega je umetno spletel za deževno vreme iz dolge trave. Potem odklene čoln in veslja po Savi. Kakovo veselje je imel, ko je videl, da čoln res urneje plava! ali komaj pride sredi vodé, potegne močen veter in čoln se je

jel sukati, kakor listič, kedar ga zgrabi vrtinec. Alešu se je ta kolovratna vožnja prijetna zdela, ali na nagloma nagne se drog in čoln se obrne ter zajme vodó. To je Aleša nekoliko oplášilo, skušal je izdreti drog in čoln zopet poravnati, pa ni se dalo. Valovi so dryili Alešovo barko neusmiljeno vedno dalje in dalje, in voda je vedno bolj bruhala va-njo. Slednjič se čoln prevaga ter povezne Aleša pod vodó. Z velikim trudom se je spravil iz pod neprijetne pasti in skušal čoln obrniti, pa to ni bila lahka reč. Kakor pribit je tičal v vodi in vse Alešove moči so bile zastonj. Kmalo pa pride temu v okom njegova bistra glava. Spravi se k krmilu, prizdigne z vso močjo in sponese se mu, da obrne čoln, čeravno je bil veliko vodé zajel; kaj to nič ne dé, da je le čoln zopet obrnjen. Vesljal je zopet nazaj v malo pristanišče domače kočé in ondi ga je že skrbljivo pričakoval Peter. Aleš mu je z veseljem naznanil svojo novo iznajdbo, kako bi bilo laže voziti čez Savo. „Oče!“ kričal mu je naproti, „sedaj se pa ne bova ob nedeljah več tako upirala in rinila, kar sam pojde čoln“. Ali Peter je že tudi vedel, v kaki stiski je bil fant. Svaril ga je, da tega ne smé nikdar več učiniti, ker se mu lahko pripeti velika nesreča. Aleša je zapustila v tem trenutku vsa sladka nada; da ga bo Peter kregal, tega se ne bi nadjal za celi svet ne. Nikakor si ni mogel vbíti v glavo, kako more Peter tako aboten biti, da

ne posluša njegovega svêta, temuč bo rajše za naprej upiral se v veslo, da bodo kar trte škripale. — Odslé je tudi Peter čoln vselej dobro priklenil in skrîl ključ od ključalnice, da bi ga Aleš ne našel. Pa to je malo pomagalo. Neznana moč je gnala fanta vedno k vodi, največe veselje mu je bilo vesljati po Savi. Pri kozah na paši je znosil skupaj nekaj desek in družega lesá ter si iztesal majhen čolnič, v tem se je vozil dan za dnevom po vodi, kedar je vedel, da ga Peter ne vidi. Pri takovej vožnji se je tako izuril, da je vedel vsem vrtincem in valovom vkljub ravnati. Sevêda njegoy novi čoln ni bil ravno po vseh mornarskih pravilih iztesan ter je marsikje spuščal vodo, ker Alešu se je nepotrebno zdelo, vse najmanjše luknjice pomašiti, pa on ga je vendar visoko cenil, morda še bolj, nego Petrovo staro vlačugo, čeravno ni smel ž njim daleč od brega.

Peter, ki je bil nekđaj pri topničarjih, ali kakor mi pravimo: pri kanonirjih, naučil se je ondi tudi nekoliko brati, pisati in računiti, kar je bilo ravno najneogibneje potreba, ako je hotel izračuniti, kam pojde krogla z najboljim vspehom, da je ne zadrvi v velikanska nebeška okná, kakor se topničarji včasih norčujejo. To vse je hotel obrniti v prid svojemu rejencu. Gospod fajmošter so mu preskrbeli potrebnih knjig, in vsako nedeljo popoldne je učil Aleša brati in pisati. Fante je imel dobro glavo in ob kratkem času

je bral že tako gladko, da je bilo veselje, in njegova pisava je bila tako lična, da so se celo gospod fajmošter čudili, ko jim jo je prinesel nekega dne Peter pokazat.

Odslé ni imel Aleš nobenega miru več, nezrekljiva želja ga je gnala po vednostih. Kedar se ni vozil po vodi, vsedel se je v senco in ondi pisaril, če je le dobil kak listič popirja, ali pa prebiral in potem skušal vse še enkrat v glavi ponoviti. Tako si je izbistril um, ter si pridobil mnogo lepih vednosti.

Telesne in duševne vaje so bile sedaj edino Alešovo veselje. Cele ure je plaval po Savi od brega do brega, plezal po visokih skalah lahko kot srna, ali pa na visoke smreke, kjer so gnejzdile vrane in šoje. Zavoljo njegovega zagorelega obraza, svetlih, živih oči in črnih gostih las, sodili so abotni in babjeverni ljudje, da ta fant ni, kakor kaka druga božja stvar. Pravili so sí, da so ga pustili Cigani, da ima čudne moči v sebi, da lahko vsakemu zacopra itd.; ali Peter, bolj prebrisan, nego oni nevedneži, smejal se je vsemu temu ter imenoval svoje sosedo abotnike, ki človeka krivo sodijo zaradi njegovega obličja in nenavadne gibčnosti, katero si je pridobil po mnogoterih vajah.

Takova ljudska bojazen in krivo sojenje je bilo tudi uzrok, da Aleš tudi pozneje ni zahajal v nikakoršno družčino, pa saj tudi ni mogel, ker so se ga ogibali.

Petrova večerna zabava je bila, navadno po večerji nekoliko posedeti zunaj na klopici, kedar je bila lepa noč. Prej, dokler je bil še Aleš majhen, oskrbljeval je Peter sam kuhinjo, sedaj pa je prevzel ta posel njegov rejenec. Urno, kot kaka deklina, sukal se je krog ognjišča, zalival piskre, pokladal drva, in vse mu je šlo tako urno od rok, kot bi se bil že kedaj kuharije učil. Peter sam je večkrat rekel, da zna Aleš veliko boljše kašo in rahleje žgance skuhati, nego on, zarad tega mu je rad pripustil to delo.

Nekega večera je bilo zunaj kaj prijetno. Peter in Aleš sta ležala na trati pod jablano, ki je že precej velika zrastle, odkar jo je Peter vcepil. Nocoj je bilo prvokrat, da je zapustil Peter svoj sedež na klopici in se vlegel na trato; težavno delo po dnevi ga je bilo utrudilo, da si je raje nekoliko bolje počil.

Nekaj časa ležita molčé, potem pa se oglasi Peter kazaje na jasno nebó: „Vidiš, Aleš, ondi-le nad breskvijo štiri zvezde in potem tri zaporedoma?“

„Oče, ali tiste-le. kjer je ena na koncu nekoliko bolj svetla?“ praša Aleš radovedno.

„Je. je, tiste, tiste; — to je véliki voz. Štiri zvezde so kolesa, spredej pa oje. — Sedaj pa poglej naravnost nad hišo in ondi boš zapazil še drugo svetlo zvezdo.“

„Jo že imam, oče, — kako prijetno migljá.“

„To je poljarska zvezda, dobro si zapomni. Meni jo je pokazal neki korporal, ko smo ravno neko noč marširali po temnem gozdu. Rekel mi je, da se po tej zvezdi človek lahko vedno ravná in razloči, proti kateremu kraju gré. Ta zvezda je na severji in vedno na istem mestu. Mornarji se po noči ravnajo po njej.“

„Poljarska zvezda je to?“ čudil se je Aleš ter jo pazno ogledoval. „Oče, ko bi se po Savi vozil, ali bi se tudi lahko ravnal po njej?“

„Po Savi ni treba, ker imamo vedno obrežje pred očmi. toraj ne moremo zaiti, ali na morji je potrebno, ker ni krog in krog družega kot voda, kolikor oči presežejo. Po več dni plava ladija po morji, urno kot ptica v zraku, preden zagledajo mornarji kakí otok ali suho zemljo.“

„Oh jemine“, vzdihnil je Aleš, „morje mora vendar strašno veliko biti, morda še večje, nego vsa naša soseska. Jeli-te, jaz bi ga ne preplaval?“

„To je da ne, ljubi moj, ko bi celo leto neprenehoma plaval?“

„O jejhata! — Ali ste ga že vi kedaj videli?“

„V Trstu in Benetkah sem ga videl, pa to je le majhen del, neizmerne morske planjave, kakor uni-le studenček za hišo, kjer si ti včasih mline delal, proti Savi. Morjé je neizrečeno globoko, takove barke nosi, kot je naš farovž in še večje. Na takovi ladiji prebiva lahko več ljudi, nego jih je v naši vasi, razun tega pa

naložé na-nje še mnogo blagá. Kedar je vihar, zaganja morje take valove, kot hribovje in ladije premetava semtertje, kot kake lističe. Oh, ljubi moj, ondi je strašno, ne pravi zastonj pregovor: kdor ne zná moliti, naj ze gré na morje učít.“

To starčevo pripovedovanje je dečka tako unelo, da si ni mogel izbiti iz glave teh čudodelnih reči, vedno je popraševal to in uno, in starec mu ni mogel dovolj razodeti vsega. V mislih si je slikal Aleš neznano morje. Mislil si ga je tako širocega, kot je vsa okolica, katero je včasih ogledoval na bližnjem hribu, pa to se mu je zdelo še premajheno, da bi bilo treba plavati celo leto, preden bi prišel do kraja. Snoval si je še večega, kolikor mu je dopuščala njegova domišljija, ali vendar si ni mogel popolnoma misliti, kolikošno bi bilo. In potem velikanske ladije, tolikošne, kot domači farovž, in ta se je vendar zdel Alešu največa hiša na svetu, saj še ni nikdar nikjer večé videl. Domača bajtica se mu je zdela v primeri s farovžem z dvema nadstropjema, kot majhni kozji hlevcec. In takovo barke se sučejo po morji, na njih prebiva mnoge ljudi, več, nego jih ob nedeljah v cerkev pride. Kaj pa še-le valovi, valovi! ki premetavajo takove ladije, kot peresce; kakovi morajo tí biti! Gotovo večí, nego homec sv. Lenarda, na katerem stoji majhena cerkvica. Kaj tacega do danes Aleš še ni slišal, še v nobenej knjigi ni

čital tega, čeravno so mu jih gospod fajmošter že mnogo posodili. Sklenil je pri prvi priložnosti prositi jih za kake takove knjige, da bi potem še kaj več zvedel o morji, ladijah in valovih. — Njegova domišljija je bila preslaba, vse to si naslikati, zdelo se mu je vse tako čudno, da bi gotovo dvomil o vsem tem in mislil, da ga je Peter le nalagal, ko ne bi bil vedel, da „stari oče“ vedno govore resnico. Neznana želja se ga je polastila po ptujem, hrepenel je to vse videti z lastnimi očmi, in se prepričati o resnici, samo pripovedovanje in domišljevanje se mu je zdelo pomanjkljivo. — V nekej knjigi je bral o dečku pastirji, katerega je vzel seboj ptuji kupec zavoljo njegove poštenosti, in potem je obhodil mladi pastir mnogo dežel ter veliko lepega videl. Ah kako strastno si je Aleš želel, da bi tudi ponj prišel kak takov kupec, da bi ga vzel seboj po svetu. Kako bi hotel biti priden ter ga ubogati! Ali nekaj mu je vendar podiralo te prijetne sanjarije, namreč, da bi moral potem zapustiti starega Petra, katerega je tako ljubil. „Ne“, djal je potem sam pri sebi, „tega pa že ne. Ko bi šel v ptuje kraje, morali bi tudi oče z menoj, da bi mi pomagali vesljati in krmiliti“.

Dolgo, dolgo po noči je še mislil Aleš na ptuje kraje, na morje, ladije itd. Vse starčevo pripovedovanje si je ponovil še enkrat, in ko je potem sladko zaspal, sanjalo se mu je celo noč

o širokem morji, velikih barkah, ki so se prepeljavale med strašnimi valovi, ki pa so stali na morji, kot priraščeni, da ni nobeden butil ob ladijo.

Želja po ptujem je hlapela vedno bolj, čem starejši je prihajal Aleš. Pretesno se mu je zdelo v domači dolinici. Sava je bila zanj premajhna, čoln preplitev in tudi valov ni bilo, da bi ga bili premetavali semtertje. Takovo nevarno življenje si je želel vedno v svojej nevednosti, in ko ne bi bil Petra tako prisrčno ljubil, gotovo bi jo bil potegnil na ptuje.

Odslé je še bolj hrepenel po vednostih. Če si je prihranil kacih krajcarjev, dal jih je koj potovki, da mu je prinesla kako novo knjigo iz mesta; neprenehoma je bral, pisal in računil, in gospod fajmošter so večkrat prerokovali Petru, da bo Aleš kedaj še prebrisan mož, da mu ga ne bo povsod para.

Ker ni nikdar prišel iz svoje domače dolinice, tudi ni še nikdar videl nobenega topa, razun možnarjev pri cerkvi. Zatoraj mu je moral Peter kot star izveden vojak vse to razlagati o prostih mrah in Aleš si je nekoliko pridobil vednosti o tej reči, če tudi je bilo pomanjkljivo.

„Kaj pa te to vendar tako veseli?“ djal mu je včasih Peter, kedar je Aleš neprenehoma popraševal po kakej reči in ni bil nikdar zadovoljen. „Le počakaj, morda še pride čas, ko boš moral pečati se s tem orožjem. Oh ljubi

moj, to ni lahka reč, mnogo trpljenja in nevarnosti je. Ne privoščim ti, da bi kedaj skusil, sam sem dovolj užil takovega nemirnega življenja, zatoraj vém, kako je. — Kedar se spominim bitve na Laškem pri Arkoli, kar groza me spreleti. Še sedaj dobro vém, naši topovi so stali na nekej višini za mesticem ter neprenehoma bljuvali smrtne krogle v francoske čete. Spodej je stala pehota in konjištvo, da bi branili most. Večkrat so se zagnali Francozje, kot besni v našo armado, ali ta je stala kot skala, ni se umaknila. Potem izdere majhen možek bandero svojemu tovaršu iz rok ter plane med naše vrste, kjer je vladal najhujši boj. Krogle so švigale krog njega kot toča in podirale francoske rajde, ki so planile s strašnim krikom nad cesarske, spodbujene po srčnosti svojega voditelja. Ta mož bil je Napoleon, ki ni poznal nobene nevarnosti; nekaka čudovita moč ga je varovala takrat, da ga ni doletela smrt. Francozje so predrli našo armado in ta se je morala umakniti. Jaz sem jezdil po nekem robu, kar se zvrne konj pod menoj, zadet od sovražne kroglice. Mislil sem si: — sedaj sem zgubljen. Ležal sem pod konjsko težo in nisem si mogel pomagati. Vsa francoska vojska je drla mimo mene, in Bog me je vendar obvaroval, da me niso pomandrali, ni vjeli. Krog mene je ležalo polno mrtvih in ranjenih: nekateri brez rok, drugi brez nog, ondi zopet vse razmesarjeno

truplo. Strašno ječanje je bilo povsod, da mi je kar srce trgalo. Oh to je bilo strašno, strašno, da si ti Aleš še misliti ne moreš! Po noči sem se spravil iz pod konja in srečno prišel k cesarskim četam. — Vidiš, ljubi moj, takova je v vojski; koliko sem pa še-le pozneje doživel v bitvah na Nemškem in celo na Francoskem, tudi v Parizu sem bil.“

Aleš je skrbno poslušal vse starčeve besede in ko je dokončal, nasmehnil se je lahko. Zdelo se mu je takovo življenje, čeravno nevarno, vendar-le prijetno. „Kaj vse drugo“, mislil si je, „svetá se le mnogo vidi, in oče Peter so bili v Parizu, Bog vedi, kje je to tam za morjem“, ubogi Aleš pa še ni bil nikjer.

Peter je rad pripovedoval Alešu svoje dogodbe iz bojnih časov, ker je vedel, da bo s tem lahko mnogo koristil nevednemu dečku, ako bi kedaj tudi prišel k vojakom. Lepe izgledu mu je dajal, kar pa je bilo napačnega, je grajal, ter ga opominjal, da se mora vedno skrbno varovati pregrešnih potov, ker potem bi mu Bog ne dal sreče ter bi mu ne pomagala Njegova vsegamogočna roka v nevarnosti.

Ker si je Aleš v svojej neizkušeni, rekel bi, skoraj želel, in česar se je Peter bal, vresničilo se je slednjič. Aleš je zrastel krepek fant. Bil je močen in gibčen, kar pa je bilo še boljše, pridobil si je po lastnej pridnosti mnogo koristnih naukov, ki so bili njegovo edino boga-

stvo, in od svojega rednika lepih izgledov in opominov, da se je vedel varovati v življenji hudega in storiti dobro in pravo.

Nemirno 1848. leto se je približalo, ko so nastale v Avstriji velike homatije. Lahki so se spuntali in na vzhodu bilo je tudi že vse v ognju: Ogrji so žugali vzdigniti se. Vse je moralo k vojakom, kar je bilo mladine. — Tudi Aleša so vzeli ter ga potrdili ravno k topničarstvu, kar si je pred vedno želel. Peter je bil grozno žalosten, solza za solzo mu je kapala po velem licu, ko je prišel zvečer Aleš domú ter povedal, da more drugo jutro že odriniti v Ljubljano in potem dalje na Laško. Čeravno je bil Aleš srčen in ni poznal nikakoršne nevarnosti, storilo se mu je vendar milo, ko je videl, da bo treba zapustiti svojega očeta, — kajti, kakor smo že rekli, menil je za gotovo, da je Peter njegov oče, ki ga je vedno tako ljubil.

„Nič ne bodite žalostni“, tolažil ga je, „ko vojska mine, pridem zopet domú, Bog me bo že varoval nesreče. Ohranil me bo vam v podporo na stare dni. Potem pa ostanem vedno pri vas“.

„Tako je, ljubi moj Aleš“, djal je starec in solzé so ga še bolj posilile, „le Bogá imej povsod pred očmi, in vse bo šlo dobro. Njegova sveta volja je, da moraš biti vojak; vdaj se voljno v svojo osodo, ako prideš zopet zdrav domú, bo veselje še tem večje, ako pa padeš, storil boš slavno smrt na bojišču. Posluži se sedaj mojih

naukov, ki sem ti jih vedno dajal, in videl bodeš, da bo prav. Nisi nič še skusil, ravno sedaj pa je prišla ura, da pojdeš med svet, kjer bodeš prepuščen sam sebi; treba je paziti v takih okoliščinah, kajti človek kmalo zabrede v hudobijo, katere se potem težko otrese. Previden bodi in pogumen, drugo pa prepusti Bogu, kakor sem tudi jaz storil nekdanj. Molil bom za-te doma k tvojemu angeljčeku varhu. Mamki Božji in svetemu Alešu, tvojemu patronu, da te bodo spremljali po vseh potih.“

Obadva sta molčala nekaj časa; obadva se ihtila. nihče ni mogel več spregovoriti besedice.

Slednjič prime starec Alešovo desnico ter pravi: „Ljubi Aleš, še nekaj ti imam povedati, kar sem ti prikrival do sedaj; vedno sem menil, da je še prekmalo, ali sedaj, ko se ločiva in ne veva, če se še kedaj vidiva, moram ti razodeti to skrivnost. Večkrat si me popraševal po materi, in jaz sem ti rekel, da jih boš videl, kedar boš velik, ako boš ubogljiv in rad molil. Vedi toraj, da jaz nisem tvoj pravi oče, temuč le rednik. V gozdu, ondi nad tistim prepadom, kjer si včasih koze pasel, sem te rešil iz rok dveh morilcev, ko si bil komaj leto star. Hudobneža te nista hotela pustiti živega; moral sem jima priseči, da ju ne izdam eno leto. Ta čas sta gotovo pobegnila v ptuje kraje, zatoraj tudi pozneje nisem hotel o tem nikjer nič omeniti, ker sem dobro vedel, da bi bilo

vse prizadevanje zastonj. Po stariših smo dolgo pozvedovali, ali nič se ni dalo najti. Gospod fajmošter so si mnogo prizadjali, in ker ni bilo od nikoder nič čuti, mislili so si, da so te morda nalašč kaki ptuji ljudje pustili v gozdu. Lahko da so stariši še živi, in skoraj za trdo upam, da jih boš še kedaj našel, ali povedati ti nisem hotel tega do sedaj, da ne bi ti kalil mladenškega veselja; danes pa se mi zdi za to pripravni čas, da pred odhodom vsaj veš, pričem si. Morda je kaka nesreča pregnala tvoje stariše iz dežele in upati je, da jih kedaj srečno vidiš. Le v Boga zaupaj, on vse prav ravna“.

Ta novica je zelo užalostila Aleša, kajti vedno je mislil, da je blagi Peter njegov pravi oče, danes pa je izvedel resnico, da še starišev nima ne, ali vsaj ne vedó zanj in ravno tako tudi on ne za-nje. — Sedaj se mu je zopet vnela nekdanja želja potovati po svetu. Sklenil je poiskati stariše, kedar mine vojska. „Toliko let že morda plakajo mati po svojem zgubljenem sinu“, mislil si je sam pri sebi, „morda menijo da sem že mrtev. Ali pa počivajo že v črnej zemlji, ker jih je spravila s svetá žalost in tuga. In oče? morda živé sedaj kje v grozni siromaščini in jaz ne morem biti pri njih, da bi jim pomagal“. — Takove misli so se sedaj sukale po njegovej glavi, da je celó pozabil današnje bridke osode, da more iti med vojake.

Drugo jutro je segel še enkrat v roke blagemu starcu, zahvalil se mu za vse dobrote, potem pa so ga odgnali proti beli Ljubljani in odondot na Laško.

Stari Peter je sedel še dolgo zunaj na klopi in solznih oči zrl po cesti, koder je odšel Aleš. Polglasno je mrmral za njim še zadnji blagoslov.

III.

Kateri stari vojak se ne spominja radostno onega dne, ko se je bila mogočna bitva pri Novari? Radecki je bil poveljnik avstrijskim četam, ki so zmagovito drle vedno dalje in dalje. Iz tisočero grl se je razlegal veseli krik hrabrih vojakov v raznih jezicah. Vse je bilo navdušeno, vse je hrepenelo, zdaj in zdaj pokončati sovražnika.

Alešu so ravno prav prišle njegove vednosti. V enem letu je postal korporal pri topničarstvu. Že 1848. leta je bil v mnogih bitvah, in 4. avgusta pri Milanu se je skazal pravega junaka, zato pa je tudi dobil zlato svetinjo, katero mu je poveljnik sam pripel na hrabra prsa ter ga pohvalil v pričo celega polka. 23. marec 1849. leta je napočil. Pri Novari so grmeli topovi, da se je zemlja tresla.

Baterija, pri kateri je bil vvrsten Aleš, stala je na majheni višini, najbolj nadlegovana

od sovražne strani. Mnogo konj je že pocepalo in tudi moštvo se je vedno bolj krčilo. Aleš je kmalo sprevidel, da je lega jako neugodna na tej višini, ker niso bili od nobene strani zavarovani in je sovražno streljivo padalo naravnost med nje ter mnogo škode učinilo. med tem ko je bilo laško topničarstvo za nekim prevalom, da naši niso imeli nič kaj dosti vspeha. Aleš dolgo premišljuje, kako bi bilo moč sovražniku od strani do živega priti ter ga prepoditi s pripravnega kraja. Razodel je svoje misli tudi stotniku. Ta ga pohvali zavoljo njegove previdnosti ter mu veli, naj urno poišče pripravnega mesta, kjer bi bila baterija bolj zavarovana. — Aleš od dirja po bliskovo skozi majhen gozdič in ondi pride v ozko dolino, odkoder je lahko pregledal sovražnikovo mesto na višini. Že je našel pripravno lego, ali zdajci prižvižga krogla ter podere njegovega konja na tla. Z velikim trudom se splazi Aleš izpod konjske teže ter hoče peš bežati, ali zdajci planejo iz grmovja trije Lahi z nasajenimi bajoneti. Aleš izdere sabljo ter se brani kolikor mogoče preobilnemu nasprotniku, slednjič pa se podtakne ob lastne ostroge in pade na tla. Ta trenutek porabijo sovražniki; urno planejo na-nj, izvijó mu orožje, potem pa ga tirajo v svoje stanišče.

Aleš je bil sedaj vjet. Ta nesreča ga ni toliko pekla, nego skrb za svojo baterijo, ki bo morda zastonj pričakovala njegovega sporočila.

Videl je v kakej nevarnosti se nahaja, da bode morala omagati, ako ne dobi pomoči, ali kaj je bilo začeti? on ni mogel nič storiti, vojaki z nabitimi puškami so ga stražili ter mu odvzeli vse upanje rešiti se.

Proti večeru so odgnali Aleša še z nekaterimi drugimi nesrečnimi vjetniki v neko selišče, kjer so jih zaprli v majhino kapelico sredi vasi.

Zunaj je nastala temna noč, nebo se je preoblačilo in pripravljalo k nevihti. Alešovi tovarši trudni dolzega pota, so kmalo pospali na trdih tleh, on pa je pokleknil pred majhenim altarčekom, edinim v tej kapelici, ter goreče molil k Bogu in Materi Božji sedem žalosti, katere podoba je ravno bila v tem altari, kar mu je razodevala bleda luč v majheni svetilnici. Stari Peter mu je večkrat pravil, da ga je mnogokrat čudovito rešila v krvavi bitvi molitev k prečistej Devici.

Aleš je rayno končal molitev, ko nekdo pri-
leze proti njemu in ga ogovori slovenski.

„Revež“, pravi Aleš, „ali tudi ti deliš z menoj žalostno osodo?“

„Oh prijatelj“, odvrne ta žalostno, „moja nesreča je še večja, nego tvoja. Desno roko imam prestreljno in še toliko časa mi niso pustili, da bi se bil obezal. Žepno ruto sem ovil okrog, pa je že vsa krvava. Lepó te prosim, če imaš kako obvezo, daj mi jo, rana me hudó skeli“.

Aleš stopi k steni in ondi najde kamenit kotliček, v katerem je bila voda. Brž izpere svojemu ranjenemu tovaršu roko, potem vzame iz žepa nekaj cunj, raztrga jih in položi na rano, potlej pa izvleče srajco iz-za pasa, odtrga velik kos, povije roko ter jo obveže z belo rutico. Ranjenec je koj čutil polajšanje, s solzami v očeh se je zahvaljeval Alešu za to blago delo, kar je, se vé, le dolžnost vsakterega v takovih okoliščinah.

„Ljubi moj“, pravi potem Aleš, „britka osoda naju je tako nenadoma združila in sklenila med nama prijateljstvo, in ravno prijateljska zveza sklenjena v nesreči, pravijo, je najstanoovitnejša in zvestejša. Povej mi od kod si domá, kolikor po govoru poznam, sodim, da si Gorenec.“

„Uganil si prijatelj, Gorenec sem in sicer iz Radoliške fare. Stariši so mi že pomrli, in od otročjih let sem služil za pastirja pri sosedu. Letos sem bil tako nesrečen, da so me vzeli v vojake, in prva krogla menda je bila namenjena meni; pa kaj še to, sedaj naju bodo gnali Bog vedi kam, zná biti ne bom nikoli več videl Gorenške strani. Bog pomagaj! tako-le se nam godi.“

„Nič ne obupaj“, tolaži Aleš svojega prijatelja, ki je sedel na stopnicah pri altarji ter podpiral glavo z levo roko, kajti bolečina na desnej roki in dolga pot vzeli ste mu vse moči. „Bog bode že tako storil, da bo prav, Njemu

pripustiva vse ravnanje. On že vé kaj dela. Eden družega bova tolažila v nadlogah in veliko lože bova prenašala trpljenje. Kakor po naključbi sešla sva se dva zapuščenca, ti nimaš starišev, kakor praviš, in jaz tudi ne, vsaj ne poznam jih ne.“

„Ali so ti tudi pomrli, kot meni? revež“, miluje ga tovariš.

„To samo Bog vé, nikdar jih nisem poznal, ali so še živi in zdravi, tega nisem nikdar zvedel. Neki dobri, pošteni mož odrejal me je v svoji hiši doli za Savo od mojega prvega leta. Vedno sem menil, da je on moj pravi oče, ali zadnje dni, preden sem odšel k vojakom, razodel mi je, da je on le moj rednik, da me je našel v gozdu in potem zastonj popraševal po mojih stariših. — Ves svet bi rad prebrodil, ko bi vedel, da jih še kedaj vidim.“

„To je žalostno“, odvrne tovariš, „ako človek starišev še ne pozna ne. Roditelji so le roditelji, in človek se čuti veliko bolj domačega, ako ima stariše blizo“.

Aleš je nekaj časa molčal in videti je bilo, kako ga peče ta nezgoda, potem pa se obrne k tovarišu ter pravi: „Ne vem še, kako ti je imé, povej mi, da te bom vsaj vedel imenovati za naprej“.

„Polde mi je imé, pišem se pa za Liparja; in ti?“

„Moje ime je Aleš Grmar, ali to ime so mi pridjali, ko so me našli, svojega pravega imena ne vem.“

Dolgo sta se pogovarjala ter pripovedovala eden drugemu dogodbe iz svojega življenja in prijetnosti domačega kraja. V bližnjem zvoniku je odbila že zdavnej deset in zunaj je postalo vse mirno, samo straže so koračile pred durmi sem ter tje. Aleš se ozré po drugih vjetnikih, ali ti so že vsi trdno spali na golih tleh. Nekaj časa premišljuje, potem pa reče Poldetu: „Priatelj, jaz sem si nekaj izmislil. Kakor poznam po hoji zunanjih straž, nismo ravno preveč zavarovani, kaj ko bi jo pobegnila na nagloma in dospela zopet nazaj do naše armade, do dne sva lahko tam“.

Polde je zamajal dvomljivo z glavo rekoč: „Veš Aleš, to je skoraj nemogoče, straža naji bo gotovo videla, ali vsaj čula, razun tega pa je tudi polno vojakov todi okrog, in ako hočeva do naše armade, moreva skozi sovražni tabor. Kje pa hočeva tudi iti, duri so zaklenjene, okna pa visoko, skoraj pod stropom, in če se ne motim, zadelana z mrežami. In potem, ali bi pustila tu-le najine tovariše v nemar, ki delijo enako osodo z nama, ter sama pobegnila; vsi pa ne moremo, ker potem nas imajo takoj v pesteh“.

„Vsi že spé in to je ravno prav; ako pobegneva, morava sama. Pogrešali naju ne bodo

nič, ko se zbudé, saj še vedó ne, da sva med njimi, kdo porajta na enega ali dva človeka v takovej stiski.“

Polde nekaj časa premišljuje. potem pa pravi žalostno: „Ali ljubi moj Aleš, ako hočeš ubežati, pobegniti moraš sam, jaz si ne vem dosti pomagati s svojo bolno roko, posebno iz te kapele ne bi mogel nikakor priti“.

„To bo moja skrb“, odvrne Aleš, „šel boš že še do jutri, ne? potlej sva pa gotovo rešena. Poiskati moram sedaj kacega pripomočka, da pridem do okna, potem bo pa že šlo“. — Tiho se splazi za oltar, in kdo popiše njegovo radost! V kotu je stala precej visoka lestva, ki je popolnoma zadostovala njegovej potrebi. Urno spleza do majhene okrogle line, ki je služila mesto okna ter jo poskuša odpreti. Bila je sicer res zadelana z gosto železno mrečo, ali po mnogem trudu jo je Aleš odstranil ter jo dal spodaj stoječemu tovarišu, da ne bi napravila ropota, ko bi jo spustil na tla. Potem se pomakne do pol života skozi lino in opazuje varno, če ne bi bilo kake nevarnosti. Dve straži ste sicer koračili pred vratmi, ali pod okno ni prišla nobena, razun tega ste stali tudi ob zidu dve precej košati drevesi, ki ste še bolj ovirali pozornost čuvajevo.

Aleš bi bil skoraj samega veselja glasno vskliknil, ko je opazil te prednosti. Tudi temna viharna noč je bila jima zeló v prid. Urno stopi

nekoliko po lestvi doli, pomigne tovarišu, naj mu sledi, in ker si ta ni mogel dosti pomagati, prime ga za pod pazduho ter mu pomaga kvišku.

Prišedši v lino potegneta lestvo za seboj, spustita jo počasi zunaj ob zidu na tla, potem pa se splazita tiho, da še skoraj njunega sopenja ni bilo slišati, na tla ter položita lestvo tesno k zidu, da bi je straža tako brž ne zapazila.

Iz ječe sta bila rešena, ali sedaj kam bežati, da ne bi prišla zopet v roke sovražniku? Pokrižala sta se ter priporočila Bogu in Materi božji, potem pa se plazita, kot senici, ob zidu za drevesi proti nekej goščavi, ki se je razprostirala unkraj vasi daleč tje po planjavi do nizkega hribovja, kolikor je moglo spoznati Alešovo bistro oko. Aleš si je pridobil že v mladosti to neprecenljivo moč, da je videl v najtemnejši noči razločiti tudi najmanjša drevesa, poslopja itd. v daljavi. To pa je izviraló iz tega, ker je vedno lazil tudi po noči krog po grmovji in hosti, ali pa ob Savi, oponašaje sove in druge nočne ptice. — Tudi necoj se ni motil. Kmaló sta prišla v temno hosto, kjer se je vila med grmičevjem ozka stezica, poraščena s travo.

Hodila sta že kakí dve uri, ko Aleš zapazi, da njegov tovariš že nekoliko peša. Na majhni višini se vsedeta na deblo posekanega drevesa, ki je menda že dolgo tu ležalo neporabljeno, kajti skorja se mu je že čisto olušila.

„Prijatelj!“ prične Polde. „jaz ne bom mogel dolgo hoditi, tako sem slab, da nič ne morem, vedi da od predvčeranjem zjutraj še nisem imel nič v ustih. Naj se zgodi božja volja, ako opešam, reši se vsaj ti, mene ni treba čakati, kajti ti še lahko mnogo koristiš v vojski, z menoj pa je že preč. Ako okrevam, prišel bom morda za teboj, če me dobodo, naj pa bo. Iz srca hvaležen pa ti bom zmiraj za tvoj blagi namen in tvojo skrb“.

„Le pogum, Polde“, spodbuja ga Aleš, „tu te ne pustim po nobenej ceni ne, ali ubeživa, ali pa ostaneva obadva v sovražnikovih rokah. Pregovor pravi: „Bog Kranjca nikdar ne zapusti“, toraj upajva, da bo tudi nama pomagal, saj nisva ušla kot hudodelnika iz ječe, temuč, da bi koristila in pomagala svojim rojakom boriti se za pravico“. — Sedaj izvleče iz mavhe leseno čntaro, katere mu niso laški vojaki vzeli ter jo ponudi Poldetu, da bi se pokrepčal z močno pijačo. Tudi nekaj kruha je še imel, ki je bil v tem trenutku neprecenljiv dar božji, čeravno že ves suh in trd. Polde je hotel večerjo deliti z Alešom, ali ta mu reče, naj se le sam pokrepčá, ker je potreben, on ima še dovolj moči za dolgo pot.

Tiho sta sedela ondi in Aleš je z veseljem gledal, kako dobro diši borna večerja lačnemu tovarišu, ki je neprenehoma Boga hvalil za takovo dobroto. Prišle so nocoj na mar vse pripovedke, ki jih je nekdam čul od starega Petra.

„Morda se je tudi moj rednik bojeval v tem kraju?“ djal je sam pri sebi, „morda je bil celo tukaj — kjer sem jaz nekoj. Oh, kaj si nekaj misli sedaj-le doma o meni blagi mož! Ko bi vedel, v kakej stiski sem v sovražnikovej deželi, sam brez orožja sredi gozda“. Tudi zvezd se je domislil, katere mu je včasih kazal stavec ter razodeval njihove lastnosti, posebno poljarska zvezda mu je prišla na mar; nocoj bi mu bila zelo koristna, ker ni nič prav vedel kam se ima obrniti, da pride naravnost k svojej armadi, posebno pa se je še zmotil v goščavi, kjer ni drugam videl, kot ravno pred se. Ali temni oblaki so mu zakrivali važno voditeljico, le ene zvezde ni bilo videti, in vse Aleševo zvezdoznanstvo bilo je zastonj.

Ko si je Polde nekoliko odpočil, šla sta zopet dalje vedno po hošti, prav nič ne vedé, mahata li jo proti pravi strani, ali ne. Pospešila sta še bolj korake, ker se je čutil sedaj Polde popolnoma krepkega ter obljubil, da bo do jutra prav lahko hodil. Upala sta vsaj pred dnem priti do kacic cesarskih prednih straž, ki bi ju potem spremile do tabora.

Jelo se je že nekoliko svetiti, pa nebó je bilo še vedno oblačno. Aleš je sodil po lastnej skušnji, da mora biti blizo štirih zjutraj in želel je, da bi se skoraj pokazalo solnce, da bi se vedel potem ravnati kam in kod. Nekdaj je bral v knjigi, ki so mu jo posodili domači gospod

fajmošter, o nekaki magnetni igli, ki kaže vedno proti severji in se je lahko po njej ravnati. „Oh, ko bi jo sedaj-le imel, kako bi mi koristila“, mislil si je, ter sklenil prve denarje, ki si jih prihrani, obrniti za to imenitno reč.

Dan je napočil, ali Aleš se ni mogel prav nič zavedati, proti katerej strani gré. Goščava se je potezala dalje in dalje, in kmalo sta prišla naša dva vjetnika na nizko hribovje, katerega rob se je potezal tje v daljavo. Po tem robu sta sklenila potovati dalje, kajti v dolino si nista upala, ker sta se vedno bala priti sovražnikom v pest. Tudi je Aleš nekoliko sklepal, da bode to pogorje brž ko ne tisto, kjer je stala poprejšni dan njegova baterija. Stopala sta urno dalje po grmovji, kolikor je dopuščala neugodna pot, ter vedno vlekla na ušesa, če ne bi slišala od kod streljanja; pa vse zastonj. Aleš je že jel dvomiti, da bi hodila po pravi poti in večkrat je rekel svojemu tovarišu, da bi bilo najbolje, ako bi se vrnila, ta pa je silil le dalje rekoč: „Med ljudi ne smeva, jesti nimava kaj, ako ne prideva do avstrijske armade, sva zgubljena“.

Vreme, ki je bilo celo noč neugodno, se je sedaj še bolj popačilo; jelo je deževati in z gostimi oblaki prepreženo nebó je obetalo, da se ne bo tako brž zvedrilo. To je napravilo še večje težave našima begunoma, ne le, da sta bila premočena do kože, ampak tudi pot je

bila vsa polzka, da sta le z veliko težavo rila dalje.

Noč se je zopet jela približevati, deževalo pa je še neprenehoma, kot bi se bili vsi študenti na nebu odprli. Lakota je obadva hudo trla in le up po rešitvi je jima dajal moči, da nista omagala na poti.

„Polde!“ pravi Aleš, ko prideta do neke globeli, podobnej kotlu, „noč je že, ne vem, če bova mogla dalje v temi po takovej slabi poti. Tukaj-le je pripraven kraj. Zakuriva si ogenj, da naju ne bo zeblo, in ko dež pojenja ter se nebó nekoliko zjasni, pomahava jo zopet dalje. Ako pa do jutri opoldne ne prideva do našega tabora, morava se vrniti, kajti meni se čudno zdi, da bi bila tako daleč naša vojska“.

Polde je bil popolnoma zadovoljen s to tovarševno pogodbo, ker mraz mu je pretresal že vse ude in njegova rana jela ga je vedno bolj skeleti. — Pod robato skalo, kjer je delalo gosto grmovje nekoliko zavetja pred dežjem, izvolita si ležišče. Aleš nalomi nekaj suhega brstja in po dolgem prizadevanji se mu je sponeslo, da je vpihal ogenj, ki je dajal blago gorkoto utrujenim udom.

Aleš je dobro sprevidel, kako tare njegovega tovariša lakota in tudi sam je čutil vedno boljše to nadlogo. Ali kako si pomagati? Nikjer v bližnji nobenega človeškega stanovanja, samo gozdna drevesa, ki ne rodé užitnih sadov. Ko

bi bila imela orožje pri sebi, ubila bi bila med potjo kako divjo žival, pa sovražniki so jima vse odvzeli, samo majhen žepni nož imel je Aleš pri sebi. Tiho sta sedela na mokrih tleh in strmela v eno mer v plapajoči ogenj. Nobeden si ni upal razodeti drugemu svoje britke težave, kot bi se bala drug drugemu s tem odvzeti pogum.

To tihoto kmalo predramijo trdi koraki in — „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ začuje se moški doneči glas v obližji.

Aleš in Polde planeta obadva h kratu kviško, začudena gledata krog sebe, od kod bi prišel ta nenavadni človeški glas.

Sedaj se približa iz goščave mož sredne starosti v meniški kuti ter obstane nekoliko korakov pred našima begunoma. Ognjen žar mu je obseval resni obraz, čegar čelo je bilo nabrano v gube; njegove ponosne, pa vendar nekako ljubezen oznanujoče oči so bile vprte na naša dva popotnika, kot bi hotele na mah pregledati vso njuno notranjost. Krog ledij segal mu je bel prevoz, na katerem je visel pater-nošter s križcem. To je vdihnilo beguncoma novi pogum, zraven pa tudi sveto spoštljivost do tega moža.

„Kdo sta in kam sta namenjena prijatelja?“ praša ju prijazno, ko sta še vedno strmela va-nj, nevedé prav, bi li vrjela lastnim očem, ali ne, da ju obišče tukaj še kaka človeška duša in v takovem vremenu.

Aleš se je ta čas, odkar je bil na Laškem, že precej privadil tega jezika, zatoraj nemudoma odgovori: „Nesrečna beguna sva, avstrijska vojaka, doma iz Slovenskega blizo Ljubljane. Ušla sva iz vjetja in sedaj hodiva že dva dni po tem hribovji, pa nikakor ne moreva priti do naših čet. Tudi je nama kraj popolnoma neznan, toraj ne veva, hodiva li pravo pot, ali ne?“

„O, siromaka, kam sta vi dva zašla!“ odvrne menih, „vi dva sta se obrnila ravno v nasprotno stran; kje je avstrijska meja že za vama, še nekaj milj in pri morji bosta.“

„Pri morji!“ začudi se Aleš, — „da, da, lahko je mogoče, saj že hodiva dva dni po dnevi in po noči. Meni se je vedno zdelo, da ne greva prav, pa gotovo vendar nisem vedel. Kaj nama je sedaj začeti?“

„Počakajte do jutri“, pravi menih ter sede k ognju, da bi si posušil nekoliko premočeno obleko, „jutri vaju jaz spremim do kacega morsklega mesta, kjer se morda dobi kaka barka, na katerej se potem lahko vrneti zopet domú. Po suhem vama je nemogoče, ne mogla bi se vedno ogibati ljudi“.

„Ali, častiti gospod“, pravi Aleš, „po morji nama je še veliko bolj nemogoče, nego po suhem. Spoznali bi naju koj, da nisva Laha, razun tega pa tudi nimava denarja, da bi plačala voznino“.

„Le v Boga imejta zaupanje, on nikdar ne zapusti revežev; kar se tiče vajinega zavetja,

pomagal vama bodem jaz, kolikor bo mogoče, čeravno sem sam tudi revež, izgnanec.“

„Vi, častitljivi oče, pregnanec? To je neslišano!“ vsklikne Aleš pri teh besedah.

„Da pregnanec.“

„Pa vendar zakaj?“

„Zavoljo resnice.“

„To je hudó. — Ali vendar česa so vas obdolžili? Kaj niste imeli nobenega prijatelja, da bi vas bil zagovarjal in vašo nedolžnost dokazal? Ne zamerite, da se predrznem izpraševati vas o rečeh, ki mi niso mar; v nesreči se človek nekako bolj vdomači z onimi, ki so v enakih okoliščinah.“

„O prijatelji, prijatelji!“ pravi menih in nekov pomenljiv smeh se mu je zibal krog ustenj, „svet vé tolikanj pripovedovati o prijateljih, a vendar jih je tako malo, ki zaslužijo to imé. Dokler čoveku sije sreča, prijazen mu je ves svet, vse bi ga nosilo na rokah, kedar pa ta zbeži, zginejo tudi prijatelji, enako senci, ki se na tihoma umakne mogočnemu solncu ter pri-pusti pisane cvetke pekočim žarkom, da slednjič popolnoma ovené. Davni rimljanski pesnik je pel:

„Dokler bodeš srečen, imel bodeš dokaj prijateljev;
Kedar napoči pa čas britki, ostal bodeš sam“.

Le nesreča uči spoznavati prijatelje, kakor ogenj zlató. — Imel sem prijatelje, prijatelje v samostanu, ki smo se ljubili med seboj, ali ti mi niso mogli nič pomagati, sicer bi jih dole-

tela enaka osoda z menoj vred. Svetni ljudje pa, oh! ti večidel zaničujejo naš stan in največe veselje imajo, ako nas grdijo po raznih časnikih in knjigah.“ — Pri teh besedah je omolknil oče Alfonzo — tako hočemo imenovati meniha. — Čez nekaj časa pa je zopet začel: „Ker nas je osoda nocoj tako čudovito združila, tri pregnancy, hočem vama povedati vzrok svojega pregnanstva. — Pred nekimi leti sem bil nekaj časa v Ljubljani v samostanu —“

„Oh, v Ljubljani ste bili!“ seže mu Aleš v besedo, ki se ni mogel zdržati veselega vzklika pri menihovem omenu o ljubljanskem mestu.

„Da v Ljubljani, v vašej deželi, kakor ste mi prej pravili, in še sedaj me prešine radost, kedar se spomnim onih časov. Ne le, da je dežela krasna, polna naravnih čudežev, temuč tudi ljudje so ondi blagi, pobožni, kolikor sem se prepričal. — Pozneje pa sem moral zapustiti prijazni ljubljanski samostan, ker sem bil poklican nazaj v svojo deželo Sardinsko, kjer sem živel v blagi zadovoljnosti in edinosti med svojimi sobrati v tihej celici. Ko se je potem vnela vojska med Sardinijo in Avstrijo, iskali so nekateri sovražniki duhovščine povsod prilike, obdolžiti nas kakih pregreškov, najbolj pa so prežali na samostane, ker ti so jim vedno trn v peti. Ker smo prijazno sprejeli nekatere avstrijske poveljnike v svoj samostan, — kar je dolžnost vsacega kristijana; — obdolžili so nas

skrivne zveze s sovražniki. Posebno mene, ki sem živel dalj časa v Avstriji, dolžili so izdajstva, podpihovanja ljudstva itd. Zastonj sem opravičeval sebe in svoje sobrate, izgnali so nas iz samostana, onim je bilo dovoljeno ostati v deželi ter iskati pribežališča v kakem drugem samostanu, meni pa je bilo zaukazano zapustiti deželo v treh dneh. Nikomur ni vest nič hudega očitala; bili smo si popolnoma svesti svoje nedolžnosti, zatoraj nas tudi ta bitka osoda ni tolikanj oplašila. Vdali smo se v voljo božjo, posloveli se s solzami v očeh ter razšli na razne kraje. — Danes od rana hodim že neprenehoma in nočoj sem mislil priti do kacega pastirskega stanišča v teh hribih, ali v temi sem zgrešil pravo pot ter dolgo šaril po hosti; slednjič zagledam nekako svetlobo izmed drevja in sreča je nanesla, da sem prišel ravno k vama.“

Alešu so menihove besede globoko v srce segale; nikdar ne bi si bil mislil, da morejo ljudje tako hudobni biti in preganjati po nedolžnem takove svete možé. Če mu je že prej vdihnil duhovnikov častitljivi obraz in resno pa vendar ljubeznjivo obnašanje mnogo spoštovanja do njega, zgodilo se je to sedaj še tem bolj, ko je videl, kako voljno prenaša božji služabnik vse te nezgode.

„Kam pa je sedaj namenjeno vaše potovanje?“ praša Aleš. „Idite zopet v Ljubljano, ondi vas ne bodo preganjali, gotovo ne.“

Oče Alfonzo se je nasmehnil tem priprostim mislim avstrijskega vojaka ter djal: „Namenil sem se v Rim, v središče katoličanstva; v obližji svetega očeta bom preživel svoje dni. Ne bom zapustil Laške, svoje mile dežele, čepravno mi je nehvaležna, ljubim jo za Bogom najbolj, kar je dolžnost vsacega poštenega človeka“.

„V Rim? — oh to mora biti krasno mesto, tolikanj lepega sem že slišal in bral o njem, ali jaz vé, da ne bom nikdar tako srečen videti ga.“

„Kdo vé?“ pravi menih, „moje misli so ravno te, da potujete z menoj, kajti od ondot vam bo najlože priti zopet domú“.

Pri teh besedah je Aleš popolnoma pozabil svoje bitke osode in samega veselja je poljubil častitemu očetu roko. — Rim, to slavno mesto, imel je sedaj videti. Nikdar ne bi si bil tega mislil. Oče Alfonzo mu je pripovedoval razne znamenitosti tega kraja in Aleš si je že v duhu naslikal velike cerkve z visocimi zvoniki, dolge vrste visocih hiš, kakoršne je že videl po nekaterih mestih v Italiji in družega več.

Med temi pogovori je dež pojenjal, nebó se je jelo jasni in zvezda za zvezdo se je prikazala na nebu; nastala je ona krasna noč, kakoršne so sploh navadne v gorkeji Italiji. Oče Alfonzo je opomnil, da bi bilo sedaj dobro odriniti dalje, da bi prišli čez mejo, ali Aleš se je spomnil svojega tovariša Poldeta, ki je bil ne-

koliko zadremal pri ognji ne razumevši njunega pogovora, ter se ravno sedaj probudil. Na bledem obrazu bilo je znati, kako slaboten je in Aleš je zelo dvomil, da bi mogel dalje potovati, ako se ne okrepča z jedilom.

„Častiti oče“, djal je, „moj tovariš je grozno slab, od včerajšnjega večera ni imel ničesar v ustih, razun tega je pa tudi hudo ranjen na roki. Bojim se, da ne bi obležal“.

„Ranjen je? pa mi niste prej nič povedali“, pravi menih ter stopi bliže. Polde odvijje obvezo, in rana, ki jo je naredila krogla, bila je še nekoliko zatekla, ker vedna mokrota je napravila prisad. Alfonzo ogleda rano, vzame nekovo mazilo iz majhene škatljice, ki jo je imel pri sebi, ter namaže roko, potem pa zopet obveže. „To bo roko varovalo mokrote“, pravi, „splahnilo bo oteklino in urno zacelilo rano. Mnogim je že pomagalo“.

Ko je dokončal svoje delo, odpré popotno torbo, vzame iz nje kos sira in steklenico vina ter ponudi polovico Poldetu, polovico pa Alešu. „To-le“, pravi „razdelim vama, kar imam, zemitu blagovoljno in okrepčajta se, kajti pot je še dolga“.

Aleš si ni upal koj vzeti ponujane hrane, prosil je meniha, naj le dá polovico Poldetu, polovico naj obdrži za-se, ker on se čuti še dovelj trdnega potrpeti do jutri. Ali duhoven je vedel Aleševe blage misli in spoznal je njegovo po-

šteno srce, zatoraj ga je silil, naj le vzame, ker sam za-se ima še košček kruha, kar je popolnoma dovolj za-nj.

Počitek in krepčavno vino sta dala zopet novih moči Poldetu. Neutegoma so se napotili dalje, in kmalo potem so prišli iz goščave na kolovozno pot, ki se je vila polagoma navzdol.

Med potoma je ponovil Aleš Poldetu vse Alfonzove besede, ker ta ni razumel laščine, ter mu povedal, da pojdeta sedaj v Rim ž njim. Kdo je imel več veselje, nego Polde, upal je morda zopet kmalo in srečno priti domú, ali vsaj k domačej vojski.

Ravno se je nekoliko storil dan in začele so zvezde zaporedoma vgašati, ko pridejo naši popotniki iz gozda na goli, s travo obraščeni hribec. Pred njimi se je razprostiralo široko morje, človeških stanovanjšč pa ni bilo videti nikjer v obližji. Alfonzo se ozira nekaj časa na vse strani, kakor ne bi prav vedel, v katerem kraju bi sedaj bili. „Nisem mislil, da smo že tako blizo morja“, pravi potem, „najbolje bo sedaj, da potujemo ob bregovji, dokler ne pridemo do kake poti; brž ko ne smo že čez mejo“.

Strmo je ogledoval Aleš morsko širjavo. Sicer je že videl morje na svojem potovanji skozi Trst in Benetke, ali tukaj se mu je zdelo čisto drugačno. Ondi je bilo polno ladij, majhenih in velicih in na obrežji je mrgolelo vse polno ljudi, tukaj pa je bilo kakor mrtvo. Nobenega čolniča

ni bilo videti nikjer, na bregu je rastle visoka trava in na zahodu so se dvigale visoke skale navpik, sem ter tje obraščene z grmičevjem.

Kmaló so prišli v majheno dolinico k morji, kjer je rastle nekoliko kostanjevih dreves. Posedejo v mehko travo, kjer so razvijale pisane pomladanske cvetice svojo krasno obleko in razširjale prijeten duh. Solnce je priplavalo na vzhodu in se prikazalo iz za gor čarobno obsevaje v raznih barvah majhine valčke na morji, ki so se podili sem ter tje in prijetno šumljali; tu pa tam se je vzdignila kaka morska ptica iz svojega gnjezdíšča visoko pod oblake in mirno plavala sem ter tje nad morjem. Sicer pa je bilo vse tiho, še veter ni majal drevesnih listov, na katerih so visele rosne kaplje lesketaje se v solncu, kot dragoceni biserji.

Popotniki opravijo jutranjo molitev zahvalivši se Bogu, da jih je obvaroval mnogih nevarnosti na poti, potem pa pravi Aleš: „Stopil bom nekoliko ob kraji, morda nalovim kaj rib, da si jih spečemo za kosilo, človeških stanovaníšč ni tukaj, da bi se kje oglasili“.

Alfonzo je potrdil Alešev sklep in ta se nemudoma spusti k morji. Že je nalovil nekaj rib ter jih zmetal na breg, katere je potem odnesel Polde h kostanjem, ondi zakuril ogenj ter jih jel peči. Alešu se je zdelo morje precej mlačno, hotel se je nekoliko kopati in zopet poskusiti svojo nekdanjo umetnost pri plavanji. Plaval je

proti zahodu, kjer so molele sive skale na kviško, in kmalo izginil svojima tovarišema spred oči. Čem dalj je plaval, tem bolj ga je mikalo, posebno ker je spoznal, da se v morji veliko laže plava, nego v rekah. Sklenil je toraj prav daleč plavati. Komaj pa pride za omenjene skale, kar se odpre pred njim majhen zaliv, krog in krog obdan s pečovjem in obraščen z grmovjem, da ga iz daljave ni bilo lahko opaziti. Aleš zavije v to zatišje in sede na robato skalo, ki je štrlela nekoliko iz vode. Pa kako se začudi, ko zagleda precej daleč tam v kotu veliko barko in zraven nekoliko manjših čolničev. Strah in veselje sta ga h kratu obšla. „Ako je to sardinska ladija“, mislil si je, „prišel bom zopet sovražnikom v roke, ako pa je kaka kupčijska, popeljemo se lahko ž njo, morde pojde proti Benetkam ali Trstu?“ Nehoté obsedi nekaj časa ondi, strah in upanje sta ga tako prešinila, da mu je jelo srce glasno utripati. — Sedaj privesla ob kraji sem majhen čolnič, v katerem je sedelo kacih šest mož. Bili so čudno opravljeni z rudečimi kapami na glavi in vsi poraščeni. Aleš jih ni prej zapazil, ker je bila njegova pozornost le na veliko ladijo obrnjena, da so se približali že skoraj za streljaj proti njemu. — Večkrat je čital o morskih roparjih, ki jemljejo ljudi seboj in jih potem prodajajo v sužnost. Ti so se mu zdeli popolnoma podobni in sapa mu je skoraj zastala pri takovih mislih.

Zapazili ga še niso bili, toliko se mu je zdelo, ker se je pomaknil nekoliko za skalo, a vendar je zapazil, da so jeli urneje obračati vesla in čoln je drčal po bliskovo po vodi vedno ob kraji. Aleš si je globoko oddehnil, ko so zdrčali memo njega in sklenil je brž, brž plavati zopet nazaj, ko se nekoliko oddalijo. Zbog samega veselja se je splazil zopet više na skalo, da bi videl, ali so že kaj daleč, ali kdo popiše njegov strah? Možaki so čoln zasukali in ravno navprek vesljali, naravnost proti skali, kjer je čepel Aleš. Sedaj je bil zadnji čas. Urno plane v vodo in plava pod vodo, dokler je mogel sapo zdrževati. Ko se zopet pokaže kviško, in se ozrè krog, zapazi čoln precej daleč za seboj. Zdelo se mu je, da so brodniki zmedeni, da ne vedo kam bi se obrnili, kajti čoln plaval je v eno mer sem ter tje pri oni skali. Zdajci pa zavrnejo čoln, šest veslov je krepko rezalo morsko plan, in kot ptica v zraku je švignil čolnič po površini, da se je kar voda penila, — in sicer naravnost za njim. Aleš je sprevidel, da jim ne odide, bil je še daleč od svojih tovarišev, k bregu pa ni mogel plavati, ker je bil ravno pri skalah. Napenjal je vse moči in se večkrat skrtil pod vodo, da bi jim zmešal sled, ali strah ga je prevzel, da ni mogel več dolgo zdrževati sape, čoln pa je bil vedno bliže. Še enkrat je poskusil svojo moč in skusil priti do brega, kjer so ravno nehale skale, ali v tem trenutku zagleda zraven

sebe v vodi dve glavi, grdi, kot same pošasti. Aleš zavpije na pomoč, ker ni bil več daleč od svojih, ali v tem hipu čuti se na nogah in rokah oklenjenega; dva možaka sta ga držala kot v kleščah. Aleš se je boril na vse človeške moči ter skušal sebe in ona dva potopiti, kajti grozovite muke, ki jih trpé včasih sužnji, stopile so mu živo pred oči. Pa bilo je vse zastoj. Čoln se je približal, potegnili so Aleša va-nj ter mu zvezali roke in noge, potem pa so zopet vesljali proti zalivu.

IV.

Aleš je ležal v čolnu zvezan, da se ni mogel nikamor ganiti. Možaki so urno vesljali in le zdaj pa zdaj so ga ogledovali radovedno z nekakim dopadajenjem, gotovo veselé se takovega ropa; spregovoril pa nobeden ni nič.

Aleš je bil že v krvavih bitvah, krogle so mu švigale krog ušes, ali on še porajtal ni na to, danes pa mu je upadlo srcé in vez nekdanji pogum in zavednost sta izginila.

Ko pridejo v zaliv, spravijo ga v barko, razvežejo mu nogé in roke ter ga ženó v spodnji del, kjer je bila poveljnikova kajita. *)

Velik možak, zagorelega lica, dolzih las in ves poraščen je sedel pri mizi in prebiral ne-

*) Kajite se imenujejo sobe na ladjah.

kova pisma, še ozrl se ni na prvi mah, ko pripeljeta dva mornarja Aleša noter. Sedaj stopi eden izmed njih bliže ter mu pové nekaj besedi Alešu nerazumljivih. Poveljnik odloži popisane pole, obrne se na pol proti durim, kjer je stal Aleš, ter pokima z glavo navzočima, kot bi ju hotel pohvaliti, da sta tako dobro izvršila svoj posel.

Aleša je oblival sicer mrzel pot, ali sklenil je prikrivati kolikor je mogoče svojo bojaznost.

Poveljnik ga meri nekaj časa od nog do glave, potem ga praša v laščini z nekovim glasom, ki je navaden pri ljudeh, ki so vajeni le zapovedovati in se jim mora njihova volja neutegoma izpolniti: — „Kdo si in od kod prideš?“

„Avstrijski vojak“, odvrne Aleš kratko.

„Avstrijski vojak? — Kako pa prideš tu sem?“

„Po naključbi.“

„Hm — veš li v čegavih rokah se sedaj nahajaš?“ pravi dalje poveljnik nekako posmehljivo.

„Ne — ni me še došla ta čast, da bi bil izvedel imé svojega novega gospodarja. Le toliko vém, da so vaši hlapci precej surovi in nečloveški, kolikor sem spoznal iz njihovega obnašanja.“

„Ali si kedaj že kaj slišal o Korzarjih?“

„Nič.“

„O morskih roparjih pa?“

„Da, o teh sem že mnogo slišal, in če se ne motim, imam ravno sedaj enega pred seboj. Ali najprej bi rad zvedel, po kakej pravici smete uloviti človeka, ki prihaja iz dežele, ki vam ni nikdar storil nič žalega?“

„Vse bodeš zvedel“, pravi poveljnik mrzlo. „sedaj samo toliko vedi, da si suženj na ladiji znamenitega morskega roparja Abdala.“

„Čudno imé“, mrmral je Aleš, „takovega svetnika še nisem našel v nobeni pratiki.“

„Kaj praviš?“ zarenči nad njim poveljnik.

„Da se mi krivica godi, da sem prišel v sužnost, še sam ne vém zakaj.“

„Če ti je prostost tako draga, lahko se odkupiš, ako nam preskrbiš ob mesecu štirideset tisoč cekinov.“

„Štirideset tisoč cekinov!“ ponavlja Aleš glasno se smeja, „ko bi jaz toliko denarja imel, vas še ne pogledam ne; toliko vsa ta vaša barka z vami vred ni vredna. Po takej pogodbi se že ne zmeniva.“

„Nič drugače, kot s to pogodbo“, pravi Abdala malomarno. „Ali nimaš blizo prijateljev, ki bi te rešili in odšteli ta delež za te?“

„Imam prijatelja dva, čakata me na obrežji in sta gotovo v velikih skrbih zastran mene.“

„Na obrežji?“ seže mu Abdala hlastno v besedo in pri tej priči pomigne enemu svojih služabnikov, ki sta prignala Aleša. Ta pa, kakor

bi že na obrazu bral vse gospodarjeve misli, urno odide po stopnicah vrh ladije.

Pri tej priči obide Aleša groza. rad bi bil uničil zadnje besede, ali bilo je že prepozno, skoraj gotovo je drčala v tem trenutku ravno tista ladija po njegova tovariša na obrežje, v katerej se je prej on pripeljal tu sem. Le nekaj ga je tolažilo, da bosta morda ubežala, ako zagledata morske roparje, in se rešila.

„Koliko jezikov govoriš?“ nadaljuje poveljnik po kratkem molčanju.

„Nekoliko laški, nemški, moj materni jezik pa je slovenski.“

„To je malo“, mrmral je poveljnik ter si gladil črno, kuštravo brado. „Ali tvoj obraz mi razodeva, da si bistre glave; menim, da bi se kmaló navadil tudi arabskega jezika“.

Aleš ga nepremekljivo gleda ter molči.

„Potem mi zadeneš v kupčiji koj sto pijastrov*) več pri poglavarji v Maroki.**) Ko ne bi mi bila tvoja postava in tvoje odkritosrčno vedenje tako všeč, prodal bi te prvemu gospodarji, ki bi ga srečal, za majhen denar, ker pa se mi zdiš prebrisan človek, ostal boš na mojej barki kaka dva meseca ter se neprenehoma učil arabščine. Tudi se ti ne bo sila godila pri meni, kajti jaz vém čislati ljudi, ki so meni všeč, in

*) Pijaster — turški denar, ki velja naših 8-9 kr.

***) Maroko je država v severo-vzhodnej Afriki.

če boš priden in te potem drago prodam, priporočil te bodem še posebej maroškemu poglavarju, da ti bo nekoliko bolj prizanašal, nego drugim sužnim. Sedaj je dovolj za danes, jutri boš koj pričel svoj uk; moj stari mornar Kašet te bo učil“.

Poglavar je mahnil z roko in služabnik je odpeljal Aleša v najspodnejši del ladije, ondi mu pokazal majhno beznico, potem pa zaklenil ter odšel.

Aleš se vsede na stari zaboj, v katerem so brž ko ne hranili nekdanj roparji ugrabljene zaklade, sedaj pa so ga odstranili, kot nepotrebno reč, ker je bil že polomljen. Razne misli so se križale v njegovej glavi, vse te dogodbe so se mu zdele kot v sanjah. „Lepo tolažilo“, misli si, „dva mesca se bom moral ubijati s ptujim jezikom, da me bo potem črnobradi ropar draže prodal, in s tem, meni, da mi skaže še veliko dobroto“. Sobica njegova je bila še precej čedna, kolikor se more zahtevati v takih okoliščinah. Oken sicer ni imela, ker je bila v spodnjem delu ladije, ali bleda luč v leščerbi je razsvitljevala majhen prostor. Pri steni je bila napravljena klop, na drugi strani pa viseča postelj, kakoršne imajo na ladijah. — Aleš opravi večerno molitev, moli potem še angeljsko češčenje, kakor ga je nekdanj učil stari Peter, in v molitvi je našel tolažbo. Zopet se je vrnil v njegovo srce oni pogum, ki ga je navdajal nekdanj.

Djal je sam pri sebi: „Ako sem v božjem varstvu, kaj mi morejo potem ljudje. Bog že vé kaj namerja z menoj“. — Hudo si je očital prejšnjo maloupnost, ko se je hotel potopiti s svojima sovražnikoma vred, sklenil je za naprej vedno možato prenašati vse težave, kakor se spodobi pravemu junaku. Le to ga je vznemirjalo ter mu napravljalo mnogo skrbi, ker je tako nepremišljeno izdal svoja tovariša v naglici. Vlegel se je na postelj in pazno poslušal na vsak giblje na ladiji. Zdaj pa zdaj menil je zaslišati Poldetov ali pa Alfonzov glas, pa nič ni bilo. Nad seboj je čul trde korake prihajajočih in odhajajočih ljudi, kar mu je naznanjevalo, da mora ravno nad njim biti poveljnikovo stanovanje. — Čez dobre pol ure se odpró duri, v sobo stopi molcé oni sluga, ki ga je prej pripeljal tu sem, postavi na mizico nekaj jedil, steklenico vina in dolgo turško pipo (čibuk), potem pa zopet zaklene duri in odide meni nič tebi nič, še ozre se ne na Aleša.

Aleš se je popolnoma upokojil videvši, da niso dobili njegovih tovarišev — sicer bi gotovo bil kaj opazil. — Dobro mu je dišala večerja, ker lakota ga je že hudo trla, in tudi iz čibuka je poskusil pušiti, kar pa se mu je tako nekako narobe zdelo, da se je jel sam sebi smejati. — Vse domišljije iz otročjih let, ko je prebiral razne knjige o ptujih krajih in ljudstvih, so se sedaj vresničile. Bil je na veliki ladiji,

na morji, kjer se dvigajo valovi, celó med morskimi roparji; vse, vse, kakor si je včasih želel v priprostih otroških mislih, ko je vesljal v majhnem čolnicu domá po Savi. Sedaj se vé da je bilo vse drugače, ali takovi prijetni spomini zljajšujejo tudi v težavah nekoliko britkosti, da človek pozabi za trenutek sedajnosti ter se zaptopi v preteklosti.

V začetku je sicer sklenil, da se ne bo učil po nobenej ceni ne arabskega jezika, ali ko je to reč bolj natanko preudaril, zavrzel je svoje misli. „Vjetnik sem na vsak način, če me ne kupi ta, me bo pa kdo drugi. Ako bom zmožen jezika in se prikupim poglavarju, dovoli mi morda kaj več prostosti, in potem mi bo morda mogoče ubegniti. Česar se človek nauči, je dobro, tedaj tudi to ne bo škodovalo“.

Zeló utrujen je Aleš kmalu sladko zaspal v svojej viseči, pa čedno opravljeni postelji. Videlo se je koj, da ga roparski poglavar nekoliko bolj čisla. Po noči je sanjal prijetne sanje. Zdelo se mu je, da hodi domá ob Savi. Stari Peter je sedel na klopici s pipico v ustih, kakor navadno, ter se mu prijazno smehljaj. Kmalu pa se je spremenila domača kočá v krasno palačo, krog katere se je raztezal velik vrt, nasajen z raznim sadnim drevjem in pisanimi cvetkami. V hladnej senci sta stala oče in mati v prazničneje obleki ter ga prijazno pozdravljala, po vrtu sem pa sta se približala Polde in oče

Alfonzo ter mu segala v roke. Aleš je veselja vskliknil in v tem trenutku se prebudi. Žal mu je bilo, da se mu ni še dalj sanjalo in dolgo je preudarjal, kaj neki pomeni vse to. Svojih starišev ni nikdar poznal, a vendar mu je dajal Peter upanje, da morda še živé. „Morda ravno te sanje kaj dobrega pomenijo“, misli si, „nikdar se mi ni še sanjalo o stariših, kot nocoj, in tako prijetno. O Bog! ko bi bil res kedaj tako srečen, da bi jih zopet našel, pol sveta bi rad prehodil“.

Ker v Aleševo stanico od nobenega kraja ni prišla svetloba, vedel ni prav nič, je-li že dan zunaj ali ne, vendar se mu je zdelo, da mora že precej pozno biti, ker je dolgo spal. Tudi je čutil nad seboj korake posameznega človeka, ki je bil po njegovem mnenju najbrž poveljnik. — Ker ni mogel več zaspati, oblekel se je zopet, napravil luč ter jel preiskovati vse kote majhne stanice, da bi si kratil nekoliko čas. Ko pridigne stari zaboj, na katerem je sedel prejšnji večer, zagleda spodaj majheno knjižico vezano v usnje s svitlim križicem okovano. Brž jo odpre in kako ostrmi, ko vidi, da so molitvene bukve, pisane v slovenskem jeziku. Na zadnej strani je bilo zapisano ime: T. Senčar. — Aleš je pre-mišljeval na vse kraje, od kod bi bila prišla ta knjiga v tolovajsko ladijo. „Najbrž“, mislil si je, „bil je že tu kak vjetnik iz Slovenskega, in da bi mu roparji knjige ne vzeli, skril jo je pod ta zaboj, potem pa so ga brž ko ne neutegoma

prodali, da ni imel časa vzeti molitvenih bukev seboj, zatoraj so ostale tukaj“. — Aleš tedaj ni bil prvi vjetnik morskih tolovajev, neizrečeno rad bi bil poznal človeka, katerega je že pred njim zadela nemila osoda da je prišel tem ludodelnikom v roke. Neizrekljivo veselje imel je nad knjigo, saj druge tolažbe ni imel; skrbno jo je spravil v najspodnejši žep, ker se je bal, da bi mu jo nemara tolovaji vzeli, ko bi jo zapazili pri njem, posebno zarad zlatega križeca, ki je bil vmeteljno delo.

Med tem časom nastane na ladiji nekak ropot, kot bi jarbole škripale in voda pljuskala ob stene. Aleš je spoznal, da se ladija premiče in radoveden je bil, kam jo bodo neki zavili roparji. Kmalo potem se čujejo po stopnicah doli koraki, duri se odpró in v sobo pride majhen, starikov možiček svetlih oči in grbastega obraza. Rujavo lice je kazalo, da ga je že dobro opeklo južno solnce in da je že marsikako nevihto preživel na morji. Postavil je na mizo steklenico vina in kos kruha, Alešev zajutrek, potem pa stal nekaj časa nepremakljivo nekako radovedno ogledovaje svojega tovariša, kot bi pričakoval kacega vprašanja.

„Bo-li to moja vsakdanja hrana?“ praša Aleš s krepkim glasom, da bi napeljal govorico.

„Da, — na naši ladiji je že odmenjeno za vsacega posebej vino in jedilo, razun tega dobi

še vsakteri opoldne kos mesá in dateljev. Se vé da to veljá le nam mornarjem, sužni morajo zadovoljni biti z vodo in suhim kruhom, tebi pa je poglavar nekako nenavadno dober. zatoraj ti je odločil enako hrano z nami.“

„Že dobro. — In ti si prišel, kakor se mi zdi . . .“

„Učit te arabskega jezika, kakor mi je zapovedal poglavar“, seže mu starec v besedo.

„A, dobro došli, moj prihodnji učitelj!“ pravi Aleš šaljivo, ki se ni mogel zdržati smeha, videvši pritlikovega mornarja s plošato glavo, kot svojega prihodnjega učitelja. „Ker bom zana-prej vaš učenec, toraj se ne spodobi, da bi vas tikal, kot prej“.

Mornar ga je nekako začudeno gledal pri teh besedah, kot ne bi razumel, kaj hoče s tem reči.

„Ti si gotovo vaje meščanskega življenja“, pravi potem. „ali vedi, da pri nas to ni v navadi, eden drugemu pravimo ti, naj je poveljnik, ali kdor hoče“.

„Kakor ti je bolj všeč, pa ostaniva eden proti drugemu ti, če ni nikakoršne razžalbe pri tej reči. — Tvoje imé je Rašet, ali ne? če sem prav slišal včeraj.“

Starec pokima ter sede na klopico in tudi Alešu dá znamenje z roko, da naj sede. Potem

jame valjati gručo tobaka*) po ustih z ene strani v drugo, slednjič pa se obrne proti durim, in zažene vse te prežvečene ostanke v kot, nažge si čibuk in učenje se je pričelo.

Ta poduk je bil kaj priprost. Rašet je povedal najprej kratek stavek laški, potem pa arabski in Aleš ga je moral toliko časa ponavljati, da ga je popolnoma znal.

Alešu je napravila takova šola mnogo zabave. Ne le, da se je Rašet pri podučevanju držal resno in modro, kot Salomon, da je Aleša večkrat smeh posilil, tudi uk se je pričel tako zanimivo, da je novi učenec koj vedel, med kakovimi ljudmi se nahaja, če tega tudi prej še ne bi bil spoznal. Koj prvi stavki so segali v rokodeljstvo te morske družine. — Morjé, la-dija, zlato, srebro, denar, rop, tolovaj, sužnost in enake tolaživne besede bile so prve, katerih se je Aleš privadil.

Ker se je Rašet pri svojem poslu tako modro obnašal, imenoval ga je odslej Aleš vedno „mojstra Rašeta“.

Poduk je trajal vsaki dan skoraj od jutra do noči, in se vé, da vse to le na pamet, ker ni bilo nobene pripravne knjige. Aleš je moral celi božji dan neprenehoma klepetati in izrekati

*) Mornarji vedno žvečijo tobak, ker pravijo, da jih to varuje znane morske bolezni, razun tega pa tudi kroti hudo žejo.

trde arabske besede, da ga je že grlo bolelo, in Rašet je tako natanko spolnoval povelje svojega gospoda, da le minute ni po nepotrebem porabil, zatoraj je Aleš že v nekaterih dneh znal celo kopo arabskih besedi in stavkov.

Nekega dné mu naznani Rašet, da mu je dovolil poveljnik zarad njegove pridnosti vsako opoldne po kosilu iti nekoliko na ladijo, da si počije, kar je Aleša jako veselilo. Odkar je bil med morskimi roparji, še ni videl belega dné, toraj si vsakdo lahko misli, kako težko je pričakoval zaželene ure.

Veselja mu je srce utripalo, ko je zopet dihal čisti zrak. Ker mu ni bilo mogoče nikamor bežati, tudi niso dosti pazili na-nj, le Rašet je bil pri njem ter ga spremljal povsod. Aleš se je oziral na vse kraje, ali krog in krog ni videl družega, nego morje. Po solncu je nekoliko poznal, od kod so prišli, ali Bog védi, kje je že bila sedaj zemlja za njimi in Laško obrežje, kjer je zapustil svoje prijatelje. — Roparji niso imeli nič pravega namena, kam jadrati, kajti kedar so prišli že daleč in se je prikazala kaka siva pika, naznanujoča suho zemljo, obrnili so zopet ladijo in jadrati v drugo stran. Takova vožnja semtertje po morji je trajala več dni. Če se je od daleč prikazala kaka ladija, opazovali so jo vselej skrbno in razposlali čolne na ogled, in če se jim je zdela premočna, vedeli so se jej ogniti in zaviti v stran. Le kedar se

je približala kaka nevihta, poiskali so zavetja v kakem varnem zalivu posameznih skalnatih otokov, kamor ni prišla nobena človeška duša.

Aleš je večkrat mislil na beg ali nikdar niso prišli v obližje kacega mesta ali večega selišča, do katerega bi bil potem lahko plavaje došel. Celó kedar so se bližali ob hudi uri kakemu otoku, moral je Aleš v svojo tesno sobico, in prej ni smel zopet na dan, da so prišli na sinje morje.

Aleš bi se bil gotovo zeló dolgočasil na ladiji, ko ne bi ga bil mojster Rašet vedno nadlegoval z arabščino, katere se je že toliko privadil, da se je lahko pomenkoval v tem jeziku s svojim učiteljem. Poveljnika Abdalo je to tako veselilo, da mu je dovolil zanaprej popolnoma prosto gibati se na ladiji ter se na krovu učiti z Rašetom. Aleš pa je vedel še drugače porabiti proste ure. Tolovajska ladija je bila precej obširna s tremi jarboli. Alešu se je mornarsko življenje prikupilo in sklenil je kolikor mogoče seznaniti se s tem poslom. Plezal je po vrveh in drogih tako urno, kot bi bil že več let služil pri mornarstvu. Učil se je poznavati razna dela na ladiji in jih imenovati. Seznanil se je popolnoma z magnetno iglo ali kompasom in njeno porabo, znal je ročno vladati krmilo in zadrževati jadra ob nevihti, ali pa kedar so se bližali skalnatim otokom. Tudi še mnogo drugih znanstev si je pridobil, ki so potrebne mornarju, in

ob kratkem času je bil pri vsakem delu na ladiji že tako priročen, da se je Abdala kar čudil njegovi bistroumnosti.

Drugi mesec se je že koncu bližal in Aleš je govoril že skoraj brez spodtike arabski. laški in tudi nekoliko angleščine se je privadil, katere ga je učil včasih zvečer Rašet.

Da se z našo osebo, mojstrom Rašetom, nekoliko bolj seznanimo, treba je nekoliko bolj natanko naslikati značaje tega moža.

Alešu, ki ni imel v začetku nič dosti zupanja va-nj ter ga ni nič bolj čislal, kot druge roparje, prikupil se je od dne do dne boljše. Videl je, da se je prevaril o tem možu, da ga ni sodil prav. — Starec je bil razun med učenjem vedno tih, tudi je zapazil Aleš, da se ni dosti pečal s svojimi tovariši, ki tudi niso dosti porajtali na-nj. Ako ni imel opravila pri Alešu, ali kje na ladiji, sedel je v kakov kotiček, vzel v roko pero ter neprenehoma pisaril. Aleš bi bil večkrat rad videl, s čem se peča, ali mož je skrbno skrival popisane pole, da jih Aleš nikoli ni mogel dobiti v roke. Čudno se mu je zdelo takovo ravnanje starega roparja, kajti njegovi tovariši so vedno lenavo ležali, ako ni bilo posebnih opravil, ter žvečili tobak, ali pa pušili iz dolzih pip, Abdala pa kot poglavar, privoščil si je še kaj več. Zaporedoma je vlekel iz podolgastih steklenic žganjico, katerih je imel vedno polno zataknjenih med svojo blazino, da ne bi se

zvrnile in potokle pri gibanju ladijnem. — Navadno se je tako opil, da je nezaveden ležal na svojej postelji. Bog obvaruj pa. ko bi se bil kdo drugi doteknil njegovih steklenic, gotovo bi ga bila doletela ostra kazen. To je bilo ugodno samo njegovemu želodcu, za druge mornarje bila je takova pijača predraga in tudi škodljiva. Poveljnik se je bal, da ne bi jih razvadil.

Nekega prijetnega večera je bil zopet mojster Rašet v svojem navadnem kotiču v zadnjem ladjinem delu. Jadra so bila zadržnjena, sidra spuščena v morje in ladija je stala nepremakljivo blizo nekih skalin. Ker je bilo že mračno, ni se mogel več pečati s pisanjem, toraj se je naslonil na okrožje in sanjavo zrl po morji. Aleš ga je dolgo skrivaj opazoval, ni si ga upal motiti iz te zamišljenosti. Starčeve oči so se bliškale, in če je Aleš prav videl, igrale so v njih solzne kaplje. — Aleš je bil prepričan, da starcu nekaj teži srcé, jako čudno se mu je zdelo njegovo obnašanje, in čem bolj ga je opazoval, tem večé sočutje vleklo ga je k njemu.

Večkrat bi bil že rad kaj več pozvedel iz njegovega življenja, ali nikdar si ga ni upal vprašati in pričeti govorice, ker je videl, da mož le vedno molčí, kedar se nista učila.

Ako človeka samega tarejo nadloge, ima tudi nekak poseben nagib do svojih sobratov, ako vidi, da tudi oni trpé nadloge, česar v srečnih urah ne čuti tako živo. Tudi Alešu se

je nocoj taka godila, ko je zapazil pri Rašetu nekako srčno bolečino.

Približa se mu polagoma, prime ga za roko in šepne polglasno: „Mojster Rašet! ne zameri, da te motim v tvojej zamišljenosti; kakor vidim, leži ti nekaj težkega na srcu, tvoje oči so solzne“.

Starec se obrne urno proti svojemu nepričakovanemu tovarišu, pomežkne s trepalnicami, kot da bi hotel zakriti, česar ga je ravnokar Aleš opomnil, nekaj prisiljen smehljej zazibal se mu je krog ust, in resnega obraza, kakor sploh, pravi svojemu tovarišu z zamolklim glasom: „Kakor vidim, opazoval si me natihoma“.

„Ne zameri, po naključbi se je pripetilo.“

Starec nekaj časa molči in skuša popolnoma skriti svoje bolestne čute, potem pa mirno pravi: „Ti si ptujec, jeli?“

„Čemu to vprašanje? saj veš, da sem še-le nekaj tednov v vašej družbi.“

„Iz dalnega kraja?“

„Avstrijanec iz Slovenskega.“

„Avstrijanec? — o to je precej daleč.“

„Kako daleč je, ne vem, ker mi ni znano, v katerem kraji smo sedaj“, odvrne Aleš, kateremu so se ta vprašanja nekako čudno zdela.

„Imaš še stariše?“ praša dalje Rašet, kot ne bi bil čul zadnjih Alešovih besedi.

„To toliko vem kot ti. Nikdar jih nisem poznal.“

„Toraj so ti umrli, ko si bil še otrok? To je pač žalostno.“

„Ne vem, so li mrtvi ali še živé; — ko sem bil še otrok, komaj eno leto star, zgínili so, mene pa je nek dobrotnik otel grozovite smrti v gozdu, in me potem skrbno izredil, čeravno je bil sam ubožen. Oh oni blagi Peter, katerega sem vedno imel za očeta, kako je bil žalosten, ko sem odšel. Bog vedi kaj sedaj misli o meni?“ Alešu se je pri teh besedah inako storilo in več ni mogel govoriti.

Rašet je nekaj mrmral, česar Aleš ni razumel, le toliko se mu je zdelo, da se tudi v starčevih prsih enaka godi, kot v njegovih.

Po kratkem molčanju prične zopet Rašet: „Kako pa si prišel med našo družčino?“

„Ti mi staviš čudna vprašanja. Saj sam bolj yeš, kako se pride med tako druhal. Ugrabijo ga meni nič tebi nič, in potem prodajo, kot pri nas žival, kar se bo tudi z menoj kmalo zgodilo.“

„Oh kaj pa da — res nepotrebno vprašanje — sam vém, kako se pride med tolovaje“, pravi Rašet žalostno ter zaduši vzdihljeje, ki se mu je izvil iz prs.

„Povej mi raji, kaj se je zgodilo z mojima tovarišema“, pravi dalje Aleš, „kakor sem pričnan ju ni na ladiji, a vendar dobro vem, da sem ju isti dan, ko ste me vjeli, po nepremišljenosti izdal, in če se ne motim, odplaval je koj potem čolnič proti onej strani“.

„Tvoja prijatelja?“ pravi starec počasno ter položi roko na čelo, kot bi se hotela nečesa domisliti. — „Je že res. Šest mož se je odpravilo proti onej strani, od koder si ti prišel, ali priveslali so prazni nazaj in pravili, da so videli, ravno ko so se bližali iz zatišja obrežji, dva človeka, enega v meniškej obleki, stopiti v čoln, ki ju je odnesel proti velikej barki, ki je stala na morji. Morali so se naši urno vrniti, da ne bi jih bila zapazila ptuja ladija. Zato smo tudi kmalo potem odjadrili iz našega skrivališča.“

„Res je!“ vsklikne Aleš vesel, „eden bil je v meniškej obleki — oče Alfonzo, drugi pa v vojaški. Hvala Bogu, da sta le rešena!“ in povzdignil je hvaležno oči proti nebu zahvaljevaje se Najvišjemu za čudovito rešitev svojih tovarišev.

Govorica se je nekoliko pretrgala in občno molčanje je nastalo med njima. Obadva sta se pečala s svojimi mislimi, ki so se vrtile po raznih krogih. Slednjič pomigne Rašet Alešu, naj se vsede ter nekako ginljivo pravi: „Aleš, tvoja odkritosrčnost in prosto obnašanje mi je všeč, vedi, da te ljubim. kot lastnega sina“

„Tega se doslé še nisem prepričal“, odvrne Aleš, kateremu se je to nenadno priznanje jako čudno zdelo, ker je bil starec prej vedno molčeč in precej oduren. „Kakor veš, je nocoj prvikrat, da se razgovarjeva, doslé bilo je težko kako besedo iz tebe spraviti, razun pri učenji. — Ti si

čuden mož, mojster Rašet, pri vsem prizadevanji vendar ne morem prav spoznati tvojega značaja. Od začetka nisem dosti porajtal na-te, zdel si se mi vsakdanja oseba, kot drugi mornarji, čem dalj pa si zahajal k meni, tem bolj so se mi vsiljevale razne misli v glavo, in nekaj mi je vedno djalo na tihoma, da tiči v tebi kaj več, nego življenje prostega mornarja, morskega roparja“.

„To vse sem jaz dobro zapazil pri tebi“, pravi Rašet prijazno primši Aleševo desnico.

„Kaj? — ti si vedel moje misli?“

„Tudi tvoje želje.“

„Moje želje?“

„Da bi rad izvedel mojo preteklost, da si iskal priložnosti z menoj govoriti, skušal izvedeti, s kakovo pisarijo se vedno pečam. Ni li res?“

„Res. — Ali od kod veš vse to, mojster Rašet?“

Starec se je nasmehnil in videti je bilo na njegovem obrazu veselje, ki ga je imel zaradi Alešove, skoraj otročje radovednosti. „Oh ljubi moj“, djal je, „skušnja in dolgoletna nesreča človeka vsega privadi“.

„Pa mi doslé nisi hotel ničesa povedati; — zakaj?“ dalje praša Aleš.

„Ker ni bilo ugodnega časa, najini pajdaši bi kmalo slutili in potem sva ločena za vselej.“

„Kaj pa necej, ali se nimava nič bati?“

„Mornarji so vsi pijani s poveljnikom vred. Jutri že menijo odriniti proti Afriškemu obrežju, kajti Abdala se je prepričal, da znaš že dovolj arabščine, in sklenil te je prodati v sužnost. Samega veselja, da se mu je njegov rop tako sponesel, dal je nocoj obilo pijače svojim služabnikom, ki sedaj vsi omoteni spé po kotih.“ Res se ni nikjer nihče ganil, le smrčanje trdno spečih ljudi se je čulo na prednjem delu.

„O moj Bog“; vzdihnil je Aleš pri starčevih besedah, kajti bitka ósoda trde sužnosti, katere je nekoliko pozabil med pogovorom, stopila mu je zopet živo pred oči. „Jutri toraj prodajo me v neznane kraje v sužnost, iz katere se morda nikdar več ne vrnem“.

Aleš bi bil rad marsikaj pozvedel pri Rašetu, ker nocoj je našel ravno ugodni čas, ali ta bridka novica ga je tako pretresnila, da je popolnoma pozabil svoje prejšnje naloge izvedeti osodo svojega učitelja. Razne misli so se mu snovale v glavi, na vse kraje je prevdarjal, kako bi se rešil robstva, ali nič pripravnega ni mogel najti. Mislil je tudi na beg, posebno ker so bili nocoj mornarji popolnoma nesposobni preganjati ga, ali kam je hotel bežati, ker ni poznal kraja; razum tega pa tudi še ni prav vedel, je-li tudi Rašet te misli ali ne. In brez njegove volje, njegove pomoči ni bilo mogoče nič storiti.

„Ljubi mladeneč“, pravi Rašet na to smehljaje, videti Aleša tako zamišljenega, ti misliš,

kaj ne, kako bi bilo mogoče uiti? Le povej, če ne sodim prav“.

„Rašet, ti vse veš. Res prevdarjam, kako bi bilo mogoče rešiti se“, reče mladeneč, ki se ni mogel prečuditi starčevej globokej previdnosti.

Rašet je pokimal v znamenje, da je zadovoljen z Alešovim sklepom, potem pa se nasloni zopet na okrožje in zre proti jasnemu nebu, posutemu z mirijadami svetlih luči.

„Rašet, ti si že mnogo preživel na morji, gotovo ti je že znan vsak kotic“, zopet prične Aleš, „povej mi, kje se sedaj nahajava, je-li za temi skalami kaj suhega? ali blizo stanujejo ljudje? Ko bi to bilo, upam si priplavati do tje, čeravno je precej daleč. Od mladih nog sem že vaje vodé“.

„Ti se motiš. Aleš, tukaj ni nobenega otoka, to so skalnati robovi, ki štrlé iz morja, kjer ni druge žive stvari, kot morski ptiči. Takovih skalnatih robov je mnogo po morji, in ako so skriti pod vodó, so zelo nevarni mornarjem, ko jih ne vidijo ter se urno drveča barka lahko razruši na njih. Takove skale naredé se iz malih živalic, ki se vedno množijo druga vrh druge in včasih velik otok napravijo. Ali si že kaj slišal o njih?“

„Že vem, to so korale, kaj ne?“

„Da, korale, in one skale so tudi takove. Od tod proti severji je kacic sto morskih milj do Francoskega.“

„Sto milj“, začudi se Aleš, „to je dolga pot!“

Rašet je zrl neprenehoma, kot prej, proti nebu in videti je bilo, da je zelo napenjal svoje že oslabele oči. Aleš ni vedel, kaj ima, a vendar se je tudi on ozrl proti onej strani, čeravno ni družega videl, kot morje in nočno nebó. „Ali vidiš doli-le, enako iz morja vzdigati se, črno piko?“ pravi čez nekaj časa starec Alešu.

Res je bila znati na južni strani majhina, črna bunčiča, katero so po dolgem trudu komaj zapazile Aleševe bistre oči, ki pa je vedno večja prihajala.

„Vidim, — kaj pa pomeni to?“

„V dveh urah imeli bomo hudo nevihto“, odvrne starec veselega obraza.

„Potem morava speče mornarje zbuditi, da vravnajo ladijo, sicer smo v nevarnosti.“

„Ne nikakor ne. Bog daj, da bi še trdneje spali do dne“, pravi Rašet in s prekrižanima rokama obrne se proti Alešu, kateremu ni šlo v glavo, kaj starec namerja.

Komaj je minula dobra ura, ko se začuje od daleč votel grom Zvezde na nebu so jele ugašati in črni oblaki so prepregli prejšnji jasni obok. Rašet hiti v spodnji del in kmalo gori prinese precej težek zaboj. — „Nevihta bo zdaj zdaj tu“, pravi Alešu, „in kakor se kaže zelo huda. Podvizati se morava, da spraviva vse po redu, le trenutka ne smeva zamuditi. Nocoj je edina priložnost rešiti se, ako nama pojde po

sreči. — Ti si uren, — pojdi in razpni jadra, vsa tudi na manjših jarbolih, jaz pa odklenem ta čas čoln, spravim ta-le zaboj va-nj in potem poveseš urno k skalam“.

Aleš je vedel Rašetov namen. Urno je odvezal vsa jadra, katera je kmalo razprostrl veter med tem, ko je starec pripravil čoln. Izdrla sta sidra. skočila v pripravljeni čolnici ter urno veslala h kraju.

Skala je bila sicer robata, pa vendar dosti obširna za prenočišče dvema človekoma eno noč. Potegnila sta čoln, kolikor mogoče, h kraju, porinila ga v pripravno zatišje, kjer valovi niso imeli več moči, potem pa spravita zaboj v varstvo vrh skale, na katero sta splezala z veliko težavo. V ta zaboj je bil naložil Rašet že prej nekoliko potrebnih jedil in pijače, da si jih preskrbi za daljno pot drugo jutro.

Komaj sta dospela v varstvo, ko je že jel razsajati hud vihar z vso srditostjo. Strele so švigale vse navskriž, grom je donel, valovje bučalo in na tolovajski ladiji so pokale jarbole, kot bi se hotele vse polomiti. Aleš še nikdar ni doživel take noči, zdelo se mu je, kot bi se vsa zemlja majala in hotela skočiti iz svojih tečajev.

Kmalo so zgrabili valovi ladijo in vihar jo je podil po penečem morji, da je letela kot ptica pod nebom, premetovaje se zdaj v eno zdaj v drugo stran. V nekaterih trenutkih sta

videla samo še črno piko, katero so dvigali valovi zdaj kviško, zdaj zopet pogoltnili v svoje brezno. Slednjič je tudi to znamenje zginilo v črnej noči, vihar pa je divjal vedno grozovitejše, da je pluskalo valovje celo čez skalo, kjer sta sedela naša beguna, ter ju premočilo do polti.

Strašna noč je bila to, noč, ki se ne dá več izbrisati iz spomina, ako jo človek kedaj doživi, vendar je bila ta viharna noč edino upanje Rašetove in Alešove rešitve.

V.

Drugo jutro je napočilo krasno jutro. kakoršno je navadno po hudih nevihtah. Kakor bi prilezlo iz morja, priplavalo je solnce na vzhodu in milo osvetljevalo skalovje s svojo žarečo lučjo. O tolovajskeji ladiji ni bilo več ni duha ni sluha, le čolniček se je še varno tiščal v skalnatem pristanišču, iz katerega ga ni moglo pregnati valovje.

Aleš vzame molitveno knjigo, katero je imel tako varno zavito, da jej ni prav nič škodovala mokrota, poklekne na skalo ter se zahvali najprej nebeškemu Očetu za čudovito ohranjenje, potem pa moli še jutranjo molitev. Tudi Rašet je sklenil roki in potihoma molil kraj Aleša.

Po opravljeni molitvi vzameta iz zaboja nekaj jedil, da se okrepcata, potem pa jameta prevdarjati, kam bi se bilo najbolje obrniti. Aleš si ni

vedel dosti pomagati, torej je pripustil vso to reč zvedenemu Rašetu.

Aleš je bil zvečer po tako naglej in nepričakovanej dogodbi ves zmešan, da ni mogel bolj natanko izvedeti Rašetove naklepe, temuč je moral brzo ravnati, kar mu je ta veleval. Danes pa je vendar-le hotel bolj natanko zvedvti, zakaj sta izročila tolovajsko ladijo valovom in nista izbudila mornarjev; kajti ubežati ne bi jima bilo nikakor nemogoče na skalo, ker v takovih okoliščinah bi se ne bili pečali mornarji dosti za-nju.

„Rašet!“ pričel je pri zajutrkju. „meni se vendar ne zdi prav, da sva pripravila tolovaje v takovo nevarnost, po nepotrebem. Čeravno so hudobneži in zaslužijo ostro kazni, vendar-le so ljudje, in naša dolžnost je svojemu bližnjemu, bodi-si prijatelj ali sovražnik, le dobro storiti. Bog sam odloči vsakteremu plačilo, kakoršno zasluži, a ljudje ne smejo segati v njegove pravice. — Nesrečneži so morda storili strašen konec v valovih in sicer v stanu nezavednosti, pijanosti.“

„Tega se ni bati“, odvrne starec, „kamor je drčala ladija, ni več skalin, ker nekolikokrat sem že prebrodaril to morje in znano mi je vse. Tudi so se mornarji gotovo brž brž streznili, ko se je jela ladija premetavati, ter storili, kolikor je bilo mogoče. V takovih okoliščinah strah vse premaga, tudi opijanjenega človeka, da se

koj zavé popolnoma. Največa škoda, ki se jim je mogla zgoditi, je ta, da so se morda polomile jarbole, raztrgala jadra in potrlo krmilo. Ljubi moj, jaz sem že dokaj preživel na morji, še hušjih neviht, kot je bila sinočna. Tolovajska ladija je bila močna, najhujše viharje je dobro prebila, razun tega pa tudi na prostem morji vihar malo opravi velikej ladiji, ako ni skalin. Le upokoji se zarad tega, ti ljudjé so na morji domá, in jim ni lahko priti do živega. Kdo vé, ali tudi oni ne počivajo danes v kakem skritem zalivu in popravljajo pokvarjene reči?“

To je Alešovo rahločutno srcé, ki ni še dokaj poznalo mornarskega življenja, nekoliko upokojilo. „Sila kola lomi“ — djal je sam pri sebi, „kdo vé, ali bi nama bilo mogoče pobegniti brez takovega početja? če naji ne bi bili zaprli v spodnjo sobo? Mora že Božja volja tako biti, saj mi je vedno Peter pravil, da se brez njegove volje nič ne zgodi“.

Zajutrak je bil kmalo končan, in čas je bilo, obrniti se na kako stran, ker hrane je bilo pičlo odmerjene, komaj za nekaj dni.

Spravila sta čolnič zopet v prosto morje, naložila svoje borno imetje va-nj ter veslala urno, kolikor je bilo moč opraviti z dvema vesloma, po širjavi. — Aleša je upanje, doseči zopet svobodo, tako omamilo, da je pozabil uprašati svojega tovarša, proti kateremu kraju sta namenjena. Še-le ko sta bila že precej daleč na morji

ter sta že zgubila skale spred oči, reče Rašetu, ki je z vajeno roko obračal veslo, kot bi imel še vse mladenške moči: „Rašet, kam pa vendar gré najina pot, dosedaj še nič ne vém, kam sva namenjena“.

„Kam gré najina pot?“ ponavlja Rašet ter zmaje z ramama, „to je težko določiti. Kamor naji ponese ta mala ladjica. Najine moči so pre-slabe krotiti valove, majhen vihar naju lahko zanese Bog vedi kam. Ako nama pa Bog srečo dá in lepo vreme, priveslava morda v kacic desetih dneh do kacega otoka. Ali pa morda srečava med potoma kako ladijo“.

„Ako pa zopet srečava kako tolovajsko ladijo?“

„Potlej sva zopet sužna, kot prej“, djal je Rašet tako malomarno in hladokrvno, kot bi se pomenkoval o kacic vsakdanjih rečeh.

Aleša je nehoté nekak mrzaz pretresnil pri teh starčevih besedah. Čeravno sta bila že dolgo skupaj in je Aleš tudi opazil, da ima mož dobro sercé, vendar še doslé ni vedel, s kom ima opraviti. Večkrat ga je že vprašal to in uno, pa mož je vedno odlašal rekoč, da bo že še zvedel vse, ako prideta srečno na suho. Le iz nekaterih besedi je pozvedel toliko, da Rašet ni bil izmed tolovajske družali, temuč suženj na ladiji. „Čuden, res čuden človek“, menil je Aleš, „še neumna žival se veseli svobode, ta pa je tako mrzel, tako neobčutljiv za vse. Nekaj skrivnostnega

mora biti v njegovem prejšnjem življenji, kaka velika nezgoda, ki ga je tako potrla“. Aleš se je na vso moč ubijal iztuhtati tega človeka, ki je skoraj, rekel bi, sovražil svet. Kake strašne nevihte, kake nesreče morajo se zbrati, da človeka tako daleč pripravijo! — Da je učen, to je Aleš kmalo spoznal. Govoril je razne evropske in tudi druge jezike in svoje pisanje nadaljeval je pri vsakej priložnosti, ko sta bila še na ladiji.

„Ne zameri, dragi Rašet“, Aleš zopet pretrga molčanje, „da se predrznem nekaj očitati ti. Kakor spoznam iz tvojega vedenja, ti ni dosti mar najine svobode. Zopet molčiš, kakor nekdanj in vedno si otožen“.

„Dosti mar?“ pravi Rašet ter zgrbanči čelo, kot bi nekaj tehtnega preydarjal. — „Kakor se zmeniva; kar mene tiče, nič mi ni mar“.

„Jaz te ne razumem, Rašet! govôri razločnejše!“

„Da jaz sam zá-se nikdar ne bi bil poskušal bega.“

„In zakaj ne?“

„Saj sem ti že rekel, da bodeš, vse zvedel o pripravnem času. Aleš, ti si zelo radoveden, kot sploh mladina; vedi, to vselej ne hasni.“

„Toraj si samo zastran mene vse to storil?“

Rašet je pokimal, da.

„O blagi mož, kedaj ti bom mogel povrniti toliko ljubezen!“

„O vedi mladeneč, Rašet pozna tvoje blago srce, tvoje hrepenenje po svobodi. Saj je tako malo ljudi na svetu, katerih srca so čista, da se med stoterimi nad devet in devedesetimi zmotimo. Ako bom zvedel, da si v svojej domovini zopet srečen, dopolnjeno bode moje veselje in mirno bom pričakoval ure, ki me bo rešila svetnih težav ter pripeljala v boljšo domovino.“

„Ali se ti ne veseliš zopet priti v domovino?“

„Ona hrani za-me le žalost in bridkost.“

Aleš si ga ni upal več izpraševati, in zopet sta molčala obá. Toliko je bil prepričan, da je morala moža nekdanj zadeti huda nesreča. Zopet sta krepkeje poprijela vesla in ladjica je urno plavala po sinjem morji.

Tretje jutro zagledata v daljavi bela jadra še daleč plavajoče ladije. Od začetka jadrala je ravno proti njima, kmalo pa je naredila ovinek in zavila bolj proti južnej strani.

Rašet je nekaj časa prevdarjal, potem pa pravi: „Aleš, ako tej ladiji pot prestriževa, potlej sva v varstvu. Kakor vidim, nima ravno ugodnega vetra, počasno se pomiče dalje, ako dobro poženeva, dohitiva jo v nekaterih urah.“

„Ali si pa tudi gotov, da ni kaka sovražna ladija, zopet kaki morski roparji“, pravi Aleš nekoliko obojavljaje se, ker si ni ravno želel zopet priti takovim ljudem v roke.

„Tega se nama ni treba bati. Tolovaji nimajo tolikošnih ladij, najbrž bo kaka kupčijska barka, ki pride iz jadranskega morja.“

Aleš ni mogel ničesar več oporekati. Rašet je bil že mnogo let na vodi, in je bolje poznal vse okoliščine ter imel dovolj skušnje spoznavati nevarnosti, toraj je vse zaupal le njegovej previdnosti. Napela sta vse moči in čoln je švignil po mirnem morji, kot bi ga veter nesel.

Vedno bliže sta prihajala ptuji ladiji, ki se je le počasi pomikala dalje zaradi mirnega zraka. Rašet je vzel iz zaboja majhen daljovid, in dolgo opazovaje ladijo pravi slednjič: „Angleški trijarbolnik je, če Bog dá, kmalo sva iz nevarnosti, le krepko veslajva“.

Proti poldnevu pa je nastala nenadoma močnejša sapa. Rašetovo obličje se je zmračilo in nekako obupno je pogledoval na bližajočo se ladijo, ki je imela svoja jadra že popolnoma razpeta ter je vedno urneje drčala dalje. Aleš in Rašet sta veslala z vso močjó, da jima je curkoma tekkel pot po obrazu, pa delo je prihajalo vedno težavnejše, vožnja vedno počasnejša, kajti veter jima je pihal ravno nasproti, in čoln je šel bolj nazaj, nego naprej.

„Ako se veter ne spremeni“, pravi Rašet osorno, „je najino upanje uničeno, ladija naji bo prehitela in potlej je ne dojdeva več“.

V nekaterih minutah bila jima je ladija že vstric in vedela sta, da je vse prizadevanje za-

stonj. Bila sta sicer že tako blizo, da bi se bil lahko glas slišal do tje, klicala sta toraj na vso moč, slekla suknje ter mahala ž njimi, ali nikakoršnega znamenja ni bilo videti na ptuji ladiji, da bi ju bili zapazili. Vedno dalje in dalje je jadrala, in naša beguna sta obupno gledala za-njo.

Kaj je bilo začeti? zopet nazaj veslati bilo je predaleč, razun tega prevrgl se je tudi veter, kakor bi hotel nalašč kljubovati, ter jel pihati od vzhodne strani.

„Sedaj ni nobene druge pomoči“, prične Rašet, „kot izročiti se valovom in vetru, morda prideva do kacega obrežja. Daleč ne moreva več biti od Afrike, kolikor se mi dozdeva“.

„Od Afrike?“ praša Aleš nekako plaho, kajti spomin na marokanskega poglavarja, kamor so ga mislili prodati tolovaji, se mu je ponovil zopet živo pri tej priči. — „Ali pa je upati, da dobiva ondi kako evropejsko ladijo, ki naji bi pripeljala čez morje v domači svet?“

„Tega ni dvomiti“, pravi Rašet, „posebno na severnej strani je dosti evropejskih pristanišč, ako le pravi kraj zadeneva, ne bo nama težko najti Evropejcev, ki so razpotaknjeni po raznih mestih. Morda pa še tudi srečava kako drugo ladijo med potoma, saj v tem morji jih je vedno dosti“.

Aleš se je nekoliko umiril pri teh starčevih besedah. Krepko sta zopet veslala dalje, držeč

se bolj proti jugo-zahodu, ker Rašet je upal priti po tej poti do Algira, kjer bi potem ne bilo težko dobiti prostora na kakej francoskej ladiji.

Celo popoldne in vso ljubo noč sta neprenehoma sukala vesli, ravno tako tudi drugi dan. Tretje jutro zagledata v daljavi bel rob, znamenje, da se bližata suhej zemlji. O kako veselje je prešinilo Aleša, ko so se vedno bolj in bolj vzdigovali pred njim vrhunci visocih gorá, kot bi lezli iz tal, čeravno se je bilo bati še marsikterih nevarnosti. „Hvala Bogu!“ zaklical je, „kmalo sva na suhem“. In še krepkejše se je vprl v veslo, da je čoln po bliskovo plaval prek morja.

Solnce je ravno z zadnjimi žarki zlatilo vrhove sivih, proti nebu kipečih gor, ko prideta do suhega. — Kolikor sta mogla opaziti z morja, bil je kraj opuščen. Nikjer ni bilo znati človeških stanovališč in le pesek in nekaj mirtinih grmičev je pokrivalo obrežje. — Rašet veli dalje veslati ob kraji; pa čemdelj sta šla, tem pustejše in dolgočasnejše je bilo, še pripravnega kraja nista nikjer našla, kamor bi skrila svoj čolnič in prenočila. Rašet se je oziral na vse kraje, ogledoval hribovje, ki se je potezalo ob morji, pa bilo je, kot ne bi poznal tega sveta. Večkrat je zmajal z glavo, mrmral nerazumljivo, potem pa zopet ukazal nazaj veslati.

„Kako se ti zdi Rašet, sva li v Afriki, ali ne?“ praša ga Aleš.

„V Afriki sva, ali Bog vedi kje. Saj sem vendar že objadral vse severo-afrikansko bregovje, danes mi je vendar ta kraj tako neznan, da se prav nič ne morem domisliti, kje bi bila.“

„Jaz mislim, da bi bilo najbolje, ko bi šla h kraju in necej prenočila na prostem, jutri pa bi na vse zgodaj poiskala kaka človeška prebivališča, kjer bi zvedela, kam se nama je obrniti.“

„Druzega nama tudi ne kaže“, pritrди mu Rašet, „noč bo zdaj zdaj tu, in kolikor po oblakih poznam, znalo bi biti še viharo vreme necej. Poterpeti morava, jutri bova že videla kaj in kako“.

Potegnila sta čoln na suho, da ne bi ga odnesli po noči valovi, ko bi se nenadoma približala kaka nevihta, privezala ga trdno ob grmovje, potem pa jo krenila dalje po robu, da bi dobila pripraven kraj za prenočišče. Na mehkej tratnici, posutej z najkrasnejšimi in prijetno dišečimi cveticami, ki so naznanjale že bujno rastlinstvo vročih dežel, rastla so nekatera palmova drevesa, in po belem pesku je curljal bister studenček, zgubljevaje se skoraj popolnoma v visokej travi. Ta kraj je bil kot nalašč ustvarjen za trudna popotnika. Nemudoma napravita iz volnene plahte, katero sta imela seboj, majhen šotorček, zakurita ogenj, da bi po noči strašila ropne živali, ker orožja nista imela nikakoršnega, potem pa vzameta iz zaboja še ostala jedila ter povžijeta zadovoljna borno večerjo. Po solnčnem

zahodu je nastala kmalo temna noč ter zavila naravo v črni prt.

Ker nista bila varna pred napadi divjih zveri, sklenila sta vso noč bedeti in tako pričakovati bodočega dné, da bi potem zopet nadaljevala svojo pot.

Alešu so se necej vrtele razne misli po glavi. Vse življenje od njegovih otročjih let do današnjega dné mu je prišlo na misel. Spominjal se je starega Petra, ki morda ravno sedaj sedi doma na klopici pred hišo in puši mirno po svoji navadi iz majhine pipe, ugibaje, kam je prišel Aleš, da ni več čuti o njem; spominjal se je vojske na Laškem, svojih dveh tovaršev, in slednjič tudi vjetja na tolovajskej ladiji, kjer se je seznanil z Rašetom. Zopet se je vnela v njem želja, pozvedeti kaj več o tem čudnem možu. — Dolgo je zrl na starca, ki je tiho sedel na tleh in prikladal suho brstje na plapojoči ogenj; ni si prav upal pričeti nekdanjih vprašanj, ker mu je že večkrat spodletelo.

„Kaj premišljuješ, Aleš?“ praša ga slednjič Rašet ter vpre svoje že oslabele, pa vendar še vedno žive oči, kot bi mu hotel brati na obrazu skrivne želje.

„Domislil sem se zopet tvoje obljube.“

„Moje obljube?“ povzame Rašet besedo, kot ne bi se mogel koj domisliti, kaj zahteva mladeneč.

„Tvoje obljube, da mi boš razodel o pripravnem času svoje skrivnosti, in nocoj menim, je najugodnejša prilika, vsaj nama prej noč mine. Ne zameri, da te nadlegujem neprenehoma, tvoje obnašanje zdi se mi tako čudno, da sem jako radoveden izvedeti tvoje skrivnosti, tem bolj, ker se vedno ogiblješ mojim vprašanjem. Človek ima že takovo lastnost, čem bolj se mu kaj prikriva, tem bolj ga tare radovednost.“

„Da, da, — obljubil sem ti“, prične Rašet globoko vzdihnivši. „Nerad se sicer spominjam preteklosti, ki mi je rodila toliko gorje ali tebi mladenič, tebi, ki te ljubim, kot svojega sina, hočem razodeti jo. Mlad si še in mnogo boš še doživel, ako ti Bog dá zdravje; potrebno je toraj, da vedno bolj spoznavaš ljudi, kar sem jaz zamudil nekdanj, sicer ne bi bil prišel v takovo nesrečo.“

Moje rojstno mesto je Florencija, kjer so moji starši imeli lepo palačo in veliko bogastvo, razun tega pa še mnogo posestev po deželi. Ni jim toraj manjkalo pripomočkov, meni, svojemu edinemu sinu, preskrbeti potrebnih naukov že v zgodnej mladosti. Najboljši učitelji so bili poklicani na dvor mojih starišev in njih veselje je bilo še tem večje, ker so zapazili kmalo bogate zmožnosti pri meni. Sedemnajst let star sem dovršil že vse šole in čeravno sem komaj zapustil otročja leta, podelila se mi je vendar koj visoka služba pri ministerstvu, k čemur mi

je, se vé da, najbolj pripomoglo sloveče imé mojega očeta. — Dve leti potem so mi umrli stariši nenadoma ter mi zapustili neizmerno bogastvo, in sedaj sem bil prepuščen sam sebi.

Čeravno mlad, vedel sem se vendar skrbno varovati slabih potov, katerih se navadno mladina, prepuščena sama sebi, tako rada poprime. Previdno sem vravnal svoje imetje ter se neutrujeno dalje pečal s svojo službo. Edina napaka je bila ta, da sem preveč zaupal ljudem in pri njih le vse dobro, nič pa slabega opazoval, drugič pa tudi, da sem bil zeló častilakomen. Moji prijatelji, ki so kmalo zaostali za menoj, bili so mi nevošljivi, videvši, kako urno se pomikam od stopinje do stopinje. Vedeli so, da se tukaj z grda ne dá nič opraviti, toraj so se potuhneži poslužili sredstev, ki so se jim zdeli najugodnejši, — zapazili so namreč mojo slavohlepnost, in po tej poti so sklenili pogubiti me. Kdor sam ne skusi, nikdar ne bi vrjel, koliko večá nevošljivost gospoduje med velikaši, nego med nižimi stanovi.

V svojem dvajsetem letu sem se seznanil z zalo, lepo odgojeno, čeravno ne prebogato deklico koje stariši so pohajali iz slavne rodovine Sforzov: meni ni bilo mar bogastvo, imel sem ga dovolj, temuč hotel sem si izbrati ženo, ki bi bila vredna deliti z menoj pozemsko srečo. Angela — tako se je imenovala — bila je res zrcalo vsega ženstva, in ko mi je povila ob letu

zalega fantiča, dosegel sem vrhunec svoje zemske sreče. Edino moje veselje sta sedaj bila Angela in sinek Pavlo, celo svojega ternela, priti do vedno večje časti, sem nekaj časa pozabil.

Približala se je dôba, ki je pretresla vso Evropo. Napoleonove čete so rohnele od Kalabrije daleč gori do severja, vse se je uklanjalo mogočnemu Korzanu. Mene je srce bolelo videvšega kako pada Italija, kako že gospodarijo po njej ptujci. Sedaj je prišla zaželjena prilika mojim sovražnikom. Spodbujali so me, naj branim pravice, ker sem edini mož zato, naj vnemam ljudstvo boriti se za svobodo, rekoč, da mi bodo oni pomagali po zmožnosti. Bolj iz lastnega nagiba, nego zaradi slave, delal sem noč in dan za blagor svoje domovine, še počitka si nisem skoraj privoščil. Največa rana bila je takrat za-me, da so bili sv. Oče Pij VI. pregnani iz Rima. Onečasteno se mi je zdelo sveto mesto Rim, središče vsega kršnanstva. Kar sem prej le skrivaj delal, pričel sem sedaj očitneje in to so porabili moji sovražniki ter me zatožili pri francoskem poglavarji, da sem ustajnikom načelnik.

23. maja zvečer — o, to je bila najstrašnejša doba mojega življenja! — Rašet je prenehal in dve debeli solzni kaplji ste mu zdrčali po zagorelem licu; Aleš si ga ni upal motiti.

Dolgo starec molči; potem pa nadaljuje: „23. maja zvečer sem sedel vesel z Angelo v

lopi na vrtu ne nadejaje se nič hudega. Pavlo se je igral v materinem naročji in jaz sem poln radosti opazoval zalega dečka, ki je bil takrat ravno v petem letu. — Naenkrat se vrt napolni s francoskimi vojaki in poveljnik mi veli nemudoma vdati se pravici, ki zahteva od mene, da se opravičim. Že je segla moja desna po bodalu, ali pogled na obupno ženo in jokajoče se dete, ki se me je trdno oklepalo, opomnil me je, da ne živim sam za-se in vdal sem se v svojo osodo. Tlelo je v meni še upanje opravičiti se, posebno, ker ni bilo dotičnih dokazov, pa kako sem se motil. Ko sem stal drugo jutro pred sodnijo, pokazala se mi je pismena zatožba in spodej podpis enega mojih prijateljev, katerega sem najbolj čislal. — Nobene besede nisem mogel pripraviti na jezik, stemnilo se mi je pred očmi in toliko, da nisem omedlel. Iz milosti me niso obsodili k smrti, temuč v ječo na otok Korzika. Prosil sem vzeti tudi ženo in sina seboj, pa bilo mi je odrečeno, prosil sem vsaj še enkrat posloviti se pri njima v tem življenji, pa tudi tega nisem dosegel. Še tisti dan me je odpeljala ladija na omenjeni otok v trdnjavo sv. Bonifacija. — Štirinajst dni pozneje sem dobil brezimno pismo, da je Angela žalosti umrla, sina pa je vzel eden sorodnikov polastivši se tudi obilih zakladov, ter pobegnil nekam čez morje. — Čeravno je bilo pismo brezimno, vendar se mi je zdelo, da je vse to resnica, kajti Angela mi je

bila preveč udana, da bi bila dolgo preživela mojo nesrečo, moji sorodniki pa so že od nekdanj hrepeneli po mojem premoženju. Kupa nesreče dopolnila se je do vrha, nič več me ni vezalo na svet in neprenehoma prosil sem Boga, da bi me poklical s svetá ter me združil ondi zopet z ljubo ženo, ki je našla blagi mir, meni pa je bil odrečen.

V trdnjavi sem bil toliko prost, da sem se smel sprehajati na obzidji. — Neko popoldne že proti večeru zrem po morji, ki je butalo ob skalovje tik pod menoj. Daleč tam na morskej širjavi zapazim ladijo, ki je jadrjala sem ter tje, kot ne bi si upala blizo. Mene prešine misel osvoboditi se. Do ladije bilo je res dobre dve uri, ali tega se nisem strašil, ker sem znal dobro plavati; večo težavo delalo mi je priti iz trdnjave, ker so bile krog in krog razpostavljene straže. „Naj velja, kar hoče,“ mislim si, „poskusil bodem“. Stemnilo se je že precej in druge jetnike je spravljaj ječar že v zapor. Še enkrat pogledam po morji in v strašno globočino pod seboj, potem pa stopim na okrožje in poskočim najmanj petdeset sežnjev globoko v morje. V tem trenutku počile so tudi puške stražnikov, pa nobena krogla me ni zadela. Potopil sem se pod vodo in plaval nekaj časa v stran, potem pa se zopet toliko pokazal, da sem sape dobil. Le ko sem bil že daleč na morji, upal sem se popolnoma na površje. Najbolj čudno se mi je

zdelo, da ni nobena ladija odrinila od kraja, ki bi me iskala, gotovo so mislili, da sem se ubil pri tako strašnem skoku, ali pa da me je zadela kaka krogla, ker me ni bilo izpod vode. Plaval sem naravnost proti oni ladiji, ki se je še vedno na onem kraji sem in tje pomikala. Bil sem že precej blizo, ali strah in dolgo plavanje pod vodo me je tako vpehalo, da sem se komaj še vzdržaval. Noč se še ni popolnoma storila, zravnam se po konci, kolikor je bilo moč, ter zakličem proti ladiji. Prvič ni bilo nič, drugopot pa sta stopila dva moža v čoln in urno vesljala proti meni. Prišli smo na ladijo, pa kako se zavzamem, ko spoznam morske tolovaje. Poglavar me praša najprej, koliko jezikov znam. Jaz mu povem: laški, francoski, angleški in tudi nekoliko nemški.

„Dobro,“ pravi, „moj tolmač mi je umrl, nadomestil ga sedaj bodeš ti“.

Kaj sem hotel začeti? moral sem se udati osodi. Na svetu nisem imel nobenega upanja več, kraj se mi je pristudil, kjer sem zgubil prostost, ženo in sina; postal sem tolmač na tolovajski ladiji. — To je moja dogodba, žalostna sicer, pa resnična.“

Umolknil je starec ter si s čela otrl pot, katerega so mu bolj prizadjali žalostni spomini, nego pripovedovanje.

„In tvoje imé, Rašet, je li pravo?“ praša čez nekaj časa Aleš.

„Ne — dali so mi ga tolovaji. Moje pravo imé je: Lavrencij Saturni.“

„In ti ne bi bil nikdar zapustil tega življenja, ko ne bi bilo mene?“

„Nikdar, — zavoljo tebe, ki te ljubim po očetovsko, storil sem to. Ti ne veš, kako sladko je imeti človeka, ki imá blago srce, katerega še ni popačil svet. In to si ti.“

„Moj dobrotnik!“ vskliknil je Aleš in objel starca, „ne, vi niste več samo moj nesrečni tovariš, temuč oče, dovolite, da vas tako imenujem. Odslé ne več „ti“, temuč „vi“, kakor sem nekdam imenoval tudi blazega Petra“.

Starec se je radovoljno smehljal in poljubil Aleša na čelo rekoč: „Ker tako hočeš, naj pa bo. Osoda naji je po naključbi združila: ti nimaš očeta, jaz pa sina ne“.

„Sedaj pa vas še vprašam, kaj vsaki dan neprenehoma pisarite? gotovo kako učeno delo?“

„Spisujem obširno delo „Osoda človeška“.

„Kaj pa boste storili s tem, ko dokončate?“

„Nič. — Delam zarad dolzega časa in pa da bolj živo premišlujem svetne ničevnosti.“

Pozno v noči je že bilo, ko sta končala svoje pogovore. Aleš je zapazil, da je Rašet, ali kakor ga bomo odslé imenovali — Lavrencij truden, toraj mu velí, naj le zaspí brez skrbi, ker bo on sam čul do dné. Potem pa je nekoliko popravil ogenj ter sedel zraven njega, Lavrencij pa je zlezal v šotor k počitku.

VI.

Kdor ima polno glavo skrbi, ta vé, kako je, ako se vleže zvečer k počitku, če tudi so take skrbi včasih čisto nepotrebne, — Lavrencija je gotovo skrbelo, čeravno tega ni pokazal Alešu; kajti še pred dnem se je zbudil in poklical mladenča k sebi.

„Zakaj pa ne spite?“ pravi Aleš, ki je slonel na mehkejši rušnji in kuril ogenj, videvši, da je prilezel stavec na vse zgodaj iz šotora. „Morda se bojite, da ne bi jaz zaspal. O le brez skrbi bodite, prav nič se mi ne dremlje, vajem sem, ker pri vojaki včasih še po več noči nisem spal.“

„O vem, vem, da si skrben, previden mladenec,“ odvrne Lavrencij, „popolnoma se zanesem nate. Ali vedi, da bo treba odriniti, svetli se že nekoliko, in v jutranjem hladu je najprijetnejše potovati. Ne veva še prav nič, kje sva, toraj morava skrbeti, kar najprej mogoče dobiti kake ljudi, pri katerih pozveva kaj in kako. Pred vsem pa ti moram še omeniti: pogum in neustrašljivost imej povsod, naj se godi, kar hoče, ker le to naji more rešiti. Kdo vé, med kakimi ljudmi se nahajava?“

Aleš je obljubil vse storiti, kar mu je naročil Lavrencij. Skrila sta čoln v grmovje, ako bi ga še kaj potrebovala, ko ne bi našla zaželenega kraja, vzela seboj jedila, kolikor jih jima

je še ostalo, ter se napotila po peščenem obrežji, kjer je rastlo le sem pa tam kako grmičevje, iskat človeških bivališč. — Solnce je že visoko stalo na nebu, ko prideta skozi neko ožino, po katerej se je zvijal majhen potok. Peščena planjava je zginila in krasna dolina se je razprosterla pred njima, krog in krog obdana s precej visocimi, gozdnatimi hribi, ki so jo oklepali od vseh strani, kot mogočno zidovje. — Daleč tam v kotu doline na podnožji strme gore, ki je dvigala svoj robati vrh proti sinjemu nebu, vzdigovaje se, kot kraljica med svojimi sosedomi — nižimi gorami, zapazita kup lesenih bajt, iz katerih se je vzdigal višnjevčkasti dim v kolo-barjih med drevjem proti nebu.

Lavrencij obstane, vzame svoj daljnovid in dolgo opazuje malo selišče. Tudi Aleš je nopenjal svoje oči ter menil zdaj zdaj zagledati kako divjo druhal, ki bo planila po njima, zato raj si oskrbi debelo gorjačo, da bi se vsaj za silo branil, ako bi bilo treba.

„Prav nič ne vem, pri čem sem,“ reče čez nekaj časa Lavrencij, „nobena duša se ne prikaže na dan. Bajte so podobne onim, kakoršne imajo Kabili*) ali ti ne stanujejo tako blizo morja, so bolj v gorah; posebno odkar jim Fran-

*) Kabili so gorsko ljudstvo, ki prebiva v Algiru v severnej Afriki. in so se nekaj krepko bojevali zoper Francoze. Popotniki jih hvalijo, kot gostoljubne in jako delavne ljudi.

cozje dobro na pete stopljejo, umaknili so se visoko v gore, kamor si ne upajo Evropejci.“

„Tedad kaj mislite, kje sva sedaj?“ praša Aleš.

„Ravno to je, kar mi dela preglavico. Ko bi vedel, kje sva, potlej ne bi bilo težko najti evropejskih stanišč. Sedaj nama ne kaže nič drugzega, nego iti do onih koč. Ako so pošteni ljudje, povedali nama bodo, kam se imava obrniti; posebno če so arabskega plemena, spremili naji bodo celó do mesta, kjer stanujejo Evropejci. Ti še ne poznaš arabske gostoljubnosti, ako si jedel ž njimi kruh in sol, tvegali bodo za-te življenje, ako so tudi največi hudodelniki.“

Mahnila sta jo po dolini naravnost proti kočam, kjer se je kviško dvigal dim, ali človeka ni bilo nikjer nobenega videti. — Ko prideta do prve koč, ki je imela samo en vhod na gornji strani, zagledata pred pragom sedečega, mladega zamorca. — Lavrencij in Aleš pozdravita ga arabski, on pa jima odzdravi nekako začudeno ogledovaje ta dva nenavadna ptujca.

„Kdo sta vidva moža, ki prideta pod našo streho? da vem naznaniti gospodu,“ praša ju potem črni sluga.

„Jaz sem Abu Karef, kupčevalec iz Mekke,“ odvrne resno Lavrencij, „in ta mladeneč je moj zet Ahmed Teleben. Mojo ladijo so požrli valovi z blagom vred in midva edina rešila sva se z velikim trudom grozovitej smrti; mornarji

so potonili vsi. Prišla sva k vam, da najdeva v tej hiši gostoljubnosti". — Previdni Lavrencij si je izmislil to zvijačo tako brzo, ter govoril tako resno, da zamorec ni mogel dvomiti, da sta ta dva potnika res nesrečna kupčevalca, ki sta se rešila morskih valov ter prišla v to hišo prosit pomoči.

„Alah je velik,“ djal je častitljivo zamorec ter položil roki navskriž, „pripeljal vaji je v hišo vernega možlma, ki vama ne bo odrekel svoje pomoči. Potrpita, da oznanim vajini prihod svojemu gospodu“. Pri teh besedah je zginil urno v kočo in dolgo se ni prikazala nobena oseba na dan.

„Zakaj ste si izmislili to zvijačo?“ praša Aleš Lavrencija, ko sta bila sama.

„Ker se mi je zdelo potrebno. Gospodar, ki stanuje v tej koči, je najbrž poglavar kake roparske družali, ki se je ustanovila v tem varnem kraji. Ko bi se bila izdala za Evropejce, prišla bi bila morda zopet v takovo družčino, kot sva bila na Jadiji.“

„In menite, da ne bodo spoznali, da sva Evropejca!“

„Teško. Samo popolnoma neustrašeno treba se je vesti.“

Čez dolgo časa še-le prikaže se na pragu velik človek vitke rasti, ki je moral imeti kacih trideset let. Njegova črna brada je bila razmršena, oči svitle, lica zagorela in upadla, meči

pa suhi, popolnoma arabskega plemena. Njegova obleka je bila arabska, bogato olišpana, za širocim pasom pa so se svitili samokresi in bodalo. — Nekako sumljivo je ogledoval zunaj čakajoča popotnika, kot ne bi se popolnoma s tema osebama vjemale besede, ki mu jih je ravnokar sporočil sluga.

„Vidva sta nesrečna kupčevalca?“ praša ju z ojstrim glasom Arabec.

„Nesrečna kupčevalca ter prideva iz Mekke, kakor ti je morda že sporočil sluga,“ pristavi Lavrencij pozdravivši gospodarja po arabski šegi.

Ta se je pri teh besedah zaničljivo pomuzal, rekel zamorcu, ki se je približal, nekaj nerazumljivih besedi, in črni sluga ga je pazno poslušal z ono udanostjo, ki je navadna sužnjem, potem pa urno zginil med bližnjimi kočami.

„Kaj zahtevata od mene?“ govori dalje Arabec z zapovedljivim glasom.

„Gostoljubja,“ pravi Lavrencij bolj ponosno, nego je morda pričakoval gospodar, „gostoljubja, ki ga je dolžan vsak verni Arabec svojemu nesrečnemu sobratu. Daj nama kruha, da se okrepčava, potem pa nama povej, kam se imava obrniti.“

„Kam sta namenjena?“

„V Algir.“

„Prav. Počakajte nekoliko, poslal sem svojega slugo z ukazom do svojih podložnih, da vaju spremijo do tje.“

Kmalu se približa koči kacic deset mož oboroženih s samokresi, bodali in dolgimi puškami. Iz njihovih obrazov žarela je nekaka divjost, ki ni nič prida obetala. Sužnji so prignali brzonoge konje arabskega plemena in poglavar zapové Lavrenciju in Alešu urno zasesti ysak enega, rekoč da je pot dolga do tje, ter želi še pred nočjo vrniti se domu s svojimi služabniki.

„Gospod! midva še nisva užila s teboj kruha in soli pod tvojo streho,“ ugovarja Lavrencij. „Dokler se to ne zgodi, ne poslužim se tvojega spremstva, ker si nisem svest zvestobe“.

Poglavar se zavihti na konja, kot ne bi bil čul Lavrencijevih besed, pomigne svojim tovarišem in ti urno posadé naša nesrečna beguna na konja, privežejo ju k sedlu, potem pa se spusti vsa druhal v dir po dolini.

Lavrencij je pogovarjal Aleša, -da sedaj ni drugače. nego udati se nemili osodi, da naj ne kaže nikakoršne bojazni, ker le to more ju rešiti iz sovražnih rok.

Urno so jezdili dalje in ravno proti onemu kraju, odkoder sta prej prišla. Ko pridejo zopet blizo morja na peščeno plan, obrnili so se proti zahodu, in kakor bi jih veter nesel, zdirjali so čili arabski konji po puščavi.

Lavrencij je opazoval na tanko vse kraje. Goré, ki so se prej enakomerno potezale z morjem

vred, zavile so se sedaj bolj proti jugu. Lavrenciju se je zdel ta kraj znan, morski tolovaji so imeli svoja najboljša skrivališča. Mislil je v začetku, da ju bodo izročili zopet kakej roparski ladiji, ali kmalo je videl, da je načelnik zavil v nasprotno stran in tudi njegovi tovarši z Alešem in Lavrencijem zdrčali so za njim.

„Hudobnež!“ kričal je Lavrencij srdito, „je-li to pot proti Algiru? Ti si prelomil zvestobo svojih bratov Arabcev, katerim je sveta reč izpolniti, kar so obljubili. Ali vedi, da to početje ne ostane nekaznovano, moje ljudstvo je mogočno, maščevalo se bode za-me in za mojega zeta“.

Ali vse te grožnje bile so bob v steno. Načelnik se je hudobno zarežal in še bolj spodbodel konja, da je kar pesek metal s kopiti v zrak. Bilo mu je malo mar Lavrencijevo žuganje; brzi konjič, dolga puška, svetlo bodalo in skriti kraji so ga varovali dovolj in njegove tovarše vsakega napada.

Pridirjali so do nizkega holmca, ob katerem se je potezalo nekaj zidovja, izza katerega so molile strehe posamnih hiš in visoka palmova drevesa. Brez dvombe je morala biti tukaj stolica kacega manjšega kneza.

Ko se približajo kacih tri sto korakov omejenemu kraju, zapové poveljnik obstati, potem pa zdirja sam v mesto, najbrž, da bi sklenil kako dobro kupčijo pri mestnem poglavarji.

Nemirno sta pričakovala Aleš in Lavrencij svoje osode; česa se jima je nadjati, vedela sta že dobro, le to ju je najbolj skrbelo, da ne bi ju ločili in posamezno prodali.

Slednjič se približa od mesta sem poglavar z nekterimi možmi. Vsi so bili dobro oboroženi, kot bi šli po kake razbojnike. Poglavar jim pokaže svoja vjetnika in eden izmed mož, ki je bil brž ko ne poročnik, stopil je bliže in pazno ogledoval nova sužnja, da bi se prepričal, sta li vredna toliko, kolikor se zahteva za-nju. Aleš bil mu je koj všeč, pri Lavrenciju pa je nekako zaničljivo zmajal z glavo. Potem stopi k roparskemu poglavarju ter mu našteje lepo število zlatih penozov, katere je ta pohlepno spravil v svojo mavho ter se priporočil pri kupčevalcu, da mu bode še zanaprej oskrboval sužnjih, ako jih bode potreboval.

Tolovaji so oddirjali zopet proti onej strani, odkoder so prišli, Aleša in Lavrencija pa so odgnali v mesto v sužnost k ondotnemu knezu, ali beju, kakor se imenujejo manjši vladarji ondotnih dežel. Bejevo poslopje je bilo štirivoglata, zidana palača z majhenimi oknji, krog in krog obdana s prekopi in obgrajena z debelimi koli, ki so bili zabiti v zemljo. Znotraj je bilo prostorno dvorišče, kjer so koračile semtertje razpostavljene straže, sredi dvorišča pa je bila majhena hišica, bejevo stanovanje, vsa obraščena z gostim drevjem.

Bej, že postaren, velik mož, grozno čmernega obraza, sedel je v senci na krasni prestrogi in pušil mirno svoj čibuk. Ponižno so se mu približali služabniki, ki so pritirali nova sužnja, poklonili se do tal in položili roke križem na prsi v znamenje popolne udanosti. Ali bej je je komaj vredne spoznal pogledati jih s svojim zaničljivim očesom. Potem se je približal sužnjema ter djal z ostrim glasom:

„Kdo sta vidva ptujca in od kod prideta?“

„Od kod prideva,“ pravi Lavrencij neustrašeno, „sam dobro veš, ni ti treba izpraševati. Iz rok brezvestnega, malopridnega človeka, kateremu niso svete pravice človeštva. „Pomisli vladar“, nadaljeval je z vso resnobo, „s kom imaš opraviti. Midva sva Francoza, ki sva po nesreči prišla v tolovajske roke, ko sva iskala gostoljubja, in da so Francozje neustrašeni narod, lahko veš. Čuvaj se toraj, da nama ne storiš žalega, brat mojega tovariša je poveljnik v Algiru, da se pa ž njim ni dosti šaliti, povedó ti lehkó ondotni gorski narodje, oni gotovo vedó, da s Francozi ni dobro nganjati burk. Glej toraj, da si ne nakoplješ sovraštva svojih mogočnih sosedov“.

„In kaj zahtevata tedaj od mene?“ pravi bej, katerega so nekoliko osupnile Lavrencijeve neustrašene besede.

„Midva zahtevava, da naju koj izpustiš in daš spremstvo z nama do morja, kjer dobiva potem kako francosko ladijo.“

„Tega ne morem storiti, pomislita, da sem vaju kupil za dve sto pijastrov.“

„In mi dva ne odjenjava le za las ne od svojega zahtevanja.“

„Poslušajta!“ nadaljuje bej, „ako mi zagotovita odkupnine pet sto pijastrov, izpustim vaju. Gotovo imata v Algiru prijatelje, in kakor mi povesta, celó sorodnike, pišita jim, in jaz bom poslal dve slugi tja, eden prinese denar, drugi pa ostane tam za stavo dokler se vidva ne vrneta. Ako je brat tega mladenča tako mogočen, ne bô mu dosti prizadjalo pet sto pijastrov“.

„Ne vinarja ne. To bi bila sramota za naju. Ako si pošten vladar, poiskal boš onega goljufa, ki ti je naji prodal. Od njega zahtevaj denar, nama to ni nič mar.“

„Tedaj sta moja sužnja,“ reče kratko bej ter se jezno obrne stran.

Štirje sužni zamorci so odpeljali Aleša in Lavrencija v majheno, štirivoglato sobo, ki je imela samo eno okno. — Vročemu dnevu je sledila hladna noč, vse je postalo mirno, vse je vživalo blagi pokoj, le Aleš in Lavrencij nista mogla zatisniti očesa, čeravno sta bila zeló utrujena. Kar se jima je dozdam le dozdevalo, vresničilo se je do sedaj popolnoma; postala sta sužnja v ptuji deželi, v daljni Afriki, kjer jima je sijalo malo upanja, kedaj rešiti se. Ležala sta na golih tleh, ker postelje ni bilo nikakoršne in tudi

druzega orodja ne. Kovala sta razne naklepe, kako bi se bilo mogoče rešiti, ali kaj, ker sta bila še premalo znana z napravo tega poslopja; nobenega izhoda nista poznala, razun tega pa so bile tudi krog in krog razpostavljene straže. Okno njune stanice je bilo sicer koj pri tleh in tudi brez vsake zapore, ali držalo je na mostovž, kjer so vedno semtertje hodili sužnji; tudi jima ni bilo znano, kam drži ta mostovž.

„Prva potreba sedaj je,“ pravi Lavrencij Alešu, ko sta ležala na trdih tleh in si eden drugemu pogum v nemala, „da se ne smeva dati nikakor okreniti, naj počnó z nama, kar hočejo. Najina nepremekljiva volja in ponosno obnašanje bode beja gotovo nekoliko v zadrego pripravilo; tudi ima, kakor sploh vsi takovi vladarji, precej strah pred Evropejci, kar sem zapazil na prvi mah, čeravno se ni hotel izdati. Ravnati morava, kot nama ne bi bilo nič mar, nikakoršne bojazni ne smeva kazati, kajti pri teh ljudeh človek največ opravi, ako kaže neustrašenost in pogum. Ako Bog dá, tudi te sužnosti se bova otela“.

„Ali večkrat sem slišal,“ odvrne Aleš, „da takovi vladarji svoje sužnje za vsako malo reč s smrtjo kaznujejo, in sicer s smrtjo po dolzih, grozovitih mukah. Jaz sicer nisem strahopetec, nikdar se nisem smrti bal, ali v tej luknji bi mi pa vendar ne bilo ljubo, ko bi me za ped okrajšali, ali pa nategnili na kol“.

„Tega menim se ne bo ravno bati, vsaj tako brž ne, ker plačal naji je predrago, razun tega pa tudi brez vzroka nikjer ljudi ne pobijajo. Vem, da bi mu bilo najljubše, ko bi naju mogel zopet prav drago prodati; kolikor sem spoznal, je zelo denarja lakomen. Nisi videl, kako brž nama je ponudil prostost, ako bi se drago odkupila. „Čakajte“, rekli so že včasih modri možje: „vse bo prišlo“, tedaj tudi nama družega ne kaže, nego čakati“.

Drugo jutro zopet pokliče bej svoja sužnja k sebi. — Aleša izvoli za svojega strežaja. Moral je namreč vsako jutro pomesti sobo, napraviti svojemu gospodu črno kavo, potem pa sedeti celi dan pri durih in čakati, kedaj mu bode vladar pomignil natlačit čibuk ter ga nažgati, ali pa prinesti sadja v majheni košari. To je bilo vsakdanje opravilo Aleševo. Težavno ravno ni bilo, ali dolgočasno za mladega človeka, polnega življenja, kot je bil Aleš. Lavrenciju, ki je bil že star in preokoren za strežaja, dal je drugi posel. Moral je oskrbovati mladega konja, katerega je bil bej ravno nekaj dni poprej kupil za visoko ceno, ker je bil zlahtnega arabskega plemena. Trdno je priporočil Lavrenciju, da ga mora dobro gleštati ter ga privajati pohlevnosti, ker je namenjen v dar njegovi ženi, katero je dobil iz Carigrada od svojega prijatelja. Aleš in Lavrencij sta prevzela to novo, ne ravno preslavno službo ter jo opravljala zvestó, kolikor

je bilo mogoče. Edina dobrota, katero jima je skazal njuni gospod, bila je ta, da sta smela zvečer skupaj spati. Tu sta včasih cele noči prečula in eden družega tolažila. Marsikaj sta iznašla ugodnega za beg, pa zopet zavrgla, ker se jima ni zdelo še dovolj varno. Lavrencij je imel včasih priliko bolj natanko ogledovati bejevo palačo, ali povsod je našel dosti zaprek, in upanje na beg se mu je zdelo nemogoče, če Bog ne dá kake posebne priložnosti.

Lavrencij in Aleš sta živela, čeravno ne zadovoljno, vendar popolnoma udana v voljo Božjo in upaje pomoči od Onega, kateremu ni nič nemogoče. Aleš je hvalil Boga, da mu je pridružil tako blazega in modrega moža, katerega je ljubil, kot lastnega očeta. — Ali tudi tega veselja ni mogel dolgo uživati.

Nekega dné pride obiskat beja tuji vladar sosedne dežele ter ga poprosi, naj bi mu prodal kacega belega sužnja, ker nima nobenega. Osoda je zadela ravno Lavrencija, ker ga bej ni ravno neogibno potreboval, razun tega pa mu ga je ptuji vladar tudi drago plačal. — Kdo bi mogel popisati žalost, katero je občutilo Aleševo srcé pri tej nenadni ločitvi. Oklenil se je starcu tako trdno krog vratu, kot ne bi ga hotel nikdar več izpustiti, ter točil bridke solzé. Same tuge ni mogel skoraj besedice spregovoriti: „O moj dobrotnik, moj oče!“ stokal je, „nikdar več vas ne bom videl“.

„Upokoji se dragi moj“, tolažil ga je Lavrencij, „vse tugovanje nič ne pomaga. Ne bodi mehkužen, mož mora tudi največe britkosti junaško prenašati. Ti si še mlad, malo si še prestal na svetu, ko boš pretrpel toliko, kot jaz, utrdilo bode se ti srcé. Prosim te, bodi pogumen, nikar ne žaluj, ker ti ne prinese nič koristi. Bog je še zmiraj več, nego ljudje, on te bode rešil iz sužnosti; morda se zopet kedaj vidiš, srečnejša nego sedaj. Bog te obvaruj! Spolnuj moje nauke, boš videl, da bo prav.“

Še enkrat je strastno stisnil blagemu starcu roko, potem pa ga je odpeljal ptuji vladar s seboj.

Aleš je bil sedaj sam sredi širokega sveta, nobene žive duše ni imel, ki bi ga bila tolažila, nikomur ni mogel potožiti svojih nadlog. Njegova sobica se mu je zdela grozno dolgočasna, prazna, kot bi bil kdo umrl v njej, nobenega veselja ni imel več na svetu. — Ali čas in skušnja utrdita tudi človeka zoper največe težave, da je prenaša nekako malomarno, da celó smrtnim nevarnostim kljubuje. Tudi Aleš se je utrdil s časoma. Poprej je bil še mladeneč otročjih misli, otročjih čutov, sedaj pa je postal mož krepkega duha, trdne volje in pogumnega srca. Sklenil je oprostiti se, naj veljá kar hoče, poiskati potem Lavrencija in potlej iti po svetu poiskati tudi starišev, ako še živé. Te misli gojil je od dné do dné in trdno je sklenil ali izvršiti svoj namen, ali pa poginiti.

Aleš je zvesto opravljal svojo službo in s tem se je tako prikupil svojemu poglavarju, da ga je veliko bolj čislal, nego druge sužnje ter mu tudi več prostosti dovolil. To se vé da je jezilo njegove tovariše, ki so ga pisano gledali ter mu zeló nevošljivi bili zarad te prednosti. Posebno nekov gubast in ves pokvečen zamorec, varuh bejevega harema, ni ga mogel živega trpeti; še pogledal ga ni, ako ga je Aleš pozdravil in če je le mogel, ognil se ga je na poti. To je Aleša zeló žalilo, ker ni vedel zakaj ga zamorec sovraži, ker mu ni nikdar storil nič žalega.

Nekega jutra so prišli varuhi bejevega harema vsi pobiti in na videz zeló žalostni k svojemu gospodu, ter mu naznanili, da je po noči utekla njegova prva sužinja, katero je še-le pred nekaterimi dnevi dobil. Rekli so, da je moral kdo izmed sužnjev pomagati jej pri begu ker so bile duri povsod dobro zaklenjene in so tudi straže celo noč čule.

Beju je švigala grozna srd iz oči pri tem sporočilu; njegovo lice se je zmračilo, kakor nebó, kedar se pripravlja na hudo nevihto. Bila je namreč to sužinja, katero je dobil iz Carigrada ter si jo izvolil za svojo prvo ženo.

„Ničemniki!“ zagrozil se je nad sužnji, ki so strahu trepetali pred njim na kolenih, „vaša nemarnost zasluži smrt, zatoraj boste še danes vsi zaporedoma izgubili glave“.

Kot šiba na vodi so trépetali varuhi pri teh ostrih besedah vladarjevih. Nihče si ni upal žiniti besede, nihče pogledati ostremu gospodu v obraz; potuhnjeno so sklonili glave na prsa in ječali.

Sedaj se vzdigne njih poveljnik, ki je Aleša posebno sovražil, približa se srditemu vladarju in prične z milo prosečim glasom: „Milost, mogočni vladar, milost ubogim sužnjem, ki so nedolžni! Dobro nam je sicer znana tvoja moč, dobro vemo, da nas lahko z eno besedo pogubiš in uničiš, kot črve v prahu, ali znana nam je tudi tvoja milosrčnost; slušaj toraj svojega služabnika, da ti pové resnico in izprosi milost nedolžnim“.

„Govori!“ zarohnel je bej, „ali ne išči nikakoršne zvijače, ker to bi ti nič ne pomagalo“.

„Moje življenje je v tvojih rokah, mogočni gospod“, djal je potuhnjen zamorec, „ako ne bom govoril resnice, naj zapadem najgrozovitejše smrti. — Sinoč že pozno videl sem plaziti se neko osebo okrog harema. Natihoma sem se bližal, da bi videl, kdo je, ali preden sem mogel popolnoma prepričati se, zginila je oseba ravno ondi na mostovži, kjer ima tvoj beli služabnik svojo sobo. In drugo jutro ni bilo krasne sužinje več. — Mogočni vladar, ti si pripeljal tega sužnja v hišo ter ga bolj čislal, nego nas druge, on pa ti vse te dobrote povrača z nehvaležnostja.

Ti meniš, da imaš zvestega služabnika na svojem dvornu, ali vedi, da imaš zvito kačo, ki te natihoma skuša pikniti.

Te zlobne besede brezvestnega služabnika so pripravile beja še v večo jezo. Poklical je koj Aleša, kateremu se še sanjalo ni, kaj ga čaka. Bej ga je sprejel temnega obraza in zaničljivo ga pogledovaje, jel mu je očitati njegovo hudobijo, katero je doprinesel po noči.

Aleš je stal nepremekljivo, kot bi bilo trešilo va-nj; kar mu je pripovedoval bej, zdelo se mu je kot v sanjah. Druzega ni vedel reči, kot da je nedolžen, da še ne vé nič o tem. Klical je Boga na pričo, ki edini vé njegovo nedolžnost, ali beju to ni bilo zadosti.

„Ako v treh dneh ne poveš, kam je ubežala sužinja“, — djal mu je — „sužinja, katerej si pomagal k uteku, odrezali ti bodo četrtri dan jezik, peti dan desno roko, šesti dan te djali ob glavo. Dobro tedaj, ali si si zapomnil? sedaj idi in pomisli do jutri, kaj misliš storiti“.

Aleševo opravičevanje je bilo zastonj, videl je, da mu bije zadnja ura. Ko se je pri odhodu ozrl po zraven stoječih službnikih, videl je povsod, kako peklensko veselje se je zibalo po črnih obrazih škodoželjnih zamorcev.

Bolj nego kedaj je mislil na beg. Ni bilo dovolj časa več preydarjati; trije dnovi minejo v takovih žalostnih okoliščinah, kot bi trenil.

Noč se je približala in Aleš je ležal v svojej sobici vedno ukvarjaje se z mislimi, kako bi se priplazil do obzidja, da ne bi ga stražniki zapazili. Pa to bi že še bilo, ali potlej priti čez zid in uganiti pravo pot, da ga ne bi dobili, to je bilo najtežavniše. Molitveno knjigo, katero je vedno skrbno skrival in vsaki dan molil iz nje, vzal je tudi necej v roke, in čeravno ni mogel v temi brati, molil je vendar goreče k Bogu, da bi ga rešil takove grozovite smrti. Večkrat je poljubil zlati križec na platnicah in se goreče priporočal v varstvo angelju varhu. Proti polnoči je nekoliko zadremal, kmalo pa ga prebudi lahen šum, kot bi se natihoma kdo bližal. Pri oknu, ki ni imelo nikakošne zapore, prikaže se moška oseba, ter nekaj časa tiho obstane in posluša, potem pa zamahne z roko, ko vidi, da se je Aleš vzdignil, v znamenje, naj bo tiho in skoči nemudoma skozi okno v stanico.

„Si li sam?“ praša prišli potihoma skrbno se ogledovaje, ali ni kake nevarnosti.

„Čisto sam; drugi sužnji že gotovo spé razun straž tukaj zunaj“, pravi Aleš, ter ogleduje začuden to nenadno osebo. Bil je že prileten mož v arabskem plašču s turbanom *) na glavi in kolikor je mogel spoznatí, mladeneč v temi na njegovem obrazu, ni bil Arabec.

*) Turban se imenuje kapa, kakoršne nosijo v vzhodnjih deželah.

„Danes si slišal, kaj meni bej s teboj storiti?“ pravi mož in sede k Alešu, tako da je bil popolnoma v temi.

„Kaj pa, da sem slišal. Čez tri dni me bodo jeli mesariti, če se ne opravičim, ali jaz nimam druge priče, kot svojo dobro vest.“

„Torej bodi pripravljen; ako se mi posreči, rešim te pojutranjem zvečer. Ta čas pa moraš biti pri miru in sam ne poskušati bega, ker to bi ti nakopalo še strašnejšo smrt.“

„Pojutranjem zvečer?“ djalo je Aleš dvomljivo, „ko bi si pa bej premislil in bi me že jutri jel mučiti?“

„Tega se ti ni bati, ker še nekoliko dvomiš nad tvojo krivico. Le miren bodi. Jutri večer bom ti poslal pripravno obleko, nekaj orožja in tudi druge potrebne reči za beg bom preskrbel; tretji večer bova pa poskusila.“

„Ali kdo pa ste vendar vi, ki pridete k meni v ječo, kot angelj Gospodov, ali ste morda tudi suženj, kot jaz?“

„Suženj in še delj, nego ti. Moja domovina je na Avstrijanskem, Slovenec sem po rodu.“

„Slovenec!“ skoraj na glas vsklikne Aleš, „od kod pa vendar? Jaz sem tudi Slovenec.“

„Moj rojak tedaj!“ pričel je mož slovenski in stisnil Alešu roko.

„Dá, vaš rojak. Ali dragi prijatelj, vi govorite grozno čudno slovenski, saj vas komaj razumem.“

„Ako človek devetnajst let ne govori slovenski, ni čuda, da skoraj popolnoma pozabi.“

„Devetnajst let ste tedaj že v sužnosti, in ste še živi? O, to je dolgo!“

„Da, devetnajst let, in od takrat še nisem videl nobenega Evropejca, dokler nisi prišel ti. Večkrat bi bil že rad govoril s teboj, pa ni bilo moč. Včeraj sem slišal tvojo obsodbo in splazil sem se natihoma tu sem, da bi ti oznanil svoj namen. — Ali dovelj nocoj, iti moram, da me ne zapazijo, sicer bi bila obadva izgubljena. Lehko noč! jutri večer zopet pridem.“ In zopet je skočil skozi okno ter zginil po dvoru.

Aleš je bil kot na novo prerujen. Upanje rešiti se grozovite smrti, prevzelo ga je tako, da bi bil kmalo na glas zavrisknil, ko ne bi se bil bal izdati se. Celo noč ni zatisnil očesa, vedno je premišljeval, kdo bi bil ta človek, ki je njegov rojak, in kako je prišel tu sem. Spomnil se je tudi svoje knjige, katero je našel v tolovajski ladiji in bil je prepričan, da bo brž ko ne tega moža, ki jo je morda pozabil v ladiji, ko so ga prodali tolovaji tu sem.

Drugi dan je minul Alešu v grozovitih skrbeh. Bal se je, da bi svojemu tovarišu kaj ne spodletelo in ga zadržavalo v njegovem sklepu. — Prišla je noč in ta je trpela še delj. Aleš je menil, da mora že kmalo dan biti, a pričakovane prijatelja le še ni bilo. Vedno je stal pri oknu in vlekel na ušesa, ali se kaj ne giblje.

Polastila se ga je že grozna misel, da so morda moža zalezli, ko je šel od njega.

Slednjič se priplazi po dvoru sem varno v plašč zaviti človek in Aleš je koj spoznal svojega rešitelja. Molče se je približal oknu, podal mu veliko culo ter dejal: „Ná, tu imaš potrebne reči za beg. Skrij je dobro čez dan. zvečer pa bodi pripravljen proti polnoči“. — Aleš bi ga bil rad še marsikaj poprašal, ali mož je zamahnil z roko, naj bode tiho, ter urno zginil za palmovimi drevesi na dvoru.

Sedaj pregleda prineseno culo. Bila sta v njej dva samokresa, arabska obleka in nekaj jedil. Vse to skrtil je v temen kot pod slamo, ki je bila njegova postelj.

Ko se je približala tretja noč, osodepolna ura, ko je viselo Alešovo življenje na tanki nitki, oblekel se je brž. ko se je stemnilo, v arabsko oblačilo, vteknil samokresa za pas in pričakoval pri oknu svojega rešitelja. Še veliko počasneje, nego prejšnjo noč, tekle so mu nocoj ure. Oziral se je vedno na nebo in spoznal je, da mora biti zdaj zdaj polnoči. Vsako perjice zunaj, ki ga je pomajal veter na drevesu, oplašilo ga je, ker je vedno mislil, da bodo nemara zapazili njun beg. Slednjič se je približal zaželjeni trenutek in njegov tovariš je prilezel k oknu.

„Sedaj pa le urno“, šepnil je, „le minute ne smeva izgubiti“. Pomagal je Alešu iz sobe, potem pa sta urno stopala po dvorišču vedno v

senci visocih palm. Ko se približata obzidju, sedel je ondi zamorec in trdno spal.

„Ta dobro straži“, djal je spremljevalec Alešu ter ga urno potegnil seboj v neko zatišje, kjer so bile narejene iz kamenja in prhljih tnal nekake stopnje na zid. Bila sta kmalo na vrhu, ali sedaj bila je pot težavnejša. Zid je bil precej visok in na vnajnej strani strm. Dobila sta nekaj grmičevja in z veliko težavo splazila sta se na tla. Kakih dvajset korakov od ondot je stala majhena slamnata uta — stražnica — in dva zamorca sta ondi slonela na svojih dolzih sulicah ter se pogovarjala. Naša dva beguna nastopita nasprotno pot vedno ob zidu se plazivši, kjer ju je senca zakrivala. Stopala sta tako varno, da nobeno suho brstiče ni počilo pod njunima nogama. — O nekaterih minutah sta že imela mesto za seboj in prišla do majhene kočice, ki je bila opuščena. Alešev tovariš stopi va-njo, in pritira ven čvrstega konja dobro osedlanega. „Sedaj pa le sediva na-nj“, reče Alešu, „dovolj krepak je, da naji nese do dné, potem sva pa tudi že v varstvu“.

Konj je res zdirjal po ravani, ko ne bi imel nobene teže na sebi. Noben prekop in nobeno grmovje ga ni zadrževalo. Ko se je dan zazoril, ležalo je pred njima široko morje. Zavila sta v majhen gozdič in ondi sedla raz konja, ki je bil ves premočen zavoljo težke noše in dolzega pota.

„Eno nevarnost sva prestala“, djal je Alešev tovariš, „sedaj pa naju čaka še več. Če ne pride kmalo kaka evropejska ladija, ki bi naju vzela v varstvo, ne vém, kako bo šlo! Bej naju bo gotovo povsod iskal, če že zavoljo družega ne, zavoljo konja, ki sem mu ga odpeljal, ker ga grozno visoko ceni. Potreba je, da poiščeva kacega skrivališča, da naju ne bi zapazili, ako pridejo tu sem“.

Res najdeta v goščavi, v globokej grapi, pripravn kraj, kjer ni bilo lahko koga zapaziti. Starec je potegnil dolg nož izza pasa, porinil ga zvestemu konju v levo stran in kri je švignila curkoma kviško. Čili arabski dirjavec se je nekaj časa vrtel, slednjič pa se zgrudi mrtev na tla.

„Zakaj pa ste to storili?“ praša Aleš začuden, „sedaj nimava nikakoršne pomoči, ko bi naju zasledili“.

„Ker bi konj koj razgetal, ko bi začutil konjska kopita in bi naju izdal.“

Beguna sta legla v visoko travo, kjer sta bila še bolj skrita, ter jela povživati malo kosilce. Poslušala sta natanko vsako gibanje, ker vedno sta mislila, da bodo zdaj zdaj preganjalci za njima.

Aleš bi bil sedaj rad kaj bolj natanko zvedel stan in dom svojega tovariša, ali ta mu reče, da sedaj ni časa za dolgo pripovedovanje, da

pa mu hoče vse razodeti, terek bosta popolnoma iz nevarnosti.

Solnce je že visoko priplavalo na nebo ali naša tovarša sta se zastonj ozirala po morji, da zagledata kako ladijo. Zdajci se začuje peketanje konjskih kopit; Aleš povzdigne glavo, splazi se na rob ter pogleda po planjavi. Šest jezdecev je drvílo po peščenini sem v urnem diru, ki so se včasih razkropili, potem pa zopet skupaj prišli ter jo mahnili naravnost ob morji. „Za nama so!“ pravi Aleš, bled kot zid, „kaj bo?“

„Pogum“, prigovarja starec potihoma in dva svitla samokresa zabliskata se v njegovih rokah. „Nimajo naji še, če pa pridejo, prodala bova precej drago svoje življenje. Videl boš, da ne bom nikdar zastonj sprožil.“

Tudi Aleš je poprijel samokres, pa vendar je bilo videti, da se mu je roka nekoliko tresla.

V tem hipu zabliščé se tudi jadra v daljavi, velika ladija je prihajala vedno bliže in bliže, naravnost proti obrežju. Jezdici so večkrat prebrodili vso goščavo in včasih bili tako blizu naših begunov, da bi ju bili lahko dosegli s svojimi dolzimi sulicami, pa niso ju zapazili v grapi med visoko travo. Slednjič so se zopet vrnili, odkoder so bili prišli.

Ladija se je že precej približala. „Angleške barve!“ pravi Alešev tovariš kazaje na vihrajoče bandero, „sedaj veljá pogum“.

„Ali pa naju bodo videli tukaj?“ praša skrbno Aleš.

„Plavati morava nasproti. Znaš li plavati in imaš toliko moči še, da bi strpel nekaj minut?“

„O zame ne skrbite; jaz plavam celo uro, če je treba, ali bojim se, da vi ne boste prišli do tje.“

„Dobro tedaj, le na delo, jaz si upam plavati dve miljii daleč.“ — Odložila sta nepotrebno obleko, zročila se valovom in krepko rezala voden plan.

Mornarji na ladiji so ju res zagledali. Brž so spustili čoln v vodo in šest mož je hitelo jima na pomoč. Malo časa potem sta bila Aleš in njegov tovariš srečna na angleškeji ladiji.

VII.

Ladija, na katero sta prišla, imenovala se je „Lastavica“. Bila je lepo izdelan, rujavo po-barvan trijarbolnik, ki je bil namenjen v vzhodno Indijo.

Kapitén, še mlad mož, bil je jako prijazen s svojima novima popotnikoma, kar sicer ni vselej navada pri poveljnikih na ladiji.

„Od kod prav za prav prideta vi dva? in kakova naključba vaju je izročila valovom? Se je li kaka ladija razbila tu blizo?“ popraša ju prijazno.

„Obadva sva Avstrijanca“, odvrne Alešov prijatelj. „Jaz se imenujem Tomaž Senčar, bil sem nekdanj posestnik na Slovenskem, pozneje pa v severni Ameriki. Pred devetnajstimi leti sem prišel v roke morskim roparjem, ki so me prodali v Afriki nekemu beju. Cndi sem se seznanil po naključbi pred nekimi dnevi s svojim tovarišem — Alešem, ki ga vidite tukaj pri meni. Našla sva priložnost pobegniti in ker sva spoznala na vašej ladiji angleško bandero, plavala sva nasproti, ker nisva imela upanja drugače rešiti se“.

Kapitén ju je iz srca miloval, ko je slišal to žalostno dogodbo. Ker je videl, da sta lačna in utrujena ter imata obleko vso premočeno, ukazal je svojemu strežaju peljati ju v svojo kajito, prinesiti jima jedil in potrebnih oblačil.

Aleša je prešinila velika radost, ko je čul iz tovariševih ust ime — Tomaž Senčar. To ime bilo je zapisano v njegovi knjigi in prepričan je bil, da je ta mož tudi v oni temni sobi na tolovajski ladiji prebival, kjer je potem pozabil svojo molitveno knjigo.

Strežaj ju je peljal v zalo stanico, prekrbljeno z vsem potrebnim, kar se zahteva na ladiji. Bila je ondi mehka, viseča postelj, stoli, razni zaboji in dolga miza, na katerej je ležalo mnogo knjig in raznega papirja, znamenje, da kapitén ni po nepotrebnem tratil prostih ur.

Ko sta se preoblekla in sedla h kosilu, pravi Aleš svojemu tovarišu:

„Vi se imenujete Tomaž Senčar, je-lite?“

„Da, Tomaž Senčar“, odvrne ta, „kakor moj ranjki oče, Bog jim daj nebesa“.

„Ter ste po rodu Slovenec?“

„Slovenec, rojen na Dolenjskem pri Krškem; pozneje pa sem se preselil na štajersko mejo, kjer sem imel vinograde“.

Aleš potegne iz mavhe svoje premočene obleke skrbno v usnje zavito knjigo ter jo podá starcu. Ko ta razvije zavitek in vidi v njem knjigo čisto nepoškodovano, vsklikne ves vesel: „Oh, moja molitvena knjiga, ki sem jo bil pozabil na tolovajskej ladiji. Še ko sem bil dečko, kupili so mi jo mati za moj god, ko sem se ravno izučil dobro brati. Vedno sem jo nosil pri sebi in tudi na tolovajskej ladiji sem vsak dan molil iz nje. Ker pa sem se bal, da ne bi mi jo roparji vzeli, skrival sem jo pod zaboj. Nekega dné pa so me nenadoma odpeljali v sužnost in nisem utegnil vzeti jo seboj“.

„In čez dolgo let našel sem jo jaz še na onem mestu“, pravi Aleš. „Kajti tudi jaz sem bil delj časa na oni tolovajskej ladiji, dokler nisem prišel v sužnost. Lejte, kako čudovito je naji Bog združil“.

Starec je goreče poljubil knjigo, dragoceni spominek iz otročjih let ter se prisrčno zahvaljeval Alešu, da mu jo je tako zvesto ohranil.

Tudi Aleš je bil jako vesel te starčkove radosti; sklonil se je proti njemu in mu prijateljsko stisnil roko. Pri tej priliki razgrnila se je nekoliko srajca in zlata verižica s krasno svetinico zasvetila se mu je na prsih. Ta spominek nosil je Aleš že od nekdanj in tudi v sužnosti ga je skrbno čuval, da se mu ni izgubil.

Njegov prijatelj je vse to zapazil v hipu. Kakor stena je obledel in strmo zrl Aleša.

„Bog pomagaj! kaj pa vam je? morda vam je slabo?“ skrbno popraša Aleš videvši moža tako nenadoma obledeti.

„Mladenič, kje si dobil ta spominek?“ pravi s tresočim glasom.

„A, to svetinjo?“ pravi Aleš in zopet popravi srajco, „imam jo že od nekdanj. Moj dobrotnik, stari Peter, rekel je, da jo moram skrbno čuvati, ker je velike vrednosti. Res sem jo doslej še srečno ohranil. Ali vam je morda znana? Oh, povejte mi, če veste, potem morda dosežem, česar že toliko časa želim“.

„Ali gotovo veš, da jo imaš že od otročjih let?“

„Da, odkar pomnim. Peter mi je rekel, da sem jo že imel, ko me je našel v gozdu. Do zdaj še nisva utegnila razodeti si svoje dogodbe; sedaj imava priložnost, povedati vam hočem vse in tudi vi boste meni, je-lite? Dogodbe dveh rojakov, po tako nepričakovanem seznanji bodo gotovo zanimive“.

Starec ni poslušal Aleševih besedi. Sklonil se je bližje in natanko ogledoval svetinico.

„Je že, — on je!“ vskliknil je ves zavzet, „moj sin!“

„Vaš sin?“ ponavljal je Aleš in nekaki čudni čuti so ga prevzeli. „Vaš sin?“

„To je spominek, ki ga je nosila moja žena ter ga obesla potem najinemu prvorojenemu sinu na vrat. — Je-li mogoče, da si ti moj sin Ven- celj! Z materjo te objokujeva že toliko časa mrtvega; oh koliko britkih ur sva preživela zaradi tebe, in glej! sedaj te najdem nenadoma, po takovi čudoviti naključbi. — O Bog, tvoja pota so čudna!“

Nekaj trenutkov je nastal molk in obadva sta se gledala stermé, kot bi si hotela brati na obličji, je-li res, kar se jima ravnokar raz- odeva.

„Moj oče!“ jecljal je potem Aleš oklenivši se starčcu krog vratú, „moj oče!“ da vi ste moj oče!“ Potem sta zopet umolknila oba, pre- velicega veselja ni mogel nihče govoriti, le solze so se jima vdirale po licu in kapale na skle- njeni roki, kot potrdila srečnega snidenja.

Nemogoče bi bilo popisati vse občutke, ki sta jih imela oče in sin v tem trenutku, le kdor je sam kedaj doživel zopet nepričakovano najti onega, ki mu je dal življenje, ta bode vedel, kaka čutila navdajajo sercé.

Med tem je prišel kapitén v sobo obiskat ju. Tomaž mu vesel hiti nasproti, stiska mu roko in pripoveduje vse na tanko, kako je nenadoma našel sina, o katerem je mislil da je že mrtev. Kapitén je bil mož blazega srca, in če je prej miloval njuno žalostno osodo, ganilo ga je to nepričakovano veselje sedaj še tem bolj. Prijazno jima je podal roko in tudi njemu so igrale solzé v očeh.

Po kosilu šli so vsi trije na površje ladije in ondi jel je pripovedovati najprej Alešov oče svoje dogod bivšćine:

„Moj oče so na Dolenjskem pri Krškem imeli lepo posestvo, razun tega pa so bili tudi vinski kupec. Ko sem jaz nekoliko odrastel, poslali so me v šolo, kjer sem sicer vedno dobro izdeloval, ali vendar sem sklenil zapustiti šole ter se poprijeti gospodarstva, vzlasti, ker sem bil edini otrok, posestvo pa veliko; zatorej tudi oče niso imeli nič zoper to, še celó radi so videli to moje početje, ker so vedno djali, da bi neradi videli svoje posestvo v tujih rokah.

Kmalo sem se privadil gospodarstva in bil sem popolnoma zadovoljen s svojim stanom. Saj mi ni nič manjkalo; oče so bili varčen mož, vse je bilo v redu pri hiši in tudi obilo denarja. — Dve leti pozneje, ko sem popustil šolstvo, umrli so mi oče — mater je že nekaj let prej Bog vzel — in sedaj sem bil prepušćen sam sebi. Moj stričnik, ki je bil kupčevalec na

Hrvaškem, me je vedno pregovarjal, naj prodám posestvo ter se preselim k njemu, kjer mi bo bogastvo dobro godilo in se mi ne bo treba ubijati z gospodarstvom. Jaz pa tega nisem hotel storiti, ker sem hotel spolnovati očetovo voljo. Tudi se je govorilo o mojem stričniku to in ono, kar me ni ravno vnemalo spolniti njegov svét. Ko je videl, da me ne pregovori, pustil me je zopet pri miru in dolgo časa nisem nič več čul o njem. Ker sem se bal, da ne bi šlo gospodarstvo pod zló, sklenil sem si poiskati bistrournno ženo, ki bi pomagala nekoliko pri gospodarstvu, kajti na posle se ni dosti zanašati, ker je med njimi komaj jeden pošten. — Na štajarskeji meji je sredi vinskih gorici živel bogat vinščak, ki je imel hčer Marjeto. Pobaral sem za-njo in njen oče, poznavši našo rodovino, ni mi je odrekel. Zaročba je bila sklenjena in jaz sem res dobil ženo, ki je bila vredna zlatega denarja; zvesto me je ljubila, in zadovoljno, da še nikoli prej tako, živel sem sedaj. Še tisto leto se je zgodilo mnogo homatij, ki so razdrle mojo srečo. Najprej je umrl Marjetin oče in vsa svoja posestva zapustil svojej hčeri. Sedaj sem postal premožen mož, kakoršnih ni bilo blizo okrog. Imel sem krasne vinograde, ki so mi več prinašali, nego vse drugo posestvo. Ker je bila moja žena na svojo rojstno hišo grozno navezana, dal sem za nekaj let svojo lastnino v najem ter se preselil na

Štajarsko, kjer sem se posebno pečal z vinsko kupčijo. Tukaj se je moja sreča popolnoma dovršila. Žena mi je povila zalega dečka, katerega smo imenovali Venceljna, in tega sem namenil za prihodnjega gospodarja na svojem prejšnjem selišču, ko odraste. Ali človek obrača, Bog obrne. Hudo me je zadela njegova roka, pa vendar nisem nikdar godrnjal. On že vé, kaj dela.

Nekega dné dobim nenadoma sporočilo od urada, da je umrl v Novem-Jorku v severni Ameriki nek Andrej Senčar, doma iz Kranjskega, ki je zapustil neznansko premoženje ter izročil vsakemu najbližje žlahte po petdeset tisoč dolarjev, ravno tako tudi otrokom sorodnikov. Moj ranjki oče so mi večkrat pripovedovali, da je pred dolgo izginil nanagloma jeden njihove žlahte, ki je bil kerznar in se potem ni nič več slišalo o njem. Sedaj še-le je prišlo na dan, da je živel v Ameriki in grozno obogatil.

To me je zopet spravilo iz gnjezdišča mojega stričnika. Nekega dné pride nenadoma k meni rekoč, da bi se natanko pomenila o tej dedščini. On ni imel otrok, torej tudi ni mogel več upati, kot svoj delež.

„Tomaž!“ djal je, „ti si že sploh bogat, kot bi ti bil sam škratek nanosil denarja, pripusti meni delež svojega sina; moja kupčija gré sedaj slabo, in če ne dobim nagloma denarja, prišel bom popolnoma na kant“.

Meni se je zdelo to zahtevanje odveč, posebno ker sem vedel, da ga ni pripravila nesreča v zadrego, temuč razujzdano življenje in zapravljenost. „Čem več bo imel“, mislil sem si, „temveč bo pognal. In to mu ne bo nič hasnilo, marveč škodovalo“.

„Matevž!“ djal sem mu, „tega ne morem storiti, da bi ti pripustil delež svojega sina, to ne bi bilo pravično od mene. Bog vedi, kakí časi še pridejo, nanagloma me lahko obiše nesreča, da ubožam in potem ne morem zapustiti svojemu sinu nič. Tvoj delež že toliko iznaša, da si lahko pomagaš iz stisk, ako varčno ravnaš, ko bi ti pa le kaj primanjvalo, posodim ti rad. Sorodnikovo sporočilo pa se ne sme prenarejati, kar je vsakteremu odmenjeno, to naj dobi“.

Pri tej priči je zapustil stričnik mojo hišo hudo preklinjaje in mi žugaje. — Drugo jutro odpravil sem se jaz v Celje po opravkih in žena je bila sama doma.

Čudno je bilo tisti dan, da me je vedno nekaj gnalo domu. Kar prej je bilo mogoče, opravil sem svoje reči in se urno povrnil domu, ker vedno se mi je dozdevalo, da se je nemara kaj hudega pripetilo ondi. Nisem se motil. Ko stopim v sobo, pride mi Marjeta vsa objokana nasproti, bleda, kot smert in prevelike žalosti dolgo ni mogla izustiti nobene besede.

„Kaj se je zgodilo?“ vprašam jaz ves prestrašen, „moj Bog! povej tedaj Marjeta! povej!“

Sedaj stopi stara dekla Urša v sobo tudi vsa objokana.

„Oče!“ pričela je po dolgem ihtenji, „oče, vi ne veste — nekaj strašnega se je zgodilo — o ljuba Mamka Božja, ti nam pomagaj! — Venceljna ni nikjer“.

„Za božji čas!“ vskliknem jaz ves preplašen, „kam pa je prišlo dete?“

„Danes opoldné“, pravi dekla, „sedela sem ž njim na vrtu ter šivala. Na nagloma pa se me polasti spanec ter nekoliko zadremujem. Ko se prebudim, ni bilo Venceljna nikjer. Kakor nora letam okrog, kličem na vso moč, pa vse zastonj. Potem naznanim to žalostno novico materi, ki so perilo ravnali v sobi. Obedve tečeve doli v vas ter poprašujeve, ali ne bi bil kdo videl kacega otroka, pa nihče ni vedel nič povedati. Vse smo preiskali, pa ni ga nikjer“.

Meni so se samega strahu vsi udje tresli, pa vendar sem skušal tolažiti ženo, ki je obupno vila roké in hudo jokala.

Preiščemo še enkrat vse kraje, pa nikjer ni bilo nobenega sledu, slednjič srečam doli ob vodi nekega starega moža, ki je služil nekdam pri mojem očetu za hlapca. Povem mu svojo nesrečo, ali tudi ta ni vedel nič o otroku. „Druzega nisem videl danes“, djal je, „kot pokrit voz, ki je drdral po cesti proti Ljubljani, in moter je sedel popolnoma takov človek, kot je

vaš stričnik, tisti kupec na Hrvaškem. Če me moje stare oči niso goljufale, prav on je bil“.

Pri tej priči spomnil sem se onih groženj in preklinjanja. Čudne misli so se me polastile. Sicer nisem mogel spoznati, čemu bi mu bil otrok, ali zdelo se mi pa vendar ni drugače, kot da je dete v njegovih rokah. Zahvalil sem se starcu za njegovo naznanilo in se nemudoma vrnil domu.

Najprej sem pisal na Hrvaško. V dveh dneh dobil sem odgovor, da omenjenega kupca ni več v deželi, da jo je pobegnil in zapustil grozno veliko dolgá. Potem sem šel v Celje. Na pošti sem zvedel, da se je odpeljal pred nekimi dnevi takov človek proti Dunaju, rekoč, da gre na Nemško, ali otroka ni imel nikakoršnega pri sebi, samo nek mlad človek ga je spremljal. — To sporočilo se mi ni zdelo zadostno. Otrok se lahko kmalo kam skrije tolike časa, dokler se obravnava pri poštnih uradnikih. Nič drugače nisem sodil, nego da misli z otrokom stričnik kako goljufijo doprinesti, posebno, ker se je obrnil proti Nemčiji, odkoder je najkrajša pot v Ameriko.

Razodel sem doma ženi svoje mnenje in tudi ona je bila teh misli. Otrok je moral biti v hudobneževih rokah, to se nama je zdelo gotovo.

Sklenil sem, urno mu slediti ter ga morda dohiteti še prej, nego se odpravi na morje.

Sedaj mi ni bilo več za denar, temuč za dete. — Hotel sem iti sam, ali žena me ni pustila. „Kamor pojdeš ti, pojdem tudi jaz“, djala je, „po nobenej ceni ne ostanem doma. Stakniti hočem vse kraje, da le dobom svoje ljubo dete“. — Kaj je bilo začeti? Ženi nisem mogel odreči njene terdne volje. Poravnal sem urno svoje reči ter je spravil v red, izročil gospodarstvo nekemu zvestemu prijatlu, na katerega sem se zanesel, in tretje jutro derdrala sva se že z ženo proti Nemčiji. Po domačih krajih nisva utegnila popraševati, tudi sva bila skoraj popolnoma prepričana, da ima otroka stričnik.

„A vendar ste se goljufali“, seže sedaj Aleš v besedo, ki je ves čas zvesto poslušal, „takrat sem jaz ležal v Petrovi koči, ki me je pital s kozjim mlekom“.

„Kdo bi si bil to mislil?“ pravi oče. „Poslušajte sedaj dalje: Ko prideva v Hamburg, zveva, da se je odpeljal takov človek pred nekaj dnevi v Novi-Jork, da pa je bil preskrbljen s popotnim listom, sicer ne bi bil prišel na ladijo. Imel je seboj mladega služabnika, ali o kakem detetu tudi tukaj niso nič vedeli. Jaz sem jel že dyomiti, da bi bil vzel otroka seboj, žena pa me je le silila, naj greva za njim, ker ondi ga bova najložje dobila. „Bog bode od naji tirjal otroka“, djala je. „Kdo vé, ali ga ne bo pustil hudobnež med kakimi divjaki, kjer ne bo izrejen v krščanski veri“.

Tedaj v Novi-Jork. — Drugo jutro je odrinila ravno neka kupčijska ladija tjekaj in midva sva dobila ondi prostora. Morje je bilo skozi in skozi mirno in upal sem, morda še s stričnikom vred priti tje. — Čez mesec dni je zavila ladija v novo-jorško luko in mogočno mesto se je dvigalo pred nami.

Urno zapustiva ladijo in obrneva se naravnost k mestnemu poglavarstvu, kajti vedela sva, da je gotovo ondi bil, če je že prišel sem, ker pri mestnem poglavarstvu bilo je sorodnikovo poročilo.

Ko poprašava ondi po ptujem človeku iz Slovenskega, ki je prišel po svojo dedšino, pové se nama, da je bil res tukaj. Star uradnik prinese velik zapisnik, odpre ga ter bere:

„Dné 12. tekočega meseca se je oglasil tukaj Tomaž Senčar, sorodnik ranjcega Andreja Senčarja, bogatega posestnika, s svojim bratom Matevžem in svojim enoletnim sinom Venceljnom. Skazal se je s svojimi spričali in rodbinskim listom, kot pravi ded obilne zapuščine ranjcega Andreja Senčarja. Odštelo se mu je sto in petdeset tisoč dolarjev, dedščina njegova, bratova in sinova“.

„O grdi goljuf!“ zakričal sem srdito. „Njegove spričebe so bile lažnjive, jaz sem Tomaž Senčar in ta tukaj moja žena. Sina pa mi je ukradel, da je ložje izpeljal svoje hudobno, krivično dejanje“.

Uradniki so me začudeno gledali in zmajevali z glavami. Moje spričebe so se glasile seveda vse drugače, zatoraj niso prav vedeli, sem li jaz goljuf, ali moj prednik. „Upravajte sami prej to reč“, djalo se mi je, „in potem oglasite se pri sodniji“.

„Kje stanuje oni ptujec?“ prašam brž.

Uradnik mi naznani ulico in hišo in nagloma se odpravim tje. Bila je to zala, visoka palača s tremi nadstropji.

„Kje stanuje tukaj Tomaž Senčar s svojim bratom in sinom, ki je prišel pred nekimi dnevi iz Slovenskega? poprašam vratarja in mu natanjko popisujem osebo.“

„V drugem nadstropji stanuje jednak človek“, odvrne vratar. „Prišel je v ponedeljek s svojim strežajem, ali sina in brata nima nobenega seboj. Tudi se tako ne imenuje, kakor vi pravite, temuč grof Tiralski iz Poljskega. Podedoval je tukaj sto in petdeset tisoč dolarjev po svojem stricu in sedaj se misli ustanoviti tukaj v Ameriki“.

Te vratarjeve besede naznanile so mi dovolj. — Stričnik je premenil imé. Napotim se v gornje nadstropje. Na mostovžu stal je lepo oblečen strežaj, še mlad fant, komaj dvajset let star. Strmé me je gledal in zdelo se mi je, da je obledel.

„Ali tukaj stanuje neki grof Tiralski iz Poljskega?“ vprašam ga z nekako zapovedljivim glasom.

„Tukaj stanujejo omenjeni grof, ali sedaj jih ravno ni doma, jezdili so na sprehod“, odvrne strežaj nekako plaho ponižno se poklonivši.

„Ni res. Tvoj gospod je doma, zgodaj sem zvedel“, pravim še bolj ostro in stopim tebi nič meni nič, naravnost v sobo.

„Stojte!“ zadrževal me je strežaj. „Grof so sicer doma, pa jim je nekaj slabo, zatoorej so mi ukazali nikogar pustiti noter“.

Jaz ga nisem poslušal, prekoračil sem dve sobi in ko stopim v tretjo, slonel je na divanu moj stričnik Matevž, kupec iz Hrvaškega ter pušil iz dolge pipe.

Kakor zid je prebledel, ko me je zagledal; menda ni vedel, sem-li jaz v resnici tukaj, ali moj duh. Vendar je zbral vso svojo pogumnost ter se delal, kot bi ga to prav nič ne bilo pretresnilo. Približal se mi je smehljaje se, podal mi roko ter djal: „O. Tomaž, kaj si ti tudi že tukaj! Lej jaz sem te prehitel. Potreboval sem denarja, zatoorej sem se napotil sem ter vzel svojih petdeset tisoč dolarjev“.

„Lažnjivec!“ zakričal sem jaz, „ti nisi vzel petdeset tisoč dolarjev, temuč še stotisoč več. Prekanil si uradnije s svojimi goljufivimi spričali in hudobnim početjem. Ali sedaj ni čas

ti to očitati. Povej mi, kje imaš mojega otroka, daj mi ga nazaj, potem se bova dalje pomenila“.

„Tvojega otroka?“ delal se je nevednega ter me gledal, kot ne bi vedel, kaj mislim s tem. „Tvojega otroka! kaj noriš, ali še-le bo-deš? — Hm — kaj meni mar tvoji otroci, jaz ne vem za-nje. Hvala Bogu, da jih sam nimam, da bi mi delali preglavico“.

„Nikar ne misli preslepiti me“, pravim mu, „ti si imel mojega sina pri uradnji, da si po krivem pograbil njegov delež. Daj mi ga nazaj, ali vsaj povej, kje je, da grem po-nj“.

„Jaz nič ne vem — slišiš, da nič ne vem; kaj hočeš ti s svojim otrokom? Pusti me pri miru; jaz sem gospod v svoji sobi, katero sem si najel“.

Videl sem, da ne spravim nič iz trdovrat-neža, vse prošnje, vse grožnje niso nič poma-gale. Slednjič mi je celó pokazal duri, rekoč, da me bo strežaj ven spehal, ako ne grem z lepa.

„Dobro“, djal sem, „jaz bom tirjal pravico“.

„To takoj dobiš, ako hočeš“, režal se mi je nasproti in vzel iz omare dva samokresa. „Ako hočeš pravico, zmeniva se lahko takoj; tu ste dve priči, ki boste razsodili“.

„Bog obvaruj!“ djal sem, „jaz ne bom niti svojega življenja po nepotrebnem v nevarnost stavil, niti ga kratil komu drugemu. Poiskal te bom pri sodnji“.

On se mi je še hudobnejše krohotal. — Zapustil sem sobo ter jo mahnil naravnost k sodnji. Ker so ondi moje spričbe za poštene spoznali, obljubili so mi pomoči. Še tisti večer se je odpravila policija v omenjeno hišo, da bi se polastila izmišljenega grofa Tiralskega, ali prišedši tje, bile so sobe prazne. Vratar je naznanil, da se je odpeljal grof še pred solnčnim zahodom s svojim strežajem iz mesta. Kam? tega ni vedel.

Sedaj je bilo moje prizadevanje popolnoma uničeno. Žena je tarnala, da sem se že bal za njeno zdravje. Sam nisem vedel, kaj bi sedaj počel. Tako daljavo od doma, čisto med ptujimi ljudmi; prepričan skoraj za gotovo, da živi tu kje moj otrok, če ga ni hudobnež umoril. Vse sem prebrodil, vse preiskal, o mojem sinu ni bilo ni duha ni sluha. — Ker mi je denar že jel pohajati, pisal sem domu svojemu prijatelju, naj dá vse moje posestvo v najem ter mi pošlje denarja, ker mislim še tu ostati nekaj časa, če ne bi se po naključbi kaj zvedelo o mojem detetu. V dveh mesecih sem imel zopet obilo denarja. Kupil sem si zunaj mesta lepo posestvo ter pričel tukaj svoje novo življenje. Tudi žena je želela v Ameriki ostati, saj doma ni imela nič več, kar bi jo bilo veselilo.

Nekaj mesecev pozneje sem zvedel po nekem kupčevalcu, ki je prišel iz južne Amerike, da je bil ondi delj časa pri nekem nemškem

posestniku, Enriku Egenheim-u, blizu mesta Lime, ki se je še-le ob kratkem času ondi naselil. Po njegovem natančnem popisu sem takoj spoznal svojega stričnika in novo upanje je oživel v meni.

Naznanil sem svoj sklep ženi in ona je bila zadovoljna, če ravno me ni rada samega pustila. Hotela je iti z menoj, ali njene okolščine niso dopuščale. Kar mi je hudobna roka odvzela, povrnil mi je Bog zopet nekoliko. Dal mi je družega sina Ferdinanda. To je zmanjšalo sicer nekoliko najino žalost, ali vendar nisva prenehala vse si prizadati, najti izgubljenega prvo-rojenčka.

Poslovil sem se pri ljubljeni ženi ter jej obljubil verniti se, kar najprej mogoče. Dobil sem prostor na nekej španskej ladiji, ki je peljala blago v južno Ameriko.

Od začetka smo imeli lepo vožnjo, nikjer ni bilo nobenega oblaka videti, ki bi naznanjeval hudo vreme. Miren veter je gnal ladijo, da je drčala po gladkem morji, kot ptica pod nebom. — Čez nekaj dni pa je nastal strašen vihar: ladija se je skoraj prekucevala, krmilo se je odlomilo in nič več nismo vedeli, kam gremo. Nebo se je pooblačilo, da je bilo skorej temno, strele so švigale in vihar je podil nezane valove od vseh krajev, ki so žugali pogin našej ladiji. Ta vihar je trpel celo noč in tudi drugi dan. Nakrat se strese naša ladija

tako močno da se je v tem hipu odlomila velika jarbola. Mornarji so jeli tuliti in strah se je bral na vseh obrazih. „Zadeli smo!“ donelo je od vseh strani, in vse je vrelo v spodnji del, kjer je pljuskala voda skozi velike špranje. Kar je le moglo laziti, pomagalo je vodo vén buhati, kapitén je priganjal zdaj s spodbudljivimi, zdaj z grozečimi besedami, pa vse je bilo zastonj. Še enkrat se ladija strese in špranje so se še bolj pomnožile. „Čolne v morje!“ kričal je kapitén, in ko bi trenil, bili so odvezani čolni. Naglo smo sedli va-nje, v vsacega kacih dvajset mož, rešili nekaj hrane, potem pa prepustili bogato obloženo ladijo ljutim valovom. Videli smo, kako se je nagibala zdaj na desno, zdaj na levo, slednjič pa se je jela vrteti, kot obstreljena žival in kmalu so jo pogoltnili valovi, da nismo družega videli, kot razcefrana jadra, ki so plavala po vršini. — Bil je zadnji čas rešitve. Mornarji niso zgubili poguma, kapitén jih je vedel spodbujevati. Veslali smo dalje, čeravno so nam valovi žugali pogin. Drugi dan je vihar pojenjal in mornarji — ti morski sinovi — bili so zopet veseli, kakor ne bi se bilo nič posebnega pripetilo prejšnji dan. Morje bilo je zopet mirno in mornarji so obračali z vajeno roko krepko vesla. Tretji dan zapazili smo v daljavi ladijo in naš strah se je spremenil v veselje. Kapitén je velel še urneje veslati in njegovi služabniki so izvrstno pokazali, kaj premore

njih moč. Ko smo se dovolj približali, dali smo znamenje in ladija je plavala proti nam. O nekaterih urah smo bili zopet v varnem zavetju, v varnem, kolikor se more zahtevati na morju. Bila je to francoska ladija, ki je šla v Aleksandrijo, in njen kapiten, že postaren mož, nas je rad sprejel in nam obljubil odložiti nas v Algiru, kjer bode obstala njegova ladija nekaj časa. — Jadrali smo mirno dalje, prišli v sredozemsko morje in sedaj smo upali kmalu priti na suho.

Nekega večera naznani ogleda na jarboli ptujo ladijo. Kapiten vzame svoj daljeglas *) ter stopi na prednji del ladije. Ptujca ladija se je kmalu toliko približala, da smo mogli razločiti posamezna dela; bila je precej obširna.

„Ohó, ladija, ohó! zakriči kapiten“. — Nobenega odgovora. Še enkrat ponovi, — zopet nič. — Sedaj stopi k mornarjem, dá jim povelje, in ko bi trenil, bili so vsi oboroženi do petá. Razun pušk, bila sta na ladiji tudi dva topa. „Najberž bomo imeli opraviti z morskimi roparji“, pravi malomarno, „pozor tedaj fantje!“ Nam drugim, ki smo zvečer vedno radi sedeli na površji zaradi prijetnega hladu, zapové iti v spodnji del, da ne bi nas zadela kaka sovražna krogla. Še sedaj se spominjam tistega moža,

*) Daljeglas zdi se mi najbolj pripravna beseda za nemški „Sprachrohr“.

kako junaško je stal na ladiji, v jedni roki daljeglas v drugi pa golo sabljo.

Nekaj trenutkov preteče. Zdajci zagrmé puške na našej ladiji in takoj potem tudi od nasprotne strani! Sedaj je pokalo neprenehoma in zdaj pa zdaj zagrmela sta tudi naša dva topa. To je trpelo dobro uro, potem preneha streljanje, na ladiji nastane šum in mi v spodnjem delu smo slutili nekaj grozovitega. Nismo se motili. Tolovaji so zasadili svoje kljunače v našo ladijo, pridrli na površje, in ker so bili obilnejši, premagali so kmalu naše mornarje, ki so se borili do zadnjega; tudi kapitén je izdihnil svojo junaško dušo. Potem so privreli v spodnji del, pobrali, kar je bilo večje vrednosti, polastili se tudi nas, potem pa so zavrtali ladijo in jo potopili v morje.

Sedaj smo bili sužnji na tolovajske ladiji. Pobrali so tudi nam vse, kar je bilo kake vrednosti, samo jaz sem ohranil v spodnjem žepu molitveno knjigo, katero sem že od nekđaj vedno nosil seboj.

Ne dolgo potem smo prišli na suho. Ondi so nas tolovaji razločili in odgnali v razne kraje. Mene so prodali nekemu beju v majhnem afrikanskem mestu, kjer sem bil suženj devetnajst let. Nobene krščanske duše nisem videl nikoli, celó svoj materin jezik bi bil pozabil, ko ne bi bil včasih sam seboj govoril slovenski. Večkrat bi bil rad ubežal, pa nikdar ni bilo

priložnosti, ker sem bil vedno dobro zavarovan. Nekaj časa sem pa so mi izročili gleštanje mladega konja, ko je bej svojega prejšnjega varuha prodal nekemu drugemu poglavarju in sedaj sem dobil priliko ubežati. Še bolj, nego moja lastna rešitev, napotilo me je k temu početju žalostna usoda mladega Evropejca, ki je bil obsojen k strašnej smerti — in ta Evropejec je moj sin Vencelj. Skrivaj sem po noči konja spravil iz mesta v neko zapuščeno kočo, potem pa sem rešil še tega mladenča in obadva sva srečno utekla.

O, kdo bi bil takrat mislil, da bežim s svojim lastnim sinom! Danes pa se je vse razodelo in tudi moja nekdanjo molitveno knjigo mi je izročil, ktero sem pustil v tolovajskeji ladiji. Moja edina skrb sedaj je priti kar najprej mogoče v Ameriko, da pozvem, sta li še živa moja žena in moj sin, ali ju že krije hladni grob.

Tako je končal starec svoje pripovedovanje in oče in sin sta hvalila Boga za takovo čudovito rešitev in srečen izid.

Sedaj je tudi Aleš povedal od konca do kraja, kako se je ž njim godilo in nazadnje je izrekel željo, naj ga ne zovejo Venceljna temuč tudi zanaprej Aleša, ker je že vaju tega imena, še bolj pa v spomin njegove šrečne rešitve v gozdu, ki se je zgodila ravno sv. Aleša dan. Oče mu je rad dovolil to željo, saj je imel zopet svojega sina, katerega ni mislil še kedaj videti.

Kapitén je pazno poslušal vse te dogodbe in videti mu je bilo, kako ga je vse ganilo. Prijazno jima je podal roko ter obljubil pre-skrbeti jima v Kalkuti ladijo, ki ju bode zopet pripeljala v Ameriko, razun tega jima tudi dati potrebnega denarja za pot, ker nista imela no-benega pomočka.

VIII.

Ladija „Lastavica“, ki je nastopila še-le prvo pot, izvrševala je dobro svojo nalogo. Urno je prejadrala atlantsko morje in obveslaja afrikanske otoke na vzhodu, zavila je proti iz-hodneji Indiji. Imena, ki je kinčalo njeno čelo, bila je popolnoma vredna.

Aleš si je tudi sedaj kratil čas s tem, da je opravljal mornarska dela. Vse mu je šlo tako dobro od rok, da so se mu vsi čudili. Vsaka najmanjša stvarca bila mu je že znana, kot bi bil že od mladih nog na morji. Če ni imel dru-zega posla, šel je h krmilu in tu mu je raz-lagal krmar posamezne reči, kako se vodi ladija, kako se je treba ravnati ob času nevihte itd. Aleš si je vse dobro zapomnil, in česar ni dobro razumel, pogledal je v knjige, katerih je imel kapitén mnogo na ladiji.

Med potoma se jim ni nič posebnega pri-petilo, vedno so imeli lepo vreme, čeravno se je že bližal jesenski čas, ko je indiško morje večjidel zeló nemirno.

Kapitén se je rad pogovarjal z Alešom in njegovim očetom. Pripovedoval jima je o raznih ljudéh, ki stanujejo na otokih, njih šege in navade, katere je že večkrat sam opazoval. Tudi o kitajskih morskih tolovajih je vedel mnogo povedati, ki so zelo predrzni in se lotijo včasih celo največjih ladij. Tudi sam je doživel pred nekaj leti tako nevaren boj s temi prevzetneži, ko je bil še častnik pri indiškeji kompaniji, in zagotavljal je, da tem roparjem ni lahko priti do živega, ker jih je vedno veliko število skupaj in se na svojih lahkih čolnih, ki jih imenujejo „džunke“ naglo umaknejo v zatišje, ako čutijo nevarnost, kjer je morje preplitvo, da bi jim mogla slediti večja ladija.

Na ladiji so imeli razun mnogo pušk tudi šest topov, ki so metali triliberne krogle, precej obilno število za kupčijsko ladijo, ki ni bila namenjena v nikakoršen boj, temuč, samo braniti se v sili. Eden teh topov je bil napravljen na vrtelo, da se je lahko obračal na vse kraje. Aleš, kot nekdanji topničar, pečal se je mnogo s tem orožjem. Pregledal je strelivo, katerega je bilo obilo, popravil, kar je bilo pokvarjenega, potem pa si izbral nekaj mornarjev ter jih vadal oskrbovati potrebne reči pri topu v boji, pri kojem poslu so bili ti možje jako okorni in niso imeli nikakoršnega zapopadka, kako se mora meriti, da krogla dobro zadene. Vsega tega jih je privadil Aleš in kapitén ga je šaljivo zarad

njegovih zaslug izvolil poveljnika svojeje malej bateriji. Aleš je vse tako modro uredil, kot bi se že pripravljaj na boj z morskimi roparji, o katerih je vedel kapitén toliko zanimivega povedati.

Bili so že kacih sto morskih milj od Kalkute, kamor je bila namenjena ladija „Lastavica“. Vse je bilo veselo zaradi ugodnega vremena in nihče ni mislil na kako nevarnost, kakor je sploh navada pri mornarjih, ki nevarnosti pozabijo, ko minejo ter ne mislijo na nove, dokler jim ne grozé z vso resnobo. Pesmi v raznoterih jezikih so donele v hladnih večerih na površji in tudi Aleš je moral zapeti nekaj slovenskih národnih, ki so bile kapiténu in tudi drugim zeló všeč. Samo krmar, stari Jaka, ki je opravljaj že blizo trideset let svojo službo ter je bil na morji popolnoma doma, bil je nekako tih. Sicer je bila to že njegova navada, da ni dosti govoril, ali nocoj pa se mu je tudi lice zmračilo, kot bi oznanjalo hudo uro. Vedno je zrl na nebó, kjer so se zbirali majhni sivi obláčki in se zopet razpodili. Včasih je zmajal z glavo in zopet zamaknil se v svoje delo.

„Jaka!“ ogovori ga kapitén drugo jutro, „kaj si tako otožen? Ali slutiš morda kako nevarno vreme?“

„Skoraj bi rekel, da se ne motim“, odvrne stari mornar mirno, kakor bi se pomenkoval o kakej navadnej reči. „Ti-le obláčki, ki se že

dva dni vzdigujejo in zopet zgubljajo, niso mi nič kaj všeč. Sedaj je čas morskih neviht, posebno v tem morji. Gospod, jaz sem jih že nekaj doživel in dobro vem, kako se pričnó in kako potem razsajajo po več dni“.

„Upam, da bomo prej v zatišji, preden se vzdigne kaka nevihta“, odvrne kapitén, „saj letos še ni bilo slišati nič o njih. Navadno razsajajo meseca oktobra in novembra. Razun tega pa je naša ladija tudi trdna, da se ni bati, da bi jo uničili tako brž valovi. — Zapovedal bom razpeti tudi spodnja jadra, da prej pridemo v zavetje, saj skalnatih robov ni todi, da bi zadeli“.

„Storite to, gospod, meni se vse dozdeva, da bomo imeli drevi še nemirno noč. Vidite le-uno črno piko na zahodu. Tako je bilo tudi pred tridesetimi leti, dobro še pomnim, ko se je potopila ameriška ladija „Cameleon“, in sva se samo jaz in kapitén rešila na Filipinske otoke.

„Ti si previden mož, Jaka, zato pa te tudi čislam bolj, nego vse druge“, pohvalil ga je kapitén ter zapovedal mornarjem razpeti vsa jadra. Sedaj je švignila ladija po morji, kot bi se bila res spremenila v brzo ptico lastavico.

Kolikor bolj se je bližala noč, tem večja je postajala ona pika, slednjič je že zakrila vse nebo na jugu. Veter je huje pihal in zopet so morali nekaj jader zadržniti, da bi po noči, ako bi se bližali suhi zemlji, ne zadeli na skal-

nate stertine. Votlo bobnenje čulo se je v daljavi, nebo se je urneje mračilo, nego po navadi in med mornarji so se čule besede: „Tifon“ *) se bliža! Bog nam pomagaj!“ Na bledih obrazih se je vsem brala bojazen, celó najpogumnejši so se boječe ozirali na nebo in vedno večja tišina je nastajala med njimi. Že sama beseda „tifon“ je bila zadosti, da si je vsak lahko mislil najstrašnejšo noč, posebno pa oni, ki so že kedaj doživeli te nevihte. Le stari Jaka se je držal resno, kot vedno, ravnal krmilo, ter se še zmenil ni, kaj počnó tovariši.

Vihar je nastajal vedno večji, nebo je bilo črno prepreženo, strele so švigale in debele deževne kaplje so padale izpod neba. Jarbolé so jele pokati, kot bi se hotele vse polomiti, nekatera jadra, ki jih je odtrgal veter, čofala so ob drogove ter se raztrgala na tisoč koscev, ki jih je veter raznašal sem ter tje po morji. — Sedaj je bilo treba zbrati vse moči, ves pogum in največjo previdnost.

„Vsa jadra zadržnite, tudi pri najmanjših jarbolih!“ čuje se kapiténov glas, in ko bi trenil, bilo je izvršeno delo.

Valovi so naraščali vedno večji; zdaj so butali jeden ob drugega in se zopet razpršili na mirjade kaplic, zdaj zopet popadli ladijo ter jo

*) „Tifon“ se imenuje hud vihar, ki navadno jeseni razsaja v indiškem in kitajskem morji.

dvignili kviško, kot bi jo hoteli nesti med zvezde, potem pa zopet spustili v prepad, da bi se bila kmalo doteknila morskih tla. Vse mornarske moči so bile zastonj, nič se ni dalo opraviti zoper razburjeno morje, krmilo se je odlomilo z groznim pokom in ladija je drčala, Bog te obvaruj! kamor jo je vihar nesel. Nesrečni mornarji so se trdno poprijeli držajev, sicer bi jih bil treščil vihar v morje. Valovi so bruhali čez ladijo in voda je lila na naše popotnike, da so bili vsi premočeni do kože, nihče pa si ni upal oprostiti le ene roke, da bi si pomagal v spodnji del. Kam jih žene valovje, ni nihče vedel, vsak je mislil: zdaj zdaj bo zadela ladija ob skale in se razrušila na drobne kosce. Bleda smrt jim je živo stala pred očmi.

Dva dni in dve noči so valovi drvili ladijo sem ter tje, kot suho peresce, da so se skoraj jarbolni vrhovi dotikali morja.

„Lastavica je sicer trdna“, djal je Jaka kapitěnu, „ali zeló dvomim, da bi prebila to nevihto dolgo časa. Takov vihar trpi včasih cel teden. Ako ladija dobi kako luknjo, potem smo zgubljeni“.

„Danes bo pokazala svojo veljavo, ako dobro ivrši svojo nalogo“, reče kapitěn. „ali tudi jaz se bojim, da ne bo vzdržala takove sile. — Izročimo se Bogu, on sam nas more rešiti“.

Tretji dan je že napočil, pa vihar še ni nič pojenjal, marveč razsajal je še ljutejše. Mornarjem so že moči pešale, in komaj so se še vzdrževali v svojem neprijetnem stanu. Tri dni ni imel nihče niti jedila niti pijače v ustih, ni čuda, da so prihajali vedno slabejši, in marsikateri je že videl neogibni grob pred seboj v morskej globočini. Slednjič se posreči Jakobu zlesti v spodnji del in dobiti steklenico ruma. To jih je pokrepčalo ter jim dalo zopet novih močij.

Ladija se je dobro obnašala, nobene luknje še ni imela, čeravno so valovi strašno butali ob njo.

Zdajci se začuje žalosten krik med mornarji: „Bog nam bodi milostljiv! — Vodne hlače!“ *) Aleš, ki je čepel v zadnjem delu zraven svojega očeta in se krepko držal ob železnem drogu, povzdigne oči in vidi, kako vsi mornarji bledih obrazov zró proti onej strani, kamor so valovi gnali ladijo.

*) Vodne hlače, nemški „Wasserhosen“, imenuje se grozni vrtinec, ki dvigne včasih morske valove tako visoko, da je videti, kot bi se dotikali neba, potem pa se naenkrat razpoči in pade v morje. Ako zadene ladija v takov vrtinec, izgubljena je, ker jo strašna vodena teža potopi v morje. Po peščenih puščavah godi se jednaka prikazen s peskom, ki se imenuje „peščene hlače“, in večkrat cele karavane podsuje.

Res se je dvigal še precej daleč od njih strašno velik vodeni steber dotikaje se oblakov na nebu. Kdor še ni videl te morske prikazni, strmел je čudé se, videti takovo vodno množino nepremakljivo dvigati se proti nebu, kdor pa je že kaj tacega doživel, gotovo ga je pretresel mraz, kajti neogibno pogubo žuga vsakateremu, kdor se približa takovemu morskemu vrtincu.

„Da, da, vodne hlače so“, potrdil je stari Jaka, kateremu se je na obrazu očitno brala groza in strah; jaz sem že videl to morsko prikazen pri Filipinskih otokih. Ako nas ne zaženó valovi na kako drugo stran, izgubljeni smo gotovo. Takov morski vrtinec razruši največje ladije, ker torék bomo zadeli va-nj, razpršil se bode in pokopal našo ladijo v dno morja“.

Da to Jakovo priznanje ni bilo ravno prijetno njegovim družnikom, misli si lahko vsakdo. Tako živo imeti smrt pred očmi, ni kar si bodi, tudi najhrabrejšemu upade srce. Ali mornarji so bili možje, ki so se že dokaj borili z viharji; nihče ni izgubil zavednosti, nihče še ni obupal, saj človek vedno upa do zadnjega trenutka. Tudi Aleš in njegov oče sta se popolnoma udala v božjo voljo, molila sta natihoma, da bi jih otel Bog, kateremu ni nič nemogoče, ki vlada s svojo mogočno roko grozovita brezna, šumeće valove in ljute viharje.

Bili so še kakih sto korakov od onega velikanskega vodenega stebra. Ladijo zabrniti ni

bilo mogoče, čeravno je vihar nekoliko pojenjeval. Krmilo je bilo zlomljeno in valovi so jo podili naravnost grozovitemu vrtincu nasproti.

Sedaj nastane strašen tresek, kot bi bilo tisoč in tisoč strel nenadoma udarilo od vseh krajev. Stražna teža se je zavalila na ladijo, da se je ta skoraj potopila; — mornarji so izgubili nekaj časa vso zavednost. Ko se zbrihtajo, ni bilo vodenega stebra več. — Razpočil je, preden so zadeli va-nj, in nekaj njegove teže se je zvalilo na ladijo. Premočeni, da je vse curljalo od njih, zopet zberó mornarji svoje moči ter se spravijo na noge. Vihar je že precej pojenjal, ali valovi so drvili ladijo le še vedno dalje. Na desnej strani se je prostiral lepo obraščen otok, ali ni ga bilo moč doseči; ladija je bila še v oblasti šumečih in divjajočih valov.

„Kapitén je padel v morje!“ zakriči stari Jaka kazaje po morji in zdajci priteče tudi Aleš ter naznani žalostno novico, da je njegov oče nenadoma zginil z ladije. Vsi preplašeni ozirali so se po morji. Daleč zdej so videli zdaj pa zdaj nekaj črnega plavati po morji, ki se je zdaj skrilo, zdaj zopet pokazalo vrh valov. Dobro so spoznali, da se bori ondi z valovi njihni kapitén, ali poslati niso mu mogli nikakoršne pomoči, ker valovi so drvili ladijo, kamor so hoteli, ni se jim bilo mogoče ustavljati.

Prepustimo nekaj časa „Lastavico“ njenej osodi, in pogledjmo, kaj se godi z našima dvema

nesrečnima: kapiténom in Aleševim očetom Tomažem.

Ko se je ona vodena teža pretrgala in nekoliko tudi zadela ladijo, odtrgal je močni val, ki se je zagnal v tem trenutku na ladijo, kapitena in Tomaža ter ju vrgel v morje. Zastonj sta klicala pomoči, nihče ju ni slišal, kajti šum in vriš bil je takošen, da človek lastne besede ni čul. Plavala sta sedaj dalje med dvigajočimi se valovi, kolikor so jima pripuščale moči. Večkrat so se zagnali valovi ter ju čisto zakrili, potem pa sta zopet prišla na dan daleč razsaksebi. — Dolgo sta plavala, slednjič pa so jima jele pešati moči. Udje so postali okorni in več se niso hteli gibati. Kapiten, ki je bil trdnejši, pomagal je Tomažu, ali ni se dalo dosti opraviti, ker so ju valovi vedno razdruževali. Že je menil Tomaž, da se mu bliža zadnja ura; ozrl se je še enkrat proti onemu kraju, kamor so valovi drvili ladijo: ondi je bil njegov sin, katerega je toliko časa pogrešal, da bi ga po malo trenutkih zopet zapustil. Lastavični beli vrhovi so še strmeli kviško, kot bi se poslavljali, pa bila je že daleč. — Moči so ga popolnoma zapustile; priporoči se Bogu in Materi Božji ter se spusti v morsko globočino. Ali ni se še čisto skrila pod vodo, ko čuti pod seboj trda tla. Stal je na robati skali. — Zravnal se je kviško in se ozrl okrog, pred njim se je prostiral prijeten otok. Novo upanje ga je pre-

šinilo, in moči, ki so ga bile že čisto zapustile, povrnile so se zopet nekoliko.

Sedaj se prikaže izmed valov tudi kapitén, ki se mu je prej zgubil spred oči. Počivala sta dober četrť ure, potem pa se zopet izročila morji plavaje proti nizkemu obrežji nasprotnega otoka. — Premočena, lačna, utrujena sta prišla srečno na suho. Obrežje je ob kraji bilo peščeno, dalje pa se je prostiral zaraščen gozd.

„Hvala Bogu!“ pravi Tomaž, „midva sva rešena, ali Bog vé, kako bo z „Lastavico“, da ne bi je premogli valovi“.

„Ako ni zadela na kake štrline, ni več nevarnosti za-njo“, odvrne kapitén, „vihar je pojenjal in morje tudi nekoliko poleglo. Ako so srečno prestali nevarnost, smeva upati kmalu rešitve, gotovo naji bodo prišli iskat tu sem. Moj Jaka je prebrisan, izkušen mož, vem da se mu bo dozdevalo, da morava biti na tem otoku, ako ga je le zapazil; in prizadjal si bode vse moči priti na pomoč kar najprej mogoče“.

Vse premoženje, kar sta prinesla seboj na suho, bil je Tomažev žepni nož in kapiténova zlata ura; hrane nista imela nikakoršne. — Poiskala sta si prenočišče v gostej travi, katero so obsenčevala visoka drevesa, nanosila skupaj nekaj suhega brstja ter skušala napraviti ogenj. Kapitén je imel sicer pri sebi užigalne klinčke, ali bili so zmočeni. Djal jih je torej na solnce sušit, potem pa sta nalomila nekaj vej, zabila v

zemljo kole, naredila streho čez in uta je bila gotova, sicer jako borna, ali za silo bila je dobra.

„Bog vedi, v katerem kraju se zdaj nahajava?“ pravi Tomaž kapitěnu, ko sta legla v mehko travo pred uto, da bi se popolnoma odpočila.

„To tudi jaz preišlujem“, odvrne ta, „otok mi ni nič znan. Najbrž bode kateri manjših sundiških *) otokov.“

„In kaj bova počela, če ne bo rešitve?“

„Jutri zjutraj morava takoj ogledati otok bolj natanjko, da se prepričava, ali stanujejo tukaj ljudje ali ne, in da dobiva kak studenec in gozdnega sadja. Ako se morje popolnoma poleže, upam za gotovo, da pride „Lastavica“ po naji; Jaka ne bo jenjal prej, da bo zopet dobil svojega gospoda. Ko sem bil še dečko, služil je na ladiji mojega očeta kot prost mornar, potem pa se je toliko izučil, da je postal krmar. Udan mi je iz celega srca in smem se na-nj bolj zanesti, kot na vsacega družega.“

Tako sta se pogovarjala delj časa. Kapitěn je popravljaj svojo uro, ki je bila obstala zaradi moče, potem vzel zopet suhe klinčke ter zakuril velik ogenj, da sta si posušila obleko.

*) Sundiški otoki so v vzhodni Aziji v indiskem morji, med katerimi so največji: Java (Džava), Sumatra, Borneo in Celebes.

Proti večeru že odpravi se Tomaž na breg, ali ne bi našel kacih morskih živali v pesku, ki jih je izmetalo morje. da bi si pripravila večerjo, kapitén pa je kuril ogenj in pripravljaj iz namuljene trave postelj v uti. Ko pride na breg, zagleda od daleč veliko ladijo, katero so podili še ne mirujoči valovi naravnost proti otoku. Daleč tam v morji ste šterleli dve visoki skali kviško, ki ste bili tako blizo skupaj, da ne bi mogla nobena ladija skozi, in ravno proti tem skalam je letela ladja. Tomaž je takoj sprevidel, da se godi ondi velika sila. Velika jarbola bila je odlomljena, ladija se je nagibala zdaj na jedno, zdaj na drugo stran ter prihajala vedno bližje osodepolnemu kraju. Tomaž je že čul žalosten krik nesrečnih mornarjev, ki niso imeli nobene pomoči več. S trepetajočim srcem je čakal, kaj se bode zgodilo. — Ladija prileti po bliskovo proti skalam; velik, ljut val zgrabi jo srdito ter zapodi ravno med skaline, kjer je obtičala za nekaj časa, kot zagojzdena. Potem se zopet zaziblje, tramovje jame pokati, mogočni val dvigne jo zopet iz razpoke ter trešči ob skalo, da se je vsa razletela. Mornarji so skušali plavaje oteti se, ali pot do kraja bila je predolga, njihne moči preslabe, zaporedoma zginjevali so v valovih, ladjine kose pa je gonilo morje sem ter tje. — Tomaž je žalostno vzdihnil ter pokrill obraz; ni mogel gledati te strašne dogodbe.

Ko se zopet ozré po morji, zagleda že blizo brega človeško truplo, ki se je motalo sem ter tje med valovi. Menil je, da je mrtvo, ali kmalo se dvigne na bližnji skali človek ter stegne roki kviško, kot bi prosil pomoči. Tomaž se nemudoma spusti proti onemu kraju, kajti videl je, da jeden onih nesrečnih utopljenecv še živi. Po dolgem trudu spravi ga na suho, kjer se ptujec zgrudi na tla ter obleži, kot bi bil mrtev. Tomaž si je vse prizadeval, da bi nesrečneža, katerega so samo slabosti tako uničile, zopet pripravil k zavednosti. Po dolgem trudu se mu je sponeslo. Ptujec se je kviško sklonil in zrl stermé krog sebe, kot bi se bil izbudil iz dolzega spanja.

„Kje so drugi moji tovariši?“ djal je, „kaj sem samo jaz otet?“

„Vsi so potonili“, odvrne Tomaž, „in vi ste že tudi omagovali. Jaz sem videl vašo nevarnost ter vam hitel na pomoč“.

Ptujec pogleda nekako čudno Tomaža in še zahvalivši se mu ne za rešitev, jame jokaje na ves glas kričati ter si lasé puliti: „Oh moje premoženje, moj denar! vse so požrli valovi! Jaz sem nesrečen človek!“

„Ne tarnajte tako“, opominja ga Tomaž. „Zahvalite Boga, da ste oteli življenje, ko so vsi drugi poginili v valovih“.

Ptujec ni hotel nič slišati niti o Bogu niti o upanji, s katerim ga je Tomaž tolažil, temuč

je neprenehoma ječal in slednjič jel celó hudobno preklinjati.

Tomaža je spreletela groza pri tem ptujčevem počenjanji, ni si mogel misliti, kako more človek tako hudoben biti, ki je ravno pred nekaj trenotki z velikim trudom ubežal grozovitej smerti. — Cpazoval ga je bolj na tanko in zdelo se mu je, kot bi ga bil že kedaj videl. Bil je srednjih let, čokat in njegov obraz je kazal mnogo zvijače. Bil je španjski opravljen in v širocem pasu je imel dva samokresa zatakjena, edino premoženje, ki ga je otel. Tomaž je mislil na vse kraje, kje bi bil videl tega človeka, pa ni se mogel domisliti. — Slednjič ga popraša po imenu, ko se je ptujec nekoliko upokojil.

„Jaz se imenujem Jurij Strugar, če vas tolikanj briga moje imé“, pravi ptujec zaničljivo.

„Jurij Strugar? to ni španjsko imé“.

„Nič ne dé, saj tudi jaz nisem Španjec temuč Kranjec“.

„Kranjec?“ — pravi Tomaž osupnjeno in kakor blisk presune ga misel na preteklost. Ni se goljufal, to je bil nekdanji sluga pri njegovem stričniku. Dobro mu je ostal v spominu ta obraz in čeravno je od takrat že mnogo let preteklo in se je mladi fante spremenil v krepkega moža, ona lisičja zvijača mu je ostala še vendar na obličji. Tomaž je imel sedaj pred

seboj človeka, ki bi mu lahko mnogo razodel o njegovem stričniku, morda celo o ženi in mlajšem sinu. Zatoraj je bil previden in se ni hotel takoj razodeti ptujcu.

Valovi so vrgli na breg majhen zaboj, v katerem je bilo zavitek cigar, nekaj kokosovih orehov in dve polni steklenici ruma. To je bilo dovolj za noč, drugo jutro bode se morda še kaj več dobilo, ko se morje upokoji in izmeče na breg krog plavajoče sode in zaboje.

Vrnila sta se k ognju, kjer je bil kapitén že nekoliko v skrbeh zaradi Tomaža. Ko pa je videl sedaj dva priti mesto jednega, čudil se je zelo in Tomiaž mu je moral ob kratkem povedati, kaj se je zgodilo na morji.

Rum in kokosovi orehi so bili dobra večerja, tudi cigare so prav prišle, ker je bilo ondi sila mrčesov, ki so v gorkih krajih še veliko nadležnejši, nego pri nas.

Po večerji zakurijo še večji ogenj, da bi po noči plašili zveri, ker niso imeli zdatnega orožja, potem pa posedejo krog ognja ter jamajo pušiti najdene cigare.

„Vaša ladija je bila španjska, kakor pravite“, prične Tomaž ptujcu, „vi pa pravite, niste Španjec. Ali ne bi nas hoteli nekoliko kratkočasiti, ko bi nam povedali svoje dogodbe? — vsaj prej noč mine, jutri gremo pa dalje po otoku, da zvemo kaj in kako“.

Čeravno nekako nerad, dal se je ptujec vendar slednjič pregovoriti ter jel pripovedovati: „Jaz sem rojen Kranjec, doma doli ob Savi blizo Hrvaškega, — vsaj vi, vem, da ne veste, kje je to, zatorej ne bom kraja natanjko opisoval. — Oče so mi zgodaj umrli, mati pa so bili še živi, ko sem zapustil svoj kraj. V mladosti sem živil se s tem, da sem skrivaj prenašal tobak z Hrvaškega, bil sem, kakor pri nas pravijo kontrebantar. Hodilo nas je več skupaj, in marsikatero smo udelali leblajtarjem, tistim zelenim, da so potlej na nas pomnili. Najbolj znan pa je bil Strugarjev Jurij — namreč jaz, čeravno sem bil takrat še mlad.

Neko nedeljo popoldne citram cent tobaka čez mejo. Sotlo sem bil že prekoračil in nobena leblajtarja nisem srečal nikjer. Ko sem že večjo nevarnost prestal in prišel na Kranjsko, skrijem tobak v grmovje, potem pa ležem v senco, da bi si odpočil.

Kmalu na to pridrdra kočija — prav lepa, čisto nova kočija je bila, in v njej je sedel bogato oblečen gospod.

Kočijaž je bil štramast dedec, ne vem kako je ravnal, da je zavezil v cestni graben. Kočija se zvrne in prednje koló potere. „Tukaj-le bo pa treba vzdigniti“, pravim sam pri sebi, ko opazujem vso to neumnost izmed smrečja, „ta človek ima gosposko suknjo, nemara ti dá kake bore, če mu pomagaš, to kolibo popraviti. Dobro

je, kjer se kaj dobi“. Brž se prislinim zraven, zgrabim pri zadnjih kolesih in kar nakrat bila je kočija na cesti. Potem popravim koló, kar se je najbolj dalo, zavozim sredi ceste, da bi kočijaž še enkrat ne zvrnil v graben ter hočem iti.

„Stoj!“ pravi oni gosposki človek, „to-le imaš nekaj za pijačo“, in stisne mi v roko srebrni tolar. „Bo že“, pravim, „za takov denar bi celi dan vzdigaval kočije“. Pa to še ni bilo vse. Med tem, ko je kočijaž becal konje in jih klestil po čeljustih, kot bi bili oni krivi njegove okornosti, pogovarja se gospod z menoj. Popraša me vse natanjko kaj in kako, od kod sem, kaj delam itd., kakor je pri tacihi ljudeh navada, kadar pridejo v dotiko s kmeti. Jaz mu vse natanjko povem in tudi ne zamolčim, da sem kontrebantar. „Kaj mi pa more“, mislim sam pri sebi, „samo njega se ne bojim, preden pa koga prikliče, bom že jaz lahko desetkrat utekel in razprodal svoje blago. Povedal sem mu torej vse do kože“.

„Ti si pošten človek, ki se dá marsikje porabiti“, pravi mi na to smehljaje se, „zaslužiš kako boljšo službo opravljati, nego je tvoja sedanja. Ali ne bi hotel iti z menoj v Ameriko?“

„V Ameriko?“ pravim jaz, „kaj bom pa tam delal?“

„Pri meni boš za strežaja“.

„To je vse prav prijetno“, odvrnem jaz, „Ameriko bi rad enkrat videl, ali ne bodite

hudi, ako vas vprašam, kdo ste? Jaz imam že tako navado, da rad vse natanjko pozvem, preden se česa lotim“.

Zadovoljno mi je pokimal ter djal: „Vsaj sem ti že rekel, da si previden človek, to je lepo. Vedi, jaz sem bogat kupec iz Hrvaš — e ne, čem reči Nemškega“, popravi urno ptujec — „Enrik Egenheim. V Ameriki mi je umrl bogat stric in mi zapustil več milijonov. Sklenil sem torej zapustiti Evropo ter se preseliti tjakaj. Ti bi bil kakor nalašč za mojo službo in prav dobro bi te plačal, ko bi šel z menoj“.

Kaj sem hotel storiti? Doma so me bili že vsi beriči in druga gomazen za petami, torej je bilo najbolje umekniti se jim, temveč, ker sem imel gotovo službo. Pustil sem koj svojo culo v grmovji, samo toliko tobaka sem vzel, kolikor sem ga potreboval na poti, sedel v kočijo in hajdi! šli smo proti Nemčiji“.

Tomaž ga je natanjko poslušal in videl, kako se je včasih na nagloma zagovoril, ali bil je tiho, da bi vse zvedel.

Ko pridemo v Ameriko, pograbil je res moj gospod denarja, da je bilo grdo, kupil si lepo hišo in ondi je živel brez vsega dela, in jaz ravno tako. — Vlansko zimo pa je gospod nagloma zelo zbolel in kmalo potem umrl. Ker ni imel otrok in tudi žlahtnikov ne, ki bi bili revni, izročil je meni vse premoženje v testamentu. Jaz sem skoraj ob pamet prišel, ko sem

bil nakrat tako bogat, sam nisem vedel, kaj bi počel z denarji. — Seznanil sem se z nekim mladim Španjolcem, ki me je pregovoril, naj grem ž njim v Azijo, kjer ima njegov stric velika posestva na otoku Manili. Jaz sem bil res tako aboten, prodal sem hišo, spravil ves denar skupaj in sedel na ladijo, da bi si poiskal še boljšega kraja. — Kar se je potem z menoj zgodilo, veste sami. Vse je v morji, vse je mrtvo, samo jaz sem se rešil, ali kaj mi pomaga, ker ga nimam božjaka več. Zopet je jel jokati se in slednjič robantiti, da je tako nesrečen človek na svetu.

Tomaz je nekaj časa molčal, potem pa vstane, stopi bližje k ptujcu ter pravi v slovenskem jeziku: „Ali je pa tudi vse res, kar ste govorili, gospodine?“

Ves začuden je ta gledal Tomaža, kajti tega si ni mogel nikakor misliti, da bi znali še kje drugej slovenski govoriti, kot v njegovej domovini. — Ker pa ima hudoben človek vedno slabo vest in v vsakej najmanjši stvarci kaj nevarnega slutiti, zatorej je tudi Jurij Strugar, kakor se je zval ptujec, vidno prebledel; a vendar je skušal zakrivati svojo zadrego s tem, da je hlinil neizrečeno radost, videti zopet enkrat domačega človeka. Kot starodavnemu znancu podal je Tomažu roko in jel obžalovati zgubo svojega premoženja, ker bi bil sedaj lahko obilno pomagal svojemu rojaku.

Tomaža niso premotile te priliznjene besede, odtegnil mu je svojo desnico ter djal: „Ne prenašli se, človek! morava se prej še več pogovoriti. — Ti si mi razodel svoje življenje, ali v vsem, kar si govoril, je le malo resnice. Prepričati te hočem ob kratkem, po kakej poti si prišel v Ameriko. Meniš-li, da ne vem, da je bil tvoj gospod Slovenec, ne pa Nemec, da se je imenoval Matevž Senčar? Meniš, da mi ni znano, da te je najel pri hudobnem delu ukrasti in umoriti moje dete? ali spodletelo vama je; blagosrčni mož mi je rešil sina ter ga lepo izredil. Nisi-li potem natihoma ubežal s svojim gospodom v Ameriko, kjer je pograbil mnogo denarja po krivičnem ter se izdál potem za nekega grofa Tiralskega in ti si bil njegov strežaj? Pozneje pa sta se preselila v južno Ameriko odtegnivši se pravici, in ondi je živel tvoj gospod pod imenom: Enrikom Egenheimom. — Ti si hudodelec in ravno tako tvoj gospod; mislila sta v miru živeti, a pomislila nista, da hudobnež nikdar nima pokoja, povsod ga spremlja božja srd. Ti si se mislil odtegniti ljudem, ki bi ti življenje grenili in previdnost pripeljala te je ravno onemu pred oči, čegar obličje ne moreš zreti z mirnim srcem, čegar besede te zbadajo, kot strupeni gadje. — Jaz sem Tomaž Senčar, oni nesrečnež, kateremu sta učinila vidva tolikanje gorjé! Sedaj si v mojih rokah, lahko bi se maščeval, lahko bi te uničil, ali

tega ne bom storil, božja roka naj te kaznuje, mi ljudje ne smemo segati v Njegove pravice. — Jednaka osoda naji je združila tukaj na tem otoku, le božja pomoč naji je otela gotove smrti, zatorej ne bi bilo spodobno znositi se nad svojim sovražnikom v popolnoma nezmožnem stanu. Pozabiti hočem vse, kar sem prestal, saj mi je Bog zopet podelil sina, katerega sem mislil že mrtvega. Ne, kakor s svojim sovražnikom, temuč kot z nesrečnim ptujcem hočem ravnati s teboj, kateri je izgubil vse imetje v morskih valovih in le svoje borno življenje otel. Skupaj bomo tukaj prenočili, skupaj jutri šli iskat kake ladije, ki bi nas prepeljala domu. Vse prepuščam Onemu nad nami, Njegova volja naj se zgodi, On naj sodi krivične in pravične po svojej vsegamogočnosti“.

Ves ta čas zrl je ptujec v tla in videti mu je bilo, kako ga tare jeza. Gotovo si je vošil biti daleč, daleč stran od tega človeka, večkrat si je otrl pot s čela, kot bi hotel s tem pregnati neljubo mu podobo, ki ga je trpinčila, kot strašna pošast. Večkrat je segel za pas po svojih samokresih, pa vselej mu je roka zopet omahnila, kot bi jo odtegnila kaka nevidna moč.

„Edino še“ — pravi potem Tomaž, „povej mi, je-li res mrtev moj stričnik, kakor si prej pravil?“

„O res!“ zarežal se je Jurij odurno, „če le nima železne duše, ne bo nikdar več trave tlačil“.

„Nesrečnež! pa vendar nisi ti kriv njegove

smrti?“ djal je prestrašen Tomaž, kateremu so se te besede sumljive zdele, „vendar si nisi prisvojil ob strašnem djanji denarja?“

„Hm“. — Jaz sem se polastil denarja, do katerega sem imel vso pravico, za katerega sem se največ trudil“.

„In si se vdeležil umorstva?“

„Ha, ha, ha!“ zarežal se je zopet Jurij hudobno, saj nisva pri spovedi, da bi vam moral vse povedati. Vam bi bil gotovo najmanj krivice storil, ko bi bil to učinil. — Razun tega smo sedaj vsi v enakih okoliščinah tukaj, kdo mi kaj more?“

„Se li ne bojiš Boga, ki ti je ravno pred nekaterimi trenotki skazal svojo ljubezen, ter te otél smrti; da tako predrzno govoriš?“

Jurij se je še hudobnejše krohotal pri teh besedah: „Stric! midva se ne vjemava, preveč pobožni ste in pretanjke vesti, zato rej se bom raji nekoliko umaknil, pridig nisem nikoli rad poslušal, najmanj pa danes“. Tako posmehovaje se, je zapustil svoja tovariša ter se odpravil nekoliko korakov stran, kjer je legel k počitku pod visoko palmovo drevo.

Tomažu se je odslé še bolj gnjusil ta človek, ki ni porajtal niti na Boga niti na ljudi. Celó v tako strašnih okoliščinah je ostal vendar trdovraten, kot prej. Naznanil je kapitěnu vse to, in ta mu je svetoval pustiti odslé hudobneža pri miru. naj počne, kar hoče, ker se ga

noben opomin ne prime. „Bog že vé, kaj dela“, djal je, „Njegovej kazni ne odide“.

Noč je bila precej temna. Kapitén in Tomaž sta pušila smodke, da bi pregnala nekoliko nadležne mrčese, ki so bili zvečer še veliko sitnejši, nego po dnevi. Potem skleneta spraviti se k počitku v mali šotorček, ki sta ga bila naredila. Da bi bila varna po noči, sklenila sta vsak pol noči čuti. Do polnoči je prevzel čuvarstvo Tomaž, kapitén pa je legel spat. Ogenj je še vedno plapoltel, da bi plašil divje zveri, vse je bilo mirno okrog in le nočni ptiči in opice so dramile včasih občno tišino s svojimi dolgočasnimi glasovi.

Tomaž si je vrezal debelo palico, zabil va-njo debel, oster žrebel, katerega je našel na produ v kosu razbite ladije; to je bilo njegovo orožje, sicer slabo, ali vendar boljše, nego nič; tudi velik žepni nož je imel pri sebi, edino blago, katero je prinesel seboj na suho.

Naslonil se je pred šotorom, v katerem je trudni kapitén že trdno spal, na palmovo deblo in jel premišljevati pretekli dan. Videl je, kako se radost in žalost zaporedoma vrstite, kako minljiva je zemeljska sreča, da je človek na tem svetu le popotnik, ki roma dan za dnevom po cvetočih in trnovih potih v ono domovino, kjer minejo vse težave. Kdo se ne spomni pri tej priliki krasnih vrstic ranjcega škofa, slavnega Slomšeka:

Dež za solncem mora biti,
Za veseljem žalost priti.

Tudi v daljno Ameriko je zletel Tomažev duh. Ondi je zapustil ženo že skorej pred dvajsetimi leti, ondi je zapustil mladega sina, ki še ni videl svojega očeta. Bog vedi, še-li živita? ali se jima ni pripetila kaka nesreča? Take in jednake misli so se podile po njegovej glavi in solza za solzo je prikapala po njegovem velem licu.

Iz te zamišljenosti ga prebudi nagloma nekako pokanje, kot bi se lomilo suho robidovje. Tomaž se ozre proti onemu kraju. — Iz goščave se varno priplazi grozno velik tiger in oči so se mu svetile, kot žrjavica. Tomaž počene na tla pričakovaje zdaj zdaj ljutega napada, ali zver se je obrnila naravnost proti onemu kraju, kjer je spal Jurij; gotovo se je zbala ognja, da se ni polotila bližjega ropa. — Tomaž je dobro vedel, da je njegov speči neprijatelj zgubljen, ako se zbudi in zavpije na pomoč. Tiger se je približal že kacih dvajset korakov, legel na tla, srdito mahal s svojim dolgim repom, znamenje, da se pripravlja na skok. Le Jurijeva nepremakljivost ga je zadrževala še nekoliko, da je delj časa ogledoval svoj plen.

Tomaž je bil preslabo oborožen, ni bilo upati dobrega vspeha s tako nevarnim in krvočnim sovražnikom. Ako bi mu le količkaj

spodletelo, bil bi gotovo zgubljen. Ali on ni porajtal na vse to, sedaj je veljalo oteti človeško življenje. Prijatelj ali sovražnik, to mu ni prišlo sedaj na mar.

Po kolenih se je plazil proti omenjenemu kraju in se varno bližal prežečej zveri. Ta ga ni zapazila, da je bil že čisto blizo nje. „Sedaj velja pogumnost“, djal je, nameril s svojo leseno sulico tigru v prednjo stran ter jo porinil z vso močjo skorej do polovice v drob. Zver je grozno zarjula strašnih bolečin, skočila kviško, podrla Tomaža, in v tem trenutku je čutil že njene kremplje na desnej rami in vroča sapa mu je puhala v obraz iz odprtega tigrovega žrela. Dobro je spoznal svoj nevarni stan, a vendar ni zgubil poguma. Z desno roko je tiščal tako krepko tигра k sebi, da mu ta ni mogel nič sile storiti, z levo pa je segel po svoj žepni nož. Nameril je naravnost v osrčje in z vso močjo porinil ostrino do ročaja v levi bok. Potok krvi mu je buhnil v obraz in po obleki. Tiger je planil kviško grozno tulé, zagnal Tomaža daleč od sebe, da je v nezavednosti obležal, potem pa poskočil stran nekaj korakov in se zvrnil na tla.

Ko se Tomaž zopet prebudi, stal je pri njem kapitén, katerega je prebudilo tigrovo rjojenje; ne daleč stran pa je ležala mrtva zver vsa v krvi in Tomaževa sulica bila je zalomljena v njenem trebuhu, nož pa je ležal na tleh.

Tudi Jurij se je približal, ki se je že v začetku strašnega boja zbudil in ubežal za bližnje drevo, ne maraje, kaj se bo zgodilo s človekom, ki je tvegat za-nj svoje življenje. Svoje samokrese je sicer sprožil od daleč na zver — ne pomislivši, da bi tudi lahko Tomaža zadel; sreča, da se ni nobeden užgal, ker je bil smodnik zamočen. — Potuhnjeno je podal Tomažu roko ter se mu mrzlo zahvalil za njegovo velikodušnost, potem pa se zopet vrnil na prejšnje mesto ter legel, kot ne bi se bilo prav nič zgodilo.

Tomaževe rane niso bile nevarne, le na rami mu je tiger razravsala mesó. Vrnila sta se s kapiténom zopet k šotoru in požirek ruma je nekoliko pokrepčal še vedno slabotnega Tomaža.

„Tomaž!“ djal je potem kapitén stisnivši mu rokó, „tako blazega moža še nisem poznal, ko si ti, da bi se nad svojim sovražnikom tako velikodušno maščeval. Srečen sem, da te imam za svojega prijatelja; ako zopet srečno prideva v domovino, in ti zopet najdeš svoje drage, potem bo moje največje veselje, da ostaneš pri meni vse svoje žive dni. Dovolj imam premoženja, da bom lahko osrečil tebe in tvoje otroke; kajti na svoji strani imeti takovega možá, kateremu se lahko vse zaupa, veliko je vredno. Saj dan današnji je tako malo poštenih in odkritosrčnih ljudi“.

„Vse preveč hvale, gospod“, odvrne Tomaž, „storil sem, kar je dolžnost vsacega človeka v enacih okoliščinah“.

„To je res, ali pomisli, kako malo hvaležnosti ti je skazal za vse to. Jaz ne razumem tega človeka. Tudi največji hudodelec moral bi se omečiti pri takem početji, tega pa ne gane nič“.

„Vest, oni hudi črv, mu tega ne pusti. On živo čuti svojo hudobijo, verjemi mi, in ravno ti preživi čuti ga neprenehoma mučé, da se me ogiblje, ker s tem misli zamoriti svojo vest. Bog mu odpusti vse pregrehe, jaz sem mu odpustil iz srca“.

„Ne — jaz pravim, da je le tako trdovraten, in pri takovem človeku ni upati poboljšanja“.

„Mogoče. Ako človek predaleč zabrede v svojih hudobijah, zaspí mu tudi vest, tako sem čital že večkrat v knjigah učenih mož“.

To Jurijevo obnašanje se bode morda marsikomu nemogoče zdelo, a vendar je resnica, da hudobni ljudje nikdar ne spoznajo dobrot svojega bližnjega, da jih to le malokdaj spreoberne k poboljšanju in spoznanju svoje krivice.

Tomaž je obvezal svojo rano, potem pa legel k pokoju, katerega je bil zelo potreben po takovem boji, kapitén pa je prevzel stražo do dné.

IX.

Drugo jutro sta šla kapitén in Tomaž zgodaj na breg, da bi našla še kaj pripravnih reči bodi-si za živež ali pa brambo. Edino, kar sta dobila, bil je majhen predalček kokosovih orehov, ki so jima jako prav prišli za po poti.

Potem se napotita dalje po otoku. — Solnce je priplavalo izza morja in njegovi oživljajoči ali v teh krajih pekoči žarki so segali skozi gosto drevje. Po vejah so se zibali razni ptiči in prepevali svoje zdaj drobno žvergoleče zdaj zopet krokajoče glase; po drevesih so se sem ter tje plazile opice in zapazivši bližajoča se človeka so zbežale ostudno kričaje dalje v gozd. Poti se vé, da ni bilo nobene, morala sta si tu pa tam sama nadaljevati stezo po gričavi, včasih pa sta zabredla v tako visoko travo, da jima je segla čez glavo. V takem stanu sta morala biti jako pazna, kajti po takovih travah in bičevji se najraje potikajo krvoločni tigri in strupene kače, zatorej njuna pot ni bila ravno vspešna. Razun tega pa sta vendar vživala vso krasoto naravino, ki se more najti le v gorkih deželah. Nad njima jasno, višnjevo nebó brez najmanjšega oblčka, krog in krog neizmerni senčnati gozd, katerega so le tu pa tam pretrgavali bojni travniki polni najkrasnejših cvetlic, ki so sprostirale svoja mogočna, raznobojna krila, da je bila cela ravan podobna krasno

pretkanemu razgrinjalu, po katerem so se lesketale rosne kapljice, kot dragoceni biseri. Prijeten duh je puhtel od vseh krajev nasproti. V takovih okoliščinah tudi nesrečni človek nekoliko pozabi svoj žalostni stan ter se raduje prirode, ki mu odkriva svoj prvotni nepopačeni značaj. Tudi kapitén in Tomaž sta večkrat obstala in ogledovala to zemsko krasoto, ki se prosto razgrinja oddaljena od omikanega sveta.

Prišla sta na gol holmec, od koder se je videlo daleč okrog. Sedeta pod košato drevo, da bi si nekoliko odpočila in potem zopet nadaljevala svojo pot. Doslé še nista našla nikakoršnega sledú človeških bivališč, torej sta mislila, da je otok brez stanovalcev. — Pod njima na drugej strani se je vila ozka dolina, preraščena z visoko travo, med katero se je vil bister potok. Ob kraji so se prostirali gozdi daleč tje proti jugu, kolikor so oči presegle. Po tej dolini sta se namenila potovati, ker upala sta tudi priti do morja, ali pa do ljudi, če kateri bivajo na otoku.

Ko se zopet vzdigneta in odpravita dalje, zagledata spodej pod holmcem, odkoder sta prišla, posamnega človeka koračiti. Od začetka sta mislila, da je kakošen tukajšen otočan, ali kmalo spoznata Jurija, katerega sta pustila zjutraj pod onim drevesom, kjer je prenočeval. Tomaž mu je sicer zjutraj velel, naj gre ž njima, ker ga je nerad samega pustil v tej samoti; saj

je bil nesrešnež enak njima, ali on ni hotel nič o tem slišati, še odgovora ni dal Tomažu. Zatorej sta ga pustila in sama šla dalje; sedaj pa je nakrat prišel za njima. Ménila sta, da si je morda premislil in mu je jelo dolgčas biti samemu, zatorej sta nekoliko počakala, da bi ju došel. Pa kakor hitro je oni spodaj zapazil, da sta obstala, počakal je tudi on.

„Idiva dalje“, reče kapitén, „Bog vé, kake muhe ima v glavi ta človek“. Obrnila sta se po hribu dolí v dolino, ker žeja ju je že hudo trla in hrepenela sta napiti se iz malega potoka ter se pokrepčati za daljno pot. — Jurij je stopal vedno za njima oddaljen dva streljaja.

V dveh dobrih urah prideta po dolini do ožine, kjer se je potem zavila dolina na vzhodno stran. — Ker sta vedela, da ju čaka ladija, ako je srečno prestala vihar, na vzhodnej strani ter ju bodo njuni ljudje ondi iskali, zato sta zapustila prvotno pot in zavila po gozdu prek precej visokega hriba. — Ko prideta na vrh, odkril se jima je čisto nov svet. Spodaj je ležala kotličasta precej obširna rovan krog in krog obdana z nizkimi hribi, in na vzhodu se je širilo sinje morje.

„Oh Lastavica! predraga moja Lastavica!“ vskliknil je kapitén kazaje na morje, kjer so se bliščala jadra ondi stoječe ladije, podobna belemu labudu.

Tudi Tomaž je zapazil to belo znamenje in djal: „Ali ste prepričani, da je ondi naša Lastavica? Kaj pa ko bi bila sovražna ladija?“

„Ne, ne — Lastavica je; poglej, kako mogočno dviga svoje bele perote, kot bi naju vabila k sebi. O pristrčna moja Lastavica, bodi mi pozdravljena! Da si le še ohranjena!“

Med tem, ko sta se naša dva popotnika pristrčno veselila zopet videti svojo ladijo popolnoma ohranjeno — in kateri mornar ne bi se veselil tega? ako mu je ladija edino domovje, na katerej se čuti srečnega, povsod drugej pa mu je tesno neprijetno — prišlo je iz doline gori celo krdele rujavih na pol nazih ljudi, oboroženih z dolzimi sulicami. Zagledavši bela ptujca, so obstali kot ne bi si upali dalje.

Kapitena in Tomaža je nekoliko osupnila ta nepričakovana množica, ali prestrašiti se nista dala, temuč šla sta jim pogumno nasproti. Saj sta bila tako blizo svoje ladije in kdo vé, ali ju niso prišli iskat njuni tovariši k poglavarju teh ljudi, ki je potem razposlal svoje podložne iskati ju. Na svetu je vse mogoče, in v stiski zdé se človeku mogoče tudi negotove reči. Tomaž se je sicer nekoliko obotavljal in djal kapitenu, če niso to morda ljudožrci, ki stanujejo posebno po otocih v tihem morji,*) pa kapitén

*) Tihó morje je največje na zemlji, meri blizo tri sto milijonov štirijaških milj. Svoje imé je dobilo od tod, ker so ga našli prvi mornarji jako mirno.

mu je spodbijal te misli, rekoč, da v tem kraji ni ljudožrcev, oni stanujejo le še na nekaterih avstraljskih otokih in na Novi Gvineji *)

Ko prideta do njih, ogovori jih kapitén angleški, ali samo jeden izmed njih lomil je nekoliko angleški, drugi pa so govorili malajski. katerega jezika je bil kapitén tudi zmožen, ker se je prejšnja leta delj časa mudil na nekterih malajskih otokih. — Popraša jih, kako se imenuje ta otok in ali niso videli kje na obrežji belih ptujcev. Možje zmajejo z glavami, da ne, in ne pečaje se dalje o kapitenovih vprašanjih, velé obema, naj gresta ž njimi k raju (zapovedovalcu), da se opravičita, kdo sta in kaj hočeta tukaj.

Kapitén je koj vedel, da ju imajo za ogleduha, ker prebivalci na onih otokih so zeló nezaupljivi proti belim, ker se vedno bojé, da ne bi jih pregnali in posedli njih dežele, kar se jim je že večkrat pripetilo po Evropejcih. Sedaj ni bilo družega premislika, nego ubogati, kajti takovej množici oboroženih možakov se ni bilo moč braniti; zlasti ker nista imela nobenega orožja. — Malajci so stopili v kolobar in v sredo postavili kapiténa in Tomaža. Potem je zavihtel poveljnik svojo sulico nad glavo ter s tem dal znamenje za odhod, in vsa drhal se je

*) Nova Gvineja = otok v tihem morji.

zopet odpravila s svojima jetnikoma na prejšnjo pot. — Bili so to krepki, veliki ljudje, živih oči in zamolke rujave kože; njihni obrazi so kazali popolnoma malajsko pleme.

Ko pridejo skozi majhen palmov gozdič, razprostrla se je pred njimi majhena kotel, v kateri je stalo nekaj bornih bajt, in med njimi dvigalo se je neko večje poslopje tudi leseno, — bila je to palača mogočnega raje. *) Krog in krog te borne vasi je bil napravljen nekak okop, sem ter tje obit z debelimi koli, najbrž varstvo zoper roparje, ali pa sosedna ljudstva.

Ko so prikoračili v to malo trdnjavo, stalo je pri okopih nekaj oboroženih stražnikov, ki pa so jako malomarno opravljali svojo službo. Večina je sedela ali ležala na trati ter pušila tobak, in še-le, ko so zapazili bela prišlica, spravili so se kviško in začudeno ogledovali to novo prikazen.

Prišedši skozi umazano ulico med lesenimi bajtami so jo zavili naravnost proti rajevemu stanovanju. To bivališče, čeravno ne okusno, bilo je vendar nekoliko umetnejše sestavljeno, nego druge hiše. Pred vhomom je bil narejen nekak mostovž obraščen z bršlenu podobno trtovino, ki je delala prijetno senco.

*) Raja se imenujejo poglavarji na azijskih otokih, kar toliko pomeni, kot knez.

V štirivoglatej, precej obširnej sobi je sedel na pogrnenih tleh raja, postaren mož suhega obličja, in nekaj služabnikov je okrog njega stalo, pričakovaje gospodovih povelj.

Ko pripeljejo njegovi vojaki kapitena in Tomaža predenj, zamahnil je z roko in na enkrat zginila je vsa druhal sužnikov. Potem se obrne k kapitanu in pravi še v precej gladkej angleščini: „Od kod sta vidva ptujca in kaj iščeta v moji deželi!“

„Midva sva Angleža“, odvrne kapiten ponosno, „sina onega slavnega naroda, ki ima po vsem svetu svoja posestva. Vihar naji je treščil v morje in z veliko težavo sva priplavala na suho. Sedaj sva namenjena proti morju, da dobiva svojo ladijo, ki naji čaka ondi“.

Ko je raja čul o ladiji, ki čaka na morji, posvetile so se mu pohlepne oči in zamišljeno je stal nekaj časa, kot bi prevdarjal kako tehtno reč. — Kapiten je bil sedaj prepričan, da Malajci niso še nič vedeli o „Lastavici“, in jelo ga je skrbeti, da bi to njegovo priznanje ne učinilo kacih nevarnih nasledkov. „Morda so to roparji“, mislil si je „in napadli bodo ladijo, ako se jim ne umakne o pravem času“. Kajti dobro mu je znano bilo, da so Malajci na manjših otokih večjidel roparji, ki se lotijo večkrat v svojih malih čolnih, ktere imenujejo „prahu“, celó največjih kupčijskih ladij. Takovi napadi so večkrat zeló nevarni, ker Malajci znajo dobro

obračati svoje čolne in ako obsujejo ladijo, ni se jim lahko ubraniti, ker jih je vedno po več sto skupaj.

„Si li ti kupec in gospodar one ladije, o kateri mi praviš?“ prša ga raja namrdniviši grozno resno svoj obraz.

„Nisem gospodar, samo poveljnik“, odvrne kapitén.

„In ta-le tukaj?“ pokaže Tomaža, ki je molče stal zraven kapiténa.

„To je moj prijatelj“.

„Imaš li na ladiji dosti pušek in smodnika?“

„Toliko, da lahko vse tvoje prestolno mesto v trenutku razprašim, ako te je volja“, odvrne kapitén zaničljivo, vedé na kaj cikajo rajeva vprašanja.

„In koliko je ljudij na ladiji?“

„Kot listja in trave“.

„To pomeni toliko, kot nič“, — pravi raja in še hujše zgubanči čelo. Kapitén je vedel, s kom ima opraviti, za trdno je sklenil, ne pičice več razodeti, ko bi mu tudi raja še tako hudo žugal. Tudi Tomažu je ukazal jednako storiti. Da si raja predaleč ne bo upal, to je dobro vedel, ker pred Angleži so imeli tudi najpredrznejši roparji grozen strah, odkar so okusili angleške svinčenke.

„Koliko tolarjev, pušek in smodnika mi daš, ako te izpustim. Védi, da sta sedaj oba

moja sužnja in lahko storim z vama, kar se meni poljubi“.

„Nič ne bova dala“, pravi kapitén, „nimava nič denarja“.

„Ti imaš denar na ladiji. Napiši list in moji služabniki pojdejo po denar in orožje na ladijo, potlej pa sta tudi vidva prosta. Če pa ne, ukazal vaju bom umoriti“.

„Ha, ha, ha!“ smejal se je posiljeno kapitén, „ti si bolj zvit, nego bi bil mislil. Ko bi ti list od mene dobil, polastil bi se brez vsega truda ladije in kar je na njej in midva bila bi vedno še tvoja sužnja. — O, nikar ne misli, da se bojim tvojih groženj, midva nimava strahu pred smrtjo, ako velja rešiti druge ljudi in blago najinega gospodarja. Ali zapomni si dobro, da boš tudi ti ob kratkem času visel na kakem drevesu za pete obešen, kajti najini tovarši naju bodo iskali, ker vedó, da sva tukaj na otoku, in da Angleži z roparji ne pomišljajo dolgo, bode ti že gotovo znano“.

Pri teh besedah se je rajev obraz še bolj zmračil. Strašna jeza ga je poprijela, videvšega, da se predrzne beli ptujec tako zaničljivo govoriti. Gotovo bi bil koj razlil vso svojo srd nad ptujcema, ko ne bi ga bile kapiténove besede oplašile.

Videvši, da ne spravi nič iz nju, reče ju odpeljati. Zaprli so ju v nizko sobo, ki je imela samo eno okno, pa še to tako majhino, da ne

bi bil mogel človek skozi splaziti se. Kup slame in debel kamen v kotu bila je vsa oprava v tej ljukni. Okno je bilo obrnjeno na široko dvorišče, kjer sta stala dva topa, še popolnoma pryotne podobe in sta menda bolj grozila sovražniku s svojo mogočno postavo, nego z vspešnim streljanjem. Vojaki so hodili sem in tje, ali pa polegali v senci, nekteri so imeli samo dolge sulice in nože za pasovi, večina pa je bila oborožena z dolgocevnimi puškami na kresilni kamen, ktere so otočani navadno skrivaj dobivali od portugiških kupcev, zamenjevaje je za razne pridelke, čeravno je bilo po vladi ostro prepovedano prodajati streljno orožje malajskim roparjem.

Proti večeru jima je prinesel eden služabnikov vode v perstenej posodi in nekaj smrdljivega mesa. Ker ni bilo nič boljšega upati, morala sta biti zadovoljna. Po večerji sta legla na slamo in prevdarjala na vse kraje, kako bi se dalo rešiti iz tega ne ravno prijetnega kraja.

Kapitén je bil jako hladnokrven človek, vse rajeve grožnje ga niso prav nič vznemirile. Kmalu je zatisnil oči in tako mirno spal, kot bi bil v postelji doma ali pa na ladiji. Drugače je bilo pri Tomažu. Vedno je mislil na svojega sina, ktereга je komaj našel in zopet se moral ločiti od njega. Ni se tudi on bal smrti, ali samo svojega Aleša bil bi rad še enkrat prej videl. Kapiténove besede so ga sicer nekoliko upokojile,

ali kdo vé, ali si ne bo raja drugo jutro premislil in izpolnil svoje obljube? Noč se mu je zdela strašno dolga, večkrat je pogledoval na nebo, ali bo že skoraj dan, potem pa je zopet sedel in premišljeval. Spati mu ni bilo moč.

Iz take zamišljenosti ga kmalu prebudi votli grom, kot bi bil kje daleč top počil. — Poslušá natanko — zopet enkrat — sedaj pogosteje. „Kaj mora nek to biti?“ misli si in zbudi kapiténa. Strel je zopet prenehal in kapitén je mislil, da se je Tomažu morda le sanjalo, zatorej zopet leže na slamo in veli tudi svojemu tovarišu brez skrbi zaspati. Ni pa še v drugo zatisnil očesa, ko se strel zopet ponovi, krepkejše, nego prej.

„Da bi te hentaj, kaj pa to pomeni?“ reče kapitén in plane kviško. Pók se je razlegal precej redno in sicer od morja sem.

„To je grom naših topov na „Lastavici“, pravi Tomaž, „roparji so jo napadli“.

„Da, da, prav ondot bode. Jaz sem tega kriv ker sem se prenašlo izdál. Skrbi me, da ne bi omagala; brambovcev je malo, in če moj stari Jaka kake pravšine ne izmisli, ne vem, kako pojde. Najbolje bi bilo, da bi jo zavili proti vzhodu, potem imajo sovražniki veter nasproti in bi „Lastavica“ lahko ušla“.

Strel se je čul vedno redkejšé in slednjič utihne popolnoma. „Sedaj je, kar je“, reče kapitén. „Ali je „Lastavica“ zmagala, ali pa jo

imajo že roparji v pesteh. Ako je onemogla, dobiva gotovo še nocoj novih tovarišev, če ne, pa naji bo jutri raja še grše gledal, nego danes. — Bog daj, da bi se bila le ladija rešila, midva bova že kako ravnala, da nideva“.

Težko pričakujeta jutra. Slednjič se zdani in solnčni žarki posvetijo skozi majhino oknice. Od nobene strani ni čuti veselega vriša zmagovitih roparjev, upala sta, da se je „Lastavica“ srečno rešila. Sedaj sta le čakala, kedaj ju pokliče raja, da bosta gledala od obličja do obličja njegov srditi obraz, in poslušala njegove grozeče besede, pa tudi to se ne zgodi, čeravno se je solnce že proti poldnevju pomikalo. To se jima je čudno zdelo in ugibala sta na vse kraje, kaj bi bilo temu vzrok.

Kmalu potem zunaj nastane velik šunder. Vojaki so letali po dvorišču sem in tje: tu se jih zbere majhina četa, ondi zopet druga in kmalo je bilo polno vse dvorišče. Slednjič se prikaže tudi raja ves v bojni opravi s svitlo puško in z dolzimi peresi ovenčano kapo na glavi. Stopi v sredo svojih bojevalcev ter prične s krepko besedo navdušen govor, katerega je le zdaj pa zdaj pretrgal divji krik bojaželnih vojakov.

„Ti se pripravljajo na boj“, pravi kapiten Tomažu. „najbrž se bliža kakov sosedni vladar s svojimi četami. Sedaj pa le pogum! bliža se čas rešitve. Gotovo pojde vse na boj in lahko nama bo ubežati“.

Bojna druhal se je kmalo odpravila iz vasi. Na čelu je pogumno koračil raja s svojo risanico, potem so sledili vojaki v jako nerednih vrstah, zadej pa je vrelo celo krdelo ženskih in otrok, ki so nesli seboj velike košare, menda hrano svojim možem, ali pa strelivno pripravo.

Ko se je vsa množica razšla, pričela sta Tomaž in kapiten preiskovati, kako bi prišla na prosto. Duri so bile od zunaj zapahnjene in precej trdne, okno premajčkino, da bi mogla zlesti skozi. — Pod stropom zapazita debelo desko, ki je bila pribita na steno. Ker nista drugače mogla doseči do nje, stopil je kapiten Tomažu na rame in tako pričel svoje delo. — Dolgo je trgal in ruval, ker ni imel nobenega orodja, slednjič pa se mu je vendar posrečilo, da je odtergal desko in velika lukna, skozi katero je bilo mogoče splaziti se, držala je v sosednjo sobo. Ta je bila čisto prazna, samo v kotu ležalo je nekaj polomljenih sulic, zarjavelih nožev in več enacega; — bila je menda orožnica rajeva. Tudi je imela tri prostorna okna, eno na dvorišče, drugi dve pa proti okopom, kjer ste samo dve straži hodili še sem ter tje, drugo je šlo v boj.

Sedaj bi bila lahko ubežala, kajti ta dva omagati ne bi bila težka reč, posebno ker sta imela sedaj nekaj orožja za silo, ali kdo vé, ali ne bi bilo na drugi strani še kaj več stražnikov. Počakala sta raji, da bi se zagotovo prepričala.

Od daleč se je že slišal strel in krik, znamenje da se je pričel boj. Precej dolgo je trpel, in kakor je bilo videti bil je tepen raja, ker vedno bliže in bliže je prihajal vriš in tudi streljanje je bilo redkejše. — Kmaló se privali vsa druhal čez okope, najprvi so bili otroci in ženske, potem pa drugi vojaki, nekateri hudo razmesarjeni, pa vendar niso dosti porajtali na to, dobro so jo mahali, kar so pete dale.

Tukaj so se še enkrat zbrali v goste trume in tudi prejšnje straže so se jim pridružile. Sklenili so menda braniti svoje poslednje zavetje, malo trdnjavo. Raja je neznano kričal da je prepil vse druge: dajal je ravno povelja, za katera pa so se tepeni vojaki malo menili, vsak je ravnal po svoje.

„Sedaj so naji pozabili“, reče kapitén, „le urno na prosto, da jim odideva spred oči, sedaj ne bo nihče pazil na naji, vse je zmedeno in preplašeno“. Poskakala sta skozi okno na dvorišče, kjer ni bilo nobene žive duše, potem jo zavila v nasprotno stran in skozi majhine duri prišla sta v vas, ki je bila čisto prazna, kajti vse se je bilo zbralo k rajevej palači. Ker je bil vhod v vas zavarovan, morala sta se splaziti čez prekope na spodnjej strani, ki so bili tukaj čisto nezavarovani.

Prišed na prosto sta tekla urno proti bližnjej goščavi, kjer sta bila popolnoma skrita. Tukaj sta si nekoliko odpočila in pripravila se

za daljno pot. — Od tod sta dobro videla v vas; sovražniki so jo obsuli od vseh strani, puške so pokale in krik razburjenih vojakov se je krog razlegal.

Od začetka so tudi tukaj zmagovali sovražniki, katerim je bil poveljnik velik, krepak mož in povsod prvi v boji. Slednjič pa se je sreča spreobrnila na drugo stran. Rajeji vojaki so napeli vse moči in zapodili sovražnika iz vasi.

Zunaj na planjavi se je pričel nov boj. Srdito so planili skupaj, oba poveljnika sta se borila krepko, nazadnje pa je raja premagal, vjel sovražnega poveljnika, ostalo pa je pobegnilo, kar niso potolkli razsrdeni vojaki. Tako se je končal boj in zmagovita truma se je napoltila divje kričaje nazaj v vas.

Tudi našima begunoma je bilo čas odpraviti se, ker tukaj ne bi bilo varno. Mahnila sta jo naravnost po hosti, kjer ni bilo toliko vročine in sta bila bolj prikrita; upala sta priti še do noči do morja.

Solnce je stalo še na obzoru, ko prideta do peščenega obrežja, kjer je rastle nekaj kokosovih palm in razno majhino germičevje. Morje je bilo tukaj preplitvo, da bi mogla kaka večja ladija do kraja, ali za malajske čolne je bilo jako ugodno, ker so se le malo potapljali v vodo. — Na vse kraje sta ogledavala, kje bi zagledala bela jadra zaželenene „Lastavice“, pa zastonj: morje je stalo mirno in nobena stvar ni se pri-

kazala na njegovej gladkej površini, razun morskih ptičev, ki so se spuščali zdaj visoko v zrak, zdaj zopet po bliskovo na morje.

„Najina pot bo nemara precej težavna“, reče kapitén Tomažu, ko sta že precej daleč šla ob morji, da bi našla morda v kakem varnem kraju svojo ladijo, „tovariši so gotovo obupali naji tukaj najti, ker pa jih je bila sinoči še tolovajska druhal napadla, odjadrili so gotovo na kakov bližnji otok. — Upajva in potrpi, saj to dvoje je največa tolažba na svetu“.

Ker sta se bala priti zopet kakim neljubim gostom v pest, nista hotela dalje potovati, poiskala sta si pripraven kraj in sklenila ondi počakati jutra. Mnogo kokosovih orehov, ki so ležali krog, bilo jima je jako po godu, ker nista imela nikakoršnega živeža seboj.

Drugo jutro sta potovala že zgodaj zopet dalje vedno ob morji. Slednjič prideta po majhine pristaje, ki je bila krog tako zapletena s trtovino, da nista mogla prav nič razločiti, je-li prazna, ali je kako zakotje tolovajskim ladijam. Varno sta se priplazila čisto blizo, nekoliko razgrnila goščavo, in vsa pristaja se jima je nakrat odprla. Na drugi strani čisto v kotu je bilo polno majhinių ladij, ki so imele samo po eno jadro, nekatere manjše pa še tega ne. Dva Malajca sta sedela na prvi ladiji in si podajala veliko steklenico iz rok v roke ter krepko vlekla iz nje.

„Ta dva imata žganje“, pravi potihoma kapitén, „ako se opijanita, mogoče nama bo morda izmekniti kako ladijo in se izročiti valovom, saj blizo tod okrog morajo biti še drugi otoki, in nemara se nama posreči, da prideva do kakih holandskih ali angleških seljakov, potem sva pa preskrbljena in morda tudi o „Lastavici“ kaj zveva, kam se je obrnila. Druzega pomočka ni, morje je mirno in upam, da bo vožnja ugodna. Da bi le ta dva čuvaja kaj kmalo imela zadosti te omotne pijače“.

Pa kar je kapitén želel, ni se zgodilo tako brž. Malajca sta bila jako dobre volje, zdaj pa zdaj sta gnala nekakov čuden krik, ki je bil vsemu bolj podoben, nego petju, potem sta plavala od ene ladije do druge in zopet nazaj, in ko sta se tudi tega dela naveličala, vrnila sta se na prejšnje mesto in zopet vzela v roke sladnosti polno steklenico. Da sta bila že precej pijana, razodeval je njun glasni krik, sicer ne bi se bila upala kaj takega početi, ker bi lahko izdala svoje zatišje. — To je trpelo do večera in čuvaja sta bila še vedno na nogah. — Kapitena je to jako jezilo in večkrat je želel, da bi ta dva rujavokožnika skoraj murni popili. Čakati v goščavi skoraj celi božji dan ni bilo ravno prijetno, pa kaj sta hotela: hočeš, nočeš, moraš!

Vročemu dnevu je nagloma sledila hladna noč. Nebo je bilo čisto, temno-višnjevo in zvezda

pri zvezdi se je lesketala na neizmernem oboku. Valčki po morji so prijetno šumljali in hladne sapice so pihljale po drevji in majale lističe. Zdaj pa zdaj dramil je tihoto kakov nočni ptič ali pa pijana čuvaja s svojim ne ravno prijetnim petjem, potem pa je zopet vse utihnilo in blagi mir je vladal krog in krog. — Da tiha, krasna noč lije neke nepoznane občutke v naša srca, posebno, ako smo sami, temu bo gotovo vsakteri pritrdil, posebno rahločuten človek; še vsa drugačna čutila pa vzbuja v človeških prsih svitla noč pod južnim podnebjem, ne le da se človek nahaja tukaj v središču narave, ki bogato razgrinja svojo krasoto, ne popačeno, kakor jo je naslikala stvarnikova roka, temu tudi misel, da je tukaj sam, oddaljen od svojih, v čisto neznanem kraju, stavi samotnemu popotniku razne podobe pred oči. Vsa krasota, o kateri je nekdaž le čital, ktere pa si ni mogel popolnoma predočiti, vidi zdaj na krat, še veliko lepše, nego se je nadjal; njegov duh se višičeje povzdiga, njegovo srce kipi polno radosti.

Tudi kapitén in Tomaž, čeravno sta bila v nevarnosti, uživala sta krasoto. Nebo polno svetlih lučic se je prostiralo nad njima, krasne cvetlice in razno grmičevje, polno cvetja je puhtelo svoj prijetni duh, morje pa se je lesketalo, kot bi bilo oblito z zlatimi penami.

Njuni srci ste bili zatopljeni v pobožnost

in v tihi molitvi sta povzdignila svoja čutila k Onemu, ki je vse to vstvaril.

Precej dolgo po noči sta čakala v svojem skrivališču, pa ni se jima še ponudila nikakoršna prilika polastiti se kake ladije. — Zdajci pa nastane glasno lomastenje po hosti in cela tropa Malajcev se prikaže v zalivu, ki urno poskačejo na ladijo. Zažgali so smolnate baklje, živo gibanje se je pričelo povsod, a vendar brez vsega hrupa. — Nobenega glasu ni bilo slišati, celó ona dva, ki sta prej tako razsajala, umolknila sta; gotovo sta hotela posnemati lepi vzgled svojih pajdašev.

Kake pol ure in delo je bilo opravljeno. Ladija za ladijo se je pomikala iz pristaje v morje; bila jih je dolga vrsta in v vsakteri je sedelo po kacih trideset mož. — Ko pridejo na prosto, završčala sta vesla, baklje so pogasnile in vse brodovje pomikalo se je nagloma dalje. — Zaliv, prej ves oživljen, bil je nakrat prazen, samo dve manjši ladiji ste ostali ondi, katerih menda Malajci niso mogli porabiti.

„Ti so namenjeni na daljen rop“, pravi kapitén, ko so zginile tudi slednje ladije spred oči, „sicer ne bi se jih bila zbrala taka množica, ali pa imajo vojsko s kakim poglavarjem na bližnjem otoku. — Sedaj pa le urno na delo, zadnji čas je, da poskusiva tudi midva, sicer precej nevarno, pa vendar edino rešivno pot.“

Kakor nalašč so pustili nama dve ladiji, boljše si izbereva in neutegoma poveslava dalje“.

Z velikim trudom prekoračita zgneteno trtovino in prideta na drugo stran. Dve ladiji, precej obširni, pa vendar pripravi za veslanje, stali ste sami pri kraji, žive duše ni bilo blizo. Mesec je spuščal svojo blede svitlobo skozi gosto perje in kapitén je skrbno ogledal ladiji, ktera bi bila boljša in močnejša. — V malo trenutkih je bilo vse oskrbljeno, tudi nekaj prekajenega mesa, rib in steklenic vina sta našla v nekem koticu; gotovo si je prihranil te grižljeje kakov Malajec skrivaj za potrebne čase.

Odpela sta ladijo, poprijela vesla in zročivši se v varstvo božje, pognala sta iz zaliva v prosto morje, pa ne proti onej strani, kamor so šli otočani, temuč nekoliko višje.

X.

Našima begunoma je bila sreča ugodna. Ves čas sta imela lepo vreme in upala sta kmalo priti do kacega otoka in ondi do Evropejcev.

Slednjič se jima upanje izpolni. V daljavi zagledata majhino, sivkasto obrobje, znamenje, da je suha zemlja. Vedno večje in večje je naraščalo, čem bolj sta se bližala, kmalu sta razločila tudi vrhove gorá, ki so se potezale ob kraji. To jima je dalo novih moči; krepkejše sta posegla z vesli in ladija je drčala po morskej plani, kot bi jo veter nesel.

Solnce je jelo zahajati in pred njima se je širila suha zemlja. S temno vijolično barvo prevlečene so bile gore v daljavi, bližnji hribi pa z zelenimi gozdi obraščeni, dobivali so tem bolj temno-višnjevo barvo, kolikor bližje obrežja so bili. Tu pa tam sta razločila tudi že posamezna selišča in proti vzhodu je bil videti večji kup zidovja, kar je naznanjevalo, da mora biti ondi kako večje mesto.

Kapitén je natanko opazoval obrežje, in ko sta priveslala že precej blizo, vsklikne ves zavzet: „Otok Java! — sedaj še-le ga spoznam. Je že res: ti hribi, selišča, vse mi je še dobro znano, čeravno je že nekaj let minulo, odkar nisem bil tukaj. O moj Bog! kakov ovinek sva naredila, kam naji je zanesel vihar! Tukaj je mnogo Evropejcev, vzlasti Holandčanov, tudi angleške ladije prihajajo zaporedoma sem; nemara katero dobova. Najhujše je prestano, čast bodi Bogu!“

Hvaležno sta obadva spela roke in se zahvalila Bogu, da ju je rešil iz mnogih nevarnosti.

Veslala sta naravnost proti obrežju, da bi še pred nočjo prišla v varstvo. Kmalu se je širila pred njima obširna luka,*) kjer je stalo mnogo večjih in manjših ladij. Čolni so švigali sem ter tje po morji, na bregu so migljale ne-

*) Luka ali pristanišče je nalašč pripravljen kraj ob morji, kamor zapeljavajo ladije v varstvo.

brojne luči, kajti noč je že razkrila svoje perote in zagrnila vso naravo v svoj miroljubni plašč. Ta čas so oživila vsa sprehajališča in drugi zabavni kraji. Hudi vročini, ki brani čez dan ljudem na prosto, sledila je hladna noč, nadležne mrčese je odganjal lahni vetrič, in vsakdo je hitel iz svoje hiše pod milo nebo, da bi užival čisti zrak in se ondi sešel s svojimi prijatelji in znanci, ktere je tudi enaka osoda po dnevi zadrževala doma.

Takovo gibanje je bilo ob morji v zalivu, ko sta stopila kapitén in Tomaž iz svojega čolna na suho. Pred njima se je širilo mesto v nočni tmíni, — bila sta v Bataviji.*) Nališpani gospodiči, utrujeni mornarji zagorelih lic in razgaljenih prs, oficirji v lični opravi, gospé in gospodičine zavite v večerna zagrinjala, vsa ta mešanica se je gibala mimo nju, ko sta koračila na bregu proti mestu. Njuna prva skrb je bila poiskati kacega tukajšnjega angleškega kupca, ker ta bi jima vedel najbolje povedati o njuni „Lastavici“, ali je bila tukaj in kam se je obrnila. — Kapitén se je bil seznanil pred nekaj leti v tem mestu z bogatim kupčevalcem iz Londona, ki pa je imel svoje stanovanje daleč zunaj mesta, ker v Bataviji je sploh nezdrav zrak

*) Batavija je glavno mesto na otoku Javi, pa tako nezdravo, da jo imenujejo navadno „Grob Evropejčanov“, zato stanujejo ljudje navadno zunaj mesta.

in Evropejci stanujejo večidel po leti zunaj mesta na kmetih, kjer imajo tudi svoja posestva.

Ravno se jim približa mlad človek z usnjato torbo čez ramo. Kapitén ga pozdravi in prijazno popraša, ali je še oni kupec na otoku.

„A gospod Edmond“ odvrne ta, „ste li morda znani ž njim?“

„Da; pred nekaj leti sem bil več tednov njegov gost. Sedaj se bo že težko več spominjal mene, takrat pa sva bila najboljša prijatelja. Stanuje li še vedno na svojem posestvu zunaj mesta?“

„Vedno še in menim da tudi ne bo zapustil prej svoje hiše, da ga ponesó vèn; popolnoma se mu je priljubila in tudi žena, ki je prej vedno toževala po goratej Škotiji in sneženih hribih, privadila se je popolnoma. Ravno prav, da pridemo skupaj, jaz sem pri Edmondu v službi in sem prišel po pisma v mesto. Zelo ga bo veselilo videti zopet ktereга svojih rojakov, posebno pa, ako sta bila že prej znana. Pojdita z menoj, ondi-le v gostilnici dobimo konje, da pojezdimo domu; sicer ni daleč in bi lahko peš šli, ali pot ni kaj prijetna“.

Ta ponudba jima je bila prav po godu, ker sta bila že zelo utrujena in tudi lačna. To je tudi njun spremljevalec dobro vedel. V gostilnici, ki je bila čisto po evropejski šegi napravljena, dobila sta potrebnih jedil in dobre pijače. Gostilničar, star Holandčan, jima je po-

stregel s pečenimi fazani in dobro vinsko kapljico, ki je rastle na španskej zemlji.

Po večerji so zasedli tri bistre konjiče in v dobrej uri so že zagledali izmed gostega drevja belo poslopje, Edmondovo bivališče.

Gospod Edmond je ravno sedel v svojej pisarni, ko mu naznani sluga prihod nekega znanca. Brž se odpravi v veliko sobo, kjer sta že čakala kapitén in Tomaž njegovega prihoda.

Kupec ju je nekaj časa nekako dvomljivo ogledoval, kot ne bi se mogel prav domisliti, je-li že kedaj videl katerega teh človekov, ali ne. To je kapitén brž zapazil in pomagal kupcu iz zadrege.

„Vem, gospod, da se vam čudno zdi“, pravi, podavši kupcu roko, „da se oglasim pri vas, kot stari znanec. Vi se me boste že težko več spominjali, ker je že nekaj let preteklo, odkar sem bil v vašej hiši; ta čas sem se tudi zelo spremenil, zato me več ne poznate“.

„Ne zamerite, dragi moj“, pravi kupec na to, „jaz se res ne vem spomniti, kdo bi bili“.

„Se-li še spomnite mladega oficirja Viljema, ki je bil delj časa vaš gost?“

„Vi oficir Viljem?!“ začuden vsklikne kupec, „o kdo bi si bil mislil. Bog vas sprejmi, dragi prijatelj, jaz vas še nisem pozabil, če ravno vas nisem koj spoznal; spremenili ste se res dokaj od takrat“.

„Ako se človek neprenehoma klati po svetu, bori z valovi in živi med divjaki ter več časa trpi lakoto, ni čuda, da se spremeni; ali sedaj ni čas o tem govoriti, pozneje vam bom razložil svoje dogodbe. najprej . . .“

„O že vém, seže mu kupec v besedo, „najprej treba je zvedeti o „Lastavici“, jelite?“

„Vam je-li kaj znano o njej? O povejte mi brž, kaj je z mojo ljubo „Lastavico“; je-li srečno prestala nevarnosti?“

„Pred enim tednom je prijadrala v našo luko krasna ladija“, prične pripovedovati kupec. „Jaz sem ravno odpravil svojo ladijo, obloženo z bombažem, v Novi Jork ter se mudil še nekaj časa v barkostaji, ko prideta k meni z ravno prišle ladije dva moža, eden že precej postaren zagorelega obraza in živih oči, drugi pa še krepek mladeneč, jako zal fant“.

„Stari Jaka in moj Aleš“, pravi Tomaž poln radosti, „moj sin, moj sin!“

„Poprašata me, kje je tukaj angleški kupec Edmond, ker želita ž njim govoriti“. — „Kaj četa onemu kupcu?“ pravim jima. — „Naš kapiten je njegov prijatelj“, odvrneta mi. — „Kje pa je vaš kapiten, da sem ne pride sam?“ prašam dalje. — Povesta mi, da je po nesreči padel v morje in ž njim tudi oče mladega mornarja, da so ju iskali po vseh otokih, ko bi se bila morda rešila, pa ni nikakoršnega sledu o njima, zatorej so se zopet vrnili proti Kalkuti,

kamor so bili namenjeni. — Ko sem čul ime Viljem, pretresla me je groza, iz vsega srca miloval sem moža, ki mi je nekdanj toliko dobrega storil. Tolažil sem ju, da sta se morda kapitén in njegov tovariš vendar rešila in se jima kedaj posreči, priti zopet v domovino. — Tri dni sta bila pri meni, in posebno mladi mornar, po imenu Aleš, bil mi je jako všeč: razumen in odkritosrčen človek je bil in njegovo obnašanje je kazalo, da ga še svet ni prav nič spridil“.

„In ta mož z menoj je njegov oče“, pristavi kapitén Viljem. „Skupaj sva delila vse križe in težave, in slednjič se je nama posrečilo rešiti se. — Ali povejte dalje, kaj je bilo potem z „Lastavico“.

„Tri dni sta bila pri meni in jaz sem ju prosil, naj bi še ostala, ali rekla sta mi, da mora ladija v Kalkuto, da izloži blago; ondi pa se bo delj časa mudila, ko bi se primerilo, da bi se našla izgubljen možá. V ta namen sta pustila tukaj dva tisoč dolarjev in jih meni izročila. Pred tremi dnevi je odjadrala „Lastavica“ iz naše luke proti Kalkuti in ondi bo ostala najmanj tri mesece“. Pri teh besedah se odpravi kupec urno v svojo pisarno ter prinese omenjeni denar. Tudi obleke jima je dal, ker je bila njuna vsá strohljena zaradi vedne moče. in razcofrana.

Radostno je sprejel kapitén prineseni denar, sedaj sta imela premoženja priti do doma,

ko bi jima „Lastavica“ že ušla iz Kalkute. „Stari Jaka je vedno še moj najboljši služabnik“, djal je zadovoljno kapiten, „on me ne pozabi nikdar“.

Po tem kratkem razgovoru ju pelje Edmond v drugo sobo, kjer je bila že pripravljena večerja. Mlada, brhka žena z desetletno deklico pri sebi in majhnim dečkom v naročji je sedela na krasno prevlečenej zofi in se igrala z otrokoma. Bila je Edmondova žena. V prvem trenutku je pozabil Edmond popolnoma poklicati jo ter jej predstaviti nova gosta. Ves vesel vsklikne tedaj ter jej teče naproti: „Hermina, tu je tvoj in moj rešitelj, tu je mladi oficir Viljem, kterege sva se tolikrat spominjala in o katerem so nama njegovi mornarji sporočili žalostno novico, da je padel blizo nekega otoka v morje“.

Po vsej hiši je nastalo veselje, mlada žena je hvaležno podala svojemu rešitelju roko in se mu vnovič zahvaljevala za njegovo blago delo. Pri večerji so zvenčeli kozarci, v katerih se je penilo najboljše vino, in napitnica za napitnico je sledila na zdravje srečne rešitve kapiténove.

Potem sta morala Tomaž in Viljem pripovedovati svoje dogodbe na morji in v sužnosti med Malajci, vse ju je pazno poslušalo, in ko sta končala, djal je Edmond: „Viljem, vi ste še vedno pogumni, neustrašeni človek, kot ste bili nekdam; nobena nevarnost vam ni prevelika, povsod si veste pomagati. Ste li povedali tudi svojemu tovarišu o onej noči na tem posestvu,

ko ste rešili meni in mojej ženi življenje in oteli nama dete, najino hčerko, ki je bila takrat komaj štiri leta stara. O še sedaj me spreleti groza, kedar se spomnim one noči!“

„To je bila le moja dolžnost“, djal je kapitén, „kar sem storil, toraj ne bi bilo lepó, ko bi se hvalil s tem. Čisto sem že pozabil na to in sedaj, ko sem pri vas, se zopet spominjam“.

„O, povejte vse še enkrat“ prosila je žena, „da bo tudi vaš tovariš slišal ta čudni prigodek, ko ste nam bili vi angelj rešitve“.

Kapitén se je dolgo branil, ali videč, da ga vsi silijo, dal se je pregovoriti in pričel tako-le:

„Pred šestimi leti sem se mudil na tem otoku nekaj tednov, kot angleški oficir. Kupčevalec, gospod Edmond, kupil si je ravno takrat to posestvo in se preselil sem zarad nezdravega zraka v mestu. Po naključbi sem se tudi jaz seznanil ž njim in ponudil mi je stanovanje v svojej hiši, kar mi je bilo jako všeč, ker nisem nič kaj prijatelj mestnemu zidovju, temuč sem najraje na deželi, kedar nisem na morji.

Nekega večera smo sedeli na vrtu in pili čaj. Bila je zelo prijetna noč, zatoraj nismo hoteli iti tako brž k počitku. Menili smo se o krasnej Angliji, goratej Škotiji, domovini Edmondove gospé, in tako zabavaje se nismo slutili ničesar hudega. — Kar se nenadoma nekaj posveti zunaj vrta in štiri črne pošasti prilezejo

izmed grmovja. Gospá Hermina groze prebledi in svojo malo hčerko stisne v naročje, jaz in gospod Edmond pa sva koj vedela, s kom imava opraviti. Bili so divji roparski Malajci iz sredine otoka, ki so večkrat napadali posamna selišča. Druzega orožja nisem imel pri sebi, kot dolg lovski nož in dvocevno pištolo. Prva skrb je bila spraviti ženo in dete v varstvo. Brž velim Edmondu naj spremi ženo v sobo in prinese dobrega orožja, jaz pa stopim kraj ute, kjer smo sedeli, in pričakujem napada. Ni bilo treba dolgo čakati. Štirje divji velikani planejo z groznim krikom nad me in pomerijo svoje kresilne puške na-me. Prvi sproži a krogla ni zadela; sedaj pa jaz namerim in — pok! — pok! — ležala sta dva na tleh grozno tálé, druga dva pa sta ubežala iz vrta. Da to ni še vse, kar je bilo pričakovati, vedel sem dobro, ker sem bil znan z običaji teh ljudi. Kar morem hitim v hišo, da bi ondi dobil svojo dvocevko in se lože branil, na pragu zaslišim grozni stok v zgornjej sobi. Tri korake po stopnicah in bil sem gori. Na mostovžu ležala je gospa in dva divjaka jemala sta jej dete iz rok, ktero je trdno držala v svojej obupnosti. Da niso roparji umorili žene in otroka, zdelo se mi ni nič čudno, kajti ti ljudje vzemó najrajše kako dete in pričakujejo potem brez nevarnosti bogate odkupnine. To so menda tudi tukaj namiravali. — Jaz ne pomišljam dolgo. Prvemu porinem svoj

nož v prsa, da se koj zgrudi na tla, drugemu pa, ki je sedaj spustil gospó ter se mene lotil, izvijem puško iz rok ter mu namerim na glavo. Ali moj nasprotnik je bil urnejši. Hitro zgrabi puškino cev ter jo obrne proti meni in v tem trenutku sproži tudi petelina. Pa v naglici ni dobro nameril, krogla ranila mi je samo levo roko in obtičala v nasprotnej steni. V tem trenutku zgrabi me tudi Malajec tako trdo za vrat, da mi je koj sapa zastala in kri zalila obraz, da se mi je jelo vrteti v glavi. Dolgo sem se izvijal in izvijal, ali te pesti so bile prekrepke. Še enkrat napnem vse moči in sklonim se toliko do tal, da poberem svoj nož. Sedaj sem pa tudi bil rešen. Od zadej sem ga zasadil svojemu nasprotniku tako globoko v hrbet, da mu je na prsih skozi pogledal. Že v smrtnih britkosti držal me je vendar še tako krepko, da se mu dolgo nisem mogel izviti iz rok. — Gospó in dete, popolnoma onemoglo sem nesel v sobo in moje prvo vprašanje bilo je: kje je Edmond? — Gospá mi pokaže v nasprotno stran, kjer je bila Edmondova pisarna. Nemudoma planem tje, odprem duri in kaj vidim? Ravno ta prizor kot prej na mostovžu. Dva Malajca sta držala Edmonda, ki je hotel pomagati svojej ženi in mu tiščala usta, da ni mogel kričati. Jaz nisem porajtal svoje rane, kakor besen sem planil k steni, kjer je visela dvocevka in je menda roparja nista zapazila, ter namerim. Tolovaja iz-

pustita svojo žrtev in se lotita mene. Počenišči na tla za visoko omaro, zgrabita svoji puški in nastavita. Sedaj je veljala sreča. — Puška prvega Malajca ni vžgala, tembolj pa je zadela moja; dva poka in obadva sta ste zgrudila za omaro. — Sedaj še-le se približam Edmondu. Bil je grdo razmesarjen, po plečih imel je odrto vse meso, tolovaja sta ga zbadala s svojima kratkima nožema, pa Edmond ju je tiščal z nekako nečloveško močjo, ki je le onemu lastna, kdor je v smrtnej nevarnosti, v kotu, da mu nista mogla dosti storiti“.

„In ravno o pravem času prišli ste vi“, pravi sedaj kupec, „moje moči so bile že opešale in več ne bi se bil mogel braniti“.

„To sem dobro razvidel, kajti z enim mahljejem sta se oprostila tolovaja, ko sta mene zapazila. — Brž smo zmetali mrtva trupla na dvorišče, zapahnili vse duri, zbrali družino, ki se je bila strahu povsod poskrila, kolikor je je bilo moč dobiti, ter se vsi odpravili v gornjo sobo, kjer so bila okna na dvorišče. — Vsi skupaj smo bili štirje branitelji: midva z Edmondom in pa dva služabnika. Gospa si je nekoliko opomogla iz omotice, ki jej jo je učinil strah, in spravili smo jo z detetom v varen kraj, mi pa smo stopili vsak k enem oknu dobro preskrbljeni s strelivom ter čakali, kaj še pride. Vedeli smo namreč dobro, da taki tolovaji ne odjenjajo tako brž, ako se polotijo česa. Gotovo

jih je bilo zadej še cela tropa in so samo zato tako malo mož poslali sem, ker so vedeli, da dvor ni dobro zavarovan in jim ga bo lahko premagati. Pa reveži so se bili nekoliko zmotili“.

„Kmalu obsuje cela truma roparjev našo hišo. Kot bi bili iz tal lezli, prihajali so na dan. Strašni hrup so zagnali in butali ob duri, pa ta so bila trdna, razun tega pa smo jih tudi mi koj pozdravili s svinčenkami, ki je večjidel vsaka dobro zadela. Pri tej priči pohvaliti moram gospod Edmonda, ki se je ves čas, čeravno zelo ranjen, dobro obnašal in je marsikteremu Malajcu upihnil luč življenja. Tudi roparske krogle so švigale pogostoma skozi okno in ena mi je posnela celó kožo vrh glave, da imam še dandanašnji ondi liso“.

„Roparji videvši, da nam nič ne morejo, popusté svoje prizadevanje ter se zopet vrnejo v svoja skrivališča. To je vse, kar imam povedati o tistej noči; storil sem, kar je dolžnost vsacega človeka“.

„Ne, ne, vi ste sami svoje življenje tvegali za našo rešitev“, ugovarjala je Edmondova žena. „Brez vas bili bi vsi izgubljeni. Vi edini ste nas rešili; od takrat imamo tudi mir, nobenega napada ni bilo več“.

Kapitén Viljem in Tomaž sta hotela koj odriniti proti Kalkuti, da bi kar najprej mogoče prišla na svojo ladijo, kjer so ju gotovo zelo

pogrešali, pa Edmond ju je prosil, naj ostane vsaj kacic štirinajst dni v hiši, ker ga neznanu veseli imeti zopet nekdanjega znanca pri sebi. — Takrat je imela tudi odriniti velika ameriška ladija proti Indiji in od ondot domu. To priložnost sta hotela porabiti kapitén in Tomaž, zato sta sklenila ostati toliko časa na otoku.

Drugo jutro jima je razkazal kupec vse svoje posestvo. Hiša z dvema nadstropjema je bila čisto na novo predelana. Krog in krog je bil napravljen plot iz kolov, kamenja in robidovja, da ga ni bilo tako lahko prelesti. Za poslopjem pa se je širilo lepo obdelano polje, kjer je mrgolelo vse polno delavcev, Edmondova družina. — Tako si je izbral angleški kupec daleč od svoje dežele novo domovino, kjer je živel popolnoma zadovoljen s svojo soprogo in otroci.

Zvečer so sedeli vselej dolgo dolgo pri škudelicah krepčavnega čaja; Viljem in Tomaž pa sta morala pripovedovati svoje dogodivščine. Tako so naglo potekli dnevi in približal se je čas slovesa.

Z objokanimi očmi sta spremila Edmond in Hermina svoja gosta na ameriško ladijo, ki je imela še tisti dan zapustiti bataviško luko. Še enkrat so si segli v roke in Edmond je žalostno djal: „Viljem! Bog vedi, ali se še kedaj vidimo?“

„Bog vedi! mogoče“, odvrnil je kapitén ter se obrnil na stran, da bi zakril solze.

Mornarji so zavriskali, jadra so se jela razpenjati in ladija se je gibala od začetka počasi, potem pa vedno urneje iz barkostaje. Viljem se je ozrl proti mestu. Majhen čolniček je plaval proti kraju in v njem sta sedela Edmond in Hermina mahaje še vedno v pozdravljenju z belimi robci. — „Ostani zdrav, blagi prijatelj!“ djal je polglasno kapitén in dve svitli kapljici ste mu zaigrali v očeh.

Veselja jima je srce vtripalo, čem bolj sta se bližala Kalkuti. Ondi sta upala zopet srečno najti ladijo in svoje tovarše. V duhu sta že videla, kako vesel ju bode sprejel stari Jaka, nekoliko osoren, pa vendar blagosrčen mož, kako prisrčno bode Aleš zopet očeta pozdravljal, ktereга méni morda že zgubljenega.

Na ladiji je bilo jako kratkočasno. Mornarji, sami Amerikanci, bili so jako veseli ljudje. Ker je bilo morje vedno mirno in ni bilo mnogo opravila, kratili so si čas z raznimi zabavami. Na ladiji so imeli tudi mnogo različnih rastlin, ptičev, opic in več družih živali, ktere so vzeli seboj samo za kratek čas. Pri takovih zabavljicah je kmalo potekel čas in v nekterih dneh je že zdrčala ladija v kalkuško luko.

Prvo opravilo je bilo sedaj pozvedeti o „Lastavici“. V luki je nista nikjer zapazila, tudi svojih ljudi ne, zatorej sta ménila, da je

ostala morda v kakem drugem pristanišču. Napotila sta se še tisti dan k angleškemu poglavarju, da bi pozvedela kaj in kako je z njuno ladijo. — Ta jima naznani, da je bila „Lastavica“ res nekaj dni tukaj, kjer je izložila blago in drugo naložila, pred nekimi dnevi pa je že zopet odjadrala iz Kalkute.

Kaj jima je bilo sedaj početi? Nič prav nista vedela, se je-li obrnila ladija proti Ameriki, ali je šla nazaj zopet iskat ju. Dolgo sta prevdarjala, kaj bi bilo najbolje storiti. Slednjič pa se odločita peljati se na ameriški ladiji, ktera ju je sem pripeljela, dalje v Ameriko. Kapitén Viljem je dobil pri indiški kompaniji potrebnega denarja, izročil poglavarju pismo do „Lastavice“, ako bi se zopet tu oglasila, v katerem je naznanil svojo vrnitev v Ameriko. Tako je bilo vse dobro opravljeno in oskrbljeno in čakala sta samo še, da ladija zopet odrine dalje.

V nekterih dneh sta bila Viljem in Tomaž zopet na ladiji sredi sinjega morja, Kalkuta bila je že Bog vedi kje za njima in le neizmerna vodna plan se je širila na vse kraje. Peljala sta se sedaj proti Ameriki, ktero je Tomaž zapustil že skoraj pred dvajsetimi leti. Koliko se je moralo še od takrat spremeniti! Koliko novih dogodkov! Veselje in žalost sta ga obhajala: veselje, ker je upal zopet videti svojo ženo, ki ga že gotovo več ne misli živega in že zdaynej

opravlja molitev za njegovo dušo. od druge strani pa ga je zopet vznemirjala misel, da je morda žena že mrtva, ali pa živi v groznej revščini, morda celó v sužnosti. In kaj je z njegovim drugim sinom Ferdinandom, kterega je zapustil še v zibeli? Morda tudi otrok deli žalostno osodo z materjo vred? Oh koliko bi bil rad dal, ko bi mogel kdo v tem trenutku vse razodeti, kar mu je težilo srce!

Nekega dné, ko so objadrali že vso Afriko in bili v atlantiškem morji, naznani čuvaj na jarboli prihod tuje ladije. Kapitén, ponosen Amerikanec, kteremu se je bral na obrazu pogum in neustrašenost, stopi brž v svojo kajito, opaše sabljo, vzame v eno roko nabito puško v drugo pa daljeglas in tako oborožen stopi zopet med svoje mornarje, ki so radovedno pričakovali njegovega povelja.

Ladija se je kmalu približala toliko, da jo je lahko zaklical. — „Oho, ladija! — oho!“ zadonel je gromovit glas. — Nikakoršnega odgovora. — Še enkrat ponovi — Zopet nič. Nekako dvomljivo zmajal je z glavo, položil daljeglas na stran in vzel svoj daljevid. — Ladija se je urno približevala od vzhoda sem, in éravno je bil veter precej močan, imela je vendar vsa jadra razpeta, kar se je mornarjem jako čudno zdelo. Videti je bilo, kot bi hotela svojo prednico dohiteti, če tudi je ta jako urno plavala.

„Na ladiji razločim ljudi“, pravi kapitén čez nekaj časa, „pes vedi, kako da se nihče ne oglasi. Nemara bo kaka tolovajska ladija“.

Še enkrat nastavi daljeglas in zakličé, pa vse zastonj. Ladija je plavala v eno mer in sicer naravnost nasproti, odgovora pa ni bilo nikakoršnega ž nje.

Ker je bila amerikanska ladija le slabo oborožena, samo s tremi topovi, osmerimi mornarji, razun Viljema in Tomaža, ki pa so le slabo znali rabiti strelno orožje, bilo se je bati, da bi jih morda sovražna ladija premagala, ako bi jih dohitela. — Kapitén veli vsa jadra razpeti, čeravno je bilo nekoliko nevarno zaradi močnega vetra, ter ukaže narediti ovinek bolj proti severji, da bi ptuji ladiji nekoliko pot ovirali. V tem trenutku pa, ko se je ladija zasukala, naredila je tudi ptuja ladija ovinek ter jim bila zopet nasproti.

„Sedaj sem prepričan, da imamo opraviti z morskimi tolovaji“, reče kapitén — „aló mornarji, puške v roke! in pozor! imeli bomo morda krut boj. Znete li dobro meriti?“

„O, gospod!“ pravi eden mornarjev grozno kislo se drže, ko je vzel v roke kratko puško, „jaz se še nisem nikdar pečal s takovo pošastjo“.

„Jaz tudi ne“, reče drugi.

„Vi ste tepci; sprožiti menda bo vendar vsakdo znal, ne?“

„Sprožil bom že, sprožil“, odvrne prvi. „samo ne vem, če bom kaj zadel“.

„Dobro“, pravi kapitén, „kedar bom dal znamenje, vstrelite vsi nakrat, da bo veči pok — in bodo sovražniki mislili, da nas je grozno veliko“.

Tako je vredil kapitén svojo malo četo in vsakdo se je postavil na odločeno mesto. Ker je manjkalo vojakov, prevzela sta opravilo pri topovih Viljem in Tomaž.

Ladija je plavala po morji urneje, nego ptica v zraku, ali njena nasprotnica je bila še hitrejša. Kmaló se je toliko približala, da jo je lahko dosegel človeški glas. — Še enkrat zakliče kapitén, pa odgovorilo se mu je ravno toliko, kot prejšnji bart.

Videvši, da ni moč ubežati, ukaže zopet nekaj jader zadrgniti in ladijo zasukati. To je bilo znamenje, da se bo pričel boj. — Prvi top zagrmí in krogla zadene veliko jarbolo, da se jej koj vrh odlomi, pa ondi bilo je vedno vse mirno, kot prej. Posamezne človeške podobe razločile so se pri jarbolih tičaje, kot bi se skrivale. — Nekako čudno so se spogledovali mornarji in ugibali, kaj to pomeni. Kapitén veli še en top sprožiti; tudi sedaj zadene krogla na površje, da so kar trske krog letele, pa na ptuji ladiji se tudi sedaj ni nič ganilo.

„To so čudni ljudje na tej ladiji“, pravi kapitén, „še mar jim ni, da razbijamo njihno

ladijo. Menda so sami gluhonemci na njej“. Stopi sam na prednji del, vzame svojo puško ter pomeri v prvo osebo, ki je stala pri jarboli naslonsjena na ptujej ladiji. Kapitén je dobro zadel; dedec omahne ter se nagne na stran, potem pa je zopet ostalo vse pri starem. Kapitén veli vstreliti vsem mornarjem. Kroglje so zadevale v jarbole, jadra in površije, pa ondi je ostalo vse nemo, samo ploskanje razstreljenih jader, s kterimi je veter opletal po jarbolih, bilo je čuti. —

Vsi so bili sedaj prepričani, da se je moralo ondi kaj posebnega pripetiti. Odklenili so čoln ter ga spustili v morje. Štirje možje so stopili va-nj, med njimi tudi Viljem in Tomaž. Varno so se bližali ladiji, kajti bali so se še vedno kake zvijače. Od vseh krajev so jo ogledali, pa nikjer ni bilo znati kaj sumljivega. Potem splezajo na-njo in o groza! Kacih dvajset mož bilo je privezanih za roke in noge pri jarbolih. Obrazi so jim čudno namrdnjeni hudega trpljenja, obleka na pol segnita, znamenje, da so že delj časa v tem strašnem stanu, noge pa so bile oglodane do kosti skoraj do kolen; podgane so odjedle meso. — Hud smrad pripravil je mornarje skoraj v omotico, še bolj pa jih je prevzel strašni prizor. Viljem in Tomaž se približata enemu teh nesrečnežev, na kterega je bil prej kapitén vstrelil. Bil je na pol nagnjen, ker mu je krogla odbila roko. — Tomaž ga bolj

natanjko pogleda, groza ga strese in molče pokaže mrtvega obrnivši se k Viljemu.

„Ta je najhuje razmesarjen“, pravi Viljem, ki ni vedel, kaj hoče Tomaž.

„Ne mislim tega — ali ne poznate tega človeka?“

Viljem ga bolj natanjko pogleda ter pravi ves zavzet: „Oh jemine, to je oni Španec, ki je bil z nama na otoku. Moj Bog, kako pa je prišel tu sem?“

„Dobro ste uganili, Jurij je. — Bog se usmili njegove duše, jaz sem mu vse odpustil. Božja pravica ga je dohitela; kakoršno življenje, taka smrt.“

Strmé je zrl Tomaž nekaj časa Jurijevo obličje, ki je bilo še v smrti strašno divje: oči so mu bile izboknjene in krog ust so se mu držale zasušele pene.

Med tem je prišel tudi kapitén na ladijo in ogledal ta strahoviti prizor. — Eden mornarjev stopi v spodnji del in ondi najde na mizi v kajiti zapečaten pismo.

Kapitén ga odpré in bere:

„Dné 22. aprila je vjela angleška jadralka „Fortuna“ tolovajsko ladijo znanega morskega roparja Abdale, ki je strašno rojil po vsem sredozemskem morji, mnogo kupčijskih ladij napadel, oropal in ljudi prodal v sužnost. Imel je tudi sedaj blizo petdeset sužnjih,

ženskih in moških na njej in mnogo dragocenih rečij. Ravnali smo s temi hudodelci, kakor je zapovedala ravnati angleška vlada z vsemi barantalci s sužnjimi. Vjete smo osvobodili ter jih prepeljali na suho, blago pobrali, tolovaje pa smo žive privezali k jarbolami, razpeli jadra ter izročili ladijo yalovom.

Na ladiji „Fortuni“ 22. aprila 18**

Henrik O**, kapitén“.

„Bog, ti si mogočen!“ vskliknil je Tomaž, ko je kapitén dokončal pismo, „to je tolovajska ladija Abdalina, na kateri sem bil tudi jaz vjetnik in pozneje moj sin. Pravična božja kazen je dohitela hudobneže, storili so strašno smrt“. In njegove oči so iskale med mrtvimi onega, čegar ime je bilo nekdanj strašilo vsem posameznim ladijam. Pri velikej jarboli je bil razpet tolovajski poveljnik, krog vezi bila mu je zasedena kri na rokah, znamenje, da si je prizadeval na vso moč oprostiti se.

Na Tomaževo in Viljemovo priprošnjo, kterima se je to početje vendar gnjusilo, čeravno niso hudobneži nič boljšega zaslužili, navezali so mornarji mrtvim težke krogle na noge, zavili jih v plahte ter jih spustili v morje, po mornarskej navadi; trije topi zagrmeli so jim v zadnje spremstvo. Ladijo pa so navrtali na kapitenovo povelje ter jo potopili v globočino.

Takov pogreb je imel nekdanji slovenski tihotapec.

XI.

Poglejmo nekoliko v Ameriko.

Cel mesec je prebival že Tomaž v Novem Jorku, a vendar še ni imel najmanjšega sporočila niti o ženi niti o svojem mlajšem sinu. Veselje, ki ga je prej gnalo tu sem, spremenilo se je v žalost; večkrat je obžaloval, da ga Bog ni k sebi poklical, ko se je boril z morskimi valovi; našel bi bil vsaj zaželeni mir, kterega tu nima na svetu.

Kapitén Viljem, ki je tudi ostal v Novem Jorku pričakovaje od dné do dné svoje „Lastavice“, pomagal mu je povsod, kolikor je le vedel in znal. V dvanajstih letih, odkar ni bilo Tomaža tu, se je mnogo spremenilo: mesto je narastlo veliko večje, ljudje, ki jih je prej poznal, so ali pomrli, ali pa se preselili v druge kraje, kjer so menili, da jim bode sijala lepša sreča. Tudi Tomaževo posestvo je bilo v ptujih rokah, gospodaril je ondi nek Nемеc, ki je še-le pred enim letom preselil se tu sem iz Evrope. Tomaž ga je vprašal, kdo je bil posestnik pred njim in ta mu je odgovoril, da je kupil posestvo od nekega Angleža, ki se je zopet povrnil v svojo domovino, pred onim gospodarjem pa je stanovala mlada vdova s svojim sinom, ki pa se je pozneje zgubila, da nihče ni vedel kam,

To je bilo vse, kar je zvedel Tomaž o svojej ženi; velika britkost za moža, ki je preživel toliko let v sužnosti, oddaljen od svojih, ki se je potem tako nenadoma sešel s svojim sinom in mislil, da je sedaj konec njegovega trpljenja in žalosti. Ali osoda mu je zopet vzela naglo ljubega sina, in hrepenenje najti svojo ženo, če srečno ne, vsaj živo, ni se mu izvršilo. Tako pobit je hodeval dan za dnevom po novojorških ulicah; vsaka ladija, ki je prišla v luko, ménil je, da mu prinese drago ženo in zgubljenega sina, pa ni se zgodilo: ptujci so zapustili ladijo, pa le ene osebe ni bilo med njimi, ki bi bila utolažila njegovo bolno srce.

Viljem ga je vedno tolažil ter mu dajal upanje, da je na svetu vse mogoče, da se v enem dnevu marsikdaj vse okolščine presučejo, da postane iz veselja žalost. iz žalosti veselje; ravno tako je tudi tukaj lahko mogoče, da se nakrat vse spremeni, da najde nenadoma zopet ženo srečno in „Lastavica“ prinese mu zopet sina. — Ker ni bilo „Lastavice“ še v Ameriki, ko sta prišla tje, sodil je Viljem, da se je gotovo zopet vrnila proti onim otokom iskat ju, da bo med potjo morda zopet obiskala Batavijo ter ondi zvedela pri kupcu Edmondu o njenem povratu v Ameriko. Nekoliko, da bi prej čas minol, nekoliko pa tudi, da bi Tomaža zmotil, ker človek brez gotovega dela še tem huje čuti svojo nesrečo, povabi ga nekega dné na lov in

pa da bi nekoliko ogledala notranjo deželo ameriškanskih združenih držav.

Tomaž je bil rad pri volji, ker mestnega hrupa se je že zelo naveličal, posebno ker je že toliko let užival samoto in se je mestnega življenja čisto odvadil.

Prijetnega jutra že pred solničnim vzhodom sta zasedla vsak svojega konja, vzela seboj nekaj služabnikov, ki so jima nosili živež, in ta mala karavana se je napotila v stoletne gozde, kjer je gomezelo vedno vse polno divjih živali ter je lovec vedno imel priložnost pridobiti si lepega plena.

Viljemu ni bilo tolikanj mar divjačine streljati, temuč uživati razkošje v neizmernih gozdih, kjer še ni zapela nobena sekira, kjer še ni gospodaril nihče drugi, nego gozdne živali. Ako človek zajde v take gozde, prevzamejo mu srce nekaka čutila, ki ga dvigajo iz navadnih zemskih krogov, v neko čarobno deželo, v deželo splošnih sanj, kjer ne drami občne tišine nobena druga stvar, nego ptičji ferfot, lomastenje divjih živali, ki imajo tu svoja mirna bivališča, in šumenje drevesnih peres, ki jih maje veter in otresa ž njih rosne kaplje.

Ta drevesa, ki stojé nektera že morda tisoče let, razprostirajo svoje starikove, z mahom obraščene veje na okrog, po katerih gnejzdi vsako leto stotero ptičev; tisoče in tisoče viharjev so že prestala, a vendar jih še ni izru-

vala krutna moč, vkljub vsem napadom dvigajo še vedno svoje mogočne vrhove proti oblakom. — Tu pa tam se je nagnilo že katero starosti osušelo drevo ter se naslonilo na svojega mlajšega tovarša, ki je pognal korenine v njegovem obližji. Ali pa mu je že čisto oglodal časov zob razpočeno deblo ter ga treščil na tla, kjer sedaj počasno trohni in se spreminja v prst ter pripravlja tečno hrano svojemu mlajšemu zarodu. Tako se spreminja vse na svetu: velikaši in siromaki ginejo ter pripravljajo prostor svojim mlajšim; dolgo se upirajo viharnim napadom, ali slednjič približa se čas, ki jim pretrga nit življenja ne vprašaje, kdo in kdaj so bili.

Viljem in Tomaž sta potovala po takem gozdu, ktereга ni bilo ni konca ni kraja. Trtaste rastline prepregale so večkrat gozd, da ni bilo moč priti skoz. in mladi Indijan, ki sta ga vzela seboj nalašč v ta namen, moral je delati pot s svojo malo batvico. Večkrat so prišli tudi v senčnate doline, kjer so se prostirale bujne tratine, krog in krog obrobljene z velikanskimi drevesi. Tukaj je bil prijeten kraj za odpočitek in vsa družba polegla je po trati, kjer so frfrali pisani metulji po krasnih cvetlicah in razni drugi mrčesi podili se krog po bilkah. Cele trume divjih golobov so se vzdigale v oblake z groznim krikom, ki so kar nebo zatemnile, drevesne veje so se šibile pod težo neštevilnih gnjezd, in ako se je ktera odlomila,

mrgolelo je polno mladičev po tleh. Ti golobje se nahajajo v Ameriki v tako obilnem številu, da se nektera indijanska plemena skoraj celo leto ž njimi preživljujejo.

Nekega večera je počivala naša družba zopet na takovej samotnej tratini. Bilo jih je vsega skup šest možakov: kapitén Viljem, Tomaž, mladi Indijan kažipot in pa trije nosači. Postavili so majhen šotor, zakurili ogenj, konja pa sta se mirno pasla po trati. Indijan je stekel v gozd in njegove bistre oči so dobile kmalu kopo divjih golobov, ktere je nastreljal po drevesih s svojim lokom. Nekteri Indijani so v tem orožji tako izurjeni, da skoraj vselej zadenejo, kamor merijo; kajti od mladih nog so že vajeni loka, zatorej se ga tudi raji poslužujejo, nego pušek, ki se jim zdé odročne. — Večerja je bila pripravljena. Tolsti golobje, ktere je Indijan znal prav dobro speči, vrteč jih na lesenem ražnju nad žerjavico, nekaj kruha in steklenica vina, to vse je utrujenim popotnikom kaj dobro dišalo. Celó Tomaž se je nekoliko spremenil, odkar je živel v tej samoti, postal je nekoliko bolj zgovoren, nego je bil prej in pritrdil je Viljemu, da mu je takovo potovanje jako ljubo.

Zadnje krotanje in žvrgolenje ptičev, ki so se spravljali spat, je utihnilo, mračniki in drugi nočni letavci so švigali sem ter tje ter se prikazovali nad ognjem, ki je mogočno plapolel ter razsvitljeval okolico. Sedaj je bilo tudi

popotnikom čas spraviti se k počitku. Viljem in Tomaž sta ležala v šotoru, nosači pa, in Indijan so ostali zunaj pod prostim nebom ter plegli krog ognja.

„Tomaž! jaz kar ne morem spati“, ogласi se Viljem že precej pozno v noči ter si zapali smodko, „nekako soparno je nocoj, nemara bomo imeli jutri grdo vreme; več nego desetkrat sem se preobrnil že z ene strani na drugo, pa le ne pride spanec“.

„Meni se ravno tako godi“, odvrne Tomaž, ki je ves čas sedel na postelji in imel roki speti, kot bi molil, „ravno premišlujem, kako se mi je prvo noč godilo v sužnosti; takrat tudi nisem mogel spati, celo noč sem molil roženkranc, da bi mi Bog poslal rešivnega angelja, kot nekđaj sv. Petru“.

„In čez dolgo let poslal ti je lastnega sina; — ali idiva nekoliko na prosto, morda naji nočna sapa nekoliko ohladi, da bova potem ložje zaspala“.

Zapustila sta šotor ter se sprehajala zunaj po trati potihoma se razgovarjaje. Konja sta pridno mulila travo ter bila s kopiti ob tla, če ju je nadlegoval kakov siten mrčes, nosači pa so spali krog ognja zaviti v plašče ter hudo smrčali, samo Indijan je imel tako mirno spanje, da še skoraj njegovega sopenja čuti ni bilo.

„Lejte si, kako ti prosti ljudje mirno uživajo blagi pokoj“, pravi Tomaž, ko sta rayno

šla memo te spijoče skupinje, ktero je borno še osvitljeval že pojemajoči ogenj, „celó Hoaksa — tako se je imenoval Indijan — trdno spi, kakor se mi dozdeva“.

Viljem se je ozrl po mirno spijočih ter se zadovoljno nasmejal, potem pa sta obadva zavila prek doline, kjer je rastlo kraj majhnega potočica robidovje. Sedaj za njima nekaj zašumi po trati, Viljem se ozré in pred njim je stal Hoaksa, kot bi nekaj pričakoval. Prilezel je tako tiho, da nista prej čula njegovih korakov, da je bil že za njima.

„Kaj hočeš tu? zakaj ne spiš?“ ogovori ga kapitén.

„Ménil sem, da milostivi gospod kaj zahtevate“, priprosto odvrne Indijan.

„Nič ne — a, povej mi, koliko bo ura, moja je zastala“.

Indijan pogleda na nebo ter pravi: „polnoči je odbila“.

„Pojdi tedaj in lezi, ne bomo še kmalu odrinili; — ali stoj, vzemi kupo in zajmi mi te-le bistre studenčnice, žeja me nekoliko“.

Kakor brzonoga srna je tekkel priprosti gozdni sin po rosnej travi, da so se komaj noge tal dotikale. Njegovi gibčni udje in vitka rast so se kaj dobro vjemali ž njegovo lahno hojo.

„Ni-li to zali dečko, ta rudečokožni Hoaksa?“ pravi Viljem svojemu tovarišu, ko se je Indijan oddaljil. „Zvest služabnik je. Moj

znanec v Novem-Jorku mi ga je dal navlašč zato za spremljevalca, ker je jako prebrisan in dobro vaje gozdnih potov. Že od mladih nog ga ima pri sebi in preskrbel mu je nalašč dobrega učitelja, nekega misijonarja, in sedaj mu pomaga pri vseh opravkih tako zvesto, da mu ni treba boljšega iskati. Indijani so večjidel bistre glave, le škoda, da tako naglo ginejo nekteri rodovi; strupeno žganje, kteremu so zeló vdani, jim nakopava pogubo“.

Hoaksla je kmalo pritekkel s kupo ter podal jako priročno svojemu gospodu čiste vode.

„Sedaj idi, da si odpočiješ, jutri bo treba zarano dalje“, pravi mu kapitén in mladenič je nrno ubogal ter se odpravil na svoje ležišče.

Viljem in Tomaž sta se sprehajala počasno dalje pomenkovaje se.

Nakrat pokaže kapitén proti severni strani, kjer so kviško strmeli visoki drevesni vrhovi, podobni velikanom in nočnim pošastim, ki razpenjajo svojih stotero rok na vse kraje. — Na obzorji se je kazal temno-rudeč svit, podoben odsevu velicega požara.

„Kaj bi neki to bilo?“ pravi Tomaž zroč proti onej strani.

„Tudi meni se to čudno zdi“, odyrne Viljem, „prerij (pustin) ni tukaj, kolikor mi je znano, da bi gorele, to mora biti požar v kakem selišču“.

Žar je nastal vedno večji, in če se je včasih nekoliko zmanjšal, pogнал se je potem toliko močneje.

Viljem pokliče Hoakslo, ki je kapiténove polglasne besede že na sto korakov čul ter naglo pritekel.

„Ti si po teh gozdih znan“, pravi mu, „ali ne veš, kakova selišča so ondi, od koder se vidi ta žar?“

Indijan je nekaj časa opazoval temno-krvavo obzorje, potem pa djal: „Ondi stanuje Indijanski rod, ki se je umaknil ptujim naselnikom ter ubežal v te gozde iskaje si novega bivališča“.

„Ali kaj pomenja ta ogenj? morda sežigajo kacega mrtvega poglavarja?“

Hoakslo je zmajal z ramama rekoč: „Dvo-mim; jaz sicer nisem dosti znan s tem rodom, kajti naši severni poglavarji so imeli z južnimi vedne boje in ko deček nisem prišel nikdar v dotiko ž njimi, pozneje pa sem živel v mestu pri svojem novem gospodu; ali kolikor vem, oni ne sežigajo mrtvih“.

„Toraj bo kakov požar v katerem njihovih selišč?“

„Najbrž obhajajo kako slovesnost, tedaj napravijo velik ogenj in plešejo krog njega“.

Viljem je bil mož ravno v onih letih, ko je jela mladeniška ognjenost in lehkomišelnost že slovo jemati in na njuno stopinjo povračati se resnost in trdni značaj, pri vsem tem pa je

bil posebno v nevarnostih nekako predrzen, in česar se je lotil, ni si dal odreči; največe veselje mu je bilo iskati čudozgodov. — Necoj sredi temnega gozda v nepoznanih krajih pravi nakrat Tomažu: „Prijatelj, jaz grem vendar-le pogledat tjekaj, kaj je, saj ne more biti čez dve milji daleč; ali me hočeš spremiti?“

„To bi bilo vendar predrzno v tej divjačini ganiti se kam brez izvedenega vodnika in pa še po noči, pravi Tomaž, „pota so slaba, večidel še nikakoršnih ni ne; kako lahko se zagazi kam“.

„Kakor hočeš, pojdem pa sam“, pristavi Viljem trdovratno.

„Ne, tega pa ne, samega vas ne pustim. Pa vzemi vsaj Hoakslo seboj, on je vaje teh krajev“.

Kapitén ni bil koj pri volji, hotel je po sili, da bi šla sama in se že vrnila, preden bi se nosači zbudili, še le po dolgem prigovarjanji je dovolil, da smé iti tudi Hoaksla ž njima.

Tiho je zaklical njegovo ime in trenutek potem bil je Indijan že pri njima.

„Kaj želite gospod?“ popraša ponižno.

„Ti bodeš šel z nama“, pravi Viljem, „pogledat pojdemo, kaj se godi ondi. Zelo rad bi naravno opazoval indijanska značaja in navade; kar dosle vem, vem le iz knjig, posebno me pa mika videti njihove nočne veselice“.

Hoaksla je nagubančil čelo in zmajal z ramama, kot ne bi se popolnoma ujemale njegove misli s kapiténovimi, rekel pa ni nič.

„Pojdi, vzemi dovelj streliva in puško za-se, do jutri smo že zopet lahko nazaj“. —

Kmaló potem so koračili vsi trije proti omenjeni strani. Kolikor bolj so prihajali v gozd, tem težavnejša bila je pot. Po tleh razrašena trtovina, spolzka tla, trohnela na vs križ ležeča debla so močno ovirala hojo. Hoaksla je koračil naprej in s svojim bistrim očesom iskal pripravnejših stez. Vse je bilo tiho krog njih, le njih koraki so odmevali, ali pa kak roj farfotajočih ptičev, katere so splašili iz njih gnejzdišč. Slednjič pridejo do majhine višine. Ognjeni žar jim je bil sedaj zakrit, ali kraj so vendar dobro vedeli, kje je, in na vrhuncu so upali bolj natanjko pregledati vse. Pot se je vila po grapah in krogličastem kamenji vedno navkreber; Tomaž in Viljem sta večkrat spodrsnila ali pa zadela ob kako iz zemlje štrlečo korenino ter poljubila jako neprijetno tla, Hoaksla pa je stopal dalje brez vsega truda, kot bi ga veter nesel.

Po dolgem trudu so prišli vrh hriba in prejšnji žar se jim je zopet prikazal. Bil je sedaj že toliko blizo, da so že popolnoma razločili plamen. — Lepa, le sem pa tam z grmičevjem, sicer pa z obilo travo poraščena raván se je širila pred njimi, krog in krog jo je obdajal neizmeren gozd. Tam v zakotji se je vzdigala

nizka skala in pri tej skali plapolel je velik ogenj.

Indijan je stopal urno dalje po rosnih tleh in Viljem mu je bil vedno za petami. Sedaj so že razločili posamezne osebe, ki so skakale krog ognja; bilo jih je precej videti. — Slednjič pridejo do nekega peščenega razora, ki so ga izkopali v deževnem vremenu hudourniki, sedaj pa je bil popolnoma suh. Samo kacih štiri sto korakov so bili še od ognja in tu se jim je odprl ves prizor. Pri skali je gorel velik ogenj, na kterega so neprenehoma pokladali štirje možaki debele veje, kot bi hoteli vso planjavo spremeniti v pepel. Celo krdelo nazih rudečo-kožnih možakov, ženskih in otrok je sedelo v kopah krog ognja, ktere je svitli odsev še bolj strašne delal. Gnali so grozno divji krik, nekteri so visoko dvigali svoja suha meča, plesaje krog ognja, ali pa so vihtili dolge sulice nad glavami ter jih zopet zasajali v tla. Čreda konj se je pasla okrog, ki so divje razgetali in povzdigali glave, zdaj pa zdaj se jim je pridružil kakov divjak z velikim čopom ptičjih peres na glavi, zasedel nepokojno žival in brez sedla in brzd dirjaje nekaj časa po planjavi, se je vrnil zopet k svojim tovaršem, ki so uganjali razne burke, ali pa se gnjetli krog velicega izdolbenega debla, v katero ste točili dve ženski iz soda žganje. — Nekteri indijanski narodje so namreč tako zaljubljeni v to pijačo, da jo toliko

časa pijó, dokler v pijanosti ne obležé. Da jim gré urneje izpod rok, stočijo jo v kako korito, potem se zraven vležejo možki, ženske in otroci ter jo srebljejo kar z ustmi. Žganje jim je čez vse drago, kupujejo ga od Evropejcev za živalske kože in potem toliko časa pijó, dokler ni potekla zadnja kaplja. Seveda da so vzrok temu sami Evropejci, ki donašajo to škodljivo pijačo, zaradi katere od dné do dné bolj ginejo Indijanski rodovi, pa kaj se če, sebičnost pre-maga vse, in denarja lakomni poslužijo se tudi krivičnih djanj, da le svoj cilj in konec dosežejo.

Z začudenjem sta gledala Tomaž in Viljem to prikazen, nihče ni vedel prav, kaj imajo Indijanci tukaj. Hoaksla je bil oddaljen nekaj korakov in je tibo čepel za grmom, kot bi nekaj posebnega opazoval. — Visoko grmovje, ki je ondi rastle, jih je krilo popolnoma, da jih niso mogli divjaki zapaziti, čeravno so ti lahko videli vse njihno početje.

„Kaj pa je ondi-le?“ pravi potihoma Viljem Tomažu; „tam-le pri onej kupici, kjer Indijani tako divje kričé“.

Tomaž je nopenjal oči — pa nič kaj ni mogel razločiti, kajti bilo je ravno na onej strani, kjer je skala delala senco. „Če se ne motim, imajo med seboj nekega ptujca“, pravi potem Tomaž.

„Poglej, poglej sedaj-le“, pristavi čez nekaj trenutkov Viljem. „mož s širokim klobukom — Evropejec je med njimi. O ti reč ti, to pa ni kar si bodi“.

Sedaj se je ogenj, ki je že jel pešati ter je okolico le slabo razsvitljeval, zopet pognal in njegov svit je segel tudi v osenčje pod skalo, kjer se je gnjetla ona kupica. O groza, ta pogled! Viljem in Tomaž sta kar ostrmela. — Dva visoka, debela kola bila sta zabita v tla in spodej je bilo nakupičeno suho brstje. Na enem teh kolov je visel za roke privezan človek v dolzih hlačah in kratki kamižoli. Dva divjaka sta nakladala vedno večji kupiček drv in zdaj pa zdaj s sulicami dregata nesrečnega obešenca, ki je milo ječal. K drugemu kolu pa so ravno vlekli njegovega tovarša, ki pa se je zelo upiral in branil. Pri vsem tem pa so ga vendar privezali, kot prejšnjega, za roke h kolu ter ga potegnili nekoliko kvišku. Ko je bilo to delo dovršeno, vrnilo so se možaki h koritu ter so plegli malomarno ondi, samo ona dva, ki sta pokladala drva, ostala sta in pa dve ženski, katerih ena je imela dolg nož v rokah ter ga je vsak hip hotela zasaditi novo-obešenemu v trebuh, ali ta, ker ni bil tudi na nogah zavezan, zaganjal se je vedno ter odbijal z nogami pijano babo od sebe, da je večkrat odletela par korakov stran in telebila na tla.

Ta prizor gotovo ni bil zabaven za občut-

ljivega človeka. Viljem je srdu postajal bled ne vedé, kako bi pomagal, uboga jetnika pa sta bila v vedno večej nevarnosti; kajti ravno kar sta zažgala tudi ona dva divjaka drva pod kolom in plamen je švignil nesrečnežu pod noge, ki se je hudih bolečin na vso moč krčil in klical pomoči. Kaj je bilo storiti? Indijanov bila je cela truma, ti pa samo trije; razun tega so imeli uni konje, ti pa so jih pustili v dolini. Samo tri dvocevke, to je majhina reč proti takemu krdelu. Na vse kraje sta prevdarjala Viljem in Tomaž, pa povsod se jima je odpirala nemogočnost. Kapitén je že večkrat vzdignil puško in napel petelina, pa Tomaž mu je ubranil, rekoč, da mu to malo ali pa celó nič ne bi koristilo in bi tudi nju v nevarnost pripravilo.

Med divjaki nastane nakrat velik šunder. — Oni, ktereга so poslednjega obesli, oprostil se je svojih vezí in neznano tekkel proti bližnjemu gozdu; bil je že precej daleč, preden ga zapazijo Indijani, in Viljem je že veselja ploskal, da jim morda uteče, kar plane eden izmed divjakov, grozno velik in mečat, med konje, zasede enega in vdere jo po bliskovo za begunom.

„Sedaj je vse eno“, pravi polglasno Viljem in nameri v dirjalca, „za življenje gré in dolžan sem pomagati svojemu bližnjemu“. Tomaž ga hoče zadržavati, pa Viljem je bil že sprožil. Pa bodi-si da ni dobro meril, ali pa se mu je tresla roka, ni ga zadel. Jezdec je nekoliko

osupnil in obstal, potem pa jo zopet vdrihnil dalje, med tem ko so divjaki pri ognji nakrat vsi kviško planili preplašeni po nenadnem strelu.

Jezdec je bil beguna že čisto za petami in Viljem je videl, da več ni rešitve za-nj. Ali h kratu se zabliškne za grmom, kjer je čepel Hoaksla. Puška počí in jezdec se zvrne s konja, med tem pa tudi begun srečno dospè v gozd in se zgubi ondi“.

„Dobro si meril Hoaksla“, pravi Viljem približavši se Indijanu, „ti si priden dečko“.

Hoakslino oko se je zabliščalo veselja, ali mahnil je z roko, kot bi hotel naznaniti, da sedaj ni čas s pohvalo tratiti trenutkov, ki so bili tako važni. Molcé je pokazal na Indijansko trumo, ki se je zbrala oborožena z dolgimi sulicami in loki, nekteri pa so zasedli konje in stopili v kolo, kot bi se posvetovali, kaj je storiti. Ženske in otroci so se zbrali zadej, da bi bili bolj varni pred sovražniki, katerih so pričakovali. Sedaj so zagnali strašen hrup, da je odmevalo po vsej planjavi. Jezdici so jahali okrog in preiskovali grmovje, kajti nič prav niso še vedeli, od kod je prišel strel, ali pa so se zato nekoliko zadrževali, ker niso vedeli, kakovo število nasprotnikov imajo pred seboj.

„Sedaj pa pozor!“ veleval Viljem, „vsi trije imamo dvocevke in streliva tudi dosti, posamezno zaporedoma bomo streljali, da prevarimo divjake, ki bodo mislili, Bog vedi, koliko nas

je. Le dobro merita, nobena krogla ne smé pasti zastonj. Sedaj pa le — enkrat, dvakrat, trikrat — pok! pok! pok! grmelo je iz grmovja in vsaka krogla je podrla enega divjaka. — Ti pa se niso dali tako brž odpraviti, le nekoliko so postali, potem pa zopet drli z groznim vpitjem nasproti. Puščice so letele že sem pa tam v grmovje, pa nobena ni zadela.

„Le krepko dalje!“ šepete Viljem, „poka-
zati hočemo tej druhal, kakovo moč ima smod-
nik. Otrok in ženstva čuvajta“.

Puške so pokale zaporedoma. Eden za dru-
gim zvrčali so se sovražniki in vedno bolj se
je manjšala njihna truma. Viljem s svojima to-
varšema se je umikal vedno bolj nazaj, kolikor
bližje so prihajali Indijani. Tako so bili vedno
dobro zavarovani, njihne svinčenke pa so vendar
grozno morale med sovražniki.

Slednjič so divjaki videli, da je njihna moč
preslaba. Vse se je spustilo v beg in v nekterih
trenotkih že ni bilo nobenega več videti. Viljem
je veleval nalašč še nekaj časa streljati, da bi
divjake bolj oplašili in jih popolnoma pregnali
od tod. Slednjič se je zgubil divji krik v da-
ljavi in krog in krog bilo je vse mirno, samo
ogenj je pojemal še s svojimi zadnjimi močmi
in obseval kupe mrtvih trupel.

Vsi trije napotijo se na sovražnikovo le-
žišče. Med mrtyimi možaki je visel tudi kacih

deset let star indijanski deček počez na pol trohnelem šotoru. Krogla ga je zadela po nesreči.

Pri ognji je bilo korito že skoraj popolnoma izpraznjeno in nekaj medvedjih kož je ležalo krog, ki so jih pustili divjaki. Ko se približajo koloma, bila sta obadva prazna. Tudi drugi obešenec se je bil oprostil svojega križa ter unesel peté. Viljem je pričakoval, da se beguna zopet vrneti, kajti vedeti sta morala po strelu, da so Evropejci blizo, pa strah ju je najbrž tako prevzel, da nista imela časa misliti na vrnitev in zahvalo za rešitev, temuč sta jo urno, kolikor mogoče, pobrala v varstvo. Ni ju bilo od nikoder, čeravno je bil Viljem željen zvedeti, komu je otel življenje.

Že so ménili zapustiti planjavo ter se zopet povrniti v dolino k svojim nosačem, da bi potem dalje odrinili, kar se začuje od one strani, kjer je padel prvi jezdec, milo stokanje. Naši potniki gredo urno tje. Na tleh je ležal ranjen Indijan in držal roko na prsih, kjer se mu je cedila kri iz rane. Strahovito obračal je oči in poskušal vstati.

Viljem mu podá steklenico močne pijače, ktero ta nemudoma izprazni do zadnje kapljice, potem pa mu obveže rano. Ranjenec dobi zopet nekaj moči in jame blebetati nerazumljive besede. Viljem pomigne Hoaksli in ta stopi bliže.

„Razumeš ta jezik?“ vpraša ga kapitén.

„Razumem“, odvrne ta.

„Prašaj ga tedaj, kaj sta storila ona ptujca, ki so jih mislili tako trpinčiti“.

Hoaksla se skloni k ranjencu ter ga vpraša

„Kdo sta bila ona bela ptujca, ki ste ju mislili umoriti in kaj sta storila?“

Divjak ga je nekako zaničljivo pogledal, odgovoriti pa ni hotel nič.

„Kaj ne boš odgovarjal na povelje tega belega moža, v čegar oblasti si sedaj, da te lahko ali osvobodi, ali pa umori. Kdo si, da si tako prederzen?“

Divjaku se je brala še večja zaničljivost na obrazu pri teh besedah: „Jaz sem samo v oblasti velicega duha“ pravi potem, „v kojega deželo se bom preselil kmalu. Kaj more neki storiti ta belokožnež? jaz ga sovražim, ker je pomoril toliko mojih zvestih možev, ki so bili najhrabrejši v vsakem boju“.

„Ti govoriš o svojih možeh, ali si bil morda njih poglavar?“

Divjak je pokimal z glavo.

„Zakaj pa so te pustili tukaj samega v sovražnikovih rokah? zakaj te niso vzeli seboj, da bi ti lečili rano, ali pa ti pripravili spodoben grob po smrti? To niso zvesti podložni“.

„Oni so me zgrešili v občnej zmešnjavi, morali so rešiti mojo ženo in otroke, sicer ne bi bili bežali“.

„Sedaj torej povej, kdo sta bila ona dva bela?“

„Povem ti, ako mi izpolniš eno željo“, pravi divjak že s slabim glasom.

„Kaj zahtevaš tedaj, povej; mar prostost?“

„Ne jaz sem prost. — Čutim pa, da bom zdaj zdaj umrl in se preselil k dobremu duhu, zato rej prosim, da me položite k onej skali, kjer gori ogenj, kajti jutri me bodo gotovo prišli iskat moji možje, da me ponešó domu in mi napravijo slaven pogreb, kakoršen se spodobi poglavarju. Pod skalo je votlina, ondi me položite in zakrite vhod z vejami, da se ne dotakne kaka ropna žival mojega trupla, ker potem ne bi imel spodobnega pogreba in dobremu duhu ne bi bilo zadosteno“.

„To se tudi zgodi, sedaj povej, kako sta prišla ona dva v vaše roke“.

Glavar je nekaj časa molčal. potem pa prične; „Ona dva bela moža sta se prikazala pred malo časom v naših gozdih in nam veliko škodo napravila. Kradla sta nam najlepše konje, ter jih odganjala seboj. Mnogo naših ljudij sta pomorila, ako sta jih dobila na samem. Mojega očeta, najmodrejšega moža v našem rodu, obesila sta za pete nad mravljišče, da je žalostno poginil, mojega najstarejšega sina sta razmesarila nečloveško ter ga pustila na pekočem solncu velike nuke trpeti. Vedno smo ju zalezovali, pa ju nismo mogli zasačiti. Nocoj se prikradeta med čredo nojih najboljših konj, in že sta imela vse zvezane in jih mislila odgnati, ko ju dobijo

moji vojaki ter pripeljejo k meni. Ukazal sem ju trpinčiti najstrašnejše, kakor sta tudi ona dva storila mojim ljudem. Napravili smo v ta namen slavno veselico in že so se pričele muke za nju; enega smo hoteli živega žgati — počasi, drugemu pa najprej potegniti kožo z glave, potem pa mu razparati trebuh, da bi se mrčesi pasli po njegovem drobu, ko " sedaj mu je zastala beseda, jel je globoko pojemati in kmalu se ni ganil več. Hoaksla potiplje na srce, več ni bilo. Indijanski glavar bil je mrtev. — Hoaksla razloži vse natanko Viljemu, kar mu je povedal divjak. Spravili so mrtvega k omenjeni skali, kjer je bila globoka votlina, položé ga va-njo in založé vhod z vejami in kamenjem, da ne bi prišla kaka žival do njega.

O onih dveh begunih so sedaj malo več vedeli, nego prej, le toliko jim je bilo očitno, da sta konjska tatova, kar v Ameriki ni nič nenavadnega.

Daniti se je že jelo, ko se vrnejo zopet v dolino, kjer so jih čakali nosači in še trdno spali. Zanimivi nočni sprehod je bil dokončan in Viljema je zeló veselilo to potovanje, čeravno je bilo nevarno.

Okrepčali so se z jedjo in pijačo, potem pa so jo zopet zavili po neizmernem gozdu proti južnej strani.

Tri dni so hodili neprenehoma po gozdu in se živili samo z lovom. Tomaž in Viljem sta

nabrala celo reč rastlin, raznih žužkov in druge drobnjave, to ju je jako zanimalo, ker sta bila obadva izurjena naravoslovca ter jima je bilo naravno spoznovati največje veselje.

Četrty dan proti večeru zmanjka gozda in pred njimi se je razprostirala široka ravnina. Globoka reka jo je pretakala in na vzhodnej strani je bliščalo precej obširno jezero, čegar valove so ravno čarobno zlatili rumeni žarki zahajočega solnca. V kotu doli se je dvigalo precej obširno poslopje iz med gostega drevja, krog in krog so bili travniki, polje in pašniki. Vse to je bilo obgrajeno z v zemljo zabitimi koli in potem tudi posamezni kraji med seboj razdeljeni s plotovi, da ni mogla živina od paše uhajati niti na polje niti na travnike. Na prvi pogled je bilo poznati, da je to sadarna (plantaza) kacega bogatega posestnika, ki si je tu v samoti izbral svoje selišče, da mirno živi in si od dné do dné množi svoj imetek.

Našim popotnikom je bilo jako po godu to človeško bivališče, ker so se že nekoliko navečali dolzega potovanja vedno po gozdih, ter so že zelo želeli zopet enkrat spati na mehkej postelji, mesto na rosnem mahu pod šotori.

Napotili so se torej naravnost tje, da bi še pred nočjo prišli v samotno gostišče.

Pa reveži so se zelo motili, ko so pričakovali, da bodo dobro sprejeti. — Po javorjevi senci se je sprehajal precej rejen možiček, da

je bila vsa njegova postava videti, kot okrogla kepa, ali če bolj po domače povemo, glava in peté niso bile daleč narazen. Počasi je stopal, kot bi se bal pomandratí s svojo težo kacega črvička, ki je počasi lazil prek pota, — pušil portoriško smodko takó umetno, da mu je nakrat dim skozi usta in nos švigal. Moralo se mu je to že prijetno zdeti, kajti njegova okrogla, zalita lica so se mu vedno bolj širila, vrsta belih zob se je zasvetila, bilo je to znamenje blazega smeha, ki mu ga je privabila ali njegova dobro paleča se smodka, ali pa vrsta črnih in belih delavcev na polji. Naj je že bilo, kakor je htelo, mož se je smejal in zadovoljno dvigal glavo proti nebu spuščaje sive dimove kolobarčke proti oblakom, kjer so se počasi izgubili kot minljive sanje. Kraj njega je koračil kodrasti pes in vedno mahal z repom, da bi s tem pokazal vdanost svojemu gospodu.

Naši popotniki se mu ponižno približajo, ker so že dobro vedeli, da so takovi posestniki zeló mogočni možaki in časti lakomni. In če se to omenja o ameriškanskih posestnikih sploh, moralo bi se pri tem krogoličnem gospodu še bolj pritrditi. Zaničljivo je nekoliko zavrtel glavo, kajti popolnoma obrniti se mu je zdelo nepotrebno in pretežavno, ko ga pozdravi Viljem ter mu vošči dober večer. Pes, prej tako pohlevna žival, videvši to, zaganjal se je sedaj grozno lajaje proti prihajočim ter jim kazal svoje

ostre zobé; še-le, ko mu je gospodar požugal s palico, je utihnil ter stopil renčéč nekoliko korakov za svojega gospoda.

„Kaj bi radi vi tukaj, a?“ popraša ptujce z gromovitim glasom, kot bi govoril iz kake kadi.

„Prenočišča, gospod, bi vas prosili“, odvrne Viljem. „Mrači se že in utrujeni smo, zato bi radi nocoj tukaj ostali“.

„Kdo pa ste?“

„Popotniki, ali če hočete natanko vedeti, ukaželjni ptujci, ki bi se radi nekoliko po teh krajih seznanili s narodo. Jaz sem angleški kapitén, ta tukaj moj prijatelj, uni pa, kakor vidite, nosači. — To je vse, kar vam morem povedati“.

„Ne bo nič“, pravi posestnik po kratkem molčanju, „jaz nerad ljudi pod streho jemljam, katerih ne poznam. Tukaj v Ameriki se dobi vsakovrstna gomazen, in človek, no, kaj bi pravil, človek ni nikoli dosti previden. — Ker se z naravo pečate, bode vam gotovo prijetnejše spati pod milim nebom, kjer uživata lahko vso njeno krasoto v največjeji popolnosti, v mojih sobah pa tega ni, ker imam vse preprežene z angleško, francosko, španjsko, kitajsko in kdo vé še s kako ropotijo, ondi ni nič naravnega, vse je umetno, to pa bi vam malo hasnilo“. Po teh zasmehljivih besedah jim je obrnil zopet

hrbet in koračil dalje brskaje s palico s poti suho listje, ki je ležalo sem ter tje po tleh.

„Pa nas vendar ne boste tako po beraško odgnali?“ pravi Viljem nevoljen. „gospod pomislite, jaz sem žlahtnega angleškega rodu in nisem vajen takega sprejema. Mi ne tirjamo nič zastonj, plačamo vam, kolikor zahtevate; če pa mislite, da smo kakovi klateži, tu imam svoje spričalo“.

„Je, je; — je že dobro Pojdite le v imenu božjem, pri meni ni prostora“.

Dedec ni več porajtal niti na preteče niti proseče besede, kot bi bil gluhi, šetal se je dalje po senčnatej poti in pušil svojo smodko. — Tem ni družega kazalo, nego odpraviti se zopet in poiskati prenočišča zopet pod kakim košatim drevesom. — Posestvo tega gospodarja je bilo zelo obširno, noč se je že popolnoma storila, ko so prišli do zadnje ograje. Tukaj je stalo v nekej globeli kup dreves, skozi ktera je sijala lučina svitloba.

„Tukaj so najbrž lopé sužnjev“, pravi Tomaž, „poskusimo, nemara bodo ti črni siromaki bolj usmiljeni, nego njihov gospod“.

„Saj res“, odvrne Viljem, „kar tukaj bomo ostali“.

Med javorjevino je stala borna kočica, in nekoliko dalje proč še mnogo družih. Popotniki obstojé na dvorišču, pa žive duše ni bilo ven. Sedaj stopi Tomaž pod okno, odkoder je bliščala

luč ter pogleda v sobo. — V kotu je stala lesena mizica, zraven nje štirivoglat stol, na njem pa je klečala ženska z razpletenimi lasmi, ki so jej segali po ramah, v rokah imela je patanošter ter opravljala svojo večerno molitev. Na lesenem stalcu je brlela leščerba, na steni viselo je razpelo in nekaj podobic, za durmi pa je bila slamnata postelj, pogrnjena s platneno plahto. Tomaža je ta prizor tako očaral, da ni mogel z mesta, temuč dolgo je nepremakljivo stal ondi in zrl v malo sobico. Vse mu je bilo tukaj tako živo predočeno, kakor je po kmetih na Slovenskem. Tako je videl v mladih letih doma v družinskeji sobi, kjer se je tako rad potikal med hlapci in deklami, ki so mu zvečer pripovedovale razne pravljice o strahovih, vešah in družih nočnih duhovih. — Ženska je odmoliła, poljubila svetinjico na patanoštru, potem pa še razpelo na steni. Tomaž je bil ganjen do srca in tudi on se je pokrižal ter vzdihnil k Bogu. — Sedaj se je še-le spomnil, da ga uni čakajo in hočejo pod streho. Stopil je k zapah-njenim durim ter potrkal.

„Kdo je?“ oglasil se ženska v sobi in odprè oknice.

„Oj žena, bodite tako dobri in dajte nam nekoliko prostora v svojej koči. Popotniki smo in po noči se ne vémo kam obrniti. Bog vam bode povrnil, ako nam storite to dobroto“.

Ženska nemudoma vzame luč, vežne duri zaškripljejo in popotniki stopijo noter. Žena jih prijazno pozdravi, jim pokaže prostorno sobo kraj svoje, in tudi stanišče za konja. Potem odide, prinese otep slame, napravi postelj ter jo pogrne s platnenimi rjuhami. „Bodite zadovoljni s slabo postrežbo“, pravi svojim gostom, „nimam boljše pri hiši. Ko bi moj gospodar vedel, da sem vas prenočila, gotovo bi se hudoval kajti on ne sprejme žive duše pod svojo streho“.

„To mi že vemo“, pritrди Viljem, „grozno neprijljuden človek je“.

Ženska je morala imeti kacic štirideset let. Njena podoba, čeravno že mnozega trpljenja zelo upadla, kazala je vendar, da je bila žena v mladosti brhka, kar so posebno potrjevale njene zale še vedno žive oči.

Tomaž je ves čas opazoval malo stanico, ki je bila, čeravno borna, vendar snažna. Na steni zapazi prilepljeno podobico Matere Božje in spodej napis v slovenskem jeziku: „Mati Božja sv. Višarij, prosi za nas!“ Neka električna moč ga je presunila, ko je bral te besede, obrne se k ženi, ki je skrbno pripravljala postelj ter pravi: „Od kod imate to podobo na steni?“

„A to je spominek ranjcega mojega očeta, ki so mi jo prinesli z neke božje poti“, pravi ženska in globoko vzdihne. „Imam jo že dolgo

in ker nimam družega lepoticja v sobi, prilepila sem to malenkost na steno, da je vsaj kaj božjega v hiši“.

„In kdo je bil vaš oče?“ pravi dalje Tomaž.

„Moj oče so bili vinski kupec na Avstrijanskem, v Štajerski deželi. Umrli so že zdavnej, — Bog jim daj nebesa“.

„Da, tvoj oče je bil vinski kupec in Tomaž Senčar njegov naslednik“, vsklikne Tomaž s tresočim glasom v slovenskem jeziku ter objame ženo.

„Tomaž Senčar!“ zakliče ta vsa zmešana, „on je bil moj mož“.

„Tvoj mož je bil ter je še vedno, in ti si moja Marjeta. O, Marjeta, Marjeta, po dvajsetih letih“ beseda je zastala obema, solze so se udirale po licih na sklenjeni roki in družega ni bilo čuti po sobi, kot glasno ihtenje.

Viljem in njegovo društvo stali so, kot začarani. Bil je že v drugič priča Tomaževega nepričakovanega združenja, prvič s sinom, danes z ženo. — — — — —

Ko se je to nenadno veselje nekoliko poleglo, prične Tomaž s slovesnim glasom: „Vidiš Marjeta, Bog me je še ohranil in to čudovito ter me pripeljal k tebi nazaj, ki si že gotovo mislila, da sem mrtev. Dokaj sem pretrpel hudega, pa Boga nisem nikdar pozabil, zato pa tudi on mene ni. Po čudnej naključbi našel sem najinega Venceljna“

„Venceljna? kje je moj sin Vencelj, o povej!“

„Ni ga še tukaj, kajti osoda nas je na poti ločila, ali upati smemo, da bo kmalo tudi pri nas; na ladiji tega gospoda je, ki je peljala blago v vzhodno Indijo. — Ali Marjeta, jaz tukaj še nekaj pogrešam, kje je najin drugi sin Ferdinand?“

Ženo polijó solzé in dolgo ne more govoriti, potem pa prične: „Odkar si ti odšel v južno Ameriko iskat sina, nisem imela več miru na svetu. Vedno se mi je dozdevalo, da se ti bo pripetila kaka nesreča. Noč in dan sem molila za srečno vrnitev ter te priporočevala v varstvo Materi Božji. Potekel je dan za dnevom, teden za tednom in minoli so meseci, tebe še-le ni bilo. Jelo me je zeló skrbeti, popraševala sem po onej ladiji, vsako jutro sem šla v lukó, pa nihče ni vedel nič o njej. Preteklo je leto, tebe le ni bilo nazaj; sedaj sem bila prepričana, da se ti je morala zgoditi kaka velika nesreča, in najbolj me je vznemirjalo to, da ne bi bil tvoj stričnik učinil groznega hudodelstva ter te umoril zbog maščevanja. Potekla so leta, Ferdinand je postal zal deček in obadva sva te objokovala, kot zdavnej umrlega. Moja edina skrb je bila sedaj dobro odgojiti fantiča ter mu preskrbeti potrebnega uka. Vso hišo dala sem v najem in le eno sobico sem pridržala za-se, da sem mogla ložje plačo odrajtovati. V Evropo se nisem hotela več vrniti, kajti sklenila sem tudi jaz ondi

počivati, kjer je poginil moj mož, saj doma tudi ne bi imela družega, nego še večje tuge in britkosti. Anton je pošiljal vedno najemščino najinega posestva, ali kaj ta malenkost tukaj v Ameriki! Sama sem se trudila noč in dan ter pridno šivala, pa tudi to ni dosti iznašalo. Deček je bil ukazeljen in čem večji je prihajal, temveč je potreboval, jaz pa mu nisem hotela kratiti veselja do učenja, ampak hotela sem ga popolnoma oskrbovati z vsem potrebnim, da bi se mu kedaj bolje godilo, nego meni. Da bi vse stroške poplačala, prodala sem tukajšnje posestvo, naselila se v majhini sobici v mestu, kjer je Ferdinand lahko vedno pri meni bival. Dovršil je šole in jaz sem izdajala zadnji denar, odslé sem morala živeti le o svojem prislužku, ki pa je bil jako pičel. Po dovršenih šolah si je Ferdinand izbral mornarski stan in jaz mu nisem hotela braniti, ker ga je to najbolj veselilo, čeravno sem dobro vedela, koliko nevarnosti imajo ti ljudjé. Pred enim letom se je odpeljal z nekim bogatim Amerikanom Robertom L** proti Afriki, da bi ondotne kraje ogledal in svet nekoliko poskusil. Robert mi je obljubil, da, ako se bo Ferdinand dobro obnašal, pride že kapitén nazaj, in to me je dokaj potolažilo, kajti takova stopinja na ladiji ni le imenitna, temuč tudi lepe dohodke prinaša. Ferdinand je bil potem preskrbljen, in to je bila moja edina skrb. -- Odslé sem bila sama, čisto sama na svetu. V

svojej sobici sem jokala in žalovala noč in dan, nobene tolažbe ni bilo več za-me. — Ker v Novem-Jorku ni bilo moč izhajati s pičlim zaslužkom, priporočil me je gospodar one hiše, kjer sem stanovala, pošten in blagosrčen mož, nekej premožnej irskeje družini, ki je imela v posesti to plantažo, kjer se sedaj nahajate. Tukaj se mi je dobro godilo, z vsem sem bila preskrbljena, ali kaj, ker je to le malo časa trpelo. Irec se naveliča samotnega življenja ter sklene povrniti se nazaj v svojo domovino, zatoraj prodá posestvo nekemu Angležu, ki se je ravno kar preselil v Ameriko ter si iskal pripravnega mesta. Mene je hotel Irec seboj vzeti, pa jaz nisem hotela zapustiti Ameriko, zlasti ker sem vedno pričakovala, da se povrne moj Ferdinand, ki mi bode potem gotovo pomagal po svojej moči. Irec me je sicer priporočal novemu gospodarju, kot zvesto in pošteno služabnico, ali ta človek je bil zelo surov in neusmiljen. Komaj se je dobro ustanovil, že je pokazal proti sužnjim svojo trdosrčnost. Kakor neumno živino jih je pretepal, če niso neprenehoma delali. in marsikteri je obležal prehudega trpljenja. Tudi meni se ni bolje godilo. Imel me je enako zamorcem, za svojo sužnjo in morala sem opravljati najtežavnejša dela. Gotovo bi me bilo takovo trpljenje že davnej spravilo v zemljo, ali po sreči mi pride o pravem času pomoč — ne od mojega sina, o katerem še nič ne vém,

temuč nekov blag misijonar se je naselil v te kraje, in tá je pregovoril trdosrčneža toliko, da me ni več mučil, temuč mi izročil v varstvo vse zamorske ženske, da jim odkazujem delo in vravnavam, česar je treba. Sicer tudi to ni prijetna reč. ali bolje je vendar nego prej. Oni misijonar se imenuje oče Alfonzo, bil je nekđaj celo v Ljubljani v samostanu, zatega del mu je slovenska dežela dobro znana. Vsakih štirnajst dni me obiše, ko pride podučevat zamorcev, in takrat je za-me najveselejši dan. Njegove besede lijejo človeku tolažbo v srcu in kameneno bi moralo biti, ako ga ne bi ganili njegovi pouki“.

„Oče Alfonzo?“ pravi Tomaž, „o tem mi je že Vencelj pripovedoval; bila sta skupaj na Laškem“.

„Je že res“, pritrđi žena, „gospod Alfonzo je po rodu Lah. Ravno jutri nemara pride, ker ga že delj časa željno pričakujemo. Takovo je bilo moje življenje doslé, polno tuge in žalosti, le Ferdinand edini je bil moja tolažba, ktereга že od dné do dné pričakujem — Bog pa je drugače sklenil; nenadoma mi je poslal onega, čegar kosti, sem menila, že zdavnej trohné v zemlji“.

Žena je končala povest in vsem pričujočim so stopile solzé v oči. Mnogo, mnogo so se še pogovarjali, saj sta si imela Tomaž in Marjeta tolikanj povedati po dolgem. dolgem ločenji dvajseterih let, ali vsega popisati bi bilo pre-

obširno, zatorej zapustimo malo amerikansko kočo, dokler se zopet kje drugej ne vidimo, in pogledjmo nekoliko na „Lastavico“, kjer najdemo Aleša.

XII.

Oni strašni vihar, ki je treščil Viljema in Tomaža v morje, potihnil je polagoma in „Lastavica“, ki je mnogo trpela, ker jej je bila tudi vélika jarbola zeló poškodovana, prestala je vendar vso nevarnost junaško. — Vse bi bilo pozabljeno na ladiji, — saj mornarju preide spomin na prestane nevarnosti ravno tako naglo, kot nemirne sanje, kedar se zbudimo, — ko le ne bi bili izgubili dvoje dražih oseb. Videli so pasti kapiténa in Tomaža v morje, radi bi jima bili pomagali, pa ladija je bila v oblasti grozovitih valov, ki so jo tirali dalje memo otoka. — Stari Jaka, ki je imel še v svojej sivej starosti vedno bistre oči, videl je zdaj pa zdaj med valovi plavajoči trupli, zatoraj je upal, da se morda nesrečnika vendar-le rešita. Torék je ladija obstala, premerili so daljavo in širjavo in kakor se je dalo spoznati iz računa, nahajali so se med sundiškimi otoki.

Ko so popravili poškodovano ladijo, bila je njihova prva skrb poiskati kapiténa in Tomaža. Stari Jaka ni imel nobenega miru, rekel je, da ne gré prej iz indiškega morja, da najde svojega gospoda. Te misli je bil tudi Aleš, katerega je

še veliko huje zadela ta nesreča; kajti komaj se je združil z očetom, po katerem je že toliko časa hrepenel, odvzeli so mu ga zopet valovi, in ako se je po sreči otel, prišel je nemara zopet v sužnost, morda še v težavnejšo, nego je bila prva.

Ker ni bilo sedaj nobenega poglavarja na ladiji, zato so vsi mornarji enoglasno izvolili Aleša toliko časa za kapitána, da se zopet prejšnji poveljnik najde. Aleša je veselilo, da imajo mornarji toliko zaupanja va-nj, ali vendar ni hotel prevzeti te službe, rekoč da se ne spodobi za-nj, ker je še-le novinec in še nima dosti skušnjje na morji, da naj izberó družega možá, kateremu je že prirojeno mornarstvo, namreč starega Jaka. — Stari Jaka se je branil, rekoč, da ni sposoben, ker ne zná družega, nego nekoliko brati in pisati, da raji ostane pri svojem starem poslu; ko pa Aleš le ni odjenjal, prevzel je poveljstvo v veliko veselje vseh mornarjev, ki so ga spoštovali in ljubili, kot svojega očeta. Jaka res ni bil učen, ali vedno bivanje na morji, mnoge skušnjje, so ga storile sposobnega za vsakoršno opravilo na ladiji. Opravljal je sedaj kapitenovo službo, Aleš pa je stopil na njegovo mesto ter prevzel opravilo pri krmilu.

Jadrali so naravnost proti onemu kraju, kjer so menili, da mora biti oni otok, kjer sta padla v morje Viljem in Tomaž. Drugo jutro na vse zgodaj zapazili so otočič pred seboj. „Ravno to je oni otok“, pravi Jaka, „poznam ga po raz-

tresenih hribih in peščenem obrežji; tam-le na severnej strani sta zginila.“ — Ustavili so ladijo precej daleč od otoka; ker plitvo morje ni dopuščalo bliže kraja iti, spustili čoln v morje in štirje možje, med njimi Aleš, šli so ogledovat otok. Na onem kraji, kjer sta padla Viljem in Tomaž v morje, našli so kose razbite ladije, po vrhu plavajoče sode, zaboje, jadra in druge mnogovrstne reči, katere so gonili valovi sem ter tje po morji. Bili so to ostanki one španske ladije, ki se je razbila tisti strašni dan, ko sta se kapitén in Alešev oče otela z veliko silo. — Aleš je bil prepričan, da se je tukaj še druga nesreča zgodila, nego ona z njegovim očetom. „Ako so se mornarji te razbite ladije oteli, sešli so se gotovo s kapiténom in očetom“, djal je Aleš sam pri sebi, „in sedaj morda kje na otoku čakajo pomoči, ali pa so prišli v roke divjim Malajcem, ki prebivajo po teh otocih“. Njegova misel se je še bolj potrdila, ko je stopil na suho ter našel ne daleč od brega ostanke pogašenega ognja, in mahovo ležišče. — Koj je ukazal veslati k „Lastavici“, in ondi oznani Jaku svojo najdbo in kaj misli o tem. Jaka je bil preveč iznajden mornar, da ne bi bil popolnoma potrdil Aleševega sklepa. Koj so poiskali globočje morje, kjer bi lahko bliže kraja pririnili ter bi jih bilo mogoče z otoka videti. Dobili so primeren kraj, kjer so lahko popolnoma razgledali otok in tudi bili varni pred napadi, ko bi se

nenadoma približali kakovi morski tolovaji. Tukaj so ostali celi dan, razgrnili angleško zastavo in vedno opazovali obrežje, ali ne bi se prikazala ondi kaka človeška podoba. Pa njih čakanje je bilo zastonj. Zvečer pravi Jaka svojim mornarjem: „Počakajmo še do jutri zjutraj, če do takrat nihče ne pride, prepričan sem, da sta kapitén in Tomaž v sovražnih rokah. Po teh otocih je dosti malajskih tolovajev, ki zató radi Evropejce lové, da dobijo potem bogato odkupščino. Ko sem bil še prost mornar, bili smo tudi nekđaj v tem morji, in bil sem sam priča, ko je morala plačati neka Francozinja pet tisoč tolarjev za svojega možá, ki so ga bili vjeli morski roparji. — Potem nam nič družega ne kaže, nego jutri stopiti na suho in preiskati otok. Sicer nas je malo, pa imamo dobro orožje. Malajci nimajo dosti pušek, pa še tiste, ki jih imajo, so zeló revne, na kamen, in ne nesejo daleč. Naj velja, kar hoče, kapiténa ne smemo kar tako pustiti.“ Jakov sklep je bil vsem všeč in vsakteri se je že hrabil, da si upa s svojo puško najmanj deset Malajcev pobiti, preden se bo kdo njega doteknil.

Noč se je približala; bila je jasna noč. Aleš in Jaka sta sedela v kajiti, mornarji pa razun straže so spali na površji. Ne dolgo potem naznani straža, da se bliža ladiji majhen čolnič. Jaka in Aleš planeta nakrat iz kajite in tečeta na površje. Čoln je bil komaj kacih sto korakov

še od ladije in v njem je sedel posamen človek. „Kdo je?!“ zarešči Jakov glas. „Nesrečni popotnik!“ odvrne uni. Mornarji spusté vrveno lestvo v morje in kmalo prikobaca ves razcapan gologlav človek na ladijo. Moči so mu bile že tako opešale, da se je kar na tla zgrudil in jel grozno sopihati.

„Od kod pridete?“ praša ga Jaka.

„O čast bodi Bogu! — da sem zopet v varnem kraju! — Poslušajte: jaz sem bil v južnej Ameriki. Poprodal sem ondi vse svoje imetje ter se hotel preseliti z nekim prijateljem, mladim Španjolcem na otok Manilo, kjer je imel on svojega strica. Nakrat pa nastane na morji strašen vihar, ladija buti ob skalovje ter se razbije na drobne kosce. Vse je našlo smrt v valovih, samo jaz sem se otel na ta otok, moje bogastvo pa je požrlo morjé. Imejte usmiljenje z menoj in prepeljite me do kacega španskega naselišča, potem bom že kje našel pomoči.“

Jaku in Alešu se je smilil ta siromak, — katerega so gotovo bralci že uganili, da ni bil nihče drugi, nego Jurij, ki je vso pot spremljeval Viljema in Tomaža ter je potem nakrat zginil. — Obljubila sta mu, da ga prepeljeta zastonj do Kalkute, kjer ostajajo ladije iz raznih dežela, in se bo lahko prepeljal nazaj v Ameriko, ako bo tel.

„Ali niste na otoku našli še dveh drugih Evropejcev, ki sta se tudi otela iz valov?“ po-

praša dalje Jaka, ko je ptujec že prejenjal razlagati svoje dogodivščine.

„Da, da, prav imate, še dva druga sta bila, ali mahala sta jo tako urno pred menoj, da ju nisem mogel dotечи, slišala me pa tudi nista, ko sem ju klical. Sta li s te ladije?“

„Naš kapitén in oče našega krmarja sta nam padla v morje tisti dan, ko pravite, da se je razbila vaša ladija.“

Ko bi bil kdo ptujca bolj natanjko opazoval v tem trenutku, videl bi bil, kako je prebledel; od strani je opazoval Aleša, potem pa pravi Jaku: „Gospod kapitén, morda čakate svojih izgubljenih?“

„Kaj pa da“, odvrne ta, „jutri ju pojdemo iskat, naj velja kar hoče, naša dolžnost je“.

„Ju ne boste več dobili“.

„Kako to, ako sta na otoku, dobili ju bomo če z lepo ne, pa z grdo.“

„Nista več na otoku. Jaz sem bil vedno toliko za njima, da sem ju videl, nakrat pa ju zgubim spred oči, ko pridem potem na majhen holmec, vidim pred seboj morje in majhen čoln se je zibal proti zahodnej strani. Spoznal sem v njem ona dva popotnika, klical sem in mahal na vse kraje, pa me nista več čula. Tako sta se odpeljala stran, jaz pa sem ostal na otoku, dokler nisem prišel zvečer takraj otoka in zapazil vaše ladije. Našel sem ob morji ribiški čoln ter veslal tu sem.“

„Ako je vaša povest resnišna“, pravi Aleš, „jadрати moramo koj proti onej strani, do jutri ju lahko že dojdemo.“

„Nu, kaj pa da je resnična, čemu se bom pa legal.“

Stari Jaka pa menda ni dosti zaupal ptujemu gostu. Naslonil se je na okrožje ter zrl sanjavo po morji, kot bi prevdarjal nekaj tehtnega. — Aleš je ostal na površji, da bi se posvetoval z Jakom, ptujcu pa je rekel v kajito, da bi se preoblekel in dobil kaj večerje.

„Ti ljudje so menda hudoba sama, ki me preganja; v najoddaljenejših kotih sveta vidim te peklenske obraze. Kot bi z neba padla, najdem nakrat tukaj sina, ondi na otoku očeta. Ali danes sem jim zmešal pot, stari ne zapusti tako brž otoka, sinu pa bom že katero zagodel, preden se ločiva.“ Tako je godrnjal Jurij gredoč in je škripal z zobmi. Zaničljivo se je posmehoval in hudobija mu je sijala iz oči.

Rayno je dal Jaka svojim mornarjem potrebna povelja, kako naj se obračajo, da ne bi zadeli v plitvini na pesek, ko se nakrat pokaže na morji mnogo ladij, kot bi bile prilezle iz tal; večidel bile so oskrbljene samo z vesli, nekatere večje pa so imele tudi jadra. Nakrat so se razpršile na vse kraje in tako urno veslale, da je bila „Lastavica“ nakrat obdana od vseh krajev. Jaka zakliče najbližjo ladijo, kdo je in kaj hoče, pa odgovora ni bilo nobenega.

„Sedaj pa le orožje v roke“, pravi urno svojim mornarjem, „kakor vidim, imeli bomo opraviti z morskimi roparji. Ta nemarast se res najde po vseh kotih. Haló, trije možje k topovom, drugi pa puške v roke!“

Tri največe ladije so bile že čisto blizo in zdaj zdaj je bilo upati, da se bodo zasadili železni kreveljni v „Lastavico“, ter jo tako pripeli, kar počí prvi top in najbliža ladija jame omahovati. Nastal je nekaj časa vriš. ki pa je kmalo potihnil; le čofanje posameznih oseb, ki so zapustile poškodovano ladijo ter plavale proti drugim, čulo se je po morji. — Pri vsem tem pa so bili roparji še bolj silni; urnejše nego prej so se bližale druge ladije in Jaka je jelo skrbeti, da bi tako obila truma le znala slednjič premagati. Zopet so se oglasili topovi in jako naglo zaporedoma, nobena krogla skoraj ni padla zastonj. Tudi s sovražnih ladij jele so padati svinčenke in Jaku je odbila ena klobuk raz glave ter mu posnela kožo. Med tem pa tudi drugi mornarji niso držali rok križem. Zapored so pokale puške in marsikateri predrzen sovražnik je plosknil v morje ter našel ondi svoj grob. Precej dolgo je trpel ta boj, pa sovražniki vendar niso hoteli odjenjati, čeravno so že tri ladije izgubili, še predrznejši so bili. Jaka je vedel, da ta boj ne bo tako brž končan, ako si kaj boljšega ne umislijo. Aleš, ki je zapovedoval tej malej četi na ladiji in je tudi sam

pomagal pri enem topu, pravi svojemu novemu kapitěnu: „Veste Jaka, škoda je streliva za to divjo druhal, morda ga bomo kje drugej bolje potrebovali, kaj pa, ko bi predrli to tolovajsko brodovje ter bežali? „Lastavica“ menim, bo zadosti močna, da polomasti to besno krdelo, saj je že kaj več junaško prestala“.

Jaku se je zdel ta svēt popolnoma pripraven. „Razpnite jadra!“ zagrmel je njegov glas in o nekterih minutah je frčala „Lastavica“ naravnost med neštevilno tolovajsko brodovje, ki se je tesno združilo, da bi jej zaprlo pot. Strašno pokanje, lomastenje in štrbunkanje je nastalo. „Lastavica“ je z vso močjo butila med sovražne ladije, vsaka, ki jej je bila na poti, prekucnila se je, ali pa razbila. Nekteri tolovaji bili so tako predrzni, da so poskušali priplezati na „Lastavico“, pa mornarji so jih sprejeli s svinčenkami, da se je vsakdo mrtev zvalil v valovje.

Srečno je prišla „Lastavica“ na prosto, sovražne ladije pa so se umaknile nazaj proti obrežji. — Bilo je to tisto noč, ko sta bila Viljem in Tomaž zaprta pri malajskem raji.

Tretji dan pridejo do otoka Jave. Jaka je vedel, da ima ondi Viljem nekega angleškega prijatelja, zatorej brž pozvé o njem ter se napoti tje z Alešom, kajti mislil si je: ako sta se Viljem in Tomaž rešila, prišla nista nikamor drugam, nego tu sem, ki je najbližji otok.

Morda ju najdeva ravno pri onem prijatelju, ali pa vsaj zveva, ali sta bila tukaj in se potem morda odpeljala na kakej drugej ladiji dalje; če ju pa še ni, počakali bomo nekaj dni.

Jaka in Aleš sta prišla k Viljemovemu prijatelju, ali ta ni vedel nič o kapitenu. Zeló žalosten je bil, ko sta mu naznanila njegovo osodo, ter iz srca miloval nekdanjega mladega oficirja, ki mu je storil toliko dobroto.

„Lastavica“ je ostala v bataviškej luki nekaj dni, ali ko ni bilo o zgubljenih ni duha ni sluha, svetoval je Aleš, da bi šli dalje proti Kalkuti in ondi izložili blago, potem pa bi se ali zopet sem vrnili, ali pa ondi čakali.

Jaku bil je ta sklep po godu. Pustila sta ondi nekaj denarja in pismo do kapitena, ako bi prišel ta čas, potem pa se zopet vrnila na „Lastavico“.

Zvečer pred odhodom je sedel Aleš sam na površji ter ogledoval gibajoče se čolnice, ki so švigali sem ter tje po morji, in prevaževali bataviške stanovalce na večerni sprehod, ki je bil toliko prijetnejši v hladnem večernem zraku po prestanej dnevnej vročini. Kar se mu približa oni ptujec, ki so ga vzeli tisti večer na ladijo, in vstopivši se pred-enj, pravi mu z nekakim peklenskim posmehom v slovenskem jeziku: „Ali verjameš, da te sovražim? zakaj? še sam prav ne vém, menda mora že tako biti“.

Aleš ostrmi pri teh besedah, kajti oni, ki se je izdál za Španijolca, stanujočega v Ameriki, govori nakrat slovenski. Sam ni vedel, kaj bi odgovoril na takovo čudno vprašanje.

„Takrat v gozdu sem ti prizanesel, danes pa hočem izvršiti svoj sklep ter se oprostiti za vselej teh pošasti, ki mi vedno sledijo, kot hudobni duh“, in pri tej priči izvleče izza pasa samokres ter sproži na Aleša. Ta omahne na tla, zatisne rano z roko ter pravi s slabim glasom: „Ti hudobnež, ti . . .“ slabosti ga obidejo in več se ne zavé. Ko slišijo strel, brž pri-teko mornarji blizo, ali ondi ne najdejo nikogar, razun Aleša v nezavesti. Brž ga nesó v kajito, ogledajo mu rano ter jo skrbno obvežejo. K sreči ni bila nevarna, kajti krogla namenjena naravnost v srcé, šla je postrani ter mu poškovala samo rebro. Aleš se je kmalo predramil ter jel ves dogodek pripovedovati mornarjem in Jaku, ki je bil že v velicih skrbeh. Še-le sedaj so pogrešali ptujca; preiskali so vse kote, pa ni ga bilo več. Ko Aleš preišče svoje žepe, majkalo mu je ure in mošnje z denarjem.

Aleša je rana sicer zeló težila, ali vendar ni odjenjal, da so odrinili koj zjutraj dalje, čeravno je Jaka silil, da bi še ostali tukaj nekaj dni, da bi popolnoma okreval. Njegova trdna natora je pomagala več, nego mazila; rana se je urno celila in ko so prišli v Kalkuto, bil je že toliko trden, da je lahko zapustil la-

dijo ter šel ogledovat mesta, ktero je že zdavnaj želet videti. To mesto s tolikerkimi razlikami pa je tudi vredno, da ga človek ogleda. Tu vidi vse zmešano: evropske umetnije in azijski lesk. Luka polna velikanskih ladij iz raznih dežel, ki vedno prinašajo in odnašajo blago; po mestu visoke palače angleških bogatinov in indiške hiše s svojimi predvori, po katerih se gibljejo različno opravljene sužniki, čakaje povelja svojih gospodov. Tu korači ponosni Anglež od prodajalnice do prodajalnice ter ogleduje dragoceno izhodno blago in evropske izdelke, sivo bradi Jud v svojem kaftanu leži leno v pokritej nosilnici, ktero nosijo črni sužnji, ter se zaničljivo obrača od nečistega Parija, ki korači polhlevno memo njega. Vse te in enake prikazni so srečevale Aleševe radovedne oči, ki se kar nasititi niso mogle te bliščobe, te različnosti, ktere si doslé še misliti ni mogel.

Ladija je bila kmalu izložena in zopet na novo naložena. Aleš je prehodil že vse ulice, pregledal vse znamenitosti in sedaj je prišel čas zopet dalje odriniti. Jaka je sklenil ostati delj časa v Kalkuti, kajti rekel je: „Ako sta se kapitén in Tomaž srečno rešila, prišla bosta gotovo sem“. Aleš pa je bil nestrpljiv, rad bi bil koj jadral nazaj proti onim otokom, kjer je moral biti njegov oče, ako je še živ, in pa kapitén; nekoliko pa ga je tudi gnala mladenška radovednost videt vedno novih krajev in spo-

znavat novih ljudstev. Slednjič se je dal Jaka pr-govoriti in „Lastavica“ je odrinila nazaj proti Bataviji.

Med potoma so ostali nekaj časa na otoku Sumatri, kjer so našli portugiško ladijo, namenjeno na Filipinske otoke. Kapiten te ladije je Alešu opisal one kraje z istimi živimi, izmišljenimi krasotami, ki vabijo in vnemajo mladenču srcé. Aleša je neznano gnalo tje. „Da bi le še te otoke videl“, mislil si je, „potem pa bi šel rad zopet domu“. Gotovo bi se bil pridružil portugiškem kapitanu, ko ne bi bila premagala ljubezen do očeta, ktereга je mislil dobiti v Bataviji. Ko ne bi se bila „Lastavica“ mudila na Sumatri, bili bi res prišli skup z Viljemom in Tomažem, sedaj pa sta bila ona dva že v Kalkuti, ko so ti prišli v Batavijo. Kupec Edmond jim je naznanil, da sta se obadva srečno rešila, da sta bila pri njem nekaj dni, potem pa sta se peljala na nekej ameriške ladiji v Kalkuto, kjer sta menila najti svoje ljudi.

Kaj je bilo sedaj storiti? — Kot nekdanj Telemak Ulisa, iskal je Aleš svojega očeta, pa nikdar nista mogla priti skupaj, kot bi ju bila neka nevidna moč saksebi vodila. Sedaj ni kazalo družega, nego zopet nazaj v Kalkuto, in če ju že ondi ne bo, dalje proti Ameriki za njima iti. Drugo jutro je bilo odločeno za odhod.

Tisti večer pa pride v bataviško luko še druga ameriška ladija, ktere vnanja oprava

je že kazala, da mora biti kacega bogatinca, ki si s tem krajša čas in zapravlja svoje preobilno premoženje, da vozari po svetu brez pravega namena.

Zvečer sta Jaka in Aleš sedela v kavarni ter se pogovarjala o raznih rečeh, ki sta jih že doživela po svetu. Kmalo se jima pridruži velik mož vitke rasti v mornarskeji opravi. Jaka in Aleš mu naredita prostor in ta sede zraven nju prijazno ju pozdravivši.

„Čegava je ta ladija v luki z angleško zastavo?“ praša prišlec čez nekaj časa, ko je popil črno kavo ter si zažgal smodko.

„Kupčijskega društva v Londonu“, odvrne Jaka.

„In njen poveljnik?“

„Sedaj sem jaz, ker se nam je kapitén zgubil.“

„Tedaj imate tudi vi nesrečo, kot jaz. Tudi meni se je izgubil mlad mornar, kterege sem ravno mislil izvoliti za kapiténa zaradi njegove marljivosti in priročnosti.“

„Kam pa se je zgubil?“ ročno popraša Aleš.

„Na Filipinskih otokih sem obiskal nekega Španjolca, ki ima ondi na samoti veliko posestvo. Nekega večera smo sedeli skupaj na vrtu in pili čaj. Kar se nakrat posveti poslopje in rudeč plamen švigne iz strehe. Vsi nakrat planemo kviško in hitimo oteti, kar bi bilo mo-

goče; v tem trenutku pa plane po nas celo krdelo črnih divjakov z groznim vpitjem in njihne sulice so padale tik nas. Po sreči smo imeli pri sebi nekaj orožja in branili smo se jim toliko časa, da so prišle ženske v varstvo, potem pa smo jo tudi mi pobrali v zidan hram, ktereга ni mogel razdjati plamen. Divjaki so napenjali vse moči polastiti se nas, pa ni se dalo, ker naše orožje je imelo veliko večjo prednost pred onim. Tolovaji so odšli, ker niso mogli nič opraviti, mi pa smo se zbrali na pogorišču. Bili smo vsi nepoškodovani, samo dveh je manjkalo: enega hlapca, ki je ležal mrtev za plotom in mojega mladega mornarja Ferdinanda. Preiskali smo vse kote, pa ni ga bilo nikjer. Drugo jutro nam pové neka malajska deklica, da je videla v gozdu divje možé, ki so gnali seboj nekega belega človeka. — Sedaj smo bili prepričani, da je Ferdinand v sužnosti. Poskušali smo mnogo rešiti ga, ali ni se dalo. Ondotni poveljnik obljubil je, da zbere nekaj mož, ki bi se podali v notranji otok, ali rekel je, da to ne bo zadosti, temuč bilo bi treba, da bi tudi jaz dobil kaj vojakov, da bi bila truma nekoliko bolj izdatna. V ta namen sem se pripeljal tu sem, da bi poprosil holandskega poglavarja za nekaj pomoči, potem pa bomo skušili, če kaj opravimo. — Mladenča je res škoda, ker je tako bistre glave, tukaj-le imam še njegovo pismo do matere v Ameriki, ktero je

ravno mislil oddati drugo jutro ter ga meni izročil. Nate, berite!“

Aleš vzame še ne zapečateno pismo ter bere:

„Preljuba mati!

O, ko bi vi vedeli, koliko lepega in čudovitega sem že videl po svetu, odkar sem se ločil od vas! Z morjem sem se že čisto seznanil in moj gospod ima me tako rad, da mi je obljubil kmalo kmalo izročiti mi poveljstvo na ladiji. To bo veselje! gotovo, draga mati, boste se tudi vi veselili mojega naglega napredka. Služba bo dobra in lahko bova obadva izhajala boljše nego dosle, ko še jaz nisem mogel nič prislužiti. — Sedaj smo daleč daleč tam na azijskih otocih, tako daleč, da si vi še misliti ne morete, kajti primerjaje vašo pot iz Evrope v Ameriko je toliko, kot nič. Sedaj stanujemo pri nekem bogatem Španjolcu, ki ima veliko posestvo v prijaznej dolini, obdanej krog in krog z obraščenimi hribi. Ravno tak kraj mora biti tudi v vašej domovini v Evropi, kakor ste mi včasih pravili. Čez leto in dan upam, da se bova zopet srečno vidila. Potlej vam bom pripovedoval svoje dogodbe natanjko, da boste vedeli, kaj se vse po svetu vidi. Tudi sem napisal že celo knjigo svojih potopisov, ktere je rekel moj gospod, da jih moram dati na

svitlo. Z Bogom, predraga mati! Pristrčno
vas pozdravlja iz daljave

Vaš hvaležni sin

Ferdinand Senčar.“

Aleš sam svojim očem ni upal, je-li res, kar bere. Ferdinand Senčar — to ime mu je zvonelo po ušesih. Ko ne bi bil čutil sam svojega srca glasneje biti in potnih kapelj, ki so mu tekle po čelu, mislil bi bil, da se mu sanja.

„Senčar?“ pravi ves zavzet, „tako se imenuje naša rodovina, in Ferdinand imenuje se moj brat, o katerem so mi pravili oče, da živi v Novem-Jorku“.

„Da, da, v Novem-Jorku je bil pri svojej materi“, pravi ptuji gospod, „ondi se je izšolal, potem pa je stopil v službo na mojej ladiji. Pravil mi je, da sta se brat in oče zgubila, da nihče ne vé za-nju, mati pa živi v Ameriki, ne ravno brezskrbno, ker nima nobene pomoči in vse upanje je stavila v sina, ki jej je bil vedno zeló vdan“.

„Ferdinand moj brat!“ djal je Aleš ves zavzet, „ti si v sužnosti, moj oče so bili v sužnosti in jaz tudi. — Dokler je kaka kaplja krvi v meni, ne jenjam, da te rešim. Hej, častiti gospod, tudi jaz se vam pridružim, bil sem nekdej vojak in dobro znam rabiti orožje, kakoršno-koli. Ali rešim brata, ali pa poginem!“

Amerikanec je bil zelo vesel, ne le da je dobil človeka, ktereга v srce peče nesreča bližnjega, temuč lastnega brata, brata nesrečnega Ferdinanda, ki si bo gotovo vse prizadjal rešiti ga.

„Vi drugi“, nadaljuje Aleš, „odpravite se, ali koj proti domu, ali pa počakajte v Kalkuti, jaz ne grem od tod, preden ne dobim brata“.

Staremu Jaku je zabliščala solza v očeh, tako je bil ganjen od takove bratovske ljubezni. „Ne“, djal je, „mi ne gremo domu. Skupaj smo delili nevarnosti doslé, delimo jih še odslé. Vsi skupaj pojdemo tje, da rešimo mladenča. Če prav me že težé leta, pa si vendar vedno še upam kaj opraviti proti divjakom, in moji matrozi, hej! ti bodo pokazali, da so pravi Angleži, ki se ne bojé kar si bodi“.

Tako je bila vojska sklenjena proti divjakom, o kterih še vedeli niso, kje prav za prav stanujejo. Amerikanski kapitén je dobil še nekaj bojaželjnih mladih vojakov, ki so prišli iz raznih krajev tu sem, bolj iz radovednosti, nego iz kacega namena. — Tretji dan je bilo že vse pripravljeno in obe ladiji ste odrinili proti Filipinskim otokom.

XIII.

Na Filipinskih otokih se je nabralo tudi že nekaj oboroženih mladenčev, bili so večjidel Španjolci. Amerikanski kapitén Robert L** je

poveljstvo cele armade izročil Alešu, ki je imel največ skušnje v tej reči.

Aleš je preštel in pregledal svojo četo, ki bi se smela res komaj četica imenovati. Bilo je šestdeset zmožnih mož, en pogorski top, dva osla z brešnom in velik lovski pes „Kandor“, kterega je ondotni španjski naseljenc nalašč privadil divjake slediti, kar jim je ta čas ravno prav prišlo.

Pa tudi to malo četo je razdelil Aleš na tri enake dele. Napravil jo tri stotnije po 20 mož, ki jih je šaljivo imenoval „bataljone“. Prvej, kjer so bili večjidel mornarji top in pes Kandor, zapovedal je kapiteń Robert, drugej Jaka, tretjej pa kjer so bili večjidel Španjolci in tovorna osla, postavil je poveljnika mladega holandskega oficirja, ki se je prostovoljno pridružil v Bataviji tej vojni. Poveljnik vsej tej armadi pa je bil Aleš.

Odpravili so se v hribovje, kjer se jim je zdelo, da morajo biti divjaki. — Pot je prihajala vedno slabēja, čem bolj so se bližali notranjemu delu otoka; slednjič je pot popolnoma zginila in morali so se plaziti dalje po grmovji. Zvečer so napravili majhen tabor ter zakurili ogenj, krog pa so razpostavili straže, da bi bili varni po noči. Vse je bilo vredjeno, kot pri navadnih vojskinih trumah.

Tretji dan so prišli na široko plan, ki je bila samo z grmičevjem obraščena. Daleč tam

v zakotji so se dvigale strme skale, in pod skalami so bila znati človeška stanovališča.

„Tu bo nemara Ferdinand“, djal je Aleš, „kakor se mi dozdeva, vas je precej obširna, le krepko naprej! kmalo bomo pri stolnem mestu roparskih divjakov in vzeli ga bomo kar z naskokom“.

To popotovanje ni bilo ravno dolgočasno, ker so bili vojaki sami mladenči, mladina pa je rada vesela, in vedno je vedel kdo kako povedati. — Imeli so še dobro uro hodá do onih koč, ko eden vojakov zapazi, da je pes zginil. Dolgo so ga klicali, pa ni ga bilo od nikoder.

„Najbrž je izvohal divjake“, pravi Aleš, „zatoraj le pozor in ostanite skupaj“.

Prišli so do neke ožine, kjer je peljala pot proti onej vasi. Aleš je razposlal ogleduhe na vse kraje, da bi ogledali okolico, kjer bi bilo najvarnejše bližati se sovražnikovemu stanišču, pa vsi so prinesli neugodna sporočila. da je to edina pot, po katerej se pride tje gori, ker drugod so same skale in goščave.

Bilo bi vse dobro, ko bi jih le sovražniki ne zapazili, preden bi prekoračili ožino, sicer bi jih od zgoraj lahko do zadnjega potolkli. Previdno so potovali dalje, in bili so že nekoliko na prostem, ko zagledajo zunaj vasi veliko krdelo oboroženih mož, ki se je vedno bolj naraščalo.

„Tu-le bo pa nemara dovolj opraviti“, pravi Aleš, gotovo jih pride na vsakterega nas naj-

manj deset, le urno stopajmo, da jim uidemo iz tega neugodnega kraja, potlej bo že kakó“.

Aleševa vojska je prišla zopet na plan in tudi sovražno krdelo je odrinilo naproti. Naši niso hoteli koj krvi prelivati, zatorej so poslali nekega Španjolca, ki je dobro razumel jezik teh otočanov, k sovražnikom, da bi jim sporočil, naj izročé belim možem vjetega, ali če ga ni pri njih, vsaj povedó, kje je, da se ne bodo po nepotrebem bojevali.

Poročnik pride kmalo nazaj in naznani, da ni nič opravil. „Divjaki trdijo“, pravi, „da nima njih poglavar nobenega belega sužnja, da tudi o nobenem ne vé, zatorej naj beli možjé pokojno odidejo, ker on ne želi nikakoršnega boja“.

Aleš sedaj prav nič ni vedel, kaj bi počel; mogoče, da res ni Ferdinand tukaj, mogoče pa tudi, da poglavar laže ter si skuša tako ohraniti sužnja.

Že so se mislili vrniti in zopet kje drugej poiskati sovražnega gnjezdlišča, ko pride stari Jaka od samotnega drevesa, kjer je hotel nastreljati nekaj ptičev za kosilo in prinese seboj lepo okovani žepni nož. Kapitén Robert vzame ga v roke in vsklikne ves zavzet: „To je Ferdinandov nož, dobro ga poznam, ker ga je večkrat popustil na mojej mizici. Sedaj imamo spričalo, da je Ferdinand tukaj in da se je poglavar nesramno legal, zató mora biti kaznovan. — Kje je bil nož?“

„I no, tam-le v drevesu je tičal; nemara ga je Ferdinand sam zasadil, ko bi ga po sreči kdo prišel iskat in bi po naključbi našel nož. Dobro, da ga ni nobeden divjakov še dobil.“

„Hajdi! sedaj pa le dalje“, zapoveduje Aleš, „necoj mora biti Ferdinand v naših rokah, sicer razderemo in popalimo do zadnjega klina to gnjezdišče“.

„Dá, dá, mora biti!“ kričali so vneti vojaki, katerim je tudi vino v popotnih čutarah nekoliko obudilo pogum. „Živijo, naš poveljnik Aleš!“

Vsa truma se je pomikala lepo, četvero-vrstno vredjena dalje, naravnost proti sovražnej vasi, kjer so bili tudi divjaki že popolnoma pripravljene za boj. — Kacih tisoč korakov od vasi obstane Aleš. Še enkrat pošlje onega Španjolca k sovražnikom, da bi izpustili Ferdinanda, pa zopet se je vrnil z enakim sporočilom.

Aleš ogleda še enkrat vso vas, bile so same lesene bajte, le na desnej strani je bilo nekoliko večje, štirivoglato poslopje, sezidano brž ko ne iz ilovice. — Aleš razpostavi svojo vojsko v rajde, spravi tovorna osla v zatišje, potem pa nameri svoj top v ono zidovje, ki je bilo po njegovem mnenji poglavarjevo stanovanje, in sproži. — Top zagrmi, siv oblak se vzdigne kviško in krogla prižvižga v štirivoglato zidovje ter odtrga vso streho na levej strani.

Divjaki so stali nekaj časa vsi plahi, potem pa zaženó strašen krik in planejo nad malo četo. Aleševo povelje predere sovražni krik, petelini na puškah zaklopočejo, strel zagrmi in cela vrsta divjakov valja se v krvi po tleh. — Zopet stojé nekaj časa, potem pa se še divjiše zaženó proti našim. V drugič zagrmé puške in pade jih ne dosti manj od prej.

To je trpelo nekaj minut in sovražna četa se je že zeló skrčila. Niso si upali dalje divjaki, stopili so le krog poglavarjevega poslopja, da bi varovali vhod. Naši so bili že namenjeni polastiti se z naskokom poglavarjeve palače, kjer je moral gotovo Ferdinand biti zaprt, ko zagledajo nakrat od nasprotne strani veliko druhal oboroženih možakov prihajati. Bilo je najbrž kako sosednje pleme, ki je slišalo strel ter je prišlo na pomoč svojim sosedom. Ta druhal je bila najmanj trikrat obilnejša, nego prejšnja, zatoraj je začelo Aleša skrbeti, kako se bo oteti iz te nevarnosti. Braniti se takovi množici ni bilo mogoče, čeravno so bili naši oboroženi z dobrim strelnim orožjem, uni pa večidel s sulcami in kiji. Tudi so jeli nekateri Španjolci že godrnjati in siliti nazaj, bili so menda že siti te gorske vojske. Kar pa je bilo največ vzrok tej čemerčnosti, bile so prazne steklenice, iz katerih so prej celo pot vlekli in si hrabрили srcé. Aleš je spoznal, da ni drugače, da se mora umakniti, ako noče poginiti med divjaki. Zbral je

svojo četico, ker je manjkalo samo treh mož, ki so padli v boji, ter nastopil pot nazaj proti goščavi.

Divjaki videvši, da se sovražnik umiče, ostali so na svojem mestu ter niso šli za njimi; gotovo so imeli strah pred svinčenkami, saj pa je tudi bilo na kupe mrtvih na bojišču.

Aleš je prišel nazaj k gozdu, kjer so imeli ravno zvečer pred bojem ležišče. Bila je ondi temna goščava in nizek holmec jih je zakrival sovražnikovim očem. Nekaj streljajev od goščave se je širilo majhino gorsko jezero in tu so si napravili taborišče. Aleš namreč je sklenil počakati še nekaj dni tukaj, da bi sovražnika prevaril in ga potem nenadoma kako noč napadel ter osvobodil brata. Razpostavil je na okrog straže, ki so se menjale vsaki dve uri; vse je bilo prav po vojaški uredjeno. — Španjolci, ki so se vedno kisleje držali, bili bi radi streljali ptiče, ker niso imeli mesá, pa Aleš jim je ostro prepovedal, da ne bi se s tem izdali sovražniku in potem ves up po nepotrebnem razdrli. Morali so biti zadovoljni s kruhom, sirom in različnim sadjem, ki so ga imeli seboj.

Proti večeru stopi Aleš na oni holmec, da bi ogledal bolj natanko okolico; kar zagleda od daleč posamnega človeka na vso moč teči, in kmalo potem prikaže se zadej cela kopica še družih ljudi. V daljavi ni mogel še vsega razločiti, ko pa je oseba bliže prišla, spoznal je

evropejsko opravljenega človeka. — Alešu je radosti zakipelo srcé, saj je vedel, da ta človek ne more nihče drugi biti, nego Ferdinand. Planil je k svojim tovaršem, ki so ravno izkopavali kotelji, da bi v njih po noči zakurili ogenj, ter jim veli urno zgrabiti orožje. Kar so dale nogé, tekli so begočemu naproti; najprva sta bila Robert in Aleš. Begunec videvši bližati se pomoči, pospeši še bolj korake — in nekaj minut potem zgrudi se ves spehan pred Alešem na tlá.

Divjaki, ki so mu bili že čisto za petami, obstali so vsi osupnjeni, kajti gotovo so mislili, da je sovražnik še Bog vé kje.

Kdo more popisati veselje, ki je vladalo sedaj med to druščino? Vojaki, popolnoma pozabivši prejšnje černosti, vriskali so in pozdravljali Ferdinanda. Nekateri so bili celó tako predrzni, da so strelili po divjakih, ki so potem urno obrnili peté ter se spustili v beg.

„O gospod Robert“! jecjal je onemogli mladeneč, „vi ste moj rešitelj, vi ste se podali v takovo nevarnost zaradi mene. V moji moči ni, vam vsega povrniti, Bog naj vam poplača to blagosrčno djanje“. Iz solzé hvaležnosti so mu kapale po licu na Robertove noge, katerih se je bil oklenil.

„Pusti to, ljubi Ferdinand“, pravi na to Robert, „vsakterega je dolžnost pomagati svojemu bližnjemu. — Glej! za tvojo poštenost in

marljivost ti je pripravil Bog še večje veselje, nego le rešiti se iz sužnosti. Poglej tega mladčca tu zraven, — objemi ga, tvoj brat je“.

Ferdinand se skloni kviško, v tem trenutku pa se ga je že oklenil Aleš in objame ga, govoril je polglasno: „Ferdinand moj brat!“ — Več ni mogel spregovoriti prevelicega veselja. — Dolgo sta se držala oklenjena ljubeča brata, saj sta se videla danes prvokrat v življenji, doslé sta se poznala samo po imenu. Solzé pri srčne radosti so kapale na sklenjeni roki, obadva sta čutila le eno srečo, srečo bratovske ljubezni. Tudi krog stoječe je prevzel ta prizor, bili so ganjeni in trda vojaška srca so se omečila, ki nikdar niso poznala solz.

Ferdinand, ki je bil zeló utrujen, sedel je na osla in vsa vojska se je napotila proti obrežji, kjer ste čakali ladiji. — Med potoma je razodel Aleš, ki se ni ganil od svojega brata, ob kratkem vse dogodivščine in tudi o njunem očetu, obadva sta se radovala, da se morda ob kratkem vsi srečno združijo, ko so toliko let živeli narazen. Potem pa je začel tudi Ferdinand praviti o svojej sužnosti pri divjakih, ki sicer ni bila ravno dolga, pa vendar neprijetna.

„Ko so nas tisto noč napadli divji tolovaji“, pričel je, „bil sem jaz najzadnji — kakor veste gospod Robert. Zadrževal sem krutneže toliko časa, da so prišle ženske v varstvo, potem pa sem jo tudi jaz menil pobegniti, kajti čeruhov

je prihajalo vedno več. Kakor dež so letele suhlice krog mene, po sreči me ni nobena zdatno ranila, in dolgi noži so se svetili od vseh strani, jaz pa sem se vendar s svojo sabljo toliko branil, da mi nihče ni prišel do živega. Nakrat pa se spodtaknem ob neko grmičevje, ter telebim na tla. Prej, nego mi je bilo moč pobirati se, planejo divjaki po meni, zvežejo mi roki, zamašé usta ter me tirajo v stran. Zunaj vrta primejo me štirje možje ter siloma vlečejo dalje; če sem se ustavljal, suvali so me v hrbet ter mi žugali z noži. Kaj sem hotel? iti je bilo treba, sicer bi jo bil prav po ceni skupil za vselej. „Pes vas poberi!“ mislil sem si, „ko bi imel jaz sedaj le svoji roki prosti in sabljo v pesteh, pokazal bi vam, po čem ima okus“, pa ta želja je ostala le želja in jaz sem moral dalje v gore.

Med potjo sem slišal, kako so pokale vaše puške, in pri vsem tem, da svoje črnikave, razcapane družčine nisem bil nič kaj vesel ter sem bil kaj slabe volje, bil bi vendar rad veselja zavriskal slišavši pok za pokom, ko ne bi bil imel ust zamašenih; kajti pri vsakem strelu videl sem že v duhu, kako se je zvalil ta in uni predrzni ropar na tla. — Slednjič sem dokončal neprijetno pot in prišel v raztrgano vas, ki že od daleč ni obetala nič prida. Gnali so me koj k poglavarju, ki je ravno sedel na dvorišču pod senčnato palmo puhaje tobak, ter se grozno kisló držal, kot bi se mu bilo po noči o hudobi ali

pa Bog vedi o čem sanjalo. „No danes je pa gotovo narobe vstal s postelje, da se tako čmerno drži, kot bi bil komu metle upal“, mislim sam pri sebi ogledovaje to že precej postarano podobo, ki je sedela nepremekljivo, kot bi jo bil vkopal ter je družila v sebi vse mogočnosti neomejenega vladarstva; „danes nimam nič prida pričakovati“. Dolgo me še pogledal ni, menda sem se mu zdel preprosta oseba za-nj, ker nisem bil tako dimaste barve, kot on, slednjič pa se obrne proti meni ogledovaje me od nog do glave, da bi se menda prepričal, ali imam vse človeške lastnosti, ter pravi v slabej španjolsčini: „Kakovo delo znaš?“

„Da bi te končaj“, mislim si, „ta gotovo misli, da sem kaki krojač, ali pa čevljar; nemara hoče, da bi njegove pol gole služabnike preskrbel z obleko?“ Ni mi prišlo takrat na misel, da nekteri poglavarji teh otokov zato radi lové Evropejce, ker znajo ti razna umetna dela, kakoršnih ondi ne umejo. — „Jaz nisem roko-delec, veličanstvo“, pravim na to nekako šaljivo, kar pa je menda glavar dobro zapazil. Kajti zelo se mu nagubanči čelo, gledal je, kot hudo vreme, spregovori svojim spremljevalcem nekaj meni nerazumljivih besedi, zamahne z roko in ti me brž odženo v neko sobo podobno vinskemu kletu. Tu mi prinese eden nekako orodje, ki je bilo vsemu bolj podobno, nego metli ter mi pokaže z znamenji, naj počedim to beznico,

v katerej je bilo res še toliko nesnage, da bi jo bil najlože z gnojnimi vilami izkidal; menda so čakali nalašč mene, da bi jim potrebil stanovališča. „Lepa služba pri divjaškem veličanstvu“, mislim si. „Bog vedi koliko plačila ima tukaj cesarski kraljevi, ali kakoršni že pometač?“ — To delo sem zapored opravljaj dan za dnevom in vedno je bilo dosti opravka; včasih me je doletela tudi kaka bunjka, če nisem bil dosti priden, ktero pa sem moral z vso potrpežljivostjo za se ohraniti in še besedice nisem smel ziniti. Moje misli so odslej bile vedno na beg, pa nikdar ni bilo priložnosti, vedno sem bil le v poglavarjevi palači, ki je bila dobro zavarovana krog in krog, razun tega pa sta tudi dva služabnika vedno z menoj hodila. Moje orožje, mošnjo, uro in obleko si je prisvojil meni nič, tebi nič poglavar, menda se mu je zdelo nespodobno, da bi bil pometač lepše opravljen, nego vladar sam; zatoraj sem ga koj drugo jutro videl že v mojih hlačah in suknji stopati po dvoru; oblekel jo je za poskušnjo, ali se mu bo dobro podala, pa njegovim dolgim nogam bile so hlače prekratke, zato je kazal spodaj golo kožo, kar pa ga ni prav nič motilo, novo obleko je le imel, in jako po ceni.

Danes zjutraj pa me pokličejo precej zgodaj, ko se je komaj dobro dan storil. Šest čuvajev z dolzimi sulicami me je čakalo na dvorišču, izmed katerih mi eden poda težko sekiro,

ki je bila tako skrhana, da bi še gnjilega štora ž njo ne obtesal, ter mi reče, da moram iti ž njimi v gozd les sekati. „Bog pomagaj!“ vzdihnem iz globočine srca, „to sekiro bi lahko brez skrbi jezdaril na Himalajske gore,* pa bi še žuljev ne dobil, ti ljudje pa hočejo, da bi ž njo drevesa posekaval“. — Prišli smo v velik gozd, kjer so stala velikanska drevesa, debela, da bi jih dva moža ne bila obsegla. Čuvaji mi pokažejo eno takovo drevo, ležejo krog mene ter mi ukažejo na delo. Jel sem vdrihati po drevesni skorji, pa bolj sem klepal, manj sem opravil. Mahal sem, da je vse z mene teklo, pa na deblu se je ravno toliko poznalo, kot bi ga bil zajec glodal. Moji čuvaji niso nič rekli, niti da delam prehitro niti prepočasno, malomarno so gledali, kako lete pomaloma šibinice izpod sekire, — imeli so večo potrpežljivost, nego jaz.

Med tem opraviom zaslišim nakrat v daljavi strel. Moji čuvaji planejo kviško in poslušajo, tudi jaz sem prenehal in jel prevdarjati, kje bi to bilo. Eden izmed njih odide iz gozda in kmalo priteče nazaj ves spehan ter naznani potihoma nekaj svojim tovaršem. Koj mi vele naj popustim delo ter grem ž njimi. Med tem je nastajal strel vedno huje in vedno bliže. Mene se polasti nekaka radostna čut, mislil sem na rešitev. Bolj

*) Himalajske gore so v južni Aziji, ondi se nahajajo največi vrhunci na zemlji (Mount Everest čez 27.000 čevljev.)

trdno sem stisnil sekiro, čutil sem v rokah moči, kot še nikdar ne poprej. Čuvaji so me silili urno dalje stopati in jaz sem jih nekaj časa ubogal. Ko pa pridemo na višino, odkoder se je videlo v vas, poenjalo je streljanje, le kupe ljudi zbiralo se je ondi, ki so tekali sem ter tje. Čuvaji so se nekoliko vstavili ter postali mirnejši. — Sedaj stopi eden čuvajev k meni, ki je znal španjski ter mi pové jako hladnokrvno, da je poglavar zapovedal koj umoriti me, ker so moji beli ljudje njemu danes strašno škodo napravili. Mene je mrzel pot oblil in toliko da me niso obšle slabosti, kajti take neprevidene smrti si nisem želel. „Sedaj ti gré za življenje“, pravim si, „poskusiti je treba še zadnjo rešitev: ako utečem, je dobro, ako pa me dohité, je pa že vse eno, umreti moram po vsakej ceni, ako se mi ne posreči. Bog mi ne bo zameril, sedaj velja sila zoper silo“.

Dva črnuha upogneta debelo vejo in sple-teta na njej grdanico; mislili so me kar po ondotnej šegi obesiti — drugi štirje pa so zadovoljno zrlí, kako se pripravljajo za-me visil-nice. — Ta trenutek porabim. Pogledal sem krog sebe, kje bi bila pripravniša pot za beg, potem pa zamahnem s sekiro in pobijem koj prva dva najbližje mene. Drugi štirje to videvši, zaženó strašen krik ter planejo nad me s sulicami, pa jaz sem se vedel obračati. Eden me sicer sune v levo ramo, pa to mi ni dosti pri-

zadjalo, le še huje sem mahal krog sebe in zopet sta ležala dva na tleh, dva pa sta odnesla peté, kolikor sta le mogla teči.

Sedaj sem tudi jaz pobral kopita, ter jo vliknil po gozdu sam prav ne vedé kam, toliko se mi je zdelo, da grem proti morji. Od začetka sem tekel, ko pa ni bilo nikogar za menoj, jel sem počasneje iti, ker sem bil že zeló utrujen. Kar nagloma zapazim za seboj celo trumo divjakov, ki so na vso moč tekli. Da bi te končaj, sedaj mi je jela slaba peti; „ako me dotekó“, mislim sam pri sebi, „po meni bo brez usmiljenja“.

V tem trenutku grozne stiske pride mi na pomoč — kdo bi bil mislil? — moj lastni brat, in moj dobrotnik gospod Robert. To je ves popis moje prestane sužnosti, kjer so mi tekle najdolgočasneje ure“.

Če ravno je močno ganilo to pripovedovanje vso družčino, morali so se vendar smejati Ferdinandovej priprostosti, ki je celó v resnih rečeh tako šaljivo znal pripovedovati. Vso pot so si imeli dosti praviti in prej, nego so se nadjali, bili so zopet pri morji, kjer so se zadostno okrepčali pri španjskem naselniku, ki jih je že željno pričakoval. Napravil je veliko gostijo in celo noč so se razveseljevali pri veselih govorih in polnih kozarcih, ktere so praznili na zdravje srečne rešitve Ferdinandove.

XIV.

V nekterih dneh ste odrinili obé ladiji s Filipinskih otokov, ter se namenili domú, kajti Robert je imel že tudi dovelj potovanja in želel si je zopet miru. Dan, kterega so odločili za odhod, bil je jako prijeten in upali so imeti skoz in skoz dobro vožnjo. Pa kakor na svetu sploh ni nič stanovitnega, temuč se človek takrat, kedar najtrdneje upa, najbolj prevari, tako je tudi morje vedno nestavito in mnogokrat goljufa zaupnega mornarja.

Obé ladiji ste plavali mirno po morji in mornarji so uganjali razne šale na površji, ker so imeli ugodno vreme, zato malo opravka. Kar se nakrat nakupičijo oblaki na nebu, ki so napovedovali bližajočo se nevihto. Vse, kar se je moglo gibati na ladijah, bilo je pri svojem poslu: jadra so se zadržnila in dobro privezala, in skrbno so pričakovali vsi bližajočega viharja. Ni dolgo trpelo; z navadnim bobnenjem se je naznanjevala huda ura, morjé je vrelo, kot bi hotelo izhlapeti, in valovi so se dvigali vedno višje in višje. Kmalo je nastala skoraj popolnoma tema, le zdaj pa zdaj so predrli črno noč švigajoči bliski, ktere je spremljevalo votlo grmenje. Ljuto so zgrabili valovi ladiji ter ju drvili dalje. Nekaj časa bili ste blizo skup, potem pa se je nakrat zgubila Robertova ladija,

kjer je bil tudi Ferdinand in zginila v daljavi, „Lastavico“ pa je tiral vihar zopet drugo pot.

V tej strašnej uri, ko je vse na ladiji trepetalo, strop pokal in jarbole škripale, povzdignil je Aleš v svojem kotiču zaupljivo roki k nebu ter molil goreče k Bogu za odvrnenje hude ure in rešitev svojega brata Ferdinanda, s katerim sta se komaj sešla, pa mu ga je že zopet odvzela osoda. In kdo vé, ali ni Ferdinand tudi enako storil?

Aleševa goreča prošnja se je izpolnila. Že drugi dan je pojenjal vihar in nastalo je zopet lepo vreme. Upali so, da je tudi Robertova ladija srečno prestala nevihto ter jih kmalo doide.

Vihar jih je precej daleč zanesel, ko so premerili daljavo in širjavo, zračunili so, da morajo biti med Kitajskim in bližnjim otokom Hajnam-om.

„Lastavica“ je plavala zopet mirno dalje in Jaka je sklenil obstati nekoliko v Kantonu, velikem kitajskem kupčijskem mestu, da bi popravili na ladiji, kar je poškodoval vihar.

Nekega večera zapazijo celo reč ladij bližati se, ki so pri vsem tem, da so imele veter nasproti, vendar urno jadrale. Jaku, kakor tudi Alešu bilo je dobro znano, kako nevarna so obrežja kitajskega morja zaradi mnogih roparjev, ki so najpredrznjši in najgrozovitnejši med vsemi morskimi tolovaji. V svojih lahnih ladijah, imenovanih „džunke“, obsujejo ptujo ladijo ter

jo priklenejo z nalašč v to pripravljenimi, močnimi krevcljmi na-se, da ne more nikamor. Ako pa jim trdo gré, umaknejo se urno h kraju v plitvo morje, kamor težka ladija ne more za njimi.

Jaka je naštel kacih osem takovih ladij ali džunk, ki so prihajale vedno bližje. Brž ukaže svojim mornarjem vzeti v roke puške, nekatere pa je odločil pripravljati žaganje in pezdirje s prstjo zmešano, da bi koj zadušili smrdljive lonce, kakoršne mečejo tolovaji navadno na ladije in s tem okužijo zrak. — Vse je bilo pri delu. — Jaka je opazoval neprenehoma bližajoče se ladije; Aleš je ukazoval in tudi sam pomagal, kjer je bilo treba, in v nekterih trenutkih je bilo pripravljenih pezdirnatih gruč cele kupe, da bi brž brž zadušili vsak kužljiv lonec, ki bi padel na ladijo.

Poglejmo še v spodnji del, kjer je kuhinja. Kuhar, velik, trden možak, z dolzim nožem za pasom, je stal pri velikem kotlu, v katerem je vrela voda, ter neprenehoma kuril, kot bi hotel samo peklo razbeliti. Tiho in mirno je stal pri svojem delu, nobene besedice ni črhnil, ter vedno prikladal premoga, da je že kar zvenelo v kotlu.

Sedaj pridejo ladije čisto bizo in kmalu zadoni s prve glas: „Haló! kdo je ta ladija?“ v angleškem jeziku.

„Angleški, kupčijski trijarbolnik „Lastavica!“ odvrne Jaka.

„Kam greste?“

„V Kanton!“

„Imate pri sebi pravice?“

„Imamo jih, ako se hočete prepričati!“ —

Sedaj ni bilo nobenega vprašanja več; ptuje ladije so obdale „Lastavico“, in kmalo so nastale ondi male lučice. Jaka zapové „pozor“. — Topovi so bili pripravljene, puške napete in štirje mornarji so imeli v rokah pezdirnate gruče pripravljene. — Nekaj časa je bilo mirno; potem pa vzdigne prva ladija svoje kreveljne ter hoče prikleniti „Lastavico“, v tem trenutku prileti tudi nekaj smrdljivih loncev na ladijo, katere pa so mornarji že zadušili, preden so mogli razširjati svoj kužljivi duh. — Takovih loncev poslužujejo se sploh kitajski roparji pri napadih. Naliti so z nekako smrdljivo tvarino, katera zapaljena razširja strašen smrad, da mora človek poginiti. — Zdajci zagrmé topovi na „Lastavici“ puške pokajo, iz velike usnjate cevi pa se vlija vrel krop na sovražnike, da je groza. Kuhar je zavrel velik kotel vodé ter jo sedaj z nalašč v to pripravljenim strojem pljuskal na tolovajsko ladijo. Boj je kmalo minul, kajti sovražniki so bili preslabi dolgo se ustavljati, oni so le menili „Lastavico“ preslepiti ter jo z zvijačo vzeti, pa sedaj jim je spodletelo, na ladiji je bil poveljnik star, izkušen mornar — Jaka. Nakrat so se razpršile vse džunke na razne kraje, in „Lastavica“ je imela zopet mir. — Pred temi

tolovaji se je treba najbolj čuvati, kajti oni pomoré navadno vse ljudi, vzemó blagó, ladijo pa potopé, če se jim ne zdi pripravna, ali pa jo tudi seboj vzemó.

Že drugi dan po onem morskem boji zagledajo pred seboj obrežje, ki je bilo tik morja obraščeno samo z grmičevjem, dalje pa z gostimi gozdi. Majhina reka se je vila po peščenem produ ter se stakala v morje. — Jaka zapové jadra zadržniti, ker niso vedeli, kakovo je morje pri kraji in kmalo so ustavili tudi ladijo, ko so se prepričali, da je morje vedno plitveje. Med tem se pripelje majhen čolnič ob kraji, v katerem je sedelo troje ljudi, kot bi bili namenjeni lovit ribe. Ko zagledajo „Lastavico“, zavrnejo naglo svoj čolnič in ta se povezne. Pa ko bi trenil bili so oni trije možaki iz vode ter zopet naravnajo povezneni čoln.

„Hembraj“, pravi Aleš, „saj mora vendar le ondi morje biti dosti globoko, sicer ne bi se zvrnil čoln; kaj pa, ko bi šli bliže suhega?“

„Beži, beži“, odvrne Jaka nezaupno, „Bog vedi, kdo so ti ljudje in kaj nameravajo; Kitajci so navadno zviti, in kdo vé, ali niso tega storili nalašč, da bi nas zapeljali? Ako gremo bliže, zadela bo ladija na pesek in potem obtičimo“.

Oni trije Kitajci so odveslali zopet nazaj proti onej strani, odkoder so bili prišli.

Na ladiji se je spridilo mesó, zatoraj je sklenil Aleš ustreliti kako divjačino, ker so bili ravno blizo gozda. Vzame svojo dvocevko in nekaj mož seboj ter vesla v čolnu na drugo stran. Kmalo zapazi v grmovji velicega fazana, ki pa je vedno toliko bežal pred njim, da ga je zmiraj videl, ustreliti pa le ni mogel na-nj. „Le čakaj“, djal je, „ravno tebe čem imeti, ker mi nagajaš“. Prihajala sta vedno dalje v goščo in kmalo je bil Aleš popolnoma ločen od svojih tovaršev, fazana pa le ni mogel dobiti. Slednjič se naveliča preganjati ga ter se hoče vrniti. Klicati jame tovarše, pa nobenega odgovora, le posamezne poke je še slišal, pa grozno daleč preč. Urno je dirjal proti onej strani, odkoder je čul strel in proti mraku že pride na breg one reke, ki so jo prej videli. Daleč tam na morji je stala „Lastavica“ in videl je čoln, v katerem so se peljali njegovi tovarši z lova ravno proti ladiji. Klical je na vso moč, pa niso ga slišali. Med tem, ko premišlja, kako bi prišel na drugo stran reke, pripelje se po vodi velik čoln, v katerem je sedelo kacih dvajset Kitajcev. „Hej!“ pokliče jih Aleš, „kdo ste prijatelji? ali ne bi me hoteli peljati do le-une ladije? dobro vam plačam“.

„Koliko pa daš?“ pravi eden in čoln jame se pomikati k bregu.

„Koliko pa tirjate?“

„Dve kroni“, bil je odgovor.

„O, to je preveč, pa naj bo, tje moram, ker se že noč bliža“, pravi Aleš ter stopi v čoln.

Možje so urno dalje veslali po reki in nekako od strani pogledovali Aleša. Na njegovo vprašanje kdo so, povedó mu, da so kupčevalci, ki so peljali blago v deželo, sedaj pa se vračajo zopet domu. Prišed na iztočje reke obrnejo nakrat čoln ter veslajo ravno v nasprotno stran ob morji gori. „Ohó“, pravi Aleš, „tako se nismo zmenili, kaj namerjate z menoj? hudobneži, goljufi!“ Pa nihče mu ne da nobenega odgovora, le vedno urneje veslajo in kmalo jim je zginila „Lastavica“ spred oči. Potem pridejo do majhine ožine in čoln zdrči iz morja v precej prostorno barkostajo, kjer je bilo čuda raznovrstnih ladij. Aleš je dobro vedel sedaj, v kakovih rokah je, pa ni hotel kazati nikakoršne bojazni, saj bi mu bilo to tudi malo koristilo. „Bog me je že rešil iz marsikake nevarnosti“, djal je sam pri sebi. „toraj me bo tudi iz te; bom vsaj nekoliko spoznal kitajske običaje“. In res jih je spoznal še preveč, kakor se bodo čitatelji kmalo prepričali.

Kakor smo že rekli, v onem skrivnem zalivu je bilo mnogo ladij, ki so bile vse tolovajske. Njih poveljnik se je imenoval Tiun-Lin; čudno imé, jelite bralci, ali nič ne dé, ime je kitajsko. Ko pripeljejo Aleša na ladijo, sedel je Tiun-Lin ravno v svoji kajiti ter igral z nekaterimi tovariši kostke, koja igra je Kitajcem zelo pri-

ljubljen. — Srpo pogleda Aleša, pri tej priči pusti igro ter ga popraša: „A, ti si z one ladije, ki nam je sinoč toliko prizadjala, si mar celó kapitén?“

„Nisem!“ odvrne Aleš, „jaz sem samo njegov prijatelj“.

„In kakov rojak si?“

„Saj ne boš vedel, če ti prav povém.“

„Gotovo znaš več jezikov, ne? na primer: francoski, španski, laški itd.“

„Znam jih nekaj znam, samo vaše kitajščine ne razmem prav nič.“

„To nič ne dé“, pravi tolovajski poveljnik zadovoljnega obraza, — „meni je umrl pred nekaj dnevi tolmač in sedaj ravno enega potrebujem; boš pa ti prevzel to službo“.

„Ohó“, odvrne Aleš, „tako brž to ne gré. Vprašam vas najprej, kakovo pravico imate polastiti se me. Pomislite, da sem v službi onega naroda, ki vam je v marsikaterih bojih že pokazal svojo jakost in neustrašenost, gotovo se vam niso še rane angleških mečev popolnoma zacelile in tudi njihne bombe so vam menda še v spominu“.

„Že vemo, že“, pravi zaničljivo poveljnik, „to je vse prav lepo, ali ti si sedaj naš, razun če se odkupiš, potem te pošljemo zopet na ladijo. Hé! sto zlatov, to ni veliko za tako mogočno glavo“.

„Kje pa bom vzel sto zlatov?“

„Kakor hočeš, nič drugače ne. Če jih ni-
maš pri sebi, piši po-nje kapitěnu, ako je tvoj
prijatelj, kakor praviš, gotovo ti bo toliko za-
upal; eden mojih mornajev pa pojde po od-
kupnino“.

Aleš je ostal trdovraten in se nikakor ni
hotel pogoditi s tolovajskim poglavarjem, da bi
kaj dal. Ta videvši, da nič ne opravi, vzame
Alešu mošnjo, kjer je imel še precej denarja.
njegovo dvocevko, jako krasno delo in pa vse
strelivo. Vse to shrani v svojej kajiti v stek-
leno omaro, katero je gotovo kje uropal, Aleša
pa reče zapreti v sosednjo sobico.

Tu je jel Aleš premišljevati svojo nezgodo
in nepremišljeno naglost, ki mu je že tolikrat
škodovala. Obžaloval je, ali prepozno; po toči
več ne pomaga zvonenje. — Sedaj mu pride na
misel, da namerja morda Tiun-Lin napasti ne-
nadoma „Lastavico“, ki bi se v tem plitvem
morji ne mogla tako urno gibati, kot na pro-
stem, razun tega pa je tudi videl, da je tolo-
vajska skupna moč precej izdatna in bi ne bilo
varno ž njo podati se v boj. Šine mu v glavo
dobra misel: „Umoril me ne bode“, pravi sam
pri sebi, „ako res potrebuje tolmača, jaz pa imam
sedaj lepo priložnost, naznaniti Jaku nevarnost
ter ga opomniti brž brž pobegniti od kraja na
prosto morje. Tiun-Lin mi je naročil pisati pismo
do kapitěna po odkupnino. „Dobro, — pisal bom

Jaku v francoskem jeziku, saj tolovajski glavar, čeravno razume nekoliko angleščine, čitati gotovo ne zna“. Ostal je pri svojem sklepu in komaj je že čakal, da bi mogel govoriti s poglavarjem.

Proti večeru pride v njegovo sobo sam Tiun-Lin ter ga zopet vpraša, ali se hoče odkupiti.

„Premislil sem si“, pravi Aleš, „meni je prostost ljubša, nego čepeti v teh vaših kur-nikih. Prinesite mi črnilo in peró, koj hočem napisati, samo da boste mož beseda“.

„Kaj pa da“, pritrđi poglavar veselo ter ukaže služabniku brž po pisavno pripravo. Kmalu prinese sluga velik, lesen vrč črnila in mesto peresa čopič. — Kitajci, Japanci in tudi nekteri drugi azijski narodje ne pišejo s peresi, kot mi, temuč s čopiči, kakoršne imamo pri nas za barvanje.

„Piši tedaj!“ pravi Tiun-Lin ter mu podá prineseno orodje.

Aleš prične čečkati z nepriročnem orodjem, kolikor se je najbolj dalo, ter se je zraven tako resno držal, kot kakov kupec pri svojih računih; kajti prepričal se je, da poglavar res ne zna čitati, ker je vedno bolj pazil na njegove oči, nego na pisanje. Napisal je torej tako-le pismo:

„Preljubi tovariš Jaka!

Po nesreči sem prišel o roke znanemu kitajskemu roparju Tiun-Linu, ki tirja od

mene sto zlatov odkupnine. Ne podám se v nikakoršno pogodbo in le po zvijači ti naznanim, da beži od obrežja koj, ko doboš to pismo, ker nocoj morda obsuje te že veliko silnejša moč, nego oni večer. in „Lastavica“ bi onemogla brez dvombe. Ne brigaj se torej za-me, — jo bom že kako unesel, le glej, da ladijo rešiš. Aleš.“

„Kaj si napisal?“ praša ga Tiun-Lin, ko Aleš konča!

„Kar si mi rekel — da dobom denar; na, tu je pismo“.

Tolovaj vzame pisanje v roke pa ravno narobe ter strmi va-nj, kot bi bral, in Aleš je moral vse moči napenjati, da se ni na glas smejal. — Potem zapečati Tiun-Lin sam pismo, vtakne ga v žep in reče: „Da boš vedel, da te mislim resnično izpustiti, pojdem sam po denar tje in ti se popelješ z menoj“.

Aleš je res mislil, da se morda po sreči osvobodí, ali ko pride vrh ladije, vidi, da se pomiče vse brodovje proti „Lastavici“. Najprva je šla ladija, na kateri sta bila Aleš in Tiun-Lin, druge pa so ostali nekoliko zadej. Aleš je vedel, kaj namerja toloyajski poglavar, ter sprevidel grozno nevarnost „Lastavično“. Na vso moč je začel vpiti, ko so prišli že blizo ladije, naj beže, ter mahal z rokami, akoravno mu je Tiun-Lin s smrtjo žugal, ako ne bo molčal. —

Prišli so k ladiji in tolovajski poglavar poslal je v Alešovo veselje svojega slugo s pismom na ladijo po denar. Aleš je bil zelo nemiren in nestrpljiv, kaj se bo pričelo, posebno ker so se tolovajske ladije vedno bolj približevale.

Tiun-Lin je ravno dal znamenje „Lastavico“ napasti, ko nakrat zagrme topovi od ondot in dve tolovajski ladiji zajmete vodó; potem pa se zabliskajo jadra in „Lastavica“ unesla jo je srečno. Aleš je videl od daleč, kako so ga pozdravljali njegovi mornarji, on pa je z roko mahal, naj le urno bežé.

„Kaj je to“, pravi Tiun-lin srdito Alešu, ko je videl, da ga je njegov up goljufal, „malovrednež, si li upaš vpričo mene kaj takega storiti, ki te lahko v prah zdrobim, kot črva; le čakaj, to mi boš drago plačal“.

„Saj si čital sam pismo“, smeja se Aleš, „kar pa se tiče tvojega žuganja, se pa jako malo bojim; saj mi je že zdavno znano, da ste Kitajci ničemniki“.

Tiun-Lin namreč je mislil, da bodo prišli mornarji v čoln po Aleša, med tem pa bodo napadle njegove ladije „Lastavico“ ter jo obropale, Aleš pa je bil premedene glave in mu je uničil vse namere.

Jezno se je poglavar povrnil zopet v svoje zatišje in velel Aleša zapreti v prejšnjo sobo ter mu naznanil, da bo najprej po kitajski tepen, potem pa si bo moral sam trebuh preparati. —

Lahko si bode vsakdo mislil, da to ni bilo ravno tolaživno naznanilo za Aleša, kdor vé, kako Kitajci tepó. Vržejo namreč človeka znak in bijejo ga s palicami od glave do nog, dva pa ga natezata. eden pri glavi, drugi pri nogah. Ko se je to mlatenje nekolikokrat ponovilo, obrnejo ga in prično zopet z nova.

Aleša je nekoliko mrz pretresnil, ko je videl, da poglavar res ne misli uganjati burk, temuč ga je popolna volja izvršiti to žuganje. Dva dni mu je bilo dano odloga, da bi se pripravil za tepež in sicer brez vsega jedila.

Aleš, ki je vedno čul na vsako stopinjo, drugo noč zapazi, da so tolovaji nekam odšli, morda zopet na suho. ter so le nekaj straže pustili doma. „Sedaj, ali pa nikoli“, djel je, „priti moram iz te lesene ječe, kajti po trebuhu tepen biti od teh malovrednih potepuhov, zdi se mi presramotno“.

Poskušal je na vse strani, kje bi se dalo kaj prizdigniti, pa nič ni mogel najti. ker je bila njegova soba ravno v sredi. Domisli se, da je zraven njega Tiun-Linova soba, odkoder se pride h krmilu. Ta pot se mu je zdela pripravna tudi zató, ker je bila shranjena ondi njegova mošnja, lovski nož in puška. Ali kako va-njo priti? — V njegovej sobi je ležal star zaboj; tega pristavi k steni, stopi na-nj in kako se razveseli, ko vidi, da je zgoraj precej velika lukna samo z deščico zadelana. Počasno jame

trgati, da bi preveč ne pokalo in vedno poslušna, ali se zgoraj nič ne giblje. Pa ondi je bilo vse mirno, še nobena straža ni koračila sem ter tje, le žlobodranje nekterih mož je bilo čuti. — Odtrga desko ter zleze skozi lukno, pa v poglavarjevi sobi je bilo tako temno, da ni videl kam stopiti. bal pa se je, da ne bi česa prebrnil in napravil ropota. Dolgo šlata okrog, slednjič pa se spusti doli. Pri tem plazu prebernil je neko omaro, ki je zelo zaropotala, pa oni na vrhu niso nič čutili. — Sedaj poišče Aleš ono stekleno škrinjo, kjer je bila spravljena njegova mošnja in orožje. Dobi jo ali bila je zaklenjena. To ga ne mudi, potisne nekaj šip, da se zdrobé, potem pa jame brskati med razno šaro. Mošnja in nož srečno dobi, puške pa ni bilo, menda jo je bil vzел poglavar seboj. „Nič ne dé“, misli si, „saj puška bi me še težila na mojem begu, da imam le to“. — Pogleda skozi lino in vidi, da so vsi čuvaji zbrani in vsi zatelebani v kostke. To je bilo, kakor nalašč. Zunaj je bila temna noč, le maloktera zvezdica je migljala na nebu, sicer pa je bilo tiho, brez vetra in morje pokojno, kot začarano. Aleš bi bil raji videl, da bi bilo nekoliko veterno ter bi valovi pljuskali, da bi se njegovo plavanje ne čulo, pa kaj se je hotelo, bila mu je zadnja ura in treba je bilo pospešiti se. — Po krmilu je zlezel doli, lahno, kakor veverica, potem pa švignil v morsko globočino. Plaval je dolgo pod vodo in le toliko

se je včasih prikazal na dan, da je zopet sapo dobil ter se ogledal, če ni kaj sumljivega zaradi njegovega bega. Bilo je vse, kot prej, po ladijah so gorele luči in straže so se zabavale pri igri. — Srečno je priplaval h kraju ter se spustil v beg sam ne vedé kam. Ko teče nekoliko korakov, pride mu nasproti velika možka postava, ki se je omahovala zdaj na eno zdaj na drugo stran. Aleš spozna koj enega tolovajev, ki je bil zelo pijan. Da ne bi ga videl oni, vleže se počez v grmovje kraj poti ter čaka, da pijanec odide. Pa imel je že nesrečo: tolovaj se ravno ondi spodtakne ter telebi čez Aleša. Hudo zarobanti, plane kviško ter zgrabi Aleša za vrat klicaje pomoči. To so bili strašni trenotki, pa Aleš vendar ni zgubil zavednosti. Trdno popade nasprotnika, telebi ga na tla, da je kar glava zazvonela in beži dalje, kar more. Ni dolgo tekel, ko vidi, da jo za njim suje cela druhal. Napenjal je vse moči, pa oni so prihajali vedno bližje, ker njemu jele so že moči pešati. Mislil se je že zgubljenega, zdajci pa zapazi v dolinici nekaj hiš, bila je kitajska vas.

Vdere jo tjekaj, preskoči nizek plot in beži v najbližjo hišo. Ker so bila vrata zaprta, ne čaka toliko, da bi sklical ljudi, temuč buti ob duri, da kar odskočijo, v tem trenutku pa že zapazi nektere radovedne tolovajske glave, ki so prežale izza plota, noter pa si niso prav upale.

Aleš jame strašno razsajati po hiši, da bi ljudi prebudil. Kitajskega jezika ni razumel več, nego: tat, ropar, morivec, ktere besede je na ladiji pri Tiun-Linu pogosto čul, zatorej je tudi tukaj neprenehoma kričal te besede, da bi predramil spijoče v hiši.

Kmalo priteče celo kardelo služabnikov skupaj, ktere je ta nenadni krik in lomastenje tako preplašilo, da so bili vsi zbegani. Eden je pograbil stol, drugi debelo palico itd., kar je komu v roke prišlo. Od začetka so ménili, da je Aleš sam tat, ki se je priplazil v hišo, zlasti ker je bila njegova oprava čisto ptuja, zatoraj bi se mu bila kmalo slaba godila, ker so že od vseh strani švigale palice in namerjeni stoli. — Aleš je začel v tej zmešnjavi še huje vpiti in kazati vén, kar je služabnike tako zmotilo, da prav niso vedeli, kaj je. Med tem šundrom pride iz sobe gospodar s svetilnico v rokah in vpraša, kaj pomeni ta krik. Aleš mu pové v angleškem jeziku ob kratkem vso dogodbo, ter ga prosi, naj bi smel prenočiti tukaj, drugo jutro pa bo skusil priti v kako primorsko mesto. Po sreči je razumel gospodar angleški.

Ko Aleš dokonča svoje pripovedovanje, jame ga gospodar ostro meriti, kot bi mu nič kaj ne zaupal. — „Kdo vé, kakov potepuh si?“ pravi mu slednjič, „v moji hiši ne moreš ostati, pojdi, kamor ti je ljubo in drago, pa le urno, da zaprem duri“.

„Kaj?“ pravi Aleš jezno, „brez pomoči hočeš me iztirati iz hiše, da zopet pridem v pest tolovajem. — Ne ganem se iz mesta in rečem ti, ako mi ne daš prenočišča, zatožim te pri mandarinu.“ *)

„Jaz sem sam mandarin v tem okraji“.

„Dobro, tedaj moreš tudi vedeti svoje dolžnosti“.

Dolgo sta se pričkala, pa mandarin ni hotel nič odjenjati. Slednjič se mu je že preveč zdelo in ukazal je Aleša zapreti v temno sobo. Skozi majhino linico je videl od ondot Aleš, kako so se še vedno prikazovale radovedne glave tolovajske iz-za plotu. v vas pa se vendar nihče ni upal. — Aleš je bil zelo utrujen; kmalo je sladko zaspal, kar bi kdo drugi gotovo ne bil storil v njegovih okoliščinah.

Drugo jutro pride v ječo služabnik ter prinese v skledi nekaj slabih jedi in kozarec vodé, potem pa zopet zapré duri ter odide. — Aleš je že težko čakal poldneva, kajti takrat je upal, da ga pokliče mandarin zopet k sebi, ter mu naznani, kaj prav za prav ž njim namerja. Res se ni motil. Opoldne pride po-nj služabnik ter ga pelje v veliko sobano, kjer ga je čakal mandarin.

„Poizvedel sem“, prične ta, „da si ti hudoдец, ki si ušel iz sužnosti poštenega kupca Tiun-Lina in na begu enega njegovih hlapcev

*) Mandarini imenujejo se kitajski višji uradniki, oni so tudi poglavarji v raznih provincijah ali okrajih.

skoraj do smrti pobil. Jaz se nočem zameriti Tiun-Linu, ki je moj prijatelj, zatorej te bom jutri večer mu zopet izročil“.

„Kaj mi kvasiš?“ pravi Aleš ves zavzet. „Tiun-Lin je pošten kupec? Ropar je in že zelo nesramen, in ako je tvoj prijatelj, si tudi ti ž njim vred malopridnež ter ne zaslužiš, da opravljaš službo vašega nebeškega veličanstva. *) Jaz pa ne grem nazaj, raji koj tukaj poginem, rečem pa, da se ti bo dobro vtepaló vse to, kajti moji prijatli bodo se gotovo maščevali zaradi mene, in če se ti kaj neljubega pripeti, pripiši sam sebi“.

Mandarina so te besede nekoliko oplašile, zlasti pa Alešova srčnost. Nekaj časa premišljuje, potem pa pravi: „Ako si res pošten človek, storil ti bom dobroto — jutri prideš pred sodbo. in kar se bo tam določilo, to bo, ne morem pomagati“.

„Že prav“, odvrne Aleš, „samo prosim te, da mi daš čednejšo sobo in boljših jedi, nego danes“. To je pomagalo. Aleš je koj prišel v čednejšo sobo, kjer je bila tudi postelj — v prejšnji bilo je samo kup gnjile slame, — in je dobil tečnih jedi. — Težko je pričakoval drugega dne, ko bo prišel pred sodbo. Željen je bil vedeti, kako kitajski sodniki sodijo, vendar

*) Kitajci imenujejo svojega cesarja „nebeškega sina“ po svojej pagauski veri.

pa so ga zeló vznemirjale misli, ako bo moral nazaj med tolovaje. Mrzel pot se mu je cedil po čelu in strašna smrt mu je bila živo pred očmi.

Pride jutro, duri se odpró in služabnik pelje ga v sodnišnico. Ondi je bilo zbranih mnogo Kitajcev, ki so sedeli pri dolgej mizi in čakali obravnave. Aleš se ozrè po njih in kako se zavzame, ko vidi med sodniki tudi Tiu-Lina. Nehoté so se mu jele nekoliko nogé šibiti, ker je vedel, da sedaj ni več pomočka. Pa vendar se ojači ter moško stopi k mizi, kjer je preobračal eden sodnikov velike pole papirja. — „Neustrašenost in predrznost pri teh ljudeh največ opravi“, misli si Aleš, „naj bo, kar hoče, ne udam se pa ne“

Sodba je grozno dolgo trpela in vse natanjko so izprašali Aleša, ki jim je zdaj dvoumno zdaj zbadljivo odgovarjal, da so se sodniki zeló jezili, zlasti pa mandarin. — Aleš je moral ves čas stati pri mizi, med tem, ko so drugi sedeli. On pa prime enega zraven sebe sedečega sodnika za pod pazduho, pomakne ga stran ter sam sede na stol. Vsi so se začudeno pogledali in majali z glavami, rekel pa nobeden ni nič; videti je bilo, da imajo vendar nekoliko strahú pred tem predrznim človekom. — Aleš je moško sedel, sodniku pa so morali prinesti drugi stol, ker si ni upal s sedeža pregnati svojega nepovabljenega gosta.

Sodba je bila sklenjena in sporočilo se je Alešu, da mora nazaj k Tiun-Linu, kateremu je ušel. Branil se je na vso moč ter rekel, da raji koj umrje, nego bi še kedaj šel k neusmiljenemu roparju. Njegova grozeča postava je tolikanj oplašila sodnike, da se ga niso upali dotakniti koj v sodnici. Mandarin in tolovajski poglavar pošeptata si tiho nekaj na uhó, potem pa odpeljejo Aleša zopet v ječo.

Tu jame na vse kraje preiščevati, kaj neki prav za prav nameravajo ž njim. Slišal je že večkrat o kitajskih skrivnih sodbah, ki marsikaterega naglo k smrti obsodijo, bodi si kriv ali ne, posebno ako se nadjajo denarja pri njem. Nemara se tudi njemu ne bode nič bolje godilo. Mandarin bi ga bil morda osvobodil, pa imel je velik strah pred morskim roparjem Tiun-Linom. Kitajska policija tudi dosti ne pazi na te krvočelnike, bodi si da se jih boji ter je zadovoljna, da jo le v miru pusté, ali pa ker jej donaša dosti dobička. Mnogokrat so deželni poglavarji sami v zvezi z roparji ter jih še nalašč hujskajo nad Evropejce. Kitajci so sploh potuhnenci, katerim ni nič upati, posebno pa so nezaupljivi proti vnanjim ljudstvom, zato so si evropejske vlade toliko prizadjale, preden so prišle v njihovo deželo. Znamenje, da Kitajci ne trpé tujih ljudstev, so neznanske ograje, s katerimi so deželo imeli zaprto več stoletij. Na suhem so obzidali deželo s strašnim zidovjem,

ki je 340 milj dolgo, v morji pa so razpeli močne verige, da se nobena ladija ni mogla bližati deželi. V teku časa pa jim je tudi ta zaporica malo pomagala: zidovje je razpadlo, ki že sploh ni več dosti koristilo zoper nove iznajdbe, verige so raztrgale angleške ladije in tako prišle h kraju. Vzrok pa, da so Kitajci svojo deželo ptujcem tako zapirali, bil je ta: Oni so že veliko poprej znali umetnije, katere smo mi še-le tisoč let pozneje iznašli. Tako na primer so imeli smodnik že zdavnej pred nami, knjige so tiskali že pred Kristusovim rojstvom, in še več enacega. Tudi svile ne bi imeli še dolgo, ko ne bi bila skrivaj prinesla dva meniha svilnih jajček v izdolbenih palicah iz Kitajskega v naše dežele. — Oni so hoteli vse umetnosti ohraniti za-se, pa tudi nobenih novih iznajdb niso hoteli sprejeti od ptujcev, zato so še dan današnji skoraj vedno na onej stopinji omike, kot so bili pred tisoč leti. — Delavni so Kitajci, posebno se pečajo s poljedelstvom, to pa je tudi živa potreba, ker je dežela napolnjena prebivalcev in s pridelki prav pičlo izhajajo. Celo na gole skale nosijo prst in je obsejejo. Zarad preobilega ljudstva se večkrat pripeti, da revni stariši svoje novo-rojenčke v vodo pomečejo, pa samo dekleta, in to je ondi popolnoma dopuščeno. — Da pa v tej povesti ne zaidemo predaleč z omerjene poti, popustimo popisovanje kitajske dežele in lastnosti njenih prebivalcev, ter se vrnimo k Alešu.

Živo je čutil, v kakej nevarnosti je, in zelo je obžaloval svojo naglost in nepremišljenost, ki mu je nakopala že toliko preglavic. Nič drugače ni mislil, nego da je ta noč njegova zadnja, da bo moral grozno smrt storiti med surovimi ljudmi, daleč daleč od svojih starišev, ki ga gotovo že željno pričakujejo. V tej stiski spomnil se je zopet besedi starega Petra, ki mu je tolikrat djal: „fant, moli rad, pa se ti ni treba ničesa bati, Bog je mogočnejši, nego so ljudje“. Pokleknil je na tla, vzel svetinico z vratu ter jo poljuboval, potem pa jel goreče moliti, da bi ga Bog rešil vsaj iz rok krvoločnega tolovaja. Saj smrti se ni bal, le groza ga je bilo, ko se je domislil, da ga bodo poprej tako grdo mesarili, še več pa, da bo moral umreti brez zadnje tolažbe sv. zakramentov. Aleš je bil krepka slovenska duša, in trdno se je držal naukov, ki sta mu jih v mladosti vcepila gospod fajmošter in Peter. „Staro vino, stara vera“, djal mu je vedno njegov rednik, „to je najboljše, sleparij nam ni treba“.

Ko je opravil večerno molitev, bilo mu je koj lože pri srcu, čutil se je krepkega, kakor še nikdar poprej, in v popolnem zaupanju, da ga Bog ne bo zapustil, legel je k počitku ter sladko zaspal.

Po noči ga prebudi nekako praskanje pod stropom. Mirno posluša, kaj bi bilo ter gleda kviško, pa nič ni mogel razločiti, ker je bila

tema. Ono praskanje je bilo vedno glasneje, kot bi bil nekdo kaj žagal, — potem pa utihne. Aleš je menil, da zgoraj morda kdo kaj popravlja in zopet leže, da bi spal, zdajci pa ploskne nekaj pred njegovo posteljo na tla. Aleš pobere in vidi, da je majhen listič popirja. „Kaj bi neki to bilo?“ prevdarja na vse kraje, pa ker je bila tema, ni mogel čitati. Več mu ni bilo moč zaspati in željno je pričakoval jutra. — Komaj se je nekoliko zdanilo, brž razgane list ter jame čitati; bilo je pisano v laščini:

„Danes opoldne spustim ti skozi to lukno nekaj kitajske obleke. Skrbno jo skrij, da je kdo ne vidi, zvečer pa, ko se popoluoma stemni, bodi pripravljen na beg, o polnoči pri-lem po-te.“

Aleš bi bil veselja zavriskal, ko ne bi se bil bal, da bi se izdal. „Sam Bog vedi, kdo je ta prijatelj, ki vé za-me“, premišljeval je, ali pa, ko bi bila kaka zvijača?“ — Zadnja misel ga je nekoliko oplašila, — pa čemu zvijača? saj več se mu ni moglo zgoditi, nego da ga umoré, to pa ga je tudi čakalo pri hudem Tiun Linu, in morda še strašneje. Nestrpljivo je pričakoval poldneva, še bolj pa večera, le nekaj ga je skrbelo; da bi ga še po dnevi ne oddali Tiun-Linu. Približa se poldan in ravno je odšel služabnik, ki mu je prinesel hrano, sedaj je bil Aleš že mirneje, ker mu ni velel seboj. Kmalo potem se odpre na stropu majhena votlina in skozi prileti navezana culica. Aleš jo razveže, ter najde

v njej popolno kitajsko opravo. Skrije jo za postelj, da bi je kdo ne zapazil, potem pa večera pričakuje, poln najslajših upov. Komaj se je mrak storil in je zopet odšel služabnik, ki mu je prinesel večerjo, brž izvleče iz-za postelje obleko ter se opravi. Rad bi se bil ogledal, ko bi bil imel kako zrcalo, kako mu pristuje kitajska obleka, posebno zavihani črevlji so mu bili jako všeč; domislil se je lesenih cokelj, ki jih je videl včasih doma pri pastirjih.

Nikoli mu niso ure še tako počasi tekle, kot ta večer. Ni se ganil od vrat in vedno je držal zapah pričakovaje, kedaj se bo odmaknil. — Vse je bilo že mirno okrog, polnoči je moralo že zdavnej biti, pa rešitelja le še ni. Aleš je jel dvomiti. Sedaj zašumi nekaj po mostovžu, zapah lahko zaškrti in duri se odpró. — „Le brž!“ pravi mu trdi glas pred njim stoječega moža tudi v kitajski obleki. — Aleš se ga prime za roko in urno stopata po dvorišču proti majhedim vratom, ktere neznanec tiho odprè in zopet zaprè za seboj. — Bila sta na prostem. Nebó je bilo jasno, zvezde so migljale in hladni vetrič je šumljal po drevji. Aleš je zopet dihal prosti zrak.

Urno sta stopala dalje, neznani naprej, Aleš pa za njim. Rad bi ga bil medpotoma poprašal, kdo je in kam ga pelje, ker pa je mož ves čas molčal, si tudi Aleš ni upal črhiniti. Prizadeval si je, da bi ga videl v obraz, ali ta je imel po-

krivalo globoko potisnjeno na čelo, da Aleš prav nič ni mogel spoznati.

Prišla sta v dolino in pred njima se je širilo morje. Ob bregu je stala samotna koča; Alešev spremljevalec stopi va-njo in kmalo prideta dva moža vén, eden že prileten, drugi pa še mlad, najbrž njegov sin. Vsedejo se v majhen čoln in brodnika jameta veslati. — Ko se odmaknejo od griča bolj na plano morje, zapazi Aleš na višini, kjer je bila ona kitajska vas, veliko bučo, ki se je svetila raznih barv.

„Kaj je to?“ praša svojega tovarša.

„Molči!“ zavrne ga ta polglasno, „zapazili so najin beg. Kitajci nastavijo takove svetilnice po gričih, kedar sužnji ubeže“.

Veslarja sta bila po sreči tako obrnjena, da nista videla one svetilnice. Alešev tovariš jima nekaj zamrmra v kitajskem jeziku, stisne vsakteremu cekin v roke, in čoln jel se je hitreje zibati.

Dan se je že delal, ko zapazijo v daljavi zidovje. „Kanton!“ vsklikne veselo Alešev tovariš „rešena sva“.

Bili so že čisto pri barkostaji, ko se pripodi nagloma za njimi pet velikih čolnov, in ljudje v njih so jeli grozno kričati in mahati v znamenje, naj naša brodnika ustavita. Ta dva res jameta zvedavo gledati Aleša in njegovyega rešitelja, potem pa izpustita vesli ter se ne ganeta nikamor, čeravno ju je ptujec z lepo in

grdo priganjal. Obadva sta spoznala, da so to Kitajci, ki so zasledili njun beg ter jo za njima vdrli; spoznala sta nevarnost ter hotela sama poprijeti vesli, pa Kitajca nista pustila. — Zdajci priplava ravno iz barkostaje zelo okinčana ladija in na njej zavihra angleška zastava. Naša dva beguna zavriskata ter mahata nasproti, uni pa niso vedeli, kaj hočeta, mislili so, da jih pozdravljata, zato so tudi mahali s klobuki in robci. Sovražniki so bili za petami, kaj je bilo storiti? — Obadva poskačeta v morje ter plavata proti angleški ladiji. Uni to videvši krenéjo proti njima in zdaj sta bila rešena med veselimi Angleži, ki so se peljali na sprehod. Bil pa je tudi zadnji čas, kajti ravno v tem trenutku bile so tudi kitajske ladije na onem kraju.

Sedaj neznanec sname svoje kitajsko pokrivalo z glave, sivi lasje so mahljali mu po ramah in vpervši svoje žive oči v Aleša, pravi mu: „Dragi mladenič, me li še poznaš?“

„O, Lavrencij! moj nekdanji mojster Rašet! — smrti bi se bil prej nadjal, nego vas tukaj videti“.

„Saj si se je lahko nadjal“, posmehlja se Lavrencij, „bila ti je že za petami, danes zvečer bi te bili odpeljali k tolovaju Tiun-Linu“.

Poln radosti in hvaležnosti je objel Aleš svojega dobrotnika, ktereга je po dolgem ločenju tako nenadoma našel.

Sedaj razodene Aleš ob kratkem Angležem kaj in kako ter jih popraša, ali ne vedo kaj o „Lastavici“. Ti mu razodenejo veselo novico, da je „Lastavica“ v Kantonski barkostaji in da so dobro znani ž njenim kapiténom. Ponudijo mu tudi ga koj tje prepeljati, kar je Aleš jako rad sprejel.

Kdo more popisati veselje na ladiji pri Aleševem prihodu. Mornarji, ki so bili že zelo v skrbeh zaradi njega, vriskali so veselo ter ga pozdravljali, in stari Jaka stisal mu je prijateljsko roko ter ga opominjal, da ne sme več tako nepremišljeno ravnati, ker tukaj ni tako, kot v Evropi.

Zvečer sta se sprehajala Lavrencij in Aleš po ladiji in mladeneč je pripovedoval starcu svoje dogodbe, odkar sta se ločila.

„Sedaj pride vrsta na vas“, pravi Aleš, ko dokonča svojo povest.

„Jaz ti ob kratkem lahko vse povem, odvrne ta, ni mnogo zanimivega. — Ko sva se v Afriki ločila in si ti ostal pri beju, dal je mene svojemu prijatelju, sosednemu vladarju; postal sem ondi vrtnar. In ker sem delal, kot bi bil v njegovej sužnosti popolnoma zadovoljen, dal mi je mnogo prostosti in je tudi še precej čedno ravnal z menoj. Nekega jutra odide vladar na lov z vsemi svojimi služabniki, jaz pa sem ostal doma in popravljaj po vrtu. Kar pride memo Evropejec in se ustavi pred vrtom spraševaje

me o imenih nekterih rož. Ko se nekaj časa pogovarjava, razodene mi, da je iz Nemškega, ter potuje že delj časa po Afriki. V meni se zbudi želja po prostosti in prosim ga, ali me ne bi hotel vzeti seboj, ker sem tudi Evropejec ter sem prišel po nesreči v sužnost. Mož je bil usmiljenega srca. „Če je taka“, djal je, „le pojdi z menoj, saj jaz ravno mislim odriniti sedaj iz Afrike proti Aziji“. Jaz pustim vse svoje orodje na vrtu, zasedem pripravljenega velbloda in korčili smo naravnost proti morju. Ondi je že čakala ladija, ktero je imel nemški popotnik nalašč za-se pripravljeno, in hajdi! odrinili smo proti Aziji. — Omeniti ti moram še, da sem zvedel po nekem naključji ravno nekaj dni poprej o tvojem begu in to me je popolnoma potolažilo, kajti imel sem upanje, te zopet kedaj videti. — Svojemu dobrotniku sem koristil mnogo na poti. Znal sem mnogo jêzikov, razun tega pa sem tudi poznal običaje raznih ljudstev ter sem mu marsikaj vedel razodeti o tem in onem. — Na svojem potovanji pridemo slednjič ravno tukaj sem v Kanton. Tu pa me je zadela velika nesreča. Moj dobrotnik je nagloma umrl in jaz nisem imel nobene pomoči več. Kapitén na ladiji je bil trdosrčen mož in ni me hotel sprejeti na ladijo brez plače, jaz pa nisem imel nobenega bora. Prodal sem svoj rokopis, ki sem ga dovršil na potovanji, nekemu učenjaku, kteremu je bil zelo všeč, pa to bilo je premalo in meni ni

bilo nič pomagano. Kaj sem hotel? Po sreči pride nek mandarin ter me popraša, ali znam mnogo jezikov, jaz mu potrdim da. Potem mi reče, naj grem k njemu v službo, ker on potrebuje pri svojem poslu takovega človeka, in in jaz sem rad sprejel to ponudbo. Sklenil sem ondi ostati toliko časa, da si prislužim potrebnega denarja, potem pa se vrniti v Evropo.

Kar se prikažeš ti nakrat v hiši mandarinovej, kot bi bil z neba padel. Jaz sem pozvedel vse, kar so namerjali s teboj; ko ne bi se bil ti tako moško obnašal, bil bi že prej zopet v tolovajskih rokah, sicer se je pa mandarin vendar le nekoliko bal za svojo kožo. Pri sodbi pa so sklenili tretji večer natihoma odpeljati te k Tiun-Linu. „Sedaj velja“, djal sem, „moram ga rešiti“. Zdolbel sem luknjo v svojej stanici, ki je bila po sreči ravno nad tvojo ječo ter ti vrgel najprej listek, potem pa obleko, katero sem izmaknil nekemu služabniku. Sicer sem res ukradel to malenkost, pa v takovih okoliščinah ni drugače. — To je vse, ljubi moj, kar ti imam povedati“

„Zakaj pa mi niste koj v onem listu svojega imena naznanili?“ popraša sedaj Aleš.

„Ker sem se bal, da ne bi prevelicega veselja vseh mojih namer podrl; ko bi bil mandarin zvedel, da sva znanca, bil bi te koj odpravil — in nikamor drugam, kot v krtovo deželo“.

Siti so bili že vsi tega blodenja po svetu in želeli so zopet priti v domače kraje. Jaka je napovedal dan odhoda tretje jutro. — Drugo jutro pa so dobili še posebno veselo novico po nekejšpanskejš ladiji, ki je prišla v Kanton, namreč, da je Robertova ladija, na ktorej je bil Alešov brat Ferdinand, srečno prišla v Kalkuto, kjer bo ostala več dni.

XV.

Krasno jutro je bilo, krasno, kakoršnega uživa le mornar, svobodni sin sredi morske planjave. Solnce je prilezlo iz morja počasno ter mnogobrojno barvalo šumeče valove; rosa na jadrih se je lesketala, kot bi bila obšita z biseri, zagoreli mornarjevi obrazi pa so se radostno obračali proti severju, kjer so imeli najlepši obzor. — Mogočni vrhovi Himalajskih gorá so ponosno kviško dvigali svoje snežene glave, ktore so obsevali solnčni žarki. Na zahodu se je potezala zopet druga vrsta indiškega poluotoka, v zakotji tam pa, kjer se deli velika reka Ganges v mnogo tečajev, se je bliščalo belo zidovje — mesto Kalkuta. Tjekaj je jadrala „Lastavica“ urnih perot in kmalu se je odprla mornarjem velika barkostaja, kjer so kupole nebrojne jarbole navpik, enako golemu gozdu po zimi.

Veselo so prepevali mornarji, in Aleš je že od daleč pozdravljal srečno mesto, kjer bo zopet našel svojega brata.

Komaj so prijadrili v luko in vredili potrebne reči, že jo je ubral Aleš naravnost na Robertovo ladijo, ktero je že od daleč spoznal med stoterimi družimi. Robert in Ferdinand sta ravno tudi zvedela o prihodu „Lastavičinem“ ter se namenila tjekaj, ko se Aleš prikaže na njunej ladiji. Objemanja in prisrčnih pozdravov med ljubečima bratoma ni bilo ni konca ni kraja in vsi trije so sklenili nič več se ne muditi endi, temuč koj vrniti se v Ameriko.

V nekterih dnéh bili ste pripravljene obe ladiji na odhod. Zavihrala so jadra, topovi zagrmeli in mornarji so še od daleč pozdravljali vedno bolj se jim umikajoče mesto.

Med potjo izreče Robert še željo, da bi rad obiskal nekega prijatelja, po imenu Londina, ki je imel svoje posestvo ob velikej reki Indu, ter je ondi živel že par let čisto samotno s svojo še mlado soprogo. Ker se ladiji niste hoteli ločiti, zavila je tudi „Lastavica“ proti onej reki, ki je na iztočji tako močna, da lahko nosi največje ladije. Kmalu so prišli po reki navzgor do lepega obrežja, kjer je imel Robertov prijatelj svoje posestvo. Sredi lepega vrta je stalo štirivoglato poslopje trdno sezidano, krog in krog pa se je razprostiralo polje tje do goščave, ki je bilo tudi obgrajeno z visocim ko-

lovjem. Robert je ménil ondi samo kaka dva dni ostati in potem odriniti dalje, ali gospodar in njegova priljudna žena sta ga prosila, naj bi ostala vsa družba vsaj kacih štirinajst dni ondi, ker le malokdaj pride tjakaj kakov Evropejec ter sta celo leto večidel sama. „Storite mi to veselje“, djal je, „da se bomo vsaj kaj po domače pomenili“. — Ker nobeden izmed družbe ni imel nič zoper to, obljubil je Robert ostati, ker je tudi želel seznaniti se nekoliko z bližnjimi slovečimi Beludži, kojih dežela se širi na desnem bregu Inda. To ljudstvo je še zeló surovo in roparsko, in marsikateri popotnik je našel ondi svoj grob, če ga niso kar naravnost pripustili na planem divjim zverinam in ropnim pticam.

Zabave bilo je tukaj dovolj. Prijatelj Londin in njegova žena sta razkazala svojim gostom vse pohištvo, ki je bilo kaj čedno opravljeno. Najokusnejše je bil oskrbljen vrt, Londinovo edino veselje v tej samoti. Rastla so v njem vsakovrstna drevesa in grmovje, dišeča zelišča in bujne cvetice so kinčale gredice, med kterimi so se vile peščene stezice. Tudi na polje jih je peljal ter jim razkazoval svoje imetje. Gibalo se je ondi vse polno hlapcev in dekel, ki so bili tudi edina bramba zoper roparske Beludže.

„Tu živim oddaljen od vsega sveta“, djal je Londin svojim gostom, „sicer res tukaj življenje ni najprijetnejše in tudi truditi se je treba

mного, ali kaj se če? Človek mora poskusiti povsod svojo srečo. Domovina je res le domovina in najboljše dá se ondi živeti. Tam imamo prijatelje, v kojih družini se razveseljujemo ter uživamo najslajše ure, pa tudi na ptujem se lahko zadovoljno živi, ako človek pošteno ravná. Če vlada med dvema zakonskima prava ljubezen in zastopnost, pozabi vse drugo, in človeku ravno tako urno tekó dnevi, kot bi bil med svojimi domačimi“.

Neko popoldné so sedeli ravno v lopi na vrtu ter se pogovarjali o francoskih bojih, ki so jih imeli z Beludži, ko privpije domu črn sluga naznanivši, da je ravno kar odnesel velik tiger enega delavcev s polja v bližnjo goščavo. Vse je osupnila ta novica, posebno pa Londina in njegovo ženo, ker je bil oni nesrečni človek eden najpridnejših služabnikov.

„To je že tretji delavec, katerega mi je odnesla ta grda žival s polja“, pravi Londin, „sam ne vem, kaj bi počel“.

„Ali ga ne morete ustreliti?“ pravi Aleš, „samo eno nemarost bi pa le udušili, če le spak ni“.

„Dvakrat smo že napravili velik lov, skoraj vsi hlapeci so šli, pa ga ni bilo nikjer zaslediti. Dobri dve milji odtod je veliko močvirje, kjer raste visoko bičevje, najbrž zanaša tjekaj svoj rop“.

„Ker ste ga že dvakrat lovili, pa ga poskusimo še v tretje“, oglasi se Robert, „jaz bi tudi radi podrl enkrat takovega grduna. Mnogo vas je tukaj skupaj, vsi smo dobri lovci, ni hudiman, da ne bi ga spodbili, če se le prikaže na dan“.

„Če vas je res volja, pa poskusimo koj jutri zjutraj“, reče na to Londin, „jaz se vam koj pridružim, nemara bomo imeli sedaj večo srečo. Ta grdoba takov strah napravlja po okolici, da si delavci skoraj na polje ne upajo“.

S tem sklepom so bili vsi zadovoljni in lov je bil odločen za prihodnje jutro.

Komaj se je dobro zdanilo, stali so že na dvorišču lovci pripravljeni. Londin in njegovi gostje so jezdarili na konjih preskrbljeni z dvocevkami, samokresi in dolzimi noži, služabniki pa, ki so bili namenjeni tigra izganjati iz bičevja, bili so peš, oboroženi z dolzimi pušicami in nekateri tudi s puškami. Trije veliki psi, že izučeni za takov divji lov, bili so jim spremljevalci.

Ko je bilo vse vredjeno, odpravili so se ob reki navzgor proti omenjenemu močvirju, ki se je širilo na desnem bregu Indovem daleč tje v deželo Beludžev. Prišed do visocega bičevja, obstopijo ga od vseh krajev, gonjači pa se spusté va-nj, in kmalo ni bilo nikjer nobenega videti, le majajoče bičevje je naznanjalo, kodi hodijo predrzni služabniki. Ni trajalo dolgo, ko zašumi

v bičevji. Gonjači zaženo velik krik in zdajci plane na prosto velikanska progasta mačja podobna ter beži proti bližnjemu gozdu. Aleš in Londin, ki sta stala najbliže, ustrelita, pa nič ne zadeneta, zver je utekla v goščavo. — Sedaj se poženo vsi jezdici v diru za njo, v gozdu pa se razkropé na razne kraje. Aleš je sam jezdaril najprvi ter se precej oddalil od svojih tovaršev; bil je zelo željen ugonobiti tega krvočnega velikana.

Ko pride iz gozda zopet nekoliko na plano, kjer je rastlo gosto grmovje, zapazi nakrat kacih sto korakov pred seboj ono veliko zver, ki je ležala pripravljena na skok kraj grma in ostro upirala leskeče oči v Aleša.

To je bil važni trenutek. Aleš stopi ráz konja, ki je začel hudo herkatí in nepokojen bití, ter se bliža z napeto puško prežečej živali, ki ni obrnila očesa od njega. Približa se jej kacih trideset korakov, da bi bolje zadel, potem pa poklekne na desno koleno in nameri. — Puška počí — in tiger plane od tal s strašnim rjoventjem; Aleš ga je sicer zadel, pa ne v pravi kraj. Zdajci se tudi konj odtrga pri grmovji, kjer je bil privezan, ter zbeží po hosti. Tiger se zopet pripravi na skok in Aleš meri v drugo, pa sedaj se mu je jela roka tresti, in ko sproži, tigra še ne zadene. — V tem trenutku plane razsrdena žival nadenj, podere ga na tla in zgra-

bivši ga za obleko na prsih, beži ž njim v skoku po planjavi.

Da ta pot Alešu ni bila ravno najprijetnejša, razumé se lahko samo po sebi. Od vseh krajev ga je praskalo grmovje, kri mu je stopila v glavo in toliko, da ni zgubil zavednosti. Od začetka je upal, da pride morda od kake strani kateri lovcev, ko pa ga je tiger vedno dalje vlekel, zgubil je tudi to upanje. — Med potoma pride mu na misel, da ima pri sebi še samokres, katerega je v tej zadregi čisto pozabil. Izvleče ga izza pasa ter pričakuje ugodnega trenutka, da bi pomeril v tigrov bok. Večkrat je že hotel sprožiti, pa vselej se je bal, da ne bi mu spodletelo. Slednjič postane tiger nekoliko, da bi svoj rop popravil v gobcu, in Aleš sproži. Tiger plane kviško ter grozno zatuli, strese Aleša ter ga zažene z vso močjo daleč od sebe proč, potem pa stori še nekoliko skokov dalje ter se zgrudi na tla v krvi se valjaje. Aleš se spravi na noge. Ni se mu hudega zgodilo, le obleka je bila raztrgana in glava opraskana od robidovja. Strmé je zrl dolgo neznansko žival, ki je že zadnje kratí pojemala, kajti dobro je sprevidel, v kako strašnem stanu se je nahajal, da bi bilo po njem, ko bi bil zgubil samokres, ali pa ne bi se bil sprožil. — Potem jame pre-mišljevati, kako bi mrtvega tigra domú spravil, ker je bil precej daleč od svojih tovaršev, in ni bilo od nikoder čuti nikacega znamenja o njih,

konj pa mu je bil pobegnil že v začetku boja, toraj je bil sedaj kar sam sebi prepuščen.

Med tem ko to prevdarja, začuje se nakrat peketanje konjskih kopit in šest jezdecev čudno opravljenih, bliža se Alešu. — Začudeni pogledujejo zdaj Aleša, zdaj velikanskega tigra prišed na ono mesto, kot bi se jim zdelo nevrjetno, da bi bil ta človek ugonobil tako silno žival. Potem razsedeta dva jezdeca vsak svojega konja, izlečeta tigru kožo ter jo vržeta meni nič tebi nič na sedlo, kot bi imela ona dva pravico do nje. Aleš se nekoliko ustavlja tej predrznosti rekoč, da je on tigra umoril, toraj je koža tudi njegova, ali ptujim gostom to ni bilo dosti mar, marveč zapovedó mu celó, naj gré ž njimi, ker pa se je ustavljal, zvežejo mu roki, privežejo ga na konja in v diru odhajajo stran.

Aleš je vedel, da je prišel v roke divjim Beludžem, katere je prej želel, nekoliko bolj natančno poznati in seznaniti se ž njihovimi običaji, sedaj pa si je želel, da bi bil daleč daleč od njih ter bi ga pustili pri miru.

Proti večeru še-le se ustavijo jahači na kraji velicega gozda, kjer je stalo nekaj hiš. Aleša odpeljejo v obširno poslopje, ki je bilo stanovališče njihnega poglavarja, ki se tukaj zove „šejk“. — Ta ga še precej prijazno sprejme, kar se je Alešu nekaj nenavadnega zdelo, ker je doslé še pri vseh azijskih vladarjih našel večidel samo čmerne obraze. Izprašuje ga, kdo

je, od kod ravno pride in če je on umoril onega tigra, čegar kožo so mu prinesli služabniki.

„Jaz sem ga ubil, kdo pa drugi“, pravi nekoliko nevoljen Aleš, „sedaj pa so mi kožo vzeli, ki je vendar po vsej pravici moja“.

„Nič ne dé“, posmeja se glavar, „kožo že dobiš zopet, poprej pa ti moram reči, da si res hraber junak, kajti moji najboljši lovci ne bi se bili upali kaj kacega. — Ali kje pa so ostali tvoji prijatelji, da so te pustili samega na lovu?“

Aleš se je domislil sedaj, da pri takovih glavarjih ni dobro preveč govoriti, česar se je že mnogokrat prepričal. „Najbrž je ta tudi kakov ropar“, mislil si je, „in ko bi mu naznanil o našeji ladiji, bilo bi nevarno“. Zatoraj je molčal.

„No, ne boš govoril?“ pravi šejk, „kar te prašam? Vedi, da si sedaj v mojih rokah in te izpustim le, ako boš odkritosrčen“.

„Jaz ne bom ničesar povedal“, odvrne Aleš.

„Dobro“, pravi na to šejk, „zaprl te bom v najtemnejšo ječo ter te pustil lakote umreti, ako se prej ne spokoriš, da boš vedel, komu si se zoprstavljal“.

Aleš je menil od začetka, da je to le prazno žuganje, da bi ga s tem preplašil, ali ko je sedel zvečer v temni beznici na gujili smrdljivi slami, prepričal se je, da je šejk le resnico govoril. Prišlo je drugo jutro, pa dobil ni še nikakoršnega jedila, le nekaj smrdljive vodé mu je pri- nesel sužnik.

Ječa, kjer je bil zaprt, imela je samo eno okno, pa tako majčkino, da mu ni bilo moč skozi zlesti, toraj tudi ni bilo misliti na beg. Kaj bo tedaj začeti? Lakota vedno huje pritiska, bliža se opoldne, pa nobenega jedila ni od nikoder. Alešu je jelo gorko prihajati, ko se je spomnil, da ga morda misli šejk res toliko časa stradati, da pogine. To bi bilo strašno. lakote umreti!

Popoldne, ko ga je že precej po trebuhu grizlo, ali kakor po domače pravijo: ko mu je pajek predel po črevih, sliši zunaj prepevati znano slovensko narodno pesem:

Po Gorenskem je fletno,
K' so visoče goré,
So bistri studenci,
Pa bele cesté.

Kateremu slovenskemu fantu niso znane te vrstice? in tudi Aleš jih je večkrat prepeval domá ob Savi, ko je lovil ribe, ali pa po gričih, ko je pasel kozé ter je njegovo petje odmevalo daleč tam unostran v gorah. — Lehko si mislimo, kako je ostrmel slišati tu slovensko petje. Menil je, da se mu le sanja, ali pa, da ga je lakota že tako oslabila, da se mu meša v glavi. Vščipnil se je v noge, mel oči in prepričal se je, da ne spi. Petje se je vedno ponavljalo, — bil je moški glas.

Aleš videvši, da je pri polni zavednosti, plane kviško ter jame na vso moč kričati ter ponavljati zadnji dve vrstici:

So bistri studenci,
Pa bele cesté.

Zunaj pod oknom je petje utihnilo in Aleš je dolgo poslušal, ali ne bo kacega odgovora na njegovo vpitje, ko pa ni bilo nič, jel jo je zopet napletati od začetka in tako silno, da bi ga bilo lahko uro daleč slišati, pa oni pevec zunaj se le ni več oglasil.

Aleša je jelo že grlo boleti in žalosten, da je zastoj bilo njegovo petje, leže na slamnato postelj premišljevaje, odkod bi prihajalo to petje. Da bi bil kakov Slovenec tukaj, tega si še misliti ni mogel; nemara je bila pesem vseč kakemu po Slovenskem potujočemu Angležu ali Francozu ter se jo je uaučil, sedaj pa jo prepeva tu za kratek čas. Med tem premišljevanjem prileti skozi okno nakrat velika v cunjo zavita kepa. Aleš jo pobere ter odvije, in glej! bil je velik kos turščinega kruha. „Hembrajte“, djal je Aleš ves vesel, „če mi bodo take kose skozi okno metali, potem me mora šejk dolgo stradati, preden bom lakote umrl“. Ko prelomi kos najde v sredi košček popirja in na njem pisano: „prijatelj, počakaj nekaj dni, da se mi posreči šejku konje ukrasti, potem ti bom pomagal iz stiske“.

Aleš je čakal celi teden. Šestega dne opoldne pade zopet po navadi kos kruha v ječo. Aleš ga razlomi in zopet najde v njem list, v katerem se je glasilo: „Drevi proti polnoči bodi pripravljen, konja bosta že oskrbljena“.

Približala se je zaželena ura. Aleš pogleda skozi lino; zunaj je bila temna noč, prav nalašč za beg pripravna. Zdajci jame zunaj na vratih nekaj škrtati in Aleš je videl, da se zapah odmiče. V dolgo zagrinjalo zavita ženska se prikaže na pragu, vrže urno tudi Alešu takovo žensko opravo ter mu veli urno se obleči. Čudno se je zdela Alešu ta prikazen; da bo ženska njegova rešiteljica, tega ne bi se bil nadjal. Oseba mu veli urno ravnati, ker ne smeta le trenutka ne izgubiti, in Aleš res nategne na se to čudno šaro, ki ni bilo ni suknja ni plašč, temuč nekaka sešita rjuha. Potlej ga prime ženska za roko in varno stopaje in skrbno se ogledovaje na vse strani, ali ju kdo ne čuti, šla sta po dolgem mostovžu, dokler ne prideta do odprtih vrat, skozi ktera se je videlo na prosto. Zunaj sta stala dva stražnika pomenkovaje se med seboj. Ko vidita dve osebi iti iz poslopja, stopi eden za njima, drugi pa zakliče za njim nekaj Alešu nerazumljivih besedi in prvi se zopet verne.

Ko sta imela vas že precej za hrbtom, udrla sta jo, kar se je dalo navzdol proti bližnjemu gozdu. Ondi pri gostem grmovju se vstavita; Alešev spremljevalec stopi v goščavo in pritira ven dva konja. „Sedaj pa le urno dalje,“ pravi ptujka. „kakor brž konja pogrešé, udrli jo bodo za nama in potem nama ne bo dobra pela, kajti ta dva konja sta najboljša iz šejkové staje“.

Aleš si je na vso moč prizadeval spoznati svojega tovarša ali tovaršico — kar je že bilo — pa to se ni dalo, bodi si, ker je vedno prvi jezdil, razun tega pa je bila tudi pretemna noč, da bi bil mogel kaj razločiti.

Ko se drugo jutro zdani, vstavita se v prijaznej dolini, krog in krog obdanej z gozdi, po sredi pa so se širili bujni travniki, polni najkrasnejših cvetlic. Pri veselo curljajočem studenčku privežeta konja, potlej pa sedeta v rosnó travo vživaje hladni jutranji zrak. „Sedaj sva brez skrbi“, pravi tovariš Alešu, „odpočijva si po neprijetnej ježi“. Obadva odložita žensko ogrinjalo, in kakor bi z neba padel, sedi Alešu nasproti njegov nekdanji tovariš, kterega so bralci že morda pozabili, mu sedi nasproti — Polde.

„O Polde! ali me več ne poznaš?“ vsklikne Aleš ter se ga oklene, „ali več ne poznaš svojega tovarša Aleša?“

„Ali je mogoče, da mrtvi iz grobov vstajajo“, pravi ta ves začuden ter strmi va-nj, kot bi se hotel prepričati, je-li res njegov nekdanji pajdaš Aleš, ali je le njegov duh.

„Zakaj bodo mrtvi vstajali? hvala Bogu, jaz doslê še nisem bil mrtev, čeravno sem bil že večkrat blizo smrti“.

„Saj si utonil tisto jutro v morji, ko smo ubežali iz Sardinskega“.

„Se ve da sem utonil, pa samo za nekaj časa, potem pa sem zopet od mrtvih vstal“, smejal se je Aleš.

Goreče sta si stiskala nekdanja avstrijska vojaka roke. Nikdar ne bi bila mislila, da se snideta v tem kraju.

„Okrepčajva se nekoliko“, pravi Polde, „potem pa se bova zmenila o najinih dogodkih. Ko bi mi bil ne vem kdo pravil, da si ti še živ, ne bi bil verjel. Saj pravim no, Bog vse prav obrne. Kakor hitro pridem zopet domu, koj pojdem na Blejsko jezero zahvalit se Materi Božjej, kterej sem se vedno priporočal“. Potem izvleče iz mavhe nekaj turščinega kruha in steklenico ruma, kar jima je kaj dobro dišalo po dolgej poti.

V hladnej travi leže je razložil najprej Aleš svoje dogodke radovednemu tovaršu, ki pa so našim bralcem že vsi znani, zatoraj pustimo naj Polde pové, kaj se mu je pripetilo, odkar sta se bila ločila z Alešem.

„Tisto jutro“, pričel je Polde, „ko si ti plaval po morji, zgubila sva te z očetom Alfonzom nenadoma spred oči; ne nadjaje se, da bi daleč plaval od kraja, nisva pazila na te; kako se prestrašiva, ko pogledava na morje in tebe ni bilo nikjer“.

„Šla sva daleč ob morji gori do tistih visocih skal in klicala sva na vso moč, pa nobenega sledu ni bilo več o tebi. „Fant si je pre-daleč upal“, pravi Alfonzo, „nemara je utonil,

ali pa ga je nenadoma zgrabila kaka riba“. Kaka žalost naji je trla, ne morem ti povedati, obadva sva se britko jokala. Med tem pa, ko midva žalostna tavava po obrežji in kličeva, pride blizo brega po morji ladija; mornarji so menda mislili, da kličeva na pomoč, zatoraj brž spusté čoln v morje in vesljajo h kraju. Ker sva tebe že čisto zgubljenega mislila ter se nama je priložnost ponudila, peljati se dalje, stopiva nemudoma v čoln ter se prepeljeva na ladijo“. Bila je siciljanska ladija, ki je šla iz Marcelije na Francoskem v Neapol, in kapitén je rekel, da se bo vstavil nekoliko tudi v Livorni. To nama je bilo všeč, ker ondi sva mislila stopiti na suho, da bi potem potovala dalje v Rim. — V Livorni zveva, da misli neka francoska ladija odriniti v Trst in imel sem lepo priliko, priti kmalu domu. V ondotnem samostanu mi izprosi Alfonzo toliko denarja, kar je bilo treba plačati na ladiji.

Sedaj pa čuj, kaj se mi je pripetilo! — Ona francoska ladija ni bila namenjena v Trst, temuč zbralo se je nekaj francoskih in laških postopačev, ki so se namenili v Azijo, ker se jim domá ni poljubilo delati, ondi pa so ménili, da jim bodo pečeni golobje leteli v grlo. Kogar so mogli, pregovorili so ga z zvijačo, da je šel na njihno ladijo, posebno če so vedeli, da ima kaj denarja. — Jaz nisem bil zmožen niti laškega niti francoskega jezika, torej tudi nisem vedel,

kam gremo in kaj namerjajo. Slednjič se mi je pa le predolgo zdelo, da ne pridemo v Trst in dan za dnevom jelo me je bolj skrbeti. Na ladiji se nam je strašno hudo godilo, živeža smo imeli grozno malo, pa še to je bilo vse sprideno. Kaj pa je bilo tudi pričakovati od takovih vlačugarjev. Po besedah sem slednjič toliko vjel, da sem vedel, da gremo proti Aziji in meni je jelo tesno prihajati. — Vedno se nam je obetal, naj le potrpiamo, v Aziji dobimo vsega dovolj, zlata in srebra toliko, da se bomo lahko va-nj zakopali, kaj pa še le dijamantov in družih zlahtnih kamenov. To je bilo vse prav prijetno, pa vendar bi bil rad vse to bogastvo prepustil za košček tečnega kruha in kozarec čiste vode, ko bi mi jo bil kdo dal. — V strašnej revščini prišli smo slednjič v ono zaželeno Azijo. Veliko popotnikov je pomrlo na morji in komaj polovica nas je bilo še skupaj, ko stopimo na suho. Tu smo zijali na vse kraje, kje bomo videli zlate gore obdane s srebrnimi skalami in obsejane z dijamanti, pa mesto tega našli smo pusto deželo vso zaraščeno, — prišli smo namreč na obrežje Beludžistansko. Ker tukaj nismo našli zaželenega bogastva, djali so naši vodniki, da moramo dalje v deželo, ker ondi še-le so skriti bogati zakladi; kaj pa da vsaka dragocenost ima svoje prebivališče v osrčju, torej tudi naši zakladi. Čeravno komaj na pol živi lezli smo vendar dalje iskaje obljubljenе dežele. Neko noč smo počivali v ve-

likem gozdu ter kurili, kar nas obsuje od vseh strani velika množica možakov. Z groznim krikom planejo nad nas, nekaj jih pomoré, druge nas pa odženó seboj. Sedaj smo dobili, česar smo iskali. Jaz in neki Lah sva prišla v sužnost k temu poglavarju, ki je najhuji ropar v vsej okolici. Dolgo naji je imel zaprta in moj tovariš je poginil revščine, jaz pa nekoliko bolj utrjen sem prenašal srečno vse težave. Ko je poglavar videl, da mi nič ne dá, prašal me je, ali ne bom ušel, ako mi dá več prostosti ter me porabi pri raznih poslih, jaz mu obljubim, rekoč, da tudi ne vem kam, v glavi pa sem jo že iztuhtal porabiti prvo priložnost. Čakal sem vedno, da bi šli kam na rop in bi jaz dobil priliko pobegniti, pa to se ni zgodilo. Pred nekaj dnevi hodim zunaj po vrtu in prepevam slovensko pesem, kakor smo včasih doma fantje prepevali, kar se mi oglasi nekdo znotraj. — Jaz se začudim, od kod bi to prišlo, poslušam in poslušam, pa petje noter je bilo vedno glasneje in čisto v slovenskem jeziku. „Bog pomagaj“, pravim, „nemara je zopet kateri Slovenec zašel tu sem; ker sem jaz prišel, zakaj bi pa kdo drugi ne“. Da bi kdo kaj ne slutil, šel sem mirno stran, kot ne bi mi bilo nič mar, in vedé da poglavar svoje jetnike hudo strada, prihranil sem vsaki dan kos kruha ter ga vrgel skozi lino v ječo. Sedaj sem začel misliti na beg. „Dva sva“, djal sem, „nemara celó rojaka,

to bi bilo prijetno bežati“. Prevdarjal sem in slednjič mi šine v glavo poglavarju ukrasti konje, ker peš ne bi bilo varno bežati. Vedno sem iskal priložnosti, kar napravi sinoči poglavar veliko gostijo — pripravljaj se je nekam na rop, in vsi služabniki so bili pijani ter smrčali po tleh. Jaz odženem dva najboljša konja ter ju skrijem v bližnji goščavi, potem pa pre-skrbim žensko obleko, ker le tako bilo je nama mogoče priti iz poslopja“.

Ko je Polde dokončal in sta si že dosti odpočila, zasedla sta zopet konja ter dirjala dalje. Popoldné zagledata od daleč Londinovo poslopje in z veseljem sta pozdravljala srečno zavetje.

V kacih skrbeh so bili ondi vsi zarad Aleša, misli si lahko vsakdo. Mislili so za gotovo, da ga je raztrgal tiger, ker je konj sam pridirjal domu ter so potem na onem mestu, kjer se je Aleš boril z zverjo, našli puško in lovski nož, tla pa krvava. Kako so se zavzeli, ko se prikaže nenadoma Aleš in ž njim še en tovariš. Povedati jim je moral vso to čudno dogodbo in Ferdinand, ki je najbolj žaloval, vedel ni sedaj samega veselja kaj početi.

Slednjič je prišel čas, ko je bilo treba zapustiti Londinovo gostoljubno hišo ter se vrniti domu. Pustimo sedaj jadrati Aleša in vso njegovo tovaršijo po širocem indiskem morji proti

daljnjej Ameriki, mi pa se preselimo v duhu že pred njim tje, kjer smo prej prenehali.

XVI.

Več ne najdemo Viljema in Tomaža ž njegovo ženo v onej bornej koči na Amerikanskej planjavi, kjer smo ju bili zapustili tisto noč.

V Novem-Jorku v velikej palači so sedaj stanovali, kjer je sklenil Viljem počakati, da se vrne njegova ladija. Tomaž in njegova žena sta bila ubožna, ničesar nista imela, ali Viljem bil je blag človek, njegovo srce je živo čutilo ne le lastno, temuč tudi nesrečo svojega bližnjega. Rekel jima je, da naj se le vedeta, kot bi bila v svojej hiši, nobenega pomanjkanja ju ni pustil trpeti, in tudi ne, da bi bila Tomaževa žena opravljala navadna dela, kakor je hotela, temuč samo po hiši je vravnavala. — Viljem je sklenil tukaj toliko časa ostati, dokler se ne povrne „Lastavica“, ktere je pričakoval od dné do dné, potem pa se je mislil vrniti zopet na Angleško in tudi Tomaževo družino prepeljati tje, da bi se potem vrnila v ljubo domačijo, po kterej je že tako hrepenela.

Nekega dné, ko so ravno južinali, prikaže se v sobo mož v črnem talarji, s širocim klobukom na glavi in palico v roci.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ ogovori navzoče.

„O, oče Alfonzo!“ vsklikne vesela Marjeta, Tomaževa žena, same radosti pozabivši odzdraviti, „pristrčno me veseli, da nas obiščete, ménili smo že vsi, da se vam je kaj hudega pripetilo, ker vas ni bilo od nobene strani“.

„Ne zamerite“, odvrne duhoven, „imel sem toliko opravil med Indijani, da se ni bilo moč odtegniti. Zarad neke konjske kraje je nastal med njimi takov prepir, da bi bil kmalu še jaz v nevarnost prišel, ko sem jih miril. Indijani v mojem okrožji so sicer miroljubni in vedno sem bil zadovoljen z njimi, nakrat pa se je pokazal na čelu nekterih Indijanskih plemen nek Evropejec ter je hotel odpeljati mojim Indijanom celo čredo najlepših konj. Nastal je hudi boj in gotovo bi se bili strašno mesarili, ko ne bi jih bil jaz pomiril, da so prizanesli tatovom. — Že delj časa sèm sluje po našem okraji nekov predrzen konjski tat, kterega Indijani imenujejo „rudečeglavca“, ker ima rudečkaste lasé. Odpeljal je že grozno veliko konj in tudi mnogo drugih nečloveških del je učinil. Pravijo, da se je priklatil iz južnih držav tu sem, gotovega pa se ne vé nič o njem, ker je zdaj v tem, zdaj zopet v drugem kraji. — Včeraj sem prišel na ono posestvo, pa gospodar mi pové, da služabnice Marjete ni več ondi, temuč da je odrinila s svojim možem in nekim drugim Evropejcem v Novi-Jorek. Odpravil sem se še zvečer dalje, da bi prišel o pravem času sem, ker drevi mo-

ram zopet nazaj k svojim Indijanom, ker so po nekterih vaseh jeli nagloma bolehati“.

Vsem je bilo jako žal, da jih hoče Alfonzo tako naglo zapustiti, posebno pa Marjeti, ktereje je bil edina tolažba v sužnosti ter jo je rešil grdega ravnanja, Tomažu pa, ker mu je Aleš toliko lepega pripovedoval o njem na svojem begu iz Sardinije. Ko je Tomaž razložil življenje svojega sina Aleša, ni se mogel Alfonzo dovolj prečuditi. Oni, ktereje je za gotovo mislil, da je utonil v morji, za ktereje je že maševal, in še pozneje večkrat molil za njegovo dušo, oni še živi. „Čudna, čudna so božja pota“, djal je, „kar on stori, je prav storjeno. Na veke bodi hvaljeno njegovo ime!“

„Amen“, odvrnejo vsi in solze hvaležnosti so jim igrale v očeh.

Popoldné je minulo, prej nego so pričakovali, in prišel je čas, ko se je bilo treba Alfonzu odpraviti k svojim ovčicam. Poslovil se je ter obljubil, da pride v nekterih tednih zopet jih obiskat, ako bo le mogoče.

Viljem je dobro vedel, da je pot po samotnih gozdih, kakoršni so v Ameriki, zelo težavna in posameznemu človeku nevarna, zatorej pravi Tomažu, da bi častitega moža spremila, kar je ta koj pritr dil. Preskrbeli so si konje in nekaj služabnikov ter se napotili vsi skupaj proti Alfonzovemu misijonu, čeravno se je ta branil spremstva rekoč: da se mu ni nič bati,

da je povsod v božjih rokah, bodi-si v mestu ali na planem.

Pot je peljala skozi velik, temen gozd in popotniki so morali večkrat razsesti konje, da so prelazili skozi goščavo. Blizo Alfonzovega stanovanja že, zaslišijo po noči kraj pota v hosti milo ječanje. Vsi obstanejo in poslušajo, kaj bi to bilo. Stôk je prihajal iz človeških prsi, moral je biti ondi kakov nesrečnik. Alfonzo stopi prvi raz konja in hiti proti omenjenemu kraju, za njim pa Tomaž in Viljem. Mesec je posvetil skozi drevje in borno razsvetljeval okolico. Strašen prizor se pokaže našim popotnikom. Koj pri poti je ležal mrtev človek na pol gol, roko je tiščal na prsa, iz katerih se mu je še vedno cedila kri, koža z lasmi vred pa mu je bila sneta raz glave — bil je škalspiran. — „To je Indijansko delo“, zamrmra Alfonzo, in vsi hité proti kraju, odkoder je prihajal stok. Tu je bilo še grozovitejše. Med dvema drevesoma je stal konj, na njem pa je sedel jezdec, ki je imel na hrbtu roke zvezane ter je bil zadrngnen za vrat in obešen na drevesno vejo. Tudi temu je bila koža posneta z glave. V kakej strašnej stiski je bil, misli si lahko vsak; ko bi bil konj spod njega oddirjal, obvisel bi bil na veji. Oklenil se je tako trdno svojega konja, da so ga komaj stran spravili, ko so ga osvobodili njegovih vezi. Položijo ga na tla, in luna mu je sijala ravno v obraz. „Rudečeglavec! moj Bog!“ zamrmra Alfonzo.

Sedaj tudi Tomaž pogleda nesrečniku, ki je skoraj v nezavednosti ležal na tleh, bolj natanjko v obraz. Strese se, stopi nekaj korakov nazaj, pokrije z rokama obraz ter vsklikne: „O groza! — moj stričnik Matevž! tako daleč si sedaj prišel!“ Ob kratkem razodene Alfonzu, kaj se je nekdanj godilo ž njim in njegovim stričnikom Matevžem.

„Treba je hiteti“, pravi Alfonzo, „da spravimo tega ranjenca pod streho ter ga prevedimo“.

Mrtvo truplo kraj pota zakopljejo, ranjenca pa polože na nosila, napravljena iz vej ter ga neso v Alfonzovo hišico. — Po dolgem prizadevanji pripravijo ga zopet k zavesti. Bolnik je strmo pogledal okrog ter djal: „kje pa sem?“

„V duhovnikovej hiši, v obližji svojega žlahtnika Tomaža. Matevž, ali me več ne poznaš?“ reče Tomaž ljubeznjivo pozabivši v tem trenutku vse britkosti, ki mu jih je učinil stričnik.

Bolnik ga debelo pogleda, kri mu šine v glavo, potem pa zopet prebledi, kot stena in s hripavim glasom zastoče: „Jaz sem zgubljen, zgubljen za vselej, — o milost, milost usmilite se me“.

„Bodi miren“, pravi zopet Tomaž, „obtoži se najprej svojih grehov, tukaj so spovednik, da ne pojdeš obtežen pred sodnji stol, kot tvoj pajdaš Jurij“.

„Jurij?!“ zakričal je bolnik in po sili hotel planiti s postelje, pa preslab zgrudi se zopet

nazaj. „Jurij! kje je Jurij, dajte mi ga v roke, da ga zdrobim na kosce, preden sam poginem“.

„Jurij je storil strašno smrt na morji, neizpovedan šel je iz sveta; glej, da ti popraviš, kar si zadolžil“.

„Naj bi ga požrlo peklo, naj bi gorel! On mi je kriv teh bolečin, on me je pripravil ob vse“.

„Ne preklinjaj ga, pomisli, da si sam že blizo večnosti. Ne on, ti sam si kriv svoje nesreče“.

Vse prigovarjanje je bilo zastonj, bolnik je vedno huje razsajal, zatorej pravi Alfonzo, naj bi vsi šli ven, da bo sam ostal pri njem.

Uro pozneje veli zunaj čakajočim vstopiti. Matevž je na pol slone klečal na postelji, v rokah držal sveto razpelo ter goreče molil. Solzé so se mu vdirale curkoma po licu in kapale na križ. Sedaj zapoje zvonček, duhovnik moli: „Jagnje božje“, in vsi pričujoči se trkajo na prsi, Matevž pa žalostno ječi in polglasno moli. — Sveto opravilo je bilo končano in bolnik se je pomiril. Njegovo obličje ni več razodevalo one divjosti, kot prej, obtožil in skesal se je svojih grehov in to mu je vlilo tolažbo v srce. —

Ko si nekoliko oddahne, prične navzočim: „Kaj se je z menoj prej godilo, povedal vam bo lahko Tomaž, jaz sem že preslab, le kar sem poslednji čas počel, hočem vam naznaniti. Z

obilnim premoženjem sem ubežal v južno Ameriko, da me Tomaž ne bi našel, in seboj sem tudi vzел svojega tovarša Jurija, izpridenega človeka, ki je bil pripraven za vsakoršno hudo delstvo. Tomaža je sovražil že od nekaj, ker mu je prevzel Marjeto, pošteno deklico, s katero je mislil živeti v pregrešnej ljubezni. Ko mu je to spodletelo, sklenil se je zaradi tega hudo maščevati, dokler se mu res ni posrečilo priti v mojo družino in izpolniti svoj sklep“. — V južnej Ameriki sva živela brezskrbno, vsega sva imela dovolj. Kar se poloti Jurija želja privojiti si popolnoma moje imetje, mene pa spraviti s poti. Nekega dne na lovu počl nakrat za menoj puška in jaz se zvrnem na tla. Jurij menivši, da sem mrtev, hiti domu, polasti se vsega mojega imetja, potem pa ubeži iz dežele. Mene so prinesli trije ondotni rudokopci domu in pol leta nisem se ganil s postelje.

Ko sem ozdravel, bil sem popolnoma berač, nobene stvarce nisem imel, ker mi je Jurij vse odnesel. Vajen dobro živeti in pohajkovati, ni se mi ljubilo delati. Nekega dne nagovori me mladi Španec, da bi šel z njim v severno Ameriko k Indijanom konje krast, ker to opravilo daje lep dobiček. Meni ni bilo treba dvakrat veleti, koj sem bil pri volji in odpravila sva se tje. Kaj sva tu počela, vé vsa okolico — o Bog, da ne bi bil nikdar ubogal onega sleparja! — Sinoči sva bila zopet namenjena ukrasti ve-

liko čredo konj, kar naju zasačijo Indijani. Mojega tovarša umoré ter mu snamejo kožo z glave, mene pa obesijo na drevo, kakor ste me našli". — Sedaj omolkne ter jame vedno slaběji prihajati. Razun rane na glavi ga je zadela še puščica v levo ramo tako globoko, da ni bilo več upati otetbe. — Potem pokliče k sebi Tomaža, podá mu roko ter pravi: „Kar sem ti zlega storil, ne morem ti jaz več povrniti, ali Bog ti bo povrnil; odpusti mi, prosí tudi ženo in sina, kterega ti je srečno Bog ohranil, kakor mi poveš, da mi odpustita; pozdravi obadva, in ako pridete zopet nazaj na Štajarsko, živite ondi srečno in nikdar se ne dajte preslepiti mamljivemu svetnemu lesku, zlatemu bogu, kot sem se jaz“.

Tomaž ni mogel ginjenja nič govoriti, stiskal je bolniku rokó, ki je prihajala vedno mrzleja, dokler ni popolnoma otrpnila. Matevž se je ločil iz sveta za večno.

Zopet je preteklo nekaj tednov, bilo je ravno v praznik Marijinega vnebovzjetja. Proti večeru že najdemo pri Viljemu zbrano navadno domačo družinico in med njo tudi očeta Alfonza, ki je prišel tu sem zarad nekih važnih misijon-skih opravkov.

Naša družba je bila tako vtopljená v svoje pogovore, da ni slišala spodej drdrajoče kočije, ki se je ustavila na dvorišču. Štirje možje, eden že prileten, drugi trije pa še mladi, stopijo iz nje in eden popraša približajočega se vratarja:

„Stanuje li tukaj kapiten Viljem —**—?“

„Tukaj, tukaj v prvem nadstropji, druga vrata na desnem mostovžu“, odvrne ta naglo ter hoče iti sam pokazat.

„Že dobro“, pravi ptujec, in vsi štirje se napotijo po kamenenih stopnicah v zgornje nadstropje. Gotovo so že bralci vganili, kdo so ti štirje možje; nihče drugi, nego Aleš, Ferdinand, Polde in Lavrencij.

Nekaj trenutkov potem vidimo že obadva sinova v očetovem in materinem naročji. Solzé veselja se vdirajo po materinih licih, zdaj poljubuje svojega mlajšega sina, o katerem je imela že toliko skrbi. zdaj zopet Aleša, kterege še ni videla, odkar ga jej je vzela hudobneževa roka. Materino srce, že po naravi bolj sočutno, ne pozna večje radosti na zemlji, nego nad svojimi otroci, njih sreča je tudi njena sreča, njih žalost, njena tuga; zatorej si vsakteri lahko misli, kakovo veselje je vladalo pri tem nenadnem shodu, koliko so si imeli povedati, koliko potožiti! a vendar v začetku nihče ni vedel, kako bi začel. In oče Tomaž, kako radostno se je smehljal in stiskal svojima otrokoma roki, saj so bili danes prvikrat v življenji vsi skupaj.

Potem pokaže Tomaž na Alfonza, ki je na tihem opazoval ta blagi prizor, ter pravi: „Aleš! poznaš li tega častitega moža?“

Aleš in Polde vsklikneta oba h kratu: „O,

oče Alfonzo! vi tukaj?“ in oklenivši se ga poljubujeta mu roko.

„Bog vaju sprejmi, draga mladenčca“, prične ta, „ménili smo, da se več ne vidimo na svetu, ali Gospod je drugače obrnil naša pota; po dolzih skušnjah, mnozem trpljenji in hudih nevarnostih nas je pripeljal zopet skupaj. Njegova roka nas je vodila po ptujih krajih, med divjimi zverinami in po ljutih valovih, slednjič pa nas je zopet združila. Čast in slava Večnemu, ki svojih vernih nikdar ne zapusti“.

Med tem je ukazal napraviti Viljem dobro večerjo, da bi ta veseli dan vredno praznovali.

Združimo sedaj še dve osebi nekoliko bližje, ki ste nam že znani v celej povesti, pa vendar še ne vémo kakov vpliv imate druga do druge.

Alfonzo videvši, da je tudi Lavrencij Italijan, popraša ga o njegovem rojstnem kraju.

„Moje rojstno mesto je Florencija na Italijanskem“, odvrne Lavrencij nekako otožno.

„Florencija? tedaj sva tako rekoč znanca; tudi jaz sem Florentinec, in sicer zadnji potomec nesrečne rodovine Saturni, če ste kedaj čuli o njej“.

„Saturni?“ praša ves osupnjen Lavrencij, „kaj so bili vaši stariši?“

„Moj oče je bil viši uradnik ob času Napoleona I., po zavidljivosti svojih sovražnikov je prišel v ječo in najbrž so ga potem umorili, ker ničesa več nismo zvedeli o njem. Jaz sem bil

takrat še mlad, nisem še občutil te nesreče, le mater sem videl zmiraj jokati se, torej sem se tudi jaz vselej jokal, čeravno nisem vedel zakaj. V poznejih letih me je dala v samostan v šolo, ona pa si je tudi izvolila tiho življenje v samotni, kajti nič več je ni mikalo na svetu, odkar je izgubila druzega moža. Njeni zlahtniki so jo pripravili skoraj ob vse premoženje, in grozno revščino bi bila morala trpeti, ko ne bi bila imela nekaj skrynih dragocenosti, ktere je poprodala ter se umeknila svetnemu hrupu v samostansko življenje blizo Rima, kjer še sedaj živi. Meni se je dopadlo meniško življenje, zato sem ostal ondi. Po neugodnih okolščinah devet in štiridesetega leta pa sem moral zapustiti samostan na Sardinskem, ubežal sem v Rim in ondi zadnjikrat poslovivši se s svojo materjo, izvolil sem si misijonski stan ter se preselil tu sem v Ameriko med divjake, med kterimi bode tudi počivalo moje truplo“.

Na Lavrencijevem obrazu je bilo znati, kakov dušni boj hruje v njegovih prsih, položivši roko na čelo, kot bi hotel pregnati vse nekdanje zopernosti iz spomina, popraša s tresočim glasom: „Kako je bilo ime vaše mater in kakovo bilo je vaše prejšnje ime?“

Mati se imenujejo Angela, meni pa so prej djali Paolo, v samostanu pa so me prekrstili v Alfonza“.

„O Paolo, Paolo, o draga žena Angela“, vzdihne Lavrencij, „vidva toraj še živita in jaz vaju sem menil že zdavnej mrtva“. Pri tej priči oklene se Alfonza in dve svitli solzici zaigrate mu v očeh. „Moj sin Paolo“, nadaljuje potem, „tu te objema tvoj oče; oni nesrečni Lavrencij Šaturni sem jaz; poznaš li to-le podobico?“ Pri tej priči privleče iz nedrija žensko sliko ter jo poda Alfonzu.

„To je slika moje matere. O ravno taka je bila, ko sem bil jaz še otrok, sedaj pa jej je upadel obraz žalosti in trpkosti“. Alfonza so premagala čutila, oklenil se je očetu krog vrata in šepetal: „Oče, oče, vi ste zopet pri meni, ko sva vas že z materjo objokovala mrtve, o mati, zakaj niste tukaj, da bi skupaj uživali to veselje! Potem sta si Alfonzo in Lavrencij razodela vsa hudobna djanja njunih sovražnikov, ki so se ženi nalegali, da je Lavrencij že mrtev, njemu pa, da njegove žene že več ni na svetu, da je umrla žalosti.

* * *

Naša povest se bliža koncu. Le nekaj potrebnih reči imamo še omeniti.

Poglejmo v novojorško barkostajo. Ondi si ravno podajajo nekteri prijatelji roke, gotovo so se zelo ljubili, kajti solze jih oblivajo, in videti je, da je ločitev grozno težka. Še enkrat se poljubijo in si sežejo v roke, častitljiv mož v črnej

halji dá jim blagoslov, potem pa jih odnese čoln na pripravljeno ladijo. — Topovi zagrmé — ptuja ladija je zapustila novojorško luko. Na bregu še stojé nektere osebe ter mahajo z belimi robci in na ladiji jim odzdravljajo. Ladija prihaja manjša in manjša, slednjič je znati samo mala pičica, dokler se popolnoma ne skrije. „Lastavica“ je, ki odnaša v domovino Tomaževo družino; jako urno plava, kot bi vedela, kako hrepené ti ljudje po svojej domovini. Tudi Polde ni hotel ostati v Ameriki, kajti Gorenska stran mu je bila ljubša, nego daljna dežela, kjer človek nikdar ne vidi domačih ljudi in tudi ne čuje domačega jezika. Odpeljal se je s Tomaževimi vred v Evropo.

Kaj pa se je zgodilo z drugimi osebami?

Lavrencij je kmalo zapustil Ameriko ter šel na Laško k svojej ženi, Alfonzo pa je ostal med svojimi divjaki, kakor je obljubil.

Robert, na čegar ladiji je služil Ferdinand, pošiljal je svoje ladije tudi v Trst in ondi je postavil Ferdinanda za oskrbnika, ker se ta ni hotel daleč ločiti od svojih starišev ter jih je moral vsaj vsako leto enkrat obiskati.

Ko pride Tomaž na svoje posestvo, začudi se močno, ko vidi vse tako lepo obdelano. Njegov prijatelj Anton mu je zvesto ves čas oskrboval posestvo ter mu še prihranil lepo število denarja.

Zopet so dihali slovenski zrak po dolzih, dolzih letih. O kako vsi drugačni čuti so jih navdajali. Zdelo se jim je, da rodi polje lepše žito, nego prej, da trtje nosi večje grozde in sadno drevje slajše sadje. Vsaka najmanjša stvar jih je spominjala nekdanjih časov; Anton pa je tudi vse tako ohranil, kot je bilo, prav nič ni zanemaril. Sicer ni vedel, ali se še kedaj vrnejo, upal je pa vendar, saj na svetu ni nič nemogoče.

Nekega dne se pripelje po cesti za Savo lahni voziček in v njem so sedele tri osebe. Po poti se približa star mož že sivih las, ki je nesel precej debel smrekov vrhač. — Aleš reče ustaviti voz in stopi z njega. Ko vidi mož, da da se mu krasno opravljen, gosposki človek bliža, sname ponižno klobuček z glave in obstane ob kraji ceste.

„Dober dan, oče! preveč ste naložili“, pozdravi ga mladeneč.

„Bog daj! — Saj me res nekoliko pobira, pa kaj se če, starost me lomi, starost“.

„Ali me več ne poznate?“ pravi mladeneč dalje.

„I naka, — ne vém, da bi vas bil kedaj videl“.

„Ali se še spominjate Aleša?“

„O Aleš? Da, da, v vojake so ga vzeli, potem pa ga nisem več videl niti slišal o njem. Škoda fanta, tako dober človek je bil. — Sta bila morda znana?“

„Tu stoji Aleš pred vami“, pravi uni ter mu poda roko.

„Oh jemiňte no“, čudi se starec, kot ne bi še popolnoma verjel, „pa ste vsi drugačni, Aleš ni imel berk pod nosom, kot jih imate vi“.

„O Peter, nič me ne vikajte, vaš nekdanji Aleš je tu z dušo in telesom, lejte še sedaj imam tukaj tisto svetinico, katero ste mi ohranili, ko ste me našli v gozdu, s to svetinico sem našel svojega očeta in vse svoje domače“.

„Je že res, že res“, pravi starec in obličje se mu veselja zažari, „o ti preljubi moj Aleš, da te le zopet vidim; kako mi je bilo dolgčas po tebi, ne morem ti povedati“, in njegova vela roka je držala Alešovo roko, kot nekdanj pri odhodu k vojakom.

Sedaj se približata tudi oče in mati ter se zahvalita dobremu možu za tolikanjo dobroto, da jima je ohranil dete in ga odredil. — Peter spravi svoj vrhač v čoln, potem pa veli tudi drugim vstopiti se va-nj, in čeravno star, veslal je vendar urno prek Save. — Kakovi spomini so se vzbujali sedaj v Alešu! Tu je tekla bistra Sava, kot nekdanj, na trati je stala lesena kočica in pred vežó klopica, kraj hiše pa kozji hlev, krog in krog je rastlo sadno drevje, katero je Peter pridno čedil, dalje pa so se dvigali vrhovi in skaline, po katerih je nekdanj plezal Aleš ter pasel kozé. Vsa mladostna dôba mu je bila živa pred očmi, dôba ktere se človek vse življenje

tako radostno spominja; saj je najlepši čas življenja!

Aleš je hotel po sili vzeti Petra na svoj dom, ali ta je rekel, da mu je ta kraj najljubši, da ga ne zapusti po nobeni ceni, preden ga ne ponesó odtod, in to obljubo je tudi spolnil. — Ko ga je tretjo spomlad hotel Aleš obiskati, bil je že v črnej zemlji.

Pri Tomaževih se je zopet vse vredilo, kot nekdej. Ker se Tomaž sam ni hotel več ukvarjati z gospodarstvom, oženil je Aleša ter mu izročil vse posestvo. V blagem miru so živeli tudi sedaj in vsako leto v praznik Marijinega vnebovzvetja so šli vsi v Petrovše na božjo pot zahvaliti se Božjej Porodnici, ki jim je izprosila toliko milosti pri Bogu.

